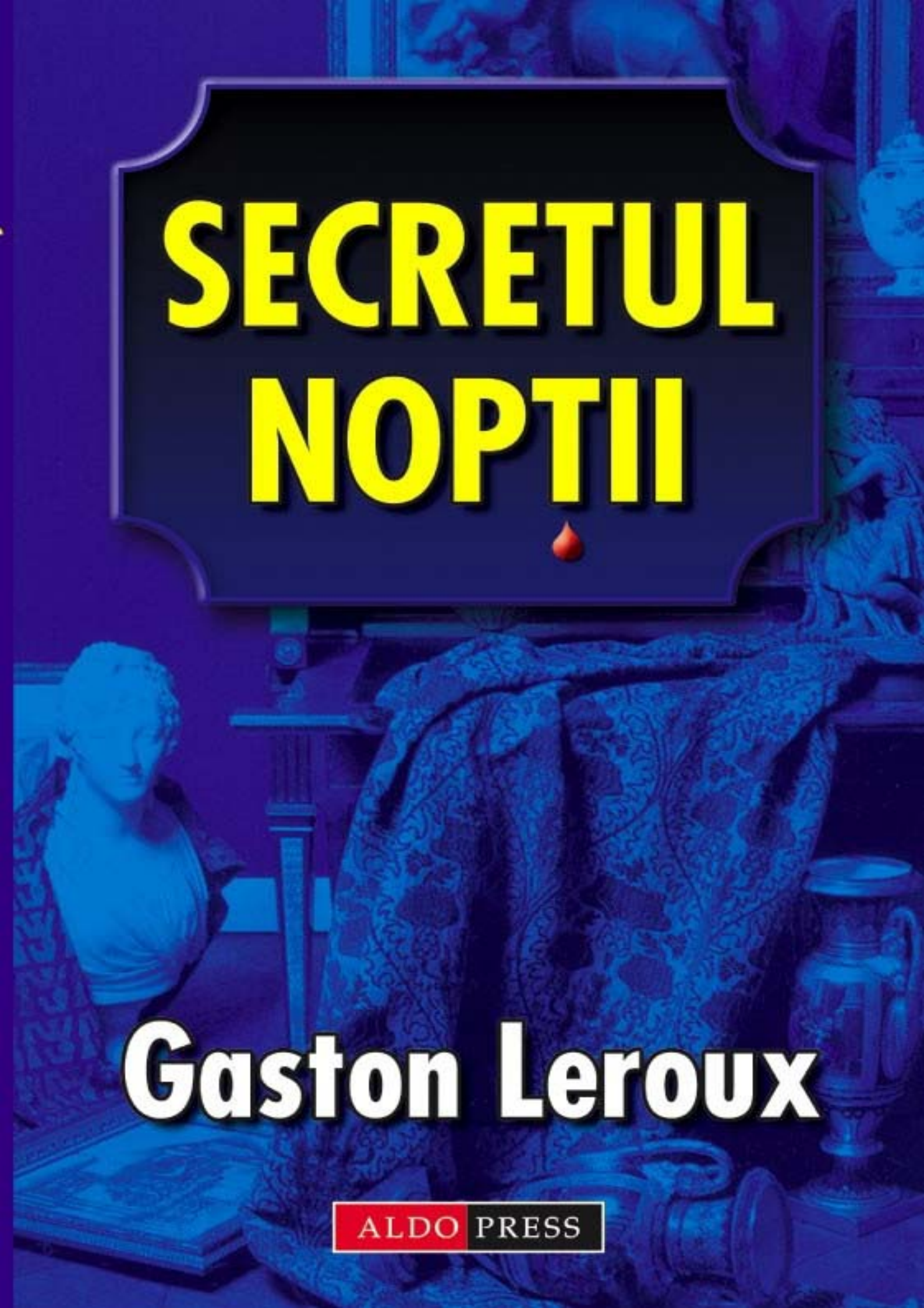
SECRETUL
NOPTII
Gaston Leroux
ALDO PRESS

GASTON LEROUX

Secretul nopţii

Traducerea: Luiza Ciocşirescu

Editura ALDO PRESS, 2003

GASTON LEROUX

The Secret of the Night

Editor ALDO PRESS, Bucureşti

© by Aldo Press

Toate drepturile pentru această versiune aparţin Aldo Press

Informaţii, comenzi ramburs, comenzi

pentru editare şi tipărire de cărţi şi broşuri

OP 76, CP 161, Bucureşti, 062590

Tel./Fax 4341750;

Email *aldopress@rdsmail.ro*

www.aldopress.ro

ISBN eBOOK: 978-973-701-132-9

ISBN 973-7945-56-5

Lectura digitală protejează mediul
Versiune digitală realizată de elefant.ro

I. Veselie şi dinamită

– Barinia, a sosit tânărul străin.

– Unde e?

– Păi, aşteaptă la poartă.

– Ţi-am spus să îl conduci în camera de zi a Natachei. Nu m-ai înţeles, Ermolai?

– Îmi cer scuze, Barinia, dar tânărul străin a refuzat categoric să mă lase să-l percheziţionez, aşa cum aţi poruncit.

– I-ai explicat că toată lumea este percheziţionată înainte de a i se permite să intre, căci acesta e ordinul, şi că până şi mama mea s-a supus?

– I-am spus toate astea, Barinia; şi i-am spus despre mama dumneavoastră.

– Şi ce a zis?

– Că el nu este mama dumneavoastră. S-a înfuriat.

– Ei bine atunci, lasă-l să intre fără să fie percheziţionat.

– Şefului poliţiei nu o să-i placă acest lucru.

– Fă cum îţi spun.

Ermolai se înclină şi se întoarse în grădină. "Barinia" părăsi veranda, unde ieşise pentru a vorbi cu bătrânul servitor al generalului Trebassof, soţul ei, şi se întoarse în sufrageria din dacha[1], unde veselul consilier Ivan Petrovitch îşi desfăta tovarăşii amuzaţi cu ultima lui faptă glorioasă de la staţiunea climaterică Cubat. Aceştia alcătuiau un grup gălăgios, iar cel mai liniştit dintre ei nu era cu siguranţă generalul, care îşi îngrijea pe o canapea piciorul care încă îl mai ţinea prizonier după recentul atac ce se dovedise fatal pentru vechiul său vizitiu şi cei doi cai bălţaţi. Povestea veşnic prietenosului Ivan Petrovitch (un bărbat în vârstă, scund şi vioi, cu un cap la fel de pleşuv ca un ou) se referea la seara precedentă. Aceşti domni vorbeau franceza ca pe limba lor maternă şi o foloseau între ei pentru a nu fi înţeleşi de servitori.

După ce îşi clăti gura şi îşi udă gâtlejul cu un pahar mare de vin spumos rosé franţuzesc, strigă:

– Ai fi râs, Feodor Feodorovitch. Cântasem cântece la "Barque" şi apoi ţiganii au plecat cu tot cu muzica lor, iar noi am ieşit pe malul râului ca să ne destindem picioarele şi să ne răcorim feţele în aerul proaspăt al zorilor, când tocmai atunci a venit o companie a cazacilor din gardă. Îl cunoşteam pe comandant şi l-am invitat să ni se alăture şi să bea în sănătatea împăratului, la Cubat. Acel comandant, Feodor Feodorovitch, este un om care cunoaşte vinurile şi se laudă că nu a înghiţit niciodată un pahar de ceva atât de banal precum vinul de Crimeea. Când am pomenit de şampanie, el a strigat *"Vive l'empereur!"*[2]. Un adevărat patriot. Aşa că am pornit la drum, veseli ca nişte şcolari, urmaţi, în şir indian, de întreaga companie, apoi de toţi mesenii care cântau din fluiere mici şi, pe lângă ei, de toţi servitorii. La Cubat, nu m-a lăsat inima să-i las la uşă pe ofiţerii prietenului meu, aşa că i-am invitat şi pe ei înăuntru. Au acceptat, firește. Dar şi subalternilor le era sete. Înţeleg disciplina. Ştii, Feodor Feodorovitch, că sunt un maniac al disciplinei. Doar pentru că cineva e vesel într-o dimineaţă de primăvară, disciplina n-ar trebui uitată. I-am invitat pe ofiţeri să bea într-o cameră privată şi i-am trimis pe subalterni în sala cea mare a restaurantului. Apoi şi soldaţilor li s-a făcut sete, drept pentru care am pus să li se servească băuturi în curte. După care, pe cuvântul meu, a fost o chestiune uluitoare, căci acum nechezau şi caii. Bravii cai, Feodor Feodorovitch, care doreau şi ei să bea în sănătatea împăratului. Eram îngrijorat din pricina disciplinei. Sală, curte, toate erau pline. Şi nu puteam să bag caii în camere private. Ei bine, am pus să li se ducă şampanie în găleţi şi atunci s-a întâmplat chestiunea uluitoare pe care încercasem atât de mult să o evit, o amestecătură mare de cizme şi copite, care a fost cel mai vioi lucru pe care l-am

văzut în viaţa mea. Dar caii erau cei mai veseli şi dansau de parcă le-ar fi ţinut cineva o torţă sub nări şi toţi, pe cuvântul meu, erau gata să-şi arunce călăreţii din şa, pentru că oamenii nu erau de aceeaşi părere cu ei în privinţa drumului pe care îl aveau de urmat! De la fereastră, râdeam de ne prăpădeam, văzând o astfel de amestecătură de cizme întinse şi copite care dansau. Dar soldaţii şi-au dus până la urmă, cu răbdare, toţi caii la cazarmă, căci cavaleria împăratului e alcătuită din cei mai buni călăreţi din lume, Feodor Feodorovitch. Şi cu siguranţă ne-am amuzat pe cinste! În sănătatea dumitale, Matrena Petrovna!

Aceste ultime cuvinte graţioase erau adresate doamnei Trebassof, care dădu din umeri drept răspuns la galanteria nedorită a veselului consilier. Femeia nu se alătură conversaţiei, decât ca să-l calmeze pe general, care dorea să trimită întregul regiment la cazarmă, şi oameni, şi cai. Şi, în timp ce petrecăreţii râdeau de aventură, ea îi zise soţului ei, cu tonul sfătuitor al unei soţii utile:

– Feodor, nu trebuie să dai importanţă la ceea ce îţi spune nebunul ăsta bătrân de Ivan. Este omul cu cea mai mare imaginaţie din capitală atunci când bea şampanie.

– Ivan, desigur că nu ai pus să fie serviţi caii cu şampanie în găleţi, protestă gelos lăudărosul Athanase Georgevitch. Acesta era un avocat, bine cunoscut pentru trăsnăile din timpul meselor, care revendica reputaţia de cel mai mare băutor din capitală şi care regretă că nu inventase el povestea respectivă.

– Pe cuvântul meu! Şi încă din cea mai bună! Câştigasem patru mii de ruble. După mica petrecere, mi-au mai rămas doar cincisprezece copeici.

Matrena Petrovna asculta ce îi spunea Ermolai, credinciosul servitor de la ţară, care purta întotdeauna, chiar şi aici în oraş, îmbrăcămintea lui curată din nanghin, cureaua neagră din piele,

pantalonii albaştri largi şi cizmele care străluceau ca gheaţa, costumul lui de ţară în oraşul natal al stăpânului său. Doamna Matrena se ridică, după ce mângâie uşor părul fiicei ei vitrege, Natacha, ai cărei ochi o urmăriră până la uşă, vizibil indiferentă la manifestările tandre ale ofiţerului de ordonanţă al tatălui ei, soldatul poet, Boris Mourazoff, care scrisese nişte versuri frumoase despre moartea studenţilor din Moscova, după ce îi împuşcase pe baricade, la datorie.

Ermolai îşi conduse stăpâna în salon şi arătă spre o uşă pe care o lăsase deschisă şi care dădea în camera de zi a Natachei.

– E aici, zise Ermolai, cu voce scăzută.

Totuşi, nu era nevoie ca Ermolai să fi spus ceva, întrucât doamna Matrena îşi dădu seama de prezenţa unui străin în camera de zi după atitudinea extraordinară a unui individ într-o redingotă maroniu roşcat, tivită cu imitaţie de astrahan, aşa cum se găseşte pe hainele tuturor agenţilor de poliţie din Rusia, ceea ce face ca agenţii secreţi să fie recunoscuţi la prima vedere. Acest poliţist stătea în genunchi în salon, urmărind tot ce se întâmpla în cealaltă cameră prin spaţiul îngust de lumină al balamalelor uşii. În acest fel, sau în altul, toate persoanele care doreau să se apropie de generalul Trebassof erau ţinute sub observaţie fără ca ele să ştie acest lucru, după ce fuseseră în prealabil percheziţionate la poartă, o măsură adoptată în urma recentului atac.

Doamna Matrena atinse umărul poliţistului cu acea mână eroică cu care îi salvase viaţa soţului ei şi care încă mai purta semnele teribilei explozii din ultimul atac, atunci când femeia apucase cu mâna goală maşinăria infernală destinată soţului ei. Poliţistul se ridică şi părăsi în tăcere camera, ajunse pe verandă şi acolo se întinse pe o canapea, prefăcându-se că doarme, dar, în realitate, supraveghind potecile din grădină.

Matrena Petrovna îi luă locul la balamale. Aceasta era regula ei; ea era întotdeauna cea care se uita pentru ultima dată la toţi şi la toate. Se învârtea în jurul generalului la orice oră din zi şi din noapte, ca un câine de pază care e gata să muşte, să se arunce în faţa pericolului, să primească loviturile şi să moară pentru stăpânul lui. Toate acestea începuseră la Moscova, după teribila reprimare şi masacrul revoluţionarilor lângă zidurile Presniei, când nihiliştii care supravieţuiseră lăsaseră în urma lor o pancardă prin care îl condamnau pe victoriosul general Trebassof la moarte. Matrena Petrovna nu trăia decât pentru general. Jurase că nu-i va supravieţui. Aşa că avea un motiv în plus ca să-l păzească.

Dar îşi pierduse orice încredere, chiar şi între pereţii propriei case. Chiar şi aici avuseseră loc lucruri care îi sfidau precauţia, instinctul, dragostea. Nu vorbise nimănui despre ele, cu excepţia şefului poliţiei, Koupriane, care le raportase împăratului. Şi iată-l acum pe omul trimis de împărat, drept resursa cea mai de preţ, pe acest tânăr străin– Joseph Rouletabille, reporter.

– Dar nu e decât un puşti! exclamă ea, fără să înţeleagă nimic, uitându-se la faţa tânără, cu obraji catifelaţi şi bucălaţi, la ochii limpezi şi, la prima vedere, extraordinar de naivi, precum ochii unui copil. E adevărat, în momentul de faţă, expresia lui Rouletabille nu prea sugera deloc vreo profunzime supraomenească a gândului, căci, lăsat în faţa unei mese pline de aperitive, tânărul nu părea preocupat decât să scoată cu o linguriţă tot caviarul care mai rămăsese în borcane. Matrena observă prospeţimea trandafirie a obrajilor lui, lipsa pufului de pe buze, faptul că nu avea nici un pic de barbă şi părul des, cu o buclă căzută pe frunte. Ah, acea frunte– fruntea era curioasă, cu proeminenţe care se mişcau deasupra arcadei adânci a orbitelor, în timp ce gura era ocupată– ei bine, s-ar fi putut spune că Rouletabille nu mâncase de o săptămână. Tocmai

devora o bucată uriaşă de sturion din Volga, contemplând în acelaşi timp cu un interes enorm o salată de castraveţi cu smântână, când Matrena Petrovna îşi făcu apariţia.

Tânărul dori să se scuze imediat şi vorbi cu gura plină.

– Îmi cer iertare, doamnă, dar ţarul a uitat să mă invite la micul dejun.

Doamna Matrena zâmbi şi îi strânse cu căldură mâna, în timp ce îi făcu semn să ia loc.

– L-aţi văzut pe Maiestatea Sa?

– De la el vin, doamnă. Am onoarea de a vorbi cu doamna Trebassof?

– Da. Şi dumneavoastră sunteţi domnul...?

– Joseph Rouletabille, doamnă. Nu adaug "La dispoziţia dumneavoastră" pentru că nu sunt încă sigur în privinţa asta. Tocmai acest lucru i l-am spus şi Maiestăţii Sale.

– Şi atunci? întrebă doamna Matrena, mai degrabă amuzată de tonul pe care îl luase conversaţia şi de aerul uşor încurcat al lui Rouletabille.

– Păi, atunci, vedeţi, eu sunt reporter. Asta i-am spus imediat editorului meu din Paris: "Nu intenţionez să iau parte la chestiuni revoluţionare care nu au legătură cu ţara mea", la care editorul mi-a răspuns: "Nu e nevoie să iei parte. Trebuie să te duci în Rusia să cercetezi poziţia actuală a diferitelor părţi. Vei începe prin a-i lua un interviu împăratului." Eu am zis: "Ei bine, atunci, mă duc" şi am luat trenul.

– Şi i-aţi luat interviu împăratului?

– O, da, asta nu a fost greu. M-am aşteptat să ajung direct la Sankt Petersburg, dar la Krasnoie-Coelo trenul s-a oprit şi marele mareşal al curţii a venit la mine şi m-a rugat să-l urmez. Am fost foarte flatat. Douăzeci de minute mai târziu eram în faţa Maiestăţii Sale. Mă aştepta! Am înţeles numaidecât că asta se datora unui lucru evident ieşit din comun.

– Şi ce v-a spus?

– Este un om într-adevăr maiestuos. M-a liniştit imediat atunci când i-am explicat scrupulele mele. A zis că nu există nici un motiv ca eu să iau parte la chestiunile politice, ci e vorba doar de a-l salva pe cel mai credincios servitor al lui, care e pe punctul de a deveni victima celei mai ciudate drame familiale care a fost concepută vreodată.

Doamna Matrena, albă ca hârtia, se ridică în picioare.

– Ah, zise ea simplu.

Dar Rouletabille, căruia nu-i scăpa nimic, îi văzu mâna tremurând pe spătarul scaunului. Continuă să vorbească, părând că nu i-a remarcat emoţia:

– Maiestatea Sa a adăugat aceste cuvinte: “Eu vă cer asta; eu şi doamna Trebassof. Duceţi-vă, domnule, vă aşteaptă.”

Tăcu şi aşteptă ca doamna Trebassof să vorbească. Ea se hotărî după o scurtă reflecţie.

– L-aţi văzut pe Koupriane?

– Şeful poliţiei? Da. Marele mareşal m-a însoţit înapoi la gara din Krasnoie-Coelo, iar şeful poliţiei m-a însoţit până la gara din Sankt Petersburg. N-aş fi putut fi primit mai bine.

– Domnule Rouletabille, zise Matrena, care se străduia vizibil să-şi recapete stăpânirea de sine, eu nu sunt de părerea lui Koupriane şi nu sunt– aici, vocea ei tremurătoare scăzu– de părerea Maiestăţii Sale. Este mai bine să vă spun asta imediat, ca să nu regretaţi că aţi intervenit într-o afacere unde există– unde există– riscuri– riscuri teribile. Nu, aceasta nu este o dramă familială. Familia este mică, foarte mică: generalul, fiica lui, Natacha (dintr-o căsătorie anterioară) şi eu. N-ar putea exista o dramă familială între noi trei. Este pur şi simplu vorba despre soţul meu, domnule, care şi-a făcut datoria ca soldat, apărând tronul suveranului său, despre soţul meu, pe care vor să-l asasineze!

Nu e vorba despre nimic altceva, nici o altă situaţie, dragul meu oaspete.

Pentru a-şi ascunde tulburarea, femeia începu să taie o bucată de piftie de viţel cu morcovi.

– Nu ai mâncat şi îţi e foame. Este îngrozitor, dragă tinere. Vezi, trebuie să mănânci cu noi şi apoi îţi vei lua rămas bun. Da, mă vei lăsa de una singură. Voi încerca să-l salvez de una singură. Cu siguranţă, voi încerca.

O lacrimă căzu pe bucata pe care o tăia. Rouletabille, care simţea că emoţia curajoasei femei îl afectează şi pe el, se strădui să n-o arate.

– Totuşi, pot să vă ajut puţin, zise el. Domnul Koupri-ane mi-a spus că e vorba de un mister adânc. Meseria mea e să le dau de cap misterelor.

– Ştiu ce crede Koupriane, zise ea, clătinând din cap. Dar, dacă m-aş sili să cred asta chiar şi pentru o zi, aş prefera să mor.

Buna Matrena Petrovna îşi ridică frumoşii ochi spre Rouletabille, plini de lacrimile pe care ea încerca să le reţină. Adăugă repede:

– Dar mănâncă acum, dragul meu oaspete; mănâncă. Dragul meu copil, trebuie să uiţi ce ţi-a spus Koupriane, atunci când te vei întoarce în Franţa.

– Vă promit, doamnă.

– Împăratul este responsabil de lunga ta călătorie până aici. În ceea ce mă priveşte, eu nu am dorit acest lucru. Are, într-adevăr, aşa de multă încredere în tine? întrebă ea cu naivitate, privindu-l fix printre lacrimi.

– Doamnă, tocmai voiam să vă spun. Am fost implicat în nişte treburi importante, care i-au fost raportate şi apoi, împăratului dumneavoastră i se permite uneori să citească ziarele. A auzit, de asemenea, vorbindu-se (căci toată lumea a vorbit despre ele, doamnă) despre Misterul Camerei Galbene şi despre Parfumul Doamnei în Negru.

Aici, Rouletabille se uită la doamna Trebassof şi fu extrem de uimit de evidenta ignoranţă care se

citea pe faţa ei sinceră, atât în legătură cu camera galbenă, cât şi cu parfumul negru.

– Tinere prieten, zise ea, cu o voce din ce în ce mai şovăitoare, trebuie să mă ierţi, dar e multă vreme de când nu mai am ochi buni cu care să citesc.

Lacrimile începură, în sfârşit, să-i curgă pe obraji.

Rouletabille nu se mai putu abţine. Văzu dintr-o ochire tot ce suferise această femeie curajoasă în lupta ei zilnică împotriva morţii ameninţătoare. Îi luă tremurător mâinile mici şi grăsuţe, ale căror degete erau supraîncărcate cu inele:

– Nu plângeţi, doamnă. Vor să-l ucidă pe soţul dumneavoastră. Ei bine atunci, vom fi cel puţin doi ca să-l apărăm, vă jur.

– Chiar şi împotriva nihiliştilor?

– Da, doamnă, împotriva întregii lumi. V-am mâncat tot caviarul. Sunt oaspetele dumneavoastră. Sunt prietenul dumneavoastră.

Rosti aceste cuvinte cu atâta entuziasm, cu atâta sinceritate şi atât de amuzant, încât doamna Trebassof nu se putu abţine să nu zâmbească printre lacrimi. Îl făcu să se aşeze lângă ea.

– Şeful poliţiei a vorbit mult despre tine. A venit aici imediat, după ultimul atac şi după o întâmplare misterioasă despre care îţi voi povesti. A exclamat: “Ah, avem nevoie de Rouletabille pentru a dezlega toate astea!” A doua zi a venit din nou aici. Fusese la Curte. Se pare că acolo toată lumea vorbea despre tine. Împăratul a vrut să te cunoască. De aceea s-au luat măsuri în această privinţă, prin intermediul ambasadorului de la Paris.

– Da, da. Şi, fireşte, toată lumea a aflat despre acest lucru. Asta face ca totul să fie aşa de excitant. Nihiliştii m-au avertizat numaidecât că n-o să ajung viu în Rusia. În cele din urmă, asta m-a determinat să vin. Sunt foarte încăpăţânat din fire.

– Şi cum a decurs călătoria?

– Nu prea rău. Am descoperit repede în tren un tânăr slav care avea misiunea să mă omoare şi am ajuns la o înţelegere cu el. Era un tânăr fermecător, aşa că aranjamentul a mers foarte uşor.

Acum, Rouletabille devora nişte feluri de mâncare ciudate, pe care i-ar fi fost greu să le denumească. Matrena Petrovna îşi puse mâna ei mică şi grasă pe braţul lui:

– Vorbeşti serios?

– Foarte serios.

– Vrei un păhărel de vodcă?

– Nu beau alcool.

Doamna Matrena îşi goli păhărelul ei dintr-o suflare.

– Şi cum l-ai descoperit? Cum l-ai recunoscut?

– În primul rând, purta ochelari. Toţi nihiliştii poartă ochelari atunci când călătoresc. Şi apoi, am avut un indiciu bun. Cu câteva clipe înainte de a pleca din Paris, l-am pus pe un prieten de-al meu să iasă pe coridorul vagonului de dormit, un reporter care ar face orice i-aş spune, fără să vrea nici măcar să ştie de ce. I-am zis: "Strigă brusc şi foarte tare *Hei, uite-l pe Rouletabille.*" Aşa că el a strigat: "Hei, uite-l pe Rouletabille" şi toţi cei care erau pe coridor şi-au întors capul, iar cei care erau deja în compartimente au ieşit afară, cu excepţia omului cu ochelari. Atunci am fost sigur în privinţa lui.

Doamna Trebassof se uită la Rouletabille, care se înroşi precum creasta cocoşului şi se simţi oarecum ruşinat de prostia lui.

– Asta merită o ripostă, ştiu, doamnă, dar, din moment ce împăratul întregii Rusii dorise să mă vadă, nu puteam admite că un simplu om cu ochelari nu avea curiozitatea să vadă cum arătam. Nu era normal. De îndată ce trenul a pornit, m-am aşezat lângă acest om şi i-am spus cine credeam eu că este. Am avut dreptate. Şi-a dat jos ochelarii şi, privindu-mă drept în ochi, mi-a zis că e bucuros să vorbească cu mine înainte de a avea loc o

întâmplare nefericită. O jumătate de oră mai târziu a fost semnată înţelegerea cordială. I-am dat de înţeles că veneam aici doar ca simplu reporter şi că avea întotdeauna timp să mă oprească dacă aş fi devenit indiscret. La frontiera cu Germania m-a lăsat să merg mai departe singur, iar el s-a întors liniştit la nitroglicerina lui.

– Dar eşti de asemenea luat în vizor, bietul meu băiat.

– Ei, nu ne-au prins încă.

Matrena Petrovna tuşi. Acel "ne" o copleşea. Cu cât calm propunea acest băiat, pe care nu-l cunoştea de mai mult de o oră, să împărtăşească pericolele unei situaţii care provoca milă generală, dar pe care cei mai curajoşi oameni o evitau, fie din prudenţă, fie de teamă.

– Ah, prietene, vrei puţină carne de vacă afumată de Hamburg?

Dar tânărul îşi turna deja bere proaspătă şi galbenă în pahar.

– Gata, zise el. Acum, doamnă, vă ascult. Spuneţi-mi mai întâi despre primele atacuri.

– Acum, zise Matrena, trebuie să mergem la masă.

Rouletabille o privi cu ochi holbaţi.

– Dar, doamnă, eu ce-am făcut până acum?

Doamna Matrena zâmbi. Toţi străinii erau la fel. Doar pentru că mâncaseră câteva aperitive şi luaseră câteva gustări, îşi închipuiau că gazda lor va fi mulţumită. Nu ştiau deloc cum să mănânce.

– Vom merge în sufragerie. Generalul te aşteaptă. Sunt cu toţii la masă.

– Din câte înţeleg, se presupune că îl cunosc.

– Da, v-aţi întâlnit la Paris. Este perfect normal ca, trecând prin Sankt Petersburg, să îi faci o vizită. Îl cunoşti într-adevăr foarte bine, atât de bine, încât uşa casei lui îţi este deschisă. A, da, şi fiica mea vitregă– aici roşi puţin– Natacha crede că tatăl ei te cunoaşte.

Deschise uşa salonului, pe care era nevoie să-l traverseze pentru a ajunge în sufragerie.

Din locul unde se afla, Rouletabille putea să vadă toate colţurile salonului, veranda, grădina şi căsuţa portarului de la intrare. Pe verandă, omul în redingotă maroniu roşcat, tivită cu imitaţie de astrahan părea în continuare adormit pe canapea; într-unul din colţurile salonului, un alt individ, tăcut şi nemişcat ca o statuie, îmbrăcat exact la fel, cu o redingotă maroniu roşcat şi cu imitaţie de astrahan, stătea cu mâinile la spate, părând complet paralizat la vederea unui apus de soare strălucitor, care ilumina ca o torţă turlele aurii ale bisericii Sfinţilor Petru şi Pavel. Şi în grădină şi la poartă, alţi trei bărbaţi îmbrăcaţi în haine de culoare maroniu roşcat rătăceau ca nişte suflete îndurerate pe peluză sau se plimbau de colo-colo în faţa intrării. Rouletabille îi făcu semn doamnei Matrena, intră din nou în camera de zi a Natachei şi închise uşa.

– Poliţişti? întrebă el.

Matrena Petrovna încuviinţă din cap şi îşi duse degetul la buze într-un mod naiv, ca şi cum ar fi avertizat un copil să tacă. Rouletabille zâmbi.

– Câţi sunt?

– Zece, înlocuiţi la fiecare şase ore.

– Asta înseamnă patruzeci de oameni necunoscuţi care se învârt zilnic în jurul casei dumneavoastră.

– Nu sunt necunoscuţi, replică ea. Sunt poliţişti.

– Cu toate astea, în ciuda prezenţei lor, aţi avut problema cu buchetul din camera generalului.

– Nu, atunci erau doar trei. De-abia după afacerea cu buchetul sunt zece.

– Nu prea contează. De când sunt aceştia zece, aţi avut ...

– Ce? întrebă ea neliniştită.

– Ştiţi foarte bine– incidentul cu podeaua.

– Ssst!

Femeia aruncă o privire spre uşă, supraveghind atitudinea nemişcată a poliţistului în lumina apusului de soare.

– Nimeni nu ştie despre asta– nici măcar soţul meu.

– Aşa mi-a spus şi domnul Koupriane. Atunci, înseamnă că dumneavoastră aţi aranjat să vină aceşti zece agenţi de poliţie?

– Desigur.

– Ei bine, vom începe acum prin a le spune poliţiştilor să plece.

Matrena Petrovna îl apucă de mână, uluită.

– Cu siguranţă că nu te gândeşti să faci aşa ceva!

– Ba da. Trebuie să ştim de unde vine lovitura. Sunteţi înconjurată de patru grupuri diferite de oameni– poliţia, servitorii, prietenii, familia. Mai întâi, scăpaţi de poliţişti. Nu trebuie să li se permită să vă calce pragul. Nu au fost în stare să vă apere. Nu aveţi ce regreta. Şi dacă, după plecarea lor, intervine ceva nou, îl putem lăsa pe domnul Koupriane să conducă investigaţiile fără să aibă alte ocupaţii aici în casă.

– Dar nu cunoşti admirabila poliţie a lui Koupriane. Aceşti oameni curajoşi şi-au dovedit devotamentul.

– Doamnă, dacă m-aş afla faţă în faţă cu un nihilist, prima întrebare pe care mi-aş pune-o cu privire la el ar fi: “Este cumva din poliţie?” Primul lucru pe care îl întreb atunci când mă aflu în prezenţa unui poliţist este: “Nu e cumva nihilist?”

– Dar nu vor dori să plece.

– Vorbeşte vreunul din ei franceza?

– Da, sergentul lor, care este în salon.

– Vă rog să-l chemaţi.

Doamna Trebassof se duse în salon şi făcu un semn. Omul apăru. Rouletabille îi înmână o hârtie, pe care celălalt o citi.

– Îţi vei strânge oamenii şi veţi părăsi vila, ordonă Rouletabille. Vă veţi întoarce la sediul

poliţiei. Spune-i domnului Koupriane că eu am dat acest ordin şi că cer ca orice activitate a poliţiei în jurul vilei să fie întreruptă până la noi ordine.

Omul se înclină, nu păru să înţeleagă, se uită la doamna Trebassof şi îi spuse tânărului:

– La dispoziţia dumneavoastră.

Apoi ieşi afară.

– Aşteaptă aici puţin, zise doamna Trebassof, care nu ştia cum să ia această acţiune bruscă şi a cărei nelinişte era într-adevăr dureroasă la vedere.

Dispăru după omul cu imitaţia de astrahan. După câteva clipe, se întoarse. Părea şi mai agitată.

– Îmi cer scuze, murmură ea, dar nu-i pot lăsa să plece aşa. Sunt foarte necăjiţi. Au insistat să ştie unde au greşit. I-am liniştit cu bani.

– Da, dar spuneţi-mi adevărul, doamnă. Le-aţi cerut să nu plece prea departe, ci să rămână în apropierea vilei, astfel încât să o poată supraveghea cât mai îndeaproape cu putinţă.

Ea se înroşi.

– E adevărat. Cu toate astea, ei tot au plecat. Au fost nevoiţi să te asculte. Ce poate însemna hârtia pe care le-ai arătat-o?

Rouletabille scoase din nou biletul acoperit cu sigilii şi semne obscure pe care nu le înţelegea. Doamna Trebassof traduse cu voce tare: “Ordin către toţi funcţionarii însărcinaţi cu supravegherea vilei Trebassof să-l asculte în totalitate pe purtătorul acestui bilet. Semnat: Koupriane.”

– E posibil? murmură Matrena Petrovna. Dar Koupriane nu ţi-ar fi dat niciodată această hârtie, dacă şi-ar fi închipuit că o vei folosi ca să-i trimiţi agenţii acasă.

– Evident. Nu i-am cerut sfatul, doamnă, puteţi fi sigură. Dar voi vorbi cu el mâine şi va înţelege.

– Între timp, cine îl va păzi pe soţul meu? strigă ea.

Rouletabille îi luă din nou mâinile. Văzu că suferă, pradă unei dureri aproape covârşitoare. Îi fu milă de ea. Vru să-i dea numaidecât încredere.

– Noi, zise el.

Ea îi văzu ochii tineri şi limpezi, atât de adânci, atât de inteligenţi, capul tânăr bine format, chipul serviabil, tot entuziasmul lui tânăr pentru ea şi se linişti. Rouletabille aşteptă ca doamna Trebassof să zică ceva, dar ea nu spuse nimic, ci doar îl strânse în braţe.

1 Vilă rusească– n.t.

2 Trăiască împăratul; în lb. franceză– n.t

II. Natacha

În sufragerie, era rândul lui Thaddeus Tchnichnikoff să spună poveşti de vânătoare. Acesta era cel mai mare negustor de cherestea din Lituania. Deţinea păduri imense şi îl iubea pe Feodor Feodorovitch ca pe un frate, căci se jucaseră împreună toată copilăria lor şi cândva îl salvase de un urs care tocmai se pregătea să-i zdrobească ţeasta, aşa cum ar doborî cineva o pălărie. Tatăl generalului Trebassof era guvernatorul Courlandei la acea vreme, prin voinţa Domnului şi a Tatălui cel Mic. Thaddeus, care nu avea decât treisprezece ani, omorâse tocmai la timp ursul cu o singură lovitură de suliţă. Datorită acestei întâmplări, familiile lor legaseră relaţii strânse şi, deşi Thaddeus nu era nici de viţă nobilă, nici soldat, Feodor îl considera fratele lui şi ţinea mult la el. Acum, Thaddeus devenise cel mai mare negustor de cherestea din provinciile de vest, proprietar de păduri, cu un corp solid, o faţă grasă şi uleioasă, un gât gros ca de taur şi o burtă imensă. Lăsase numaidecât totul baltă (afacerile, familia) de îndată ce auzise despre primul atac şi venise să-i fie alături dragului său prieten, Feodor. Făcuse asta după fiecare atac, fără să omită nici unul. Era un prieten credincios. Dar se necăjea, pentru că nu mai puteau merge la vânătoare de urşi, ca în tinereţe.

– Unde, întreba el, a mai rămas vreun urs în Courlande, sau chiar copaci, ceea ce puteai numi copaci, care creşteau de pe vremea marilor duci ai Lituaniei, copaci uriaşi, care îşi aruncau umbra până la marginea oraşelor? Unde mai există aşa ceva în ziua de azi?

Thaddeus era foarte amuzant, pentru că el era, desigur, cel care îi tăiase destul de liniştit şi îi privise dispărând în fumul locomotivei. Era ceea ce se numea progres. Ah, vânătoarea îşi pierduse cu siguranţă caracterul naţional cu acei copăcei

abia plantaţi, care nu avuseseră timp să crească. Şi, în plus, în ziua de azi nu mai era timp pentru vânătoare. Tot vânatul mare era atât de departe. Aveai noroc dacă găseai timp să dobori o pereche de sitari dis-de-dimineaţă. În acest punct al conversaţiei lui Thaddeus, se auzi o bolboroseală în rândul domnilor veseli, căci ei aveau tot timpul din lume la dispoziţie şi nu înţelegeau de ce s-ar îngrijora el atât de mult că nu găseşte puţin timp liber dimineaţa sau seara, sau chiar la prânz dacă voia. Şampania curgea în valuri atunci când Matrena Petrovna îl aduse în sufragerie pe Rouletabille. Generalul, ai cărui ochi se aţintiseră asupra uşii de ceva vreme, strigă numaidecât, ca şi cum ar fi răspuns unui semnal:

– A, dragul meu Rouletabille! Te-am căutat. Prietenii noştri mi-au scris că vii la Sankt Petersburg.

Rouletabille se duse repede spre el şi cei doi îşi strânseră mâinile ca nişte prieteni care se reîntâlneau după o lungă despărţire. Reporterul fu prezentat celorlalţi drept un tânăr prieten apropiat din Paris, de a cărui companie se bucuraseră atât de mult, în timpul ultimei lor vizite în Oraşul Luminilor. Toţi întrebară care sunt ultimele noutăţi de la Paris, de parcă ar fi întrebat de o cunoştinţă dragă.

– Ce mai fac cei de la Maxim? întrebă excelentul Athanase Georgevitch.

Şi Thaddeus fusese cândva la Paris şi se întorsese entuziasmat de domnişoarele din Franţa.

– *Vos gogottes, monsieur*[3], zise el, părând foarte prietenos şi accentuând gutural fiecare cuvânt, aşa cum se obişnuieşte în provinciile din vest, ah, *vos gogottes!*

Matrena Petrovna încercă să-l facă să tacă, dar Thaddeus insistă asupra dreptului lui de a aprecia sexul frumos departe de casă. Avea o soţie congestionată şi sentimentală, care plângea mereu şi îi băga noţiunile ei religioase pe gât.

Bineînţeles, cineva îl întrebă pe Rouletabille ce crede despre Rusia, dar nici nu deschise bine gura să răspundă, că Athanase Georgevitch i-o închise intervenind:

– *Permettez! Permettez!*[4] Voi, ceilalţi, din generaţia tânără, ce ştiţi voi despre ea? Trebuie să fi trăit mult timp şi în toate regiunile pentru a aprecia Rusia la adevărata ei va-loare. Rusia, dragul meu tânăr domn, este încă o carte închisă pentru dumneata.

– Fireşte, răspunse Rouletabille, zâmbind.

– Ei bine, beau în sănătatea dumitale! Aş vrea să-ţi atrag atenţia în primul rând asupra faptului că această ţară este un bun cumpărător de şampanie, nu?– şi rânji larg. Dar cel mai mare băutor pe care l-am cunoscut vreodată era născut pe malurile Senei. L-ai cunoscut, Feodor Feodorovitch? Bietul Charles Dufour, care a murit acum doi ani la petrecerea ofiţerilor gărzii. A pus pariu la sfârşitul banchetului că poate să bea un pahar plin de şampanie în sănătatea fiecărui om de acolo. Erau vreo şaizeci dacă stăteai să-i numeri. A început să dea rotocol mesei şi totul a mers splendid până la al cincizeci şi optulea om. Dar la al cincizeci şi nouălea– gândiţi-vă ce ghinion!– s-a terminat şampania! Acel biet, acel încântător, acel excelent de Charles a luat un pahar cu vin alb care se afla în faţa celui de-al cincizeci şi nouălea om, i-a urat viaţă îndelungată, a sorbit conţinutul dintr-o înghiţitură, a mai avut timp să murmure “Tokay, 1807” şi a căzut mort! Ah, cunoştea bine mărcile, pe cuvântul meu, şi a dovedit-o până la ultima suflare! Să-i fie ţărâna uşoară! Au întrebat de ce a murit. Eu ştiam că a murit din cauza amestecului nepotrivit de arome. Ar trebui să existe disciplină în toate lucrurile, şi nu amestecătură dezordonată. Încă un pahar de şampanie şi ar fi băut cu noi în seara asta. În sănătatea dumitale, Matrena Petrovna. Şampanie, Feodor Feodorovitch! *Vive la France, monsieur!*[5] Natacha, copila mea, trebuie să

cânţi ceva. Boris te va acompania la guzlă. Tatălui tău îi va face plăcere.

Toţi ochii se întoarseră spre Natacha când fata se ridică.

Rouletabille fu izbit de frumuseţea ei senină. Aceasta fu prima impresie înrobitoare, o impresie atât de puternică, încât îl uimi, seninătatea perfectă, calmul suprem, armonia liniştită a trăsăturilor ei nobile. Natacha avea douăzeci de ani. Un păr castaniu des îi înconjura fruntea şi se unduia în jurul urechilor, care erau pe jumătate ascunse. Profilul ei era drept; gura era puternic conturată şi dezvăluia, printre nişte buze roşii şi ferme, dinţii ei perfecţi şi albi ca nişte perle. Era de înălţime potrivită. Avea mersul uşor şi lin al fetelor de familie bună care, în tinereţe, calcă pe flori fără să le strivească. Dar întreaga ei graţie părea concentrată în ochi, care erau adânci şi de un albastru închis. Impresia pe care o lăsa privitorului era foarte complexă. Şi ar fi fost greu de spus dacă acel calm care umplea fiecare manifestare a frumuseţii ei era rezultatul unui control conştient sau al unei linişti perfecte.

Fata luă guzla şi i-o înmână lui Boris, care scoase câteva acorduri triste.

– Ce să cânt? întrebă ea, ridicând mâna tatălui ei de pe spătarul canapelei unde acesta stătea şi sărutând-o cu dragoste filială.

– Improvizează, zise generalul. Improvizează în franceză, de dragul oaspetelui nostru.

– O, da, exclamă Boris; improvizează, aşa cum ai făcut aseară.

Şi scoase imediat un acord în gamă minoră.

Natacha se uită cu drag la tatăl ei, în timp ce cântă:

– “Când vine clipa care ne desparte la sfârşitul zilei, când îngerul somnului te acoperă cu aripile lui de azur; / O, fie ca ochii tăi să înceteze să mai verse lacrimi şi inima ta chinuită să-şi găsească pacea; / În fiecare moment pe care îl petrecem

împreună, tată drag, fie ca sufletele noastre să simtă armonia dulce şi mistică; / Şi când gândurile tale vor zbura spre alte lumi, o, fie ca cel puţin imaginea mea să se cuibărească în ochii tăi adormiţi.”

Vocea Natachei era dulce, iar farmecul ei subtil convingător. Cuvintele pe care le rostea păreau să aibă toate calităţile unei rugăciuni şi ochii tuturor lăcrimară, cu excepţia celor ai lui Michael Korsakoff, cel de-al doilea ofiţer de ordonanţă, pe care Rouletabille îl aprecie ca fiind un om cu inimă dură şi nu prea sentimental.

– Feodor Feodorovitch, zise acest ofiţer, atunci când vocea fetei se stinse, amestecându-se cu ultima notă a guzlei, Feodor Feodorovitch este un om şi un soldat glorios, care poate dormi în pace, pentru că a trudit pentru ţara şi pentru ţarul lui.

– Da, da. A trudit bine! Un soldat glorios! repetară Athanase Georgevitch şi Ivan Petrovitch. Fie ca somnul lui să fie liniştit!

– Natacha a cântat ca un înger, zise Boris, primul ofiţer de ordonanţă, cu o voce tremurătoare.

– Ca un înger, Boris Nikolaievitch. Dar de ce a vorbit despre inima lui chinuită? Eu, unul, nu văd ca generalul Tressof să aibă inima chinuită.

Michael Korsakoff vorbi aspru, în timp ce îşi goli paharul.

– Nu, nu are, nu-i aşa? încuviinţară ceilalţi.

– O fată îi poate ura cu siguranţă tatălui ei un somn plăcut! zise Matrena Petrovna, cu un oarecare bun simţ. Natacha ne-a emoţionat pe toţi, nu-i aşa, Feodor?

– Da, m-a făcut să plâng, declară generalul. Dar să bem şampanie, să ne înveselim. Prietenul nostru o să creadă că suntem nişte laşi.

– N-o să cred niciodată asta, zise Rouletabille. Domnişoara m-a înduioşat adânc şi pe mine. Este o artistă, într-adevăr o mare artistă. Şi o poetă.

– El e din Paris; ştie ce vorbeşte, ziseră ceilalţi.

Şi băură cu toţii.

Apoi, vorbiră despre muzică, etalându-şi vastele cunoştinţe din domeniul operei. Mai întâi unul, apoi altul se duse la pian şi cântă o melodie pe care ceilalţi la început o fredonară puţin, după care o cântară în cor, cu voce tare. Apoi, băură şi mai mult, în mijlocul unui vacarm de vorbăraie şi râsete. Ivan Petrovitch şi Athanase Georgevitch se duseră şi îl pupară pe general. Rouletabille văzu în jurul lui copii mari care se amuzau cu o naivitate incredibilă şi care beau într-o manieră şi mai incredibilă. Matrena Petrovna fuma neîncetat ţigări cu tutun galben, ridicându-se aproape continuu ca să facă o inspecţie rapidă a camerelor şi, după ce îşi atenţionă servitorii să fie mai vigilenţi, stătu şi îl privi lung pe Rouletabille, care nu se mişca din loc, dar prindea fiecare cuvânt şi fiecare gest al tuturor celor prezenţi. În cele din urmă, oftând, doamna Trebassof se aşeză lângă Feodor şi îl întrebă ce-i mai făcea piciorul. Într-un colţ, Michael şi Natacha erau adânciţi în conversaţie, iar Boris îi privea cu nerăbdare evidentă, încă zdrăngănind din guzlă. Dar lucrul care izbi mai mult decât orice imaginaţia tânără a lui Rouletabille era chipul blând al generalului. Nu şi-l închipuise pe teribilul Trebassof având o expresie atât de paternă şi înţelegătoare. Ziarele din Paris tipăriseră poze de temut de-ale lui, mai mult sau mai puţin autentice, dar arta fotografiei şi a gravurii prezentaseră trăsături viguroase şi dure ale unui funcţionar care nu cunoştea mila. Astfel de poze erau în perfectă armonie cu ideea pe care o avea fireşte cineva despre imaginea dominatoare a guvernului de la Moscova, a omului care, timp de opt zile– Săptămâna Roşie– făcuse atât de multe cadavre de studenţi şi de muncitori, încât sălile universităţii şi fabricile îşi deschiseseră de atunci în zadar porţile. Morţii ar fi trebuit să învie pentru ca acele locuri să fie populate! Zile de bătălie teribilă, unde într-un cartier sau altul al oraşului nu aveau loc decât masacre sau arderi, până când

Matrena Petrovna şi fiica ei vitregă, Natacha (toate ziarele vorbiseră despre asta), căzuseră în genunchi înaintea generalului şi îl imploraseră să-i cruţe pe ultimii revoluţionari, la golful din regiunea Presnia, dar fuseseră refuzate.

– Războiul e război, fusese răspunsul lui, cu o logică de netăgăduit. Cum puteţi cere îndurare pentru aceşti oameni care nu sunt îndurători? Să spunem despre tinerii de pe baricade că nu s-au predat niciodată şi să spunem, de asemenea, despre Trebassof că i-a împuşcat din necesitate.

– Dacă n-aş fi fost decât eu la mijloc, zisese generalul unui ziarist din Paris, aş fi putut fi la fel de blând ca un miel cu aceşti nefericiţi şi astfel nu m-aş fi condamnat acum la moarte. În fond şi la urma urmei, nu văd ce anume mi se reproşează. Mi-am slujit stăpânul ca un supus viteaz şi loial, nimic mai mult, şi, după bătălie, i-am lăsat pe alţii să-i scoată pe copiii care se ascunseseră sub fustele mamelor lor. Toată lumea vorbeşte despre reprimarea din Moscova, dar să vorbim, prietene, despre Comună. A existat un lucru pe care nu l-aş fi făcut, adică să masacrez într-o curte o mulţime de bărbaţi, femei şi copii care nu opuneau rezistenţă. Eu sunt un soldat dur şi credincios al Maiestăţii Sale, dar nu sunt un monstru şi ştiu ce simte un soţ şi un tată, dragă domnule. Spune-le asta cititorilor, dacă vrei, şi nu mai face atâtea presupuneri dacă par sau nu că regret faptul că am fost condamnat la moarte.

Cu siguranţă, ceea ce-l stupefia pe Rouletabille acum era această siluetă neclintită a omului condamnat care părea că se bucură cu atâta linişte de viaţa lui. Când generalul nu se alătura veseliei prietenilor săi, vorbea cu soţia şi cu fiica lui, care îl adorau şi îl mângâiau continuu, iar el părea complet fericit. Cu mustaţa lui enormă şi căruntă, cu faţa roşie şi ochii lui ageri şi pătrunzători, părea modelul tipic de tată răsfăţat.

Reporterul studie toate aceste tipuri foarte diferite de oameni şi observă totul în timp ce se prefăcea că are un apetit de lup, care îl ajuta, în plus, să intre în bunele graţii ale gazdelor sale din dacha. Dar, în realitate, el dădea mâncarea unui buldog uriaş aflat sub masă, în ale cărui bune graţii intra de asemenea în felul acesta. Întrucât Trebassof îi rugase pe prietenii lui să-l lase pe tânăr să-şi potolească liniştit foamea, aceştia nu se oboseau să întreţină vreo conversaţie cu el. Totodată, muzica servea ca să le distragă atenţia de la persoana lui, astfel că, puţin mai târziu, când Matrena Petrovna se întoarse ca să-i vorbească tânărului, se sperie văzând că nu mai era acolo. Unde se dusese? Femeia ieşi pe verandă şi se uită. Nu îndrăzni să-l strige. Se duse în salonul principal şi îl văzu pe reporter, care tocmai ieşea din camera de zi.

– Unde ai fost? întrebă ea.

– Camera de zi este cu siguranţă încântătoare şi minunat decorată, complimentă Rouletabille. Pare aproape un budoar.

– Serveşte într-adevăr de budoar pentru fiica mea vitregă, al cărei dormitor dă direct acolo; vezi, aceea e uşa. Masa e pusă acolo doar temporar, fiindcă poliţiştii au avut prioritate pe verandă pentru ceva vreme.

– Câinele dumneavoastră e câine de pază, doamnă? întrebă Rouletabille, mângâind animalul care venise după el.

– Khor este credincios şi ne-a apărat bine până acum.

– Acum doarme?

– Da. Koupriane a pus să fie închis în căsuţa portarului, ca să nu latre noaptea. Koupriane se teme că dacă e lăsat afară îl va devora pe vreunul din poliţiştii care patrulează noaptea prin grădină. Am vrut să-l ţin să doarmă în casă sau lângă uşa stăpânului lui, sau chiar la piciorul patului, dar Koupriane a zis: “Nu, nu; fără câine. Nu vă bazaţi

pe câine. Nu e nimic mai periculos decât să te bazezi pe câine.” De atunci, îl ţine pe Khor închis pe timpul nopţii. Dar eu nu înţeleg ideea lui Koupriane.

– Domnul Koupriane are dreptate, zise reporterul. Câinii sunt folositori doar împotriva străinilor.

– O, icni biata femeie, lăsându-şi ochii în jos. Koupriane îşi cunoaşte cu siguranţă meseria; se gândeşte la toate. Vino, adăugă ea repede, ca şi cum ar fi vrut să-şi ascundă tulburarea, să nu mai ieşi aşa afară fără să mă anunţi. E nevoie de tine în sufragerie.

– Trebuie să-mi povestiţi chiar acum despre această tentativă.

– În sufragerie, în sufragerie. În ciuda mea, zise ea cu o voce scăzută, e un sentiment mai puternic decât mine. Nu-l pot lăsa singur pe general atunci când e la parter.

Îl trase pe Rouletabille după ea până în sufragerie, unde domnii spuneau acum poveşti ciudate despre jafuri la drumul mare, printre râsete puternice. Natacha încă mai vorbea cu Michael Korsakoff; Boris, ai cărui ochi nu-i părăseau nici o clipă, era la fel de palid ca ceara de pe guzla lui, pe care o zdrăngănea violent din când în când. Matrena îl făcu pe Rouletabille să stea într-un colţ pe canapea, lângă ea, şi, ţinând evidenţa pe degete, ca o gospodină grijulie care nu vrea să omită nimic în calculele ei domestice, zise:

– Au fost trei tentative; primele două în Moscova. Prima a avut loc foarte simplu. Generalul ştia că fusese condamnat la moarte. Îi trimiseseră la palat în acea după-amiază posterul revoluţionar care anunţa întregului oraş şi întregii ţări soarta ce-l aştepta. Astfel că Feodor, care tocmai se pregătea să intre călare în oraş, şi-a concediat escorta. A ordonat să se înhame caii la sanie. Am tremurat şi l-am întrebat ce are de gând. El a zis că va merge liniştit prin tot oraşul, ca să le

arate moscoviţilor că un guvernator numit conform legii de către Tatăl cel Mic şi care era conştient că nu şi-a făcut decât datoria până la capăt nu se va lăsa intimidat. Era aproape ora patru, spre sfârşitul unei zile de iarnă, care fusese senină şi luminoasă, dar foarte rece. M-am înfăşurat în blănurile mele şi m-am aşezat lângă el, iar el a zis:

– Asta e bine, Matrena; asta va avea un mare efect asupra acestor imbecili.

Şi astfel am pornit la drum. Mai întâi, am mers de-a lungul Naberjnaiei. Sania aluneca precum vântul. Generalul l-a lovit tare pe vizitiu în spate, strigând:

– Mai încet, prostule; vor crede că ne e frică.

Şi în felul acesta caii aproape că mergeau la pas, atunci când, trecând prin spatele Bisericii protecţiei şi intervenţiei, am ajuns în Piaţa Roşie. Până în acel moment, cei câţiva trecători se uitaseră la noi şi, când îl recunoscuseră, începuseră să meargă repede pe lângă sanie, ca să-l menţină în raza privirii lor. În Piaţa Roşie nu era decât o mână de femei, îngenuncheate în faţa Fecioarei. De îndată ce aceste femei ne văzură şi recunoscură echipajul guvernatorului, s-au împrăştiat ca un cârd de ciori, scoţând strigăte speriate. Feodor a râs atât de tare, încât, atunci când am trecut pe sub bolta Fecioarei, râsul lui a părut să clatine pietrele. M-am simţit liniştită, domnule. Plimbarea noastră a continuat fără nici un incident remarcabil. Oraşul era aproape pustiu. Totul zăcea sub lovitura îngrozitoare a acelei lupte de pe stradă. Feodor a zis:

– Ah, se ţin la distanţă de mine; nu ştiu cât de mult îi iubesc.

Şi pe tot parcursul acelei plimbări mi-a spus multe lucruri încântătoare şi delicate.

În timp ce purtam o conversaţie plăcută, înfăşuraţi în blănurile noastre, am ajuns în Piaţa Koudrinsky, pe strada Koudrinsky, mai exact. Tocmai se făcuse ora patru şi o ceaţă uşoară

începuse să se amestece cu zăpada care cădea, iar casele din dreapta şi din stânga noastră se vedeau doar ca nişte mase de umbră. Alunecam pe zăpadă ca o barcă de-a lungul râului, pe timp ceţos şi calm. Apoi, deodată, am auzit strigăte ascuţite şi am văzut umbre de soldaţi alergând încoace şi-ncolo, cu mişcări care păreau uriaşe prin ceaţă; bicele lor scurte păreau enorme atunci când loveau alte umbre, pe care le văzurăm întinse pe jos ca nişte buşteni. Generalul a oprit sania şi a coborât să vadă ce se întâmplă. Am coborât şi eu cu el. Erau soldaţii faimosului regiment Semenowsky, care aveau doi prizonieri, un tânăr şi un copil. Copilul era bătut la ceafă. Se zvârcolea pe pământ şi ţipa de durere. Nu avea mai mult de nouă ani. Celălalt, tânărul, se ţinea drept şi mergea fără să scoată nici un strigăt, în timp ce era biciuit cu brutalitate. Am fost îngrozită. Nu i-am dat timp soţului meu să deschidă gura şi i-am strigat subalternului care comanda detaşamentul:

– Ar trebui să-ţi fie ruşine să loveşti în felul acesta un copil şi un creştin care nu se poate apăra singur.

Generalul i-a spus acelaşi lucru. Atunci, subalternul ne-a spus că copilul tocmai omorâse un locotenent pe stradă, împuşcându-l cu un revolver, pe care ni-l arătă; era cel mai mare revolver pe care îl văzusem vreodată şi trebuie să fi fost la fel de greu de ridicat pentru acel copil ca un mic tun. Era incredibil.

– Şi celălalt? a întrebat generalul. Ce a făcut?

– Este un student periculos, a răspuns subalternul; s-a predat pentru că a promis proprietarului casei unde locuieşte că va face acest lucru pentru a evita ca locuinţa să fie dărâmată cu tunul.

– Dar asta e corect din partea lui. De ce îl baţi?

– Pentru că ne-a spus că este un student periculos.

– Ăsta nu e un motiv, i-a spus Feodor. Va fi împuşcat dacă o merită, la fel copilul, dar îţi interzic să-l baţi. Nu vi s-au dat acest bice ca să bateţi prizonieri izolaţi, ci ca să atacaţi mulţimea atunci când aceasta nu se supune ordinelor guvernatorului. În astfel de cazuri, vi se ordonă: "Atacaţi", iar voi ştiţi ce să faceţi. Ai înţeles? a zis Feodor cu asprime. Eu sunt generalul Trebassof, guvernatorul vostru.

Feodor a fost foarte omenos zicând toate astea. Ah! Ei bine, a fost urât recompensat pentru asta, foarte urât, îţi spun. Studentul era într-adevăr periculos, pentru că nici n-a apucat bine soţul meu să zică: "Sunt generalul Trebassof, guvernatorul vostru", că el a strigat: "A, tu eşti Trebassof" şi a scos un revolver, nu se ştie de unde, şi a tras asupra generalului, aproape la nivelul pieptului. Dar, din fericire, generalul nu a fost lovit şi nici eu, care stăteam lângă el şi mă aruncasem asupra studentului ca să-l dezarmez, fiind apoi aruncată la picioarele soldaţilor în toiul luptei duse în jurul studentului, în timp ce revolverul se descărca. Trei soldaţi au fost ucişi. Îţi dai seama că ceilalţi erau furioşi. M-au ridicat de la pământ cu multe scuze şi au început toţi laolaltă să-l lovească pe student în şale şi să-l bată în timp ce acesta zăcea pe jos. Subalternul i-a dat una peste faţă atât de tare, încât ar fi putut să-l orbească. Feodor l-a pocnit pe ofiţer cu pumnul în cap şi i-a zis:

– N-ai auzit ce-am spus?

Ofiţerul s-a prăbuşit sub lovitură şi Feodor l-a cărat el însuşi până la sanie şi l-a pus împreună cu cei morţi. Apoi a luat comanda soldaţilor şi i-a condus la cazarmă. L-am urmat, ca un fel de ariergardă. După o oră, ne-am întors la palat. Deja se făcuse întuneric şi, în apropierea intrării palatului, nişte revoluţionari au tras asupra noastră, trecând repede în două sănii şi dispărând în întuneric atât de repede, încât nu au putut fi ajunşi din urmă. Eu aveam un glonte în tocă. Generalul

nu fusese atins nici de data aceasta, dar blănurile noastre erau distruse de sângele soldaţilor morţi, care nu fusese curăţat de pe sanie. Asta a fost prima tentativă, care, la urma urmei, nu a însemnat mare lucru, întrucât a fost luptă deschisă. Abia câteva zile mai târziu au început încercările de asasinat.

În acest moment, Ermolai aduse patru sticle de şampanie şi Thaddeus îşi trecu uşor degetele peste clapele pianului.

– Repede, doamnă, spuneţi-mi despre a doua tentativă, zise Rouletabille, care făcea însemnări pripite pe mânecă, fără să înceteze între timp să supravegheze veselul grup şi să o asculte pe Matrena cu ambele urechi ciulite.

– A doua a avut loc tot în Moscova. Avusesem parte de o cină veselă, pentru că ne gândeam că se întorseseră în sfârşit vremurile bune de altădată şi cetăţenii puteau trăi în pace; iar Boris cântase la guzlă cântece din ţinutul Orel, ca să-mi facă plăcere; este un om atât de minunat şi de înţelegător. Natacha se dusese şi ea pe undeva. Sania aştepta la poartă, iar noi am ieşit şi ne-am urcat în ea. Aproape în aceeaşi clipă s-a auzit un zgomot înspăimântător şi am fost aruncaţi în zăpadă şi eu şi generalul. Nu a mai rămas nici urmă de sanie sau de vizitiu; cei doi cai erau sfârtecaţi, doi cai bălţaţi, dragul meu domn, la care generalul ţinea foarte mult. În ceea ce-l priveşte pe Feodor, avea o rană serioasă la piciorul drept; gamba era sfărâmată. Eu nu aveam decât umărul puţin smuls, practic o nimica toată. Bomba fusese plasată sub locul nefericitului vizitiu, din care nu am mai găsit decât pălăria, într-o baltă de sânge. Din pricina acestui atac, generalul a zăcut două luni la pat. În a doua lună, au fost arestaţi doi servitori care au fost prinşi pe palierul care ducea la etajul superior, unde ei nu aveau ce căuta şi, după asta, am trimis imediat după vechii noştri servitori din Orel, să vină să ne servească. S-a

descoperit că servitorii arestaţi erau în legătură cu revoluţionarii, aşa că au fost spânzuraţi. Împăratul a numit un guvernator provizoriu şi pentru că generalul se simţea mai bine, am hotărât să-şi petreacă convalescenţa în sudul Franţei. Am luat un tren spre Sankt Petersburg, dar călătoria i-a provocat febră mare soţului meu şi i-a redeschis rana de la gambă. Doctorii i-au recomandat odihnă absolută, astfel încât ne-am stabilit aici, în dacha. De atunci, n-a trecut o zi fără ca generalul să nu primească o scrisoare anonimă, spunându-i-se că nimic nu îl va salva de răzbunarea revoluţionarilor. El este curajos şi nu face decât să zâmbească citindu-le, dar eu ştiu că, atâta timp cât stăm în Rusia, nu suntem nici un moment în siguranţă. Aşa că îl păzesc în fiecare clipă şi nu las pe nimeni să se apropie de el, cu excepţia prietenilor lui intimi şi a celor din familie. Am adus un vechi gniagnia care m-a văzut crescând, Ermolai, şi servitorii de la Orel. Între timp, două luni mai târziu, a avut loc, pe neaşteptate, a treia tentativă. Dintre toate, asta e cu siguranţă cea mai înspăimântătoare, pentru că este atât de misterioasă, un mister care, din păcate, nu a fost încă soluţionat.

Dar Athanase Georgevitch tocmai spusese o "poveste bună", care provocă un vacarm atât de mare, încât nu se mai putea auzi nimic altceva. Feodor Feodorovitch era atât de amuzat, încât avea lacrimi în ochi. Rouletabille îşi zise în sinea lui, în timp ce Matrena vorbea: "N-am mai văzut niciodată nişte oameni aşa de veseli, deşi ştiu foarte bine că pot fi aruncaţi cu toţii în aer în orice moment."

Generalul Trebassof, care îl privise regulat pe Rouletabille, care fusese de fapt ţinut sub observaţie de toţi cei prezenţi acolo, zise:

– *Eh, eh, monsieur le journaliste,* crezi că suntem foarte veseli?

– Cred că sunteţi foarte curajoşi, zise Rouletabille încet.

– Cum aşa? întrebă Feodor Feodorovitch, zâmbind.

– Trebuie să-mi cer iertare că mă gândesc la lucruri pe care se pare că le-aţi uitat în întregime.

Arătă spre piciorul rănit al generalului.

– Riscurile războiului, riscurile războiului! zise generalul. Un picior aici, un braţ acolo. Dar, după cum vezi, sunt încă în viaţă. Vor sfârşi prin a se plictisi şi mă vor lăsa în pace. În sănătatea ta, prietene!

– În sănătatea dumneavoastră, domnule general!

– Înţelegi, continuă Feodor Feodorovitch, nu avem motiv să ne agităm. Este datoria noastră să apărăm imperiul, cu riscul vieţii noastre. Acest lucru ni se pare firesc şi nu avem motiv să ne gândim la asta. Am avut parte de destule spaime în alte domenii, ca să nu mai vorbesc de spaimele iubirii, care sunt mult mai feroce decât îţi poţi închipui. Uite ce i-au făcut bietului meu prieten, şeful securităţii, Boichlikoff. Era demn de laudă, cu siguranţă. El era într-adevăr un om curajos. Seara, după ce îşi termina munca, pleca întotdeauna de la biroul prefecturii şi se ducea la soţia şi copiii lui, în apartamentul lor de pe strada Lupilor. Neînsoţit de nici un soldat! Fără să fie păzit! Ceilalţi aveau toate şansele. Într-o seară, vreo douăzeci de revoluţionari au pătruns în apartamentul lui, după ce îi goniseră pe servitorii înspăimântaţi. El lua cina cu familia. Au bătut la uşă, iar el le-a deschis. Şi-a dat seama cine erau şi a încercat să le vorbească. Dar ei nu l-au lăsat. I-au citit condamnarea la moarte, în faţa soţiei şi a copiilor lui, înnebuniţi de spaimă şi îngenuncheaţi în faţa revoluţionarilor. Frumos sfârşit pentru o cină!

În timp ce îl asculta, Rouletabille păli şi îşi aţinti ochii asupra uşii, de parcă s-ar fi aşteptat să o vadă deschizându-se şi lăsându-i să intre pe sălbaticii nihilişti, dintre care unul, cu o hârtie în mână, i-ar citi lui Feodor Feodorovitch condamnarea la

moarte. Stomacul lui Rouletabille nu era încă obişnuit cu astfel de poveşti. Preţ de o secundă, aproape că regretă că îşi asumase teribila responsabilitate de a îndepărta poliţiştii. După ce Koupriane îi spusese tot ce se petrecuse în această casă, nu şovăise să rişte totul luând acea hotărâre îndrăzneaţă, dar, cu toate astea, cu toate astea– poveştile despre nihilişti care apăreau la sfârşitul unei mese, cu condamnarea la moarte în mână, îl obsedau, îl supărau. Fusese cu siguranţă o nesăbuinţă să îndepărteze poliţia!

– Ei bine, şi ce au făcut apoi, după ce au citit sentinţa? întrebă el, învingându-şi îndoielile şi recăpătându-şi, ca de obicei, încrederea în sine.

– Şeful securităţii ştia că nu avea destul timp la dispoziţie. Nici n-a cerut să i se acorde mai mult. Revoluţionarii i-au poruncit să-şi ia rămas bun de la familie. El şi-a ridicat soţia şi copiii de jos, i-a strâns în braţe, le-a spus să fie curajoşi şi apoi a zis că e pregătit. L-au dus în stradă. L-au pus la zid. Soţia şi copiii priveau de la fereastră. S-a auzit o salvă. Familia a coborât să ia corpul, ciuruit de douăzeci şi cinci de gloanţe.

– Ăsta a fost exact numărul de răni de pe corpul micului Jacques Zloriksky, spuse Natacha, pe un ton neutru.

– Of, tu... tu întotdeauna găseşti o scuză, mormăi generalul. Bietul Boichlikoff şi-a făcut datoria, aşa cum mi-am făcut-o şi eu pe a mea.

– Da, tată, te-ai comportat ca un soldat. Asta e ceea ce revoluţionarii n-ar trebui să uite. Dar nu te teme pentru noi, tată; căci, dacă te vor omorî, noi vom muri toţi împreună cu tine.

– Şi încă plini de veselie, declară Athanase Georgevitch. Ar trebui să vină în seara asta. Suntem în formă!

Zicând acestea, Athanase umplu din nou paharele.

– Totuşi, daţi-mi voie să spun, îndrăzni timid negustorul de cherestea, Thaddeus Tchnitchnikof,

daţi-mi voie să spun că acest Boichlikoff a fost foarte imprudent.

– Da, într-adevăr, îngrozitor de imprudent, încuviinţă Rouletabille. Când un om pune să se tragă douăzeci şi cinci de gloanţe în corpul unui copil, ar trebui cu siguranţă să-şi păzească bine casa, dacă vrea să mănânce în linişte.

Se bâlbâi puţin spre sfârşitul frazei, pentru că îşi dădu seama că dădea dovadă de inconsecvenţă exprimându-şi o astfel de părere, având în vedere ce făcuse el cu paza generalului.

– Ah! strigă Athanase Georgevitch, cu o voce teatrală. Ah, nu a fost imprudenţă! A fost sfidare a morţii! Da, sfidarea morţii l-a ucis! Aşa cum sfidarea morţii ne ţine pe noi perfect sănătoşi în acest moment. În sănătatea voastră, doamnelor şi domnilor! Cunoaşteţi ceva mai minunat şi mai nobil pe lume decât sfidarea morţii? Uitaţi-vă la Feodor Feodorovitch şi răspundeţi-mi. Superb! Pe cuvântul meu, superb! În sănătatea voastră, a tuturor! Revoluţionarii care nu fac parte din poliţie sunt de aceeaşi părere cu noi în privinţa eroilor noştri. Se poate să îi blesteme pe tchinownicii care execută teribilele ordine date de superiorii lor, dar cei care nu fac parte din poliţie (cred că sunt câţiva)– aceştia recunosc cu siguranţă că oameni ca şeful securităţii, prietenul nostru mort, sunt curajoşi.

– Desigur, îl sprijini generalul. Ţinând seama de toate astea, au nevoie de mai mult eroism pentru o plimbare în salon decât are un soldat pe câmpul de bătălie.

– Am cunoscut astfel de oameni, continuă Athanase, pe un ton exaltat. Am descoperit în casele lor aceeaşi imprudenţă, aşa cum o numeşte tânărul nostru prieten francez. La câteva zile după asasinarea şefului poliţiei din Moscova, am fost primit de succesorul lui în acelaşi loc unde se petrecuse asasinatul. Nu a luat nici cea mai mică măsură de precauţie împotriva mea, mai ales că nu

mă cunoştea deloc, nici împotriva oamenilor din clasa mijlocie, care veniseră să îi prezinte petiţiile lor, în ciuda faptului că predecesorul său fusese ucis în exact aceleaşi condiţii. Înainte de a pleca, am aruncat o privire spre locul de pe podea unde se petrecuse cu atât de puţin timp în urmă tragedia. Puseseră un covor acolo, pe covor o masă şi pe masă o carte. Ghiciţi ce carte. “Ciorapii femeilor” de Willy! Şi – şi apoi – În sănătatea dumitale, Matrena Petrovna. Cine şi-ar fi închipuit!

– Voi înşivă, prieteni, zise generalul, daţi dovadă de curaj venind să împărţiţi cu mine orele care îmi mai rămân de trăit.

– Absolut deloc, absolut deloc! E război.

– Da, e război.

– O, nu e un motiv să ne batem pe umăr, Athanase, insistă Thaddeus cu modestie. Ce riscăm noi? Suntem bine păziţi.

– Suntem păziţi de degetul lui Dumnezeu, declară Athanase, pentru că poliţia– ei bine, nu am nici un pic de încredere în poliţie.

Michael Korsakoff, care făcuse o plimbare prin grădină, intră în sufragerie tocmai când fu rostită această replică.

– Poţi fi fericit, atunci, Athanase Georgevitch, spuse el, pentru că în momentul de faţă nu se află nici un poliţist în jurul vilei.

– Unde sunt? întrebă negustorul de cherestea neliniştit.

– Koupriane a dat ordin să fie îndepărtaţi, explică Matrena Petrovna, străduindu-se să pară calmă.

– Şi nu vor fi înlocuiţi? întrebă Michael.

– Nu. E de neînţeles. Trebuie să fi fost vreo încurcătură în ordinele date.

Şi Matrena se înroşi, căci detesta minciuna şi numai cu sufletul chinuit recursese la această fabulaţie, urmând instrucţiunile lui Rouletabille.

– Ei, poate că e mai bine aşa, spuse generalul. Îmi va face plăcere să-mi văd casa scăpată pentru

o vreme de astfel de oameni.

Athanase era, bineînţeles, de aceeaşi părere cu generalul şi când Thaddeus, Ivan Petrovitch şi ofiţerii de ordonanţă se oferiră să petreacă noaptea la vilă şi să ţină locul poliţiei absente, Feodor Feodorovitch observă un gest al lui Rouletabille care dezaproba ideea acestei gărzi noi.

– Nu, nu, strigă generalul apăsat. Veţi pleca la ora obişnuită. Acum vreau ca lucrurile să reintre în normal, pe cuvântul meu! Să trăiesc ca toţi ceilalţi. Nu vom păţi nimic. Koupriane şi cu mine am aranjat problema. Koupriane e mai puţin sigur de oamenii lui, decât sunt eu de servitorii mei. Mă înţelegeţi. Nu e nevoie să dau mai multe explicaţii. Vă veţi duce acasă la culcare şi vom dormi cu toţii. Acestea sunt ordinele. În plus, trebuie să vă amintiţi că postul de pază e numai la doi paşi de aici, la colţul străzii, şi nu trebuie decât să dăm un semnal ca să-i aducem pe toţi aici. Dar– alţi agenţi secreţi sau poliţie specială– nu, nu! Noapte bună. Şi acum să mergem cu toţii la culcare!

Nu mai insistară. Când Feodor spusese “Acestea sunt ordinele”, nu mai rămânea loc pentru nimic altceva, nici măcar pentru insistenţă politicoasă.

Dar înainte să se ducă la culcare, ieşiră cu toţii pe verandă, unde fură serviţi cu lichioruri de către bunul Ermolai, ca întotdeauna. Matrena împinse într-acolo căruciorul generalului, care repeta întruna:

– Nu, nu. Fără alţi oameni de felul acesta. Fără poliţie. Aduc numai necazuri.

– Feodor! Feodor! oftă Matrena, a cărei nelinişte se adâncea, orice ar fi făcut. Vegheau asupra vieţii tale dragi.

– Viaţa îmi este dragă numai datorită ţie, Matrena Petrovna.

– Şi deloc datorită mie, tată? zise Natacha.

– O, Natacha!

Generalul îi luă mâinile într-ale lui. Era un tablou înduioşător de intimitate familială.

Din când în când, în timp ce Ermolai turna lichiorurile, Feodor îşi lovea bandajul prin păturile care îi acopereau piciorul.

– Se vindecă, zise el. Se vindecă.

Apoi, pe faţa lui aspră apăru melancolia şi el privi cum se lasă noaptea peste insule, noaptea aurie a Sankt Petersburgului. Nu era încă acea perioadă a anului pentru ceea ce se numea acolo nopţi aurii, "nopţile albe", nopţi care nu devin niciodată negre, dar erau deja frumoase în seninătatea lor dulce, mângâiate, aici, lângă Golful Finlandei, aproape în acelaşi timp, de ultimele şi de primele raze ale soarelui, de crepuscul şi de zori.

De la înălţimea verandei, se vedea una dintre cele mai frumoase părţi ale insulelor, iar timpul era atât de minunat, încât farmecul lui îi înfioră pe aceşti oameni, mai mulţi dintre ei fiind încă, la fel ca Thaddeus, aproape de natură. El fu cel care îi strigă primul Natachei:

– Natacha! Natacha! Cântă-ne "Seara insulelor".

Vocea Natachei pluti deasupra liniştii insulelor, sub bolta întunecată a cerului, suavă şi limpede ca un trandafir al nopţii, însoţită de guzla lui Boris. Natacha cântă:

– "Aceasta e noaptea insulelor – în nordul lumii. / Cerul strânge în braţele lui nepătate pieptul pământului, / Noaptea sărută trandafirul pe care zorii i l-au oferit crepusculului. / Iar aerul nopţii este dulce şi proaspăt, de dincolo de golful tremurător, / Precum respiraţia tinerelor fete din lume, aflate şi mai la nord. / Sub cele două orizonturi luminate, scufundându-se şi ridicându-se imediat, / Soarele se rostogoleşte, sărind din nou de la zei în nordul lumii. / În acest moment, iubite, când, în umbra clară a acestei seri trandafirii, sunt aici singură cu tine, / Răspunde, răspunde cu o inimă mai puţin timidă strigătului sfânt şi obişnuit de Bună seara".

Ah, cum o priviră Boris Nikolaievitch şi Michael Korsakoff în timp ce cânta! Cu adevărat, nimeni nu poate ghici vreodată furia sau dragostea care clocește într-o inimă slavă, sub o tunică de soldat, fie că soldatul cântă înţelept la guzlă, precum corectul Boris, fie că trândăveşte, răsucindu-şi mustaţa cu degetele îngrijite şi parfumate, precum Michael cel indiferent.

Natacha se opri din cântat, dar toţi păreau că încă o mai ascultă– grupul vesel de pe terasă părea vrăjit, iar statuile de porţelan de pe peluză, reprezentând bărbaţi, conform modei din insule, păreau că se ridică în vârful picioarelor lor scurte, ca să audă trecând armonia plină de suspin a Natachei, în nopţile trandafirii din nordul lumii.

Între timp, Matrena se plimbă prin casă, din pivniţă până în pod, veghind asupra soţului ei ca un câine de pază, gata să muşte, să se arunce în calea pericolului, să primească loviturile şi să moară pentru stăpânul lui– şi vânându-l în acelaşi timp pe Rouletabille, care dispăruse din nou.

3 Ingenuele voastre, domnule; în lb. franceză (n.t.)

4 Daţi-mi voie! Daţi-mi voie!; în lb. franceză. (n.t.)

5 Trăiască Franţa, domnule; în lb. franceză.;(n.t.)

III. Veghea

Doamna Trebassof ieşi afară ca să-şi atenţioneze servitorii să fie vigilenţi, înarmaţi până în dinţi şi să stea în faţa porţii toată noaptea, după care traversă grădina pustie. Pe verandă, schwitzarul întindea o saltea pentru Ermolai. Îl întrebă dacă îl văzuse pe undeva pe tânărul francez şi, după ce primi răspunsul, nu putu decât să-şi zică în sinea ei: “Unde o fi oare?” Unde se dusese Rouletabille? Generalul, pe care ea îl cărase în spate până în camera lui fără nici un ajutor şi îl pusese în pat fără să o asiste nimeni, era tulburat de această ciudată dispariţie. Îl răpise deja cineva pe Rouletabille “al lor”? Prietenii lor şi ofiţerii de ordonanţă plecaseră fără să poată spune unde dispăruse acest tânăr ziarist. Dar ar fi o prostie să te îngrijorezi din pricina dispariţiei unui ziarist, spuseseră ei. Genul acesta de oameni– aceşti ziarişti– vin, pleacă, sosesc când te aştepţi mai puţin şi te părăsesc– chiar şi într-un cerc social înalt– fără forma-lităţi. Este ceea ce ei numesc în Franţa “a o şterge englezeşte”. Cu toate astea, se părea că acest comportament nu era voit nepoliticos. Poate că se dusese la telegraf. Un ziarist trebuia să ţină în permanenţă legătura cu telegraful. Biata Matrena Petrovna rătăci prin grădina pustie cu inima zbuciumată. Era lumină la fereastra generalului, la primul etaj. Era lumină la subsol, de la bucătărie. Era lumină la parter, lângă camera de zi, de la fereastra camerei Natachei. Ah, noaptea era greu de suportat. Şi în această noapte umbrele apăsau mai greu ca niciodată pe pieptul curajos al Matrenei. În timp ce respira, simţea că ridică întreaga greutate a nopţii ameninţătoare. Cercetă cu atenţie totul– totul. Totul era bine zăvorât, era în perfectă siguranţă şi nu era nimeni înăuntru, cu excepţia celor de care era absolut sigură– dar cărora, cu toate astea, nu le permitea să meargă nicăieri prin casă, decât acolo unde aveau

treabă. Fiecare cu locul lui. Asta făcea lucrurile mai sigure. Îşi dorea ca toţi să poată rămâne fixaţi, precum statuile de porţelan de pe peluză. Tocmai în clipa în care gândi acest lucru, aici la picioarele ei, chiar la picioarele ei, umbra uneia din statui se mişcă, se întinse, se ridică în genunchi, o apucă de fustă şi vorbi cu vocea lui Rouletabille. Ah, ce bine era Rouletabille!

– În persoană, dragă doamnă; în persoană. Ce caută Ermolai pe verandă? Trimiteţi-l înapoi în bucătărie şi spune-ţi-i schwitzarului să se ducă la culcare. Servitorii sunt de ajuns pentru o pază obişnuită afară. Apoi, intraţi în casă imediat, închideţi uşa şi nu vă faceţi griji pentru mine, dragă doamnă. Noapte bună.

Matrena Petrovna făcu aşa cum i se spusese, se întoarse în casă, vorbi cu schwitzarul, care se mută în căsuţa portarului împreună cu Ermolai, iar stăpâna lor închise uşa de afară. Închisese mai demult uşa de la scara care ducea la bucătărie şi care le permitea servitorilor să intre în vilă. Acolo vegheau pe rând, în fiecare noapte, devotatul gniagnia şi credinciosul Ermolai.

Înăuntrul vilei, care acum era închisă, nu mai erau la parter decât Matrena şi fiica ei vitregă, Natacha, care dormea în camera din spatele camerei de zi, iar sus, la primul etaj, generalul cufundat în somn, sau care ar fi trebuit să fie cufundat în somn, dacă şi-ar fi luat somniferul. Matrena rămase în întunericul salonului, cu lanterna neagră în mână. Astfel îşi petrecea toate nopţile, alunecând de la o uşă la alta, dintr-o cameră în alta, supraveghindu-i pe poliţiştii care vegheau, neîndrăznind să se oprească din plimbarea ei silenţioasă nici măcar ca să se arunce pe salteaua pe care o pusese vizavi de uşa camerei soţului ei. Dormea vreodată? Nici ea nu putea spune. Cine putea, atunci? O aţipeală ici-colo, pe braţul unui scaun sau rezemată de perete, trezită mereu de vreun zgomot pe care îl auzea sau îl visa,

un avertisment, poate, pe care doar ea îl percepea. Şi în noaptea asta, în noaptea asta o ajută Rouletabille, stând atent de pază, iar ea simte mai puţin teroarea dureroasă a stării de veghe, până când îşi aduce aminte că poliţia nu mai este acolo. Avea dreptate acest tânăr? Cu siguranţă, nu poate nega că se simte mai încrezătoare acum că poliţiştii plecaseră. Nu mai e nevoie să-şi petreacă timpul supraveghindu-le umbrele în umbră, cercetând întunericul, fotoliile, canapelele, să îi trezească, să îi implore cu voce scăzută în numele a tot ce le era lor drag, în numele lor şi al tatălui lor, să le promită un bonus bunicel dacă stau de pază cum trebuie, să-i numere ca să ştie unde sunt şi să le arunce brusc în faţă raza de lumină a micuţei ei lanterne negre, ca să fie sigură, absolut sigură că se află faţă în faţă cu ei, cu cineva din poliţie şi nu cu un altul, un altul cu o maşinărie infernală sub braţ. Da, are cu siguranţă mai puţine de făcut acum că nu mai trebuia să-i supravegheze pe poliţişti. Şi nu-i mai era aşa de teamă!

Îi mulţumi reporterului pentru asta. Unde era? Rămăsese pe post de statuie de porţelan în tot acest timp, afară pe peluză? Se uită printre zăbrelele de la obloanele verandei şi scrută neliniştită cu privirea grădina întunecată. Unde putea să fie? El era oare acela, acolo jos, acea grămadă ghemuită, cu o pipă neaprinsă în gură? Nu, nu. Acela, ştia ea bine, era piticul pe care îl iubea cu adevărat, micul ei domovoi-doukh, spiritul familiar al casei, care veghea împreună cu ea asupra vieţii generalului şi datorită căruia Feodor Feodorovitch nu suferise încă nici o rană gravă – un picior mutilat nu era un lucru chiar atât de serios. De obicei, în regiunea de unde provenea ea (era din ţinutul Orel), oamenii nu voiau să vadă un domovoi-doukh apărând în carne şi oase. Când era mică, se temea mereu că va da peste el la o cotitură a potecii din grădina tatălui ei. Nu şi-l imagina niciodată mai înalt decât era, stând pe vine şi trăgând din pipă. Apoi, după ce se

căsătorise, îl întâlnise brusc într-un bazar din Moscova. Era exact aşa cum şi-l închipuise ea şi îl cumpărase numaidecât, îl cărase singură până acasă şi îl aşezase în vestibulul palatului, cu multe precauţii, căci era din porţelan delicat. Iar când părăsise Moscova, avusese grijă să nu-l uite acolo. Îl dusese chiar ea într-o valiză şi îl pusese pe peluza dachei, ca să continue să vegheze asupra fericirii ei şi asupra vieţii lui Feodor. Şi ca să nu se plictisească, fumându-şi veşnic pipa singur, îl înconjurase cu un grup de spiriduşi mici din porţelan, după moda grădinilor din insulă. Doamne, cum o mai speriase tânărul francez, apărând pe peluză aşa, pe neaşteptate! Crezuse pentru o clipă că era însuşi domovoi-doukhul care se ridica de jos ca să-şi întindă picioarele. Din fericire, vorbise imediat şi îi recunoscuse vocea. În plus, cu siguranţă că domovoiul ei nu ar vorbi în franceză. Ah! Matrena Petrovna respira uşurată acum. I se părea, în această noapte, că erau doi spiriduşi familiari veghind asupra casei. Iar asta valora desigur mai mult decât toată poliţia din lume. Ce viclenie din partea acestui individ să-i trimită pe toţi oamenii aceia acasă! Exista ceva ce trebuia aflat; prin urmare, era necesar ca nimic să nu stea în calea aflării lui. Aşa cum se prezentau lucrurile în momentul de faţă, misterul putea acţiona fără suspiciuni sau interferenţe. Doar un un singur om îl supraveghea şi nici nu avea aerul că o face. Cu siguranţă, Rouletabille nu avea aerul că supraveghează permanent ceva. Afară, în noapte, părea un om mic de porţelan, nici mai mult, nici mai puţin; cu toate astea, putea vedea totul– dacă era ceva de văzut– şi putea auzi totul– dacă era ceva de auzit. Lumea trecea pe lângă el fără să-i bănuie prezenţa, iar oamenii puteau vorbi unii cu alţii fără să aibă nici cea mai vagă idee că el îi auzea şi puteau chiar să vorbească cu ei înşişi, aşa cum au câteodată obiceiul, atunci când cred că sunt singuri. Toţi musafirii plecaseră astfel, trecând

foarte aproape de el, puţin lipsind să nu-l atingă, îşi luaseră rămas bun şi se despărţiseră. Acel drăgălaş domovoi viu era cu siguranţă un pungaş! Oh, acel drăgălaş domovoi care fusese atât de afectat de lacrimile Matrenei Petrovna! Buna, plinuţa, sentimentala, curajoasa femeie tânjea să-i audă, chiar atunci, vocea liniştitoare.

– Eu sunt. Sunt aici, zise în acel moment vocea micului spiriduş viu şi familiar, iar doamna Trebassof se simţi apucată de fustă.

Aşteptă să vadă ce are el de zis. Nu-i era teamă deloc. Cu toate astea, presupusese că era afară. Totuşi, la urma urmei, nu era prea surprinsă să constate că era în casă. Era atât de îndemânatic! Intrase înăuntru în spatele ei, stând în umbra fustelor ei, în patru labe, şi se furişase fără să-l observe nimeni, în timp ce ea vorbea uriaşului şi maiestuosului ei schwitzar.

– Deci, erai aici? zise ea, luându-i mâna şi strângându-i-o cu nervozitate.

– Da, da. V-am urmărit când aţi încuiat casa. A fost cu siguranţă o sarcină bine făcută. Nu aţi uitat nimic.

– Dar unde ai fost, diavol mic? Am colindat prin toate colţurile şi mâinile mele nu te-au atins.

– Am fost sub masa cu aperitive din camera de zi.

– Aha, sub masa cu aperitive! Până acum le-am interzis servitorilor să pună o faţă de masă lungă acolo, pentru că acest lucru mă obligă să dau întâmplător cu piciorul pe dedesubt ca să mă asigur că nu este nimeni sub masă. Astfel de feţe de masă sunt o imprudenţă, o mare imprudenţă. Şi sub masa cu aperitive ai reuşit să vezi sau să auzi ceva?

– Doamnă, credeţi că e posibil pentru cineva să vadă sau să audă ceva în vilă atunci când o supravegheaţi singură, când generalul doarme, iar fiica dumneavoastră vitregă se pregăteşte de culcare?

– Nu, nu. Nu cred. Chiar nu cred. Nu, o, Doamne!

Vorbiră astfel cu voce scăzută, pe întuneric, aşezaţi amândoi pe un colţ al canapelei, Matrena Petrovna ţinând strâns în mâinile ei fierbinţi mâna lui Rouletabille. Femeia oftă neliniştită.

– Şi în grădină– ai auzit ceva?

– L-am auzit pe ofiţerul Boris zicându-i ofiţerului Michael, în franceză: "Să ne întoarcem la vilă?" Celălalt a răspuns în rusă, într-un fel din care mi-am dat seama că refuza. Apoi, au vorbit în rusă, conversaţie pe care eu, fireşte, nu am înţeles-o. Dar, din felul în care au purtat discuţia, am dedus că nu erau de acord şi că nu prea se înghiţeau.

– Nu, nu ţin unul la altul. Sunt amândoi îndrăgostiţi de Natacha.

– Şi ea, pe care din ei îl iubeşte? E necesar să-mi spuneţi asta.

– Ea pretinde că îl iubeşte pe Boris şi eu cred că e adevărat; cu toate astea, este foarte prietenoasă cu Michael şi de multe ori se duce în colţuri şi în locuri retrase, lucru care îl înnebuneşte de gelozie pe Boris. Natacha i-a interzis lui Boris să-i vorbească tatălui ei despre căsătoria lor, pe motiv că nu vrea să-şi părăsească tatăl acum, când viaţa generalului este în pericol în fiecare zi şi în fiecare clipă.

– Şi dumneavoastră, doamnă– vă iubiţi fiica vitregă? întrebă reporterul cu brutalitate.

– Da– o iubesc sincer, răspunse Matrena Petrovna, retrăgându-şi mâinile din cele ale lui Rouletabille.

– Şi ea– ea vă iubeşte?

– Cred că da, domnule; cred cu sinceritate că da. Da, mă iubeşte şi nu există nici un motiv pentru care nu m-ar iubi. Cred– înţelege-mă bine, pentru că ceea ce spun vine din inimă– că noi toţi cei de aici din casă ne iubim unul pe altul. Prietenii noştri sunt prieteni vechi care şi-au dovedit

devotamentul. Boris este ofiţerul de ordonanţă al soţului meu de foarte multă vreme. Nu împărtăşim nici una din ideile lui prea moderne şi au existat multe discuţii pe tema datoriei soldaţilor în timpul masacrelor. I-am reproşat că e la fel de sensibil ca noi femeile, căzând în genunchi în faţa generalului, în spatele meu şi al Natachei, atunci când a fost nevoie să-i omoare pe toţi acei bieţi mujici din Presnia. Nu era rolul lui. Soldatul e soldat. Soţul meu l-a ridicat cu brutalitate de jos şi i-a ordonat, pentru asta, să meargă în fruntea trupelor. A fost corect. Ce altceva putea să facă? Generalul se lupta deja cu destule, cu revoluţia, cu conştiinţa lui, cu mila firească din inima lui de om cumsecade şi cu lacrimile şi gemetele insuportabile ale soţiei şi fiicei lui, într-un moment ca acela. Boris a înţeles şi s-a supus, dar, după moartea bieţilor studenţi, s-a purtat iar ca o femeie, compunând acele versuri despre eroii de pe baricade; nu eşti de aceeaşi părere? Versuri pe care el şi Natacha le-au învăţat pe dinafară, lucrând la ele împreună, când au fost surprinşi de general. S-a iscat o scenă teribilă. Asta s-a întâmplat înainte de al doilea atac. Generalul avea ambele picioare sănătoase. A bătut din picior şi a zduguit toată casa.

– Doamnă, zise Rouletabille, referitor la atacuri, trebuie să-mi spuneţi despre al treilea.

Când spuse asta, aplecându-se spre ea, Matrena Petrovna scoase un “Ascultă!” care îl făcu să înţepenească şi să-şi ciulească urechea. Ce auzise ea? El, unul, nu auzise nimic.

– Nu auzi nimic? îi şopti ea cu efort. Un ticăit?

– Nu, nu aud nimic.

– Ştii, ca ticăitul unui ceas. Ascultă.

– Cum puteţi auzi un ticăit. Am observat că nu merge nici un ceas aici.

– Nu înţelegi? E ca să auzim ticăitul mai bine.

– O, da, înţeleg. Dar nu aud nimic.

– În ceea ce mă priveşte, de la ultima tentativă încoace, cred că aud mereu ticăitul. Îmi obsedează urechile, este înspăimântător să-ţi spui în sinea ta: "Există un ceas ticăind pe undeva, gata să ajungă la tic-tacul fatal"– şi să nu ştii unde, să nu ştii unde! Când poliţiştii erau aici, i-am pus pe toţi să asculte şi nu am avut siguranţă nici chiar atunci când au ascultat toţi şi au spus că nu e nici un ticăit. Este îngrozitor să-l aud în urechea mea în orice clipă, când mă aştept mai puţin. Tic-tac! Tic-tac! E sângele pulsând tare în urechea mea, de exemplu, ca şi cum loveşte ritmic, precum un metronom. Uite, mi-au transpirat mâinile! Ascultă!

– Ah, de data asta vorbeşte cineva– strigă, zise tânărul.

– Ssst!– şi Rouletabille simţi mâna rigidă a Matrenei pe braţul lui. E generalul. Generalul visează!

Îl trase pe ziarist după ea în sufragerie, într-un colţ unde nu mai puteau auzi gemetele. Dar toate uşile care comunicau cu sufrageria, salonul şi camera de zi rămaseră deschise, o măsură secretă de precauţie pe care o luă Rouletabille.

Aşteptă în timp ce Matrena, a cărei respiraţie o auzea puternic, era puţin mai în urmă. După o clipă şi, ca şi cum ar fi vrut să-i distragă atenţia lui Rouletabille de la sunetele de la etaj, de la frânturile de cuvinte şi de la suspine, doamna Trebassof continuă:

– Vezi, vorbeşti despre ceasuri. Soţul meu are un ceas care bate. Ei bine, l-am oprit pentru că am fost de multe ori speriată de ticăitul ceasului din buzunarul de la vesta lui. Koupriane mi-a dat sfatul acesta într-o zi când era aici şi şi-a ciulit urechile auzind zgomotul pendulelor, şi anume să-mi opresc toate ceasurile şi toate pendulele, ca să nu existe riscul de a le confunda cu ticăitul care ar putea veni de la maşinăria infernală plasată în vreun colţ al casei. Vorbea din experienţă, dragul meu domn, şi din ordinul lui au fost oprite toate

ceasurile de la minister, de pe Naberjnaia, dragul meu prieten. Mi-a spus că nihiliştii folosesc de multe ori mecanisme de ceas pentru a-şi detona maşinăriile la timpul hotărât de ei. Nimeni nu poate ghici toate invenţiile de care beneficiază acei tâlhari. În acelaşi fel, Koupriane m-a sfătuit să îndepărtez toate tablele sistemelor de ventilaţie de la şeminee. Această măsură de precauţie a permis evitarea unui dezastru îngrozitor la ministerul de lângă Pont-des-chantres, ştii, micule domovoi? Au văzut o bombă tocmai când era lăsată în jos în şemineul cabinetului ministrului. Nihiliştii o ţineau de o funie, iar ei erau sus pe acoperiş, coborând-o pe coş. Unul dintre ei a fost prins, dus la Schlusselbourg şi spânzurat. Aici, după cum vezi, toate tablele sistemelor de ventilaţie au fost îndepărtate.

– Doamnă, o întrerupse Rouletabille (Matrena Petrovna nu ştia că nimeni nu reuşea vreodată să-i distragă atenţia lui Rouletabille), doamnă, cineva încă mai geme, sus la etaj.

– O, nu e nimic, prietene. E generalul, care doarme prost. Nu poate să adoarmă fără să ia somnifere şi asta îi provoacă febră. Îţi voi spune cum a avut loc al treilea atac. Şi atunci vei înţelege, pe Sfânta Fecioară, cum se face că încă mai am, că am avut mereu, ticăitul în urechi.

Într-o seară, când generalul se dusese la culcare, iar eu eram în camera mea, am auzit clar ticăitul unui ceas. Toate ceasurile fuseseră oprite, aşa cum mă sfătuise Koupriane, şi inventasem o scuză ca să trimit enormul ceas al lui Feodor la reparat. Îţi dai seama cum m-am simţit când am auzit acel ticăit. Am fost înnebunită. Mi-am întors capul în toate direcţiile şi am decis că zgomotul venea din camera soţului meu. Am fugit într-acolo. El încă mai dormea, dragul de el! Ticăitul era acolo. Dar unde? M-am învârtit încoace şi-n-colo ca o nebună. Camera era în întuneric şi mi se părea absolut imposibil să aprind o lampă, pentru că mă

gândeam că nu îmi puteam permite să pierd astfel timpul, de teamă ca maşinăria infernală să nu explodeze în acele câteva secunde. M-am aruncat la podea şi am ascultat sub pat. Zgomotul venea de sus. Dar de unde? M-am repezit spre şemineu, sperând că, împotriva ordinelor mele, cineva dăduse drumul la ceasul de pe poliţă. Nu, nu era asta! Acum mi se părea că ticăitul venea de la patul în sine, că maşinăria era în pat. Tocmai atunci generalul s-a sculat şi mi-a strigat:

– Ce este, Matrena? Ce faci?

Şi s-a ridicat în capul oaselor, în timp ce eu am exclamat:

– Ascultă! Auzi ticăitul. Nu-l auzi?

M-am aruncat asupra lui şi l-am luat în braţe ca să-l car, dar tremuram prea tare, eram prea slăbită de teamă şi am căzut înapoi cu el pe pat, strigând: "Ajutor!" El m-a dat la o parte şi a spus aspru:

– Ascultă!

Înspăimântătorul ticăit se auzea acum din spatele nostru, pe masă. Dar nu era nimic pe masă, doar lumina de noapte, paharul cu somnifer şi o vază aurie, unde pusesem cu mâna mea în acea dimineaţă un buchet de ierburi şi flori sălbatice, pe care Ermolai le adusese în acea zi, la întoarcerea lui din ţinutul Orel. Dintr-un salt, am fost lângă masă şi lângă flori. Mi-am vârât degetele printre ierburi şi flori şi am întâmpinat o rezistenţă. Ticăitul era în buchet! Am luat buchetul cu ambele mâini, am deschis fereastra şi l-am aruncat în grădină, cât de departe am putut. În aceeaşi clipă, bomba a explodat cu un zgomot asurzitor, provocându-mi o rană destul de adâncă în mână. Într-adevăr, dragul meu domovoi, în acea zi am fost foarte aproape de moarte, dar Dumnezeu şi Tatăl cel Mic au vegheat asupra noastră.

Şi Matrena Petrovna îşi făcu semnul crucii.

– Toate ferestrele casei au fost sparte. Luând totul în considerare, am scăpat cu frica şi cu o

vizită din partea geamgiului, prietene, dar am crezut cu adevărat că se terminase totul.

– Şi domnişoara Natacha? întrebă Rouletabille. Trebuie să se fi speriat şi ea îngrozitor de tare, pentru că s-a zdruncinat cu siguranţă toată casa.

– Bineînţeles. Dar Natacha nu era aici în noaptea aceea. Era într-o sâmbătă. Fusese invitată la serata lui "Michel" de către părinţii lui Boris Nikolaievitch şi dormise la ei acasă, după ce luase cina la restaurantul "Ursul", aşa cum fusese planificat. A doua zi, când a aflat de pericolul din care scăpase generalul, a tremurat din tot corpul. S-a aruncat în braţele tatălui ei, plângând, ceea ce era cât se poate de firesc, şi a spus că nu îl va mai părăsi niciodată. Generalul i-a povestit cum m-am descurcat eu. Atunci, m-a strâns la piept, zicând că nu va uita niciodată o astfel de faptă şi că mă iubea mai mult decât dacă aş fi fost cu adevărat mama ei. În zilele care au urmat, am încercat în zadar să înţelegem cum fusese plasată maşinăria infernală în buchetul de flori sălbatice. Doar prietenii generalului, pe care i-ai văzut în seara asta, Natacha şi eu intrasem în camera generalului în timpul zilei sau seara. Nici un servitor, nici o menajeră nu fusese la etajul respectiv. Pe parcursul zilei, precum şi toată noaptea, întregul etaj este închis şi eu ţin cheile. Uşa folosită de servitori, care duce la acel etaj, direct în camera generalului, este întotdeauna încuiată şi baricadată din interior cu un drug de fier. Eu şi Natacha ne ocupăm de curăţenia camerei. Nu există măsuri de precauţie mai eficiente. Trei agenţi de poliţie ne supravegheau zi şi noapte. În seara cu buchetul, doi dintre ei patrulaseră în jurul casei, iar al treilea stătuse pe canapea, afară pe verandă. În plus, am găsit toate uşile şi ferestrele vilei bine zăvorâte. În astfel de circumstanţe, poţi judeca şi tu dacă teama mea nu era mai mare decât cunoscusem eu până atunci. Căci, pe viitor, în cine puteam avea încredere? ce şi pe cine puteam crede? ce şi pe

cine puteam supraveghea? Din acea zi, nici o altă persoană, în afară de mine şi Natacha, nu mai are dreptul de a urca la primul etaj. Camera generalului le-a fost interzisă prietenilor lui. Oricum, generalul s-a simţit mai bine şi, în curând, a avut plăcerea de a-i primi chiar el la masă. Îl cobor pe general şi îl urc iar în camera lui, cărându-l în spate. Nu vreau să mă ajute nimeni. Sunt destul de puternică pentru asta. Simt că aş putea să-l car până la capătul lumii, dacă acest lucru l-ar salva. În loc de trei poliţişti, aveam zece; cinci afară, cinci înăuntru. Zilele treceau destul de bine, dar nopţile erau înspăimântătoare, pentru că umbrele poliţiştilor pe care îi întâlneam mă făceau întotdeauna să mă tem că mă aflu faţă în faţă cu nihiliştii. Într-o noapte, aproape că l-am strâns pe unul de gât cu mâinile mele. Atunci, după acest incident, am aranjat cu Koupriane ca agenţii de poliţie care vegheau noaptea înăuntru să stea pe verandă, după ce examinau absolut totul, la sfârşitul serii. Nu aveau voie să părăsească veranda decât dacă auzeau un zgomot suspect sau dacă îi chemam eu. Şi atunci, după acest aranjament, a avut loc incidentul cu podeaua, care ne-a uimit atât de mult şi pe mine şi pe Koupriane.

– Mă scuzaţi, doamnă, o întrerupse Rouletabille, dar agenţii de poliţie, în timp ce examinau totul, nu intrau niciodată în dormitorul de la etaj?

– Nu, copile, repet, de la întâmplarea cu buchetul, numai eu şi Natacha intrăm acolo.

– Ei bine, doamnă, este necesar să mă duceţi acolo imediat.

– Imediat!

– Da, în camera generalului.

– Dar doarme, copile. Lasă-mă să-ţi spun exact cum s-a petrecut incidentul cu podeaua şi vei şti la fel de multe ca mine şi Koupriane.

– În camera generalului, imediat.

Ea îi luă mâinile şi i le strânse cu nervozitate.

– Prietene! Prietene! Poţi auzi uneori lucruri care sunt secretul nopţii! Mă înţelegi?

– În camera generalului, imediat, doamnă.

Brusc, ea se hotărî să-l ducă acolo, agitată şi tulburată cum era de idei şi sentimente care o ţineau fără răgaz prinsă între cea mai sălbatică nelinişte şi cea mai imprudentă îndrăzneală.

IV. “Tineretul Moscovei e mort”

Rouletabille se lăsă condus de Matrena prin noapte, dar se împiedică de multe ori, iar mâinile lui dădeau peste diferite lucruri. Urcarea la primul etaj se petrecu în linişte profundă. Nimic nu spărgea tăcerea, cu excepţia acelui geamăt neîncetat, care îl afectase atât de mult pe tânăr puţin mai devreme.

Atmosfera călduţă, parfumul budoarului unei femei, apoi, dincolo de două uşi care dădeau în salonul de vestimentaţie, care se afla între camera Matrenei şi cea a lui Feodor, lumina slabă a unei lămpi dezvăluia patul unde era întins tiranul adormit al Moscovei. Ah, era înspăimântător la vedere, învăluit în jocul luminii galbene vagi şi a umbrelor difuze. Nişte sprâncene atât de arcuite, o astfel de înfăţişare plină de durere şi ameninţare, maxilarul masiv al unui sălbatic venit de pe câmpiile Tartarului pentru a fi biciul lui Dumnezeu, barba ţepoasă, deasă şi mare. Aceasta era o formă înrudită cu galeria vechilor nobili din Kasan, iar tânărul Rouletabille şi-l imagină drept nimeni altul decât Ivan cel Groaznic în persoană. Aşa părea în somn excelentul Feodor Feodorovitch, liniştitul şi răsfăţatul tată al mesei familiale, prietenul avocatului faimos pentru faptele lui măreţe cu furculiţa şi cuţitul şi al glumeţului negustor de cherestea şi prietenosului vânător de urşi, veselii Thaddeus şi Athanase; Feodor, credinciosul soţ al Matrenei Petrovna şi tatăl adorat al Natachei, un om curajos, care avea ghinionul să aibă parte de nopţi de nesomn crud sau de vise şi mai înspăimântătoare.

În acel moment, un suspin răguşit îi săltă pieptul enorm într-un ritm neechilibrat şi Rouletabille, rezemându-se de pragul uşii salonului de vestimentaţie, privi– dar nu mai era generalul cel

pe care îl privea, era altceva, mai jos, lângă perete şi asta îl făcu să traverseze în vârful picioarelor podeaua care nu scoase nici un zgomot. Nu se auzea nici un sunet în cameră, cu excepţia respiraţiei grele, înălţând pieptul neregulat. În spatele lui Rouletabille, Matrena îşi ridică braţele, de parcă ar fi vrut să-l reţină, pentru că nu ştia unde se ducea. Ce făcea? De ce se apleca aşa lângă uşă şi de ce apăsa cu degetul cel mare podeaua de acolo? Rouletabille se ridică din nou şi se întoarse. Trecu iar prin faţa patului, unde respiraţia celui adormit huruia acum ca nişte foale. Matrena îl prinse pe Rouletabille de mână. Şi îl zorise deja în salonul de vestimentaţie, când un geamăt îi opri.

– Tineretul Moscovei e mort!

Era Feodor cel care vorbea. Gura care dăduse cele mai stricte ordine gemea. Şi lamentaţia era tot o ameninţare. În somnul bântuit care îl cuprinsese pe acel om prin intermediul somniferului nepotrivit, cuvintele pe care le rostea Feodor Feodorovitch erau unele pline de tristeţe şi milă. Acest duşman perfect al unui soldat, pe care nu-l intimidau nici gloanţele, nici bombele, avea un fel de a spune cuvinte care îşi modificau semnificaţia atunci când ieşeau din gura lui teribilă. Cei care îl ascultau nu puteau decât să se simtă absorbiţi de tonul cuceritorului brutal.

Matrena Petrovna şi Rouletabille îşi rezemaseră umbrele, amestecate una cu alta, de uşa deschisă, dincolo de licărirea lămpii de noapte, şi auziră cu oroare:

– Tineretul Moscovei e mort! Au luat cadavrele. Nu a mai rămas decât ruina. Până şi Kremlinul şi-a închis porţile– ca să nu vadă. Tineretul Moscovei e mort!

Pumnul lui Feodor Feodorovitch ameninţă deasupra capului său; părea gata să lovească din nou, să ucidă din nou şi Rouletabille o simţi pe Matrena tremurând lângă el, în timp ce tremura şi

el în faţa viziunii înspăimântătoare a ucigaşului din Săptămâna Roşie!

Feodor suspină adânc şi pieptul lui coborî sub pături, pumnul i se relaxă şi căzu, capul mare se întoarse într-o parte. Se făcu linişte. Se odihnea în sfârşit? Nu, nu. Suspină, se înecă iar, se frământă în pat ca un damnat în chinuri şi cuvintele scrise de fiica lui– de fiica lui– îi străluciră în ochi, care acum erau larg deschişi– cuvinte scrise pe zid, pe care el le citise pe zid, scrise cu sânge.

– Tineretul Moscovei e mort! S-au dus atât de tineri pe câmpii şi în mine, / Şi nu au găsit nici un colţ de pământ rusesc unde să nu existe gemete. / Acum, tineretul Moscovei e mort şi nu se mai aud gemete, / Pentru că cei pentru care au murit toţi tinerii nu mai îndrăznesc nici măcar să mai geamă.

Dar– ce se întâmpla? Vocea lui Feodor îşi pierdu tonul ameninţător. Respiraţia lui era precum cea a unui copil care plânge. Şi rosti ultima strofă cu suspine în gât, strofă scrisă de fiica lui în album, cu roşu:

– Pe ultima baricadă stătea fata de optsprezece ierni, fecioara Moscovei, floarea zăpezii, / Care îşi dăruia sărutările muncitorilor loviţi de gloanţele soldaţilor ţarului; / Stârni admiraţia soldaţilor care, plângând, o uciseră; / Ce masacru! Toate casele se zguduiră, ferestrele se acoperiră cu pleoape grele de scândură, ca să nu vadă!– / Şi până şi Kremlinul şi-a închis porţile– ca să nu poată vedea. / Tineretul Moscovei e mort!

– Feodor! Feodor!

Femeia îl luase în braţe, ţinându-l strâns, consolându-l, în timp ce el încă aiura, repetând “Tineretul Moscovei e mort” şi părea că alungă cu gesturi nebuneşti o mulţime de fantome. Ea îl strânse la piept şi îi acoperi gura cu mâna ca să-l facă să tacă, dar el zise:

– Îi auzi? Îi auzi? Ce spun? Acum nu spun nimic. Ce încurcătură de cadavre sub sanie, Matrena! Uită-te la picioarele îngheţate ale acelor

biete fete pe lângă care trecem, ieşind în toate direcţiile, ca nişte buşteni, de sub fustele lor reci ca gheaţa şi însângerate. Priveşte, Matrena!

După care, generalul continuă să delireze în rusă, ceea ce era îngrozitor pentru Rouletabille, pentru că nu îl înţelegea.

Apoi, deodată, Feodor tăcu şi o dădu la o parte pe Matrena.

– E acel somnifer oribil, zise el, oftând adânc. Nu o să mai beau din el. Nu vreau să îl mai beau.

Arătă cu o mână spre un pahar mare, aflat pe masa de lângă el, pe jumătate plin cu un amestec soporific, cu care îşi umezea buzele de fiecare dată când se trezea; cu cealaltă mână îşi şterse transpiraţia de pe faţă. Matrena Petrovna stătu tremurând lângă el, copleşită brusc de ideea că el ar putea descoperi că era cineva în spatele uşii, care văzuse şi auzise somnul generalului Trebassof! Ah, dacă ar fi aflat asta, totul era terminat. Îşi putea spune rugăciunile; ar trebui să moară.

Dar Rouletabille avu grijă să nu facă nici un zgomot. Abia dacă respira. Ce coşmar! Acum înţelese înduioşarea prietenilor generalului, atunci când Natacha cântase, cu vocea ei scăzută şi dulce: "Noapte bună. Fie ca ochii tăi să înceteze să mai verse lacrimi şi inima ta chinuită să-şi găsească pacea." Din cuvintele neliniştite ale Matrenei, prietenii îşi dăduseră cu siguranţă seama de insomnia generalului şi nu-şi putuseră reţine lacrimile, în timp ce ascultau urarea poetică a încântătoarei Natacha. "Cu toate astea– se gândi Rouletabille– nimeni nu şi-ar putea imagina ceea ce tocmai am văzut. Tinerii Moscovei nu sunt morţi pentru toată lumea şi în fiecare noapte ştiu acum o cameră unde, în strălucirea lămpii de noapte, aceştia învie– învie– învie!" Şi tânărul regretă sincer şi cu naivitate intruziunea lui acolo; faptul că pătrunsese, deşi fără intenţie, într-o afacere care, la urma urmei, îi privea doar pe

numeroşii morţi şi pe un om care trăia. De ce venise să se bage între cei morţi şi cel viu? I s-ar putea spune: “Cel viu şi-a făcut până la capăt eroica datorie”, dar cei morţi, ce altceva făcuseră?

Ah, Rouletabille îşi blestemă curiozitatea, căci– înţelegea asta acum– era dorinţa de a se apropia de misterul dezvăluit de Koupriane şi de a pătrunde încă o dată, printre toate pericolele asediatoare, o enigmă uimitoare şi poate monstruoasă, care îl adusese în pragul dachei şi care îl pusese în mâinile tremurătoare ale Matrenei Petrovna, atunci când îi promisese ajutorul lui. Arătase milă, cu siguranţă, milă faţă de necazul delirant al acestei femei curajoase. Dar fusese mai mult curiozitate decât milă în motivele lui. Şi acum trebuia să plătească, pentru că era prea târziu să se retragă, să spună din întâmplare: “Mă spăl pe mâini de toată afacerea.” Îndepărtase poliţia şi rămăsese doar el între general şi răzbunarea morţilor! Poate că ar putea dezerta! Această idee îl făcu să-şi vină în fire, îi trezi spiritul. Împrejurările îl aduseseră într-o tabără pe care trebuia să o apere cu orice preţ, în afara cazului în care se temea!

Acum, generalul dormea sau, cel puţin, se prefăcea că doarme, ţinându-şi pleoapele închise, fără îndoială pentru a o linişti pe biata Matrena care, stând în genunchi lângă perna lui, ţinea mâna teribilului ei soţ într-a ei. În curând, se ridică şi se i se alătură lui Rouletabille în camera ei. Apoi, îl duse în camera de oaspeţi, unde îl îndemnă să doarmă. El îi răspunse că ea este cea care are nevoie de odihnă. Dar, încă agitată de ceea ce tocmai se întâmplase, ea bolborosi:

– Nu, nu! După o astfel de scenă, aş avea şi eu coşmaruri. Ah, este înspăimântător! Îngrozitor! Îngrozitor! Dragă domnule, este secretul nopţii. Bietul om! Bietul şi nefericitul om! Nu-şi poate lua gândul de la asta. Această traducere a versurilor abominabile ale lui Boris, făcută de Natacha, este cea mai cruntă şi mai nemeritată pedeapsă. Le ştie

pe dinafară, sunt în mintea şi pe limba lui toată noaptea, în ciuda somniferelor, şi repetă tot timpul: “Fiica mea a scris asta!– fiica mea!– fiica mea!” Este de ajuns să stoarcă toate lacrimile dintr-un om– ca unui adjunct de general, care a ucis şi el tineretul Moscovei, să i se permită să scrie astfel de versuri şi ca Natacha să se angajeze să le traducă într-o franceză minunată şi poetică pentru albumul ei. Este greu de justificat ceea ce fac ei în ziua de azi, spre nefericirea noastră.

Tăcu, pentru că tocmai atunci auziră podeaua scârţâind la parter, sub paşii cuiva. Rouletabille o opri pe Matrena şi scoase revolverul. Vru să se furişeze singur jos, dar nu avu timp. Când podeaua scârţâi a doua oară, Matrena strigă în rusă, cu o voce neliniştită:

– Cine e acolo?

Imediat se auzi vocea calmă a Natachei, răspunzând în aceeaşi limbă. Apoi Matrena, tremurând din ce în ce mai tare şi rămânând nemişcată în acelaşi loc, de parcă ar fi fost ţintuită în cuie de treapta scărilor, zise în franceză:

– Da, totul e în ordine; tatăl tău se odihneşte. Noapte bună, Natacha.

Auziră paşii Natachei traversând salonul şi camera de zi. Apoi, uşa camerei ei se închise. Matrena şi Rouletabille coborâră, ţinându-şi respiraţia. Ajunseră în sufragerie şi Matrena lumină cu lanterna ei neagră canapeaua unde se întindea mereu generalul. Canapeaua era la locul ei obişnuit de pe covor. O dădu la o parte şi ridică covorul, lăsând podeaua dezgolită. Apoi, îngenunche şi examină minuţios parchetul. Se ridică în picioare, ştergându-şi transpiraţia de pe frunte, puse covorul la locul lui, potrivi canapeaua şi se lăsă să cadă pe ea, oftând adânc.

– Ei bine? întrebă Rouletabille.

– Absolut nimic, zise ea.

– De ce aţi strigat aşa, cu voce tare?

– Pentru că nu era nici o îndoială că nu putea fi decât fiica mea vitregă la parter la această oră.

– Şi de ce această nelinişte de a cerceta din nou parchetul?

– Te implor, copile drag, să nu vezi în ceea ce fac ceva misterios, ceva greu de explicat. Acea nelinişte despre care vorbeşti nu mă părăseşte niciodată. Cercetez podeaua ori de câte ori am ocazia.

– Doamnă, întrebă tânărul, ce căuta fiica dumneavoastră în această cameră?

– A venit să ia un pahar cu apă minerală; sticla e încă pe masă.

– Doamnă, este necesar să-mi spuneţi exact ceea ce Koupriane doar mi-a sugerat, cu excepţia cazului în care mă înşel complet. Prima dată când v-aţi gândit să examinaţi podeaua a fost cumva după ce aţi auzit un zgomot la parter, aşa cum s-a întâmplat acum?

– Da. Îţi voi spune tot ce e nevoie să ştii. Era în noaptea de după atentatul cu buchetul, dragă domnule, dragul meu domovoi; mi s-a părut că aud un zgomot la parter. Am coborât repede scările şi, la început, nu am văzut nimic suspect. Totul era bine zăvorât. Am deschis încet uşa de la camera Natachei. Voiam să o întreb dacă ea auzise ceva. Dar dormea atât de profund, încât n-am avut inimă să o trezesc. Am deschis uşa de la verandă şi toţi poliţiştii– toţi, mă înţelegi– dormeau buştean. Am mai dat un ocol mobilei şi, cu lanterna în mână, tocmai mă pregăteam să ies din sufragerie, când am observat covorul care era deranjat la un colţ. M-am lăsat în jos şi am dat cu mâna peste o porţiune de covor pliată, lângă canapeaua generalului. Ai fi zis că cineva împinsese neglijent canapeaua, încercând să o aşeze în poziţia pe care o ocupa de obicei. Îndemnată de un presentiment sinistru, am dat canapeaua la o parte şi am ridicat covorul. La început nu am văzut nimic, dar, când am cercetat lucrurile mai îndeaproape, am observat

că o scândură nu se alinia cum trebuie cu celelalte din podea. Am reuşit să ridic acea scândură cu ajutorul unui cuţit şi am descoperit că două cuie, care o fixau de drugul aflat dedesubt, fuseseră scoase de curând. Era spaţiu atât cât să ridic puţin capătul scândurii, fără să pot băga mâna sub ea. Ca să o ridic mai mult, ar fi fost nevoie să scot cel puţin şase cuie. Ce putea însemna asta? Eram pe punctul de a descoperi un nou plan teribil şi misterios? Am lăsat scândura să cadă la loc. Am întins iar covorul cu grijă, am aşezat canapeaua la locul ei şi, dimineaţa, l-am chemat pe Koupriane.

Rouletabille o întrerupse.

– Doamnă, nu aţi vorbit nimănui despre această descoperire?

– Nimănui.

– Nici chiar fiicei dumneavoastră vitrege?

– Nu, zise Matrena, cu o voce aspră, nici chiar fiicei mele vitrege.

– De ce? întrebă Rouletabille.

– Pentru că se întâmplaseră deja destule lucruri înspăimântătoare în casă, răspunse Matrena, după ce ezită o clipă. Nu i-aş fi vorbit despre asta fiicei mele, mai mult decât i-aş fi spus ceva generalului. De ce să sporesc neliniştea de care sufereau deja atât de mult, în caz că nu era nimic îngrijorător?

– Şi Koupriane ce a zis?

– Am cercetat împreună podeaua, în secret. Koupriane a reuşit să bage mâna dedesubt mai uşor decât mine şi a descoperit că sub scândură, adică între drug şi tavanul bucătăriei, era o gaură unde puteau fi ascunse diverse lucruri. În momentul respectiv, scândura era încă prea puţin desfăcută pentru a fi posibilă vreo manevră. Când s-a ridicat în picioare, Koupriane mi-a zis:

– Doamnă, s-a întâmplat să întrerupeţi persoana în mijlocul lucrului. Dar, pe viitor, suntem pregătiţi. Ştim ce face şi nu şi-a dat seama că noi ştim. Purtaţi-vă ca şi cum nu aţi fi observat nimic; nu vorbiţi despre asta nimănui– şi vegheaţi. Lăsaţi-

l pe general să stea în locul lui obişnuit şi nu lăsaţi pe nimeni să suspecteze că am descoperit începutul acestei tentative. Este singurul mod în care ne putem asigura că treaba va fi continuată. Cu toate astea,– a adăugat el– le voi da agenţilor mei ordin să patruleze din nou la parter în timpul nopţii. Aş risca prea mult să las persoana să-şi continue treaba în fiecare noapte. Ar putea-o continua atât de bine, încât ar fi în stare să o termine– mă înţelegeţi? Dar, în timpul zilei, faceţi în aşa fel încât camerele de la parter să fie libere din când în când– nu pentru multă vreme, dar din când în când.

Nu ştiu de ce, dar ceea ce mi-a spus şi felul în care a spus-o m-a înspăimântat mai mult decât oricând. Totuşi, am făcut întocmai. Apoi, trei zile mai târziu, în jurul orei opt, când nu începuse încă veghea, adică în momentul în care poliţiştii erau încă afară în grădină sau se plimbau în jurul casei şi când lăsasem complet liber parterul, în timp ce îl ajutam pe general să se culce, m-am simţit brusc atrasă împotriva voinţei mele spre sufragerie. Am ridicat covorul şi am examinat podeaua. Încă trei cuie mai fuseseră scoase din scândură, care se ridica acum mai uşor, iar sub ea, puteam vedea că gaura normală fusese lărgită!

Zicând acestea, Matrena se opri, ca şi cum, copleşită, nu mai putea continua relatarea.

– Ei bine? insistă Rouletabille.

– Ei bine, am pus lucrurile la loc aşa cum le găsisem şi am pus rapid întrebări poliţiştilor şi şefului lor; nimeni nu intrase în camerele de la parter. Mă înţelegi?– absolut nimeni. Şi nici nu ieşise nimeni din ele.

– Cu putea cineva să iasă, dacă nu intrase nimeni?

– Aş vrea să spun, zise ea suspinând, că, în tot acest timp, Natacha fusese în camera ei, în camera ei de la parter.

– Păreţi foarte tulburată, doamnă, amintindu-vă acest lucru. Îmi puteţi spune exact de ce sunteţi agitată?

– Mă înţelegi, desigur, zise ea, clătinând din cap.

– Dacă vă înţeleg corect, trebuie să înţeleg că, din momentul în care aţi cercetat podeaua şi până în clipa în care aţi observat încă trei cuie scoase, nici o altă persoană nu ar fi putut intra în sufragerie, în afară de dumneavoastră şi de fiica dumneavoastră vitregă, Natacha.

Matrena luă mâna lui Rouletabille, ca şi cum luase o hotărâre importantă.

– Prietene, gemu ea, sunt lucruri la care nu sunt în stare să mă gândesc şi pe care nu le mai pot accepta atunci când Natacha mă îmbrăţişează. Este un mister mai înspăimântător decât orice altceva. Koupriane mi-a spus că este sigur, absolut sigur de agenţii de poliţie pe care i-a ţinut aici; vezi tu, dragul meu prieten, îţi spun sincer că, din acea zi, singura mea consolare, acum că i-ai îndepărtat pe acei oameni,– singura mea consolare a fost aceea că Koupriane este mai puţin sigur de oamenii lui decât sunt eu de Natacha.

Femeia începu să suspine. Când se linişti, îl căută pe Rouletabille, dar nu-l găsi. Atunci, îşi şterse ochii, îşi luă lanterna şi, fără să facă zgomot, se furişă la postul ei de lângă general.

Iată ce a notat Rouletabille în caietul lui, referitor la ziua respectivă:

“Topografie: vila e înconjurată din trei părţi de o grădină mare. A patra parte dă direct spre o câmpie împădurită, care se întinde până la râul Neva. Pe această latură, nivelul solului este mult mai jos, atât de jos, încât singura fereastră care dă în această parte (fereastra camerei de zi a Natachei, de la parter) este la fel de înaltă ca şi cum s-ar situa la etaj în orice altă parte a casei. Această fereastră are obloane de fier, zăvorâte pe dinăuntru cu un drug de fier.

Prieteni: Athanase Georgevitch, Ivan Petrovitch, Thaddeus, negustorul de cherestea (cizme proaste), Michael şi Boris (pantofi de bună calitate). Matrena, dragoste sinceră, eroism plin de gafe. Natacha necunoscută. Împotriva Natachei: niciodată prezentă în timpul atacurilor. La Moscova, în momentul bombei din sanie, nimeni nu ştie unde era, mai ales că ea ar fi trebuit să-l însoţească pe general (detaliu furnizat de Koupriane, pe care Matrena l-a omis cu generozitate). Noaptea incidentului cu buchetul este singura noapte când Natacha n-a dormit acasă. Coincidenţă între dispariţia cuielor şi prezenţa la parter a Natachei, fără să mai fie nimeni altcineva în preajmă, în cazul în care, bineînţeles, nu le-a scos chiar Matrena. Pentru Natacha: ochii ei, atunci când se uită la tatăl ei."

Şi această frază bizară:

"Nu trebuie să ne pripim. În seara asta, nu i-am vorbit încă Matrenei Petrovna despre acul de pălărie. Acel ac de pălărie este cea mai mare uşurare din viaţa mea."

V. Generalul se plimbă din ordinul lui Rouletabille

– Bună dimineaţa, dragul meu spirit familiar. Generalul a dormit minunat în ultima parte a nopţii. Nu s-a atins de somnifer. Sunt sigură că acest amestec îngrozitor este cel care îi provoacă nişte vise atât de înspăimântătoare. Şi tu, dragul meu prieten, nu ai dormit nici o clipă. Ştiu. Te-am simţit umblând prin toate colţurile casei, ca un şoricel. Ah, e bine, atât de bine. Am dormit atât de liniştită, auzind mişcarea uşoară a paşilor tăi. Mulţumesc pentru somnul pe care mi l-ai dat, prietene.

Matrena continuă să-i vorbească lui Rouletabille, pe care îl găsise în dimineaţa de după coşmar fumându-şi liniştit pipa în grădină.

– Ah, ah, fumezi pipă! Acum arăţi cu siguranţă exact la fel ca dragul meu domovoi-doukh. Uite cât de mult vă asemănaţi. Fumează la fel ca tine. Nimic nou, nu? Nu arăţi prea bine în dimineaţa asta. Eşti epuizat. Tocmai am aranjat camera de oaspeţi pentru tine, singura pe care o avem, chiar în spatele camerei mele. Patul te aşteaptă. Ai nevoie de ceva? Spune-mi. Tot ce e aici îţi stă la dispoziţie.

– Nu am nevoie de nimic, doamnă, zise tânărul zâmbind, după acest torent de cuvinte al bunei şi curajoasei femei.

– Cum poţi spune asta, copile drag? O să te îmbolnăveşti. Vreau să înţelegi că doresc să te odihneşti. Vreau să fiu ca o mamă pentru tine, dacă nu te superi, şi trebuie să mă asculţi, copile. Ai luat micul dejun în dimineaţa asta? Dacă nu iei imediat micul dejun dimineaţa, o să cred că eşti supărat. Sunt aşa de necăjită că ai auzit secretul nopţii. M-am temut că o să vrei să pleci numaidecât şi că vei avea idei greşite despre general. Nu există un om mai bun pe lume ca Feodor şi trebuie să aibă o

conştiinţă bună, foarte bună, ca să îndrăznească, fără să eşueze, să îndeplinească astfel de îndatoriri teribile ca acelea de la Moscova, când el are o inimă aşa de bună. Aceste lucruri sunt destul de uşoare pentru oamenii răi, dar pentru oamenii buni, pentru oamenii buni care gândesc logic, care ştiu ce fac şi ştiu că sunt condamnaţi la moarte făcând asta, este îngrozitor, îngrozitor! Păi, în momentul în care lucrurile au început să meargă prost la Moscova, i-am spus:

– Ştii la ce să te aştepţi, Feodor. Trecem prin vremuri îngrozitoare– prefă-te că eşti bolnav.

Am crezut că o să mă lovească, că o să mă omoare pe loc.

– Eu! Să-l trădez pe împărat în astfel de clipe! Pe Maiestatea Sa, căruia îi datorez totul! Ce-ţi trece prin cap, Matrena Petrovna!

Şi nu mi-a mai vorbit două zile după asta. Numai atunci când a văzut că eram din ce în ce mai bolnavă m-a iertat, dar a fost nevoit să suporte fără încetare lamentările mele şi privirile rugătoare ale Natachei, în propria casă, de fiecare dată când auzeam vreo împuşcătură pe stradă. Natacha urma cursurile facultăţii şi îi cunoştea pe mulţi dintre revoluţionari şi chiar pe câţiva dintre cei care erau ucişi pe baricade. Ah, viaţa nu a fost uşoară pentru el, în propria casă, bietul general! În plus, mai era şi Boris, pe care îl iubesc la fel de mult ca pe copilul meu, căci voi fi foarte fericită să-l văd căsătorit cu Natacha,– mai era bietul Boris, care venea mereu acasă după atacuri mai palid ca un cadavru şi care nu se putea abţine să nu geamă împreună cu noi.

– Şi Michael? întrebă Rouletabille.

– A, Michael nu a venit decât mai la urmă. Este un ofiţer nou de ordonanţă al generalului. Guvernul de la Sankt Petersburg l-a trimis, pentru că au aflat, bineînţeles, că lui Boris îi lipsea zelul în reprimarea studenţilor şi nu îl încuraja pe general să fie la fel de sever cât era nevoie pentru

siguranţa imperiului. Dar Michael, el are o inimă de piatră; nu ştie nimic altceva decât consemnul şi masacrează taţi şi mame, strigând: *"Vive le tsar!"*[6] Într-adevăr, se pare că inima lui nu se înduioşează decât la vederea Natachei. Şi acest lucru ne-a provocat multă nelinişte lui Feodor şi mie. Ne-a prins într-o complicaţie inutilă, căreia am fi vrut să-i punem capăt prin imediata căsătorie a Natachei şi a lui Boris. Dar, spre marea noastră surprindere, Natacha nu a dorit asta. Nu, nu a dorit-o, zicând că avem destul timp să ne gândim la căsătoria ei şi că nu se grăbeşte să ne părăsească. Între timp, se întreţine cu Michael, de parcă nu s-ar teme de pasiunea lui şi nici Michael nu are aerul unui om disperat, care cunoaşte logodna definitivă a Natachei şi a lui Boris. Şi fiica mea vitregă nu este o cochetă. Nu, nu. Nimeni nu poate spune că este o cochetă. Cel puţin, nimeni nu a putut spune asta până la venirea lui Michael. Este oare posibil să fie o cochetă? Fetele astea sunt misterioase, foarte misterioase, mai ales când au înfăţişarea calmă şi liniştită pe care o are mereu Natacha; un chip, domnule, aşa cum poate că ai observat, a cărui frumuseţe este mai degrabă pasivă, orice ar spune şi ar face cineva, cu excepţia salvelor din stradă care îi ucid colegii de şcoală. Atunci am văzut-o aproape leşinând, ceea ce demonstrează că are o inimă mare sub frumuseţea ei liniştită. Biata Natacha! Am văzut-o la fel de agitată ca mine în privinţa vieţii tatălui ei. Dragă prietene, am văzut-o căutând la miezul nopţii sub mobilă, împreună cu mine, maşinăriile infernale şi apoi a spus că e enervant, copilăresc şi nedemn de noi să ne purtăm aşa, ca nişte animale timide, pe sub canapele, şi m-a lăsat să caut singură. E adevărat, nu-l părăseşte niciodată pe general. Este mai liniştită când e alături de el şi este mai liniştitor şi pentru el. Acest lucru are un efect moral excelent asupra lui, în timp ce eu mă plimb peste tot şi caut ca un animal. Şi a devenit la fel de

fatalistă ca şi el, iar acum cântă versuri la guzlă, ca Boris, sau vorbeşte în colţuri de cameră cu Michael, ceea ce îi face pe cei doi să se urască. Tinerele femei din Sankt Petersburg şi Moscova sunt ciudate, foarte ciudate. Noi nu eram aşa pe vremea noastră, în Orel. Nu încercam să facem oamenii să se urască. Am fi primit o lovitură peste urechi, dacă am fi făcut asta.

Natacha îşi făcu apariţia în timpul acestei conversaţii, fericită, îmbrăcată în alb, proaspătă şi zâmbitoare ca o fată care a petrecut o noapte excelentă. Se interesă drăgăstos de sănătatea tânărului şi o îmbrăţişă pe Matrena, într-adevăr aşa cum îşi îmbrăţişează cineva mama iubită. Se plânse din nou de veghea nocturnă a Matrenei.

– Nu ai renunţat la ea, mamă; nu ai renunţat, nu-i aşa? Nu vrei să fii, în sfârşit, puţin rezonabilă? Te implor! Ce mamă mi-a fost dată! De ce nu dormi? Noaptea e făcută pentru somn. Koupriane te-a necăjit. Toate lucrurile îngrozitoare sunt la Moscova. Nu ai nici un motiv să te mai gândeşti la ele. Koupriane îşi dă importanţă cu agenţii lui de poliţie şi ne obsedează pe toţi. Sunt convinsă că afacerea cu buchetul a fost opera poliţiştilor lui.

– Domnişoară, zise Rouletabille, tocmai i-am îndepărtat pe toţi, absolut pe toţi– pentru că sunt şi eu cam de aceeaşi părere.

– Ei bine, atunci, veţi fi prietenul meu, domnule Rouletabille, vă promit, din moment ce aţi făcut asta. Acum că poliţia a plecat, nu mai avem nici un motiv să ne temem. Nici unul. Îţi spun, mamă; crede-mă şi nu mai plânge, dragă mamă.

– Da, da; sărută-mă. Sărută-mă iar! repetă Matrena, ştergându-şi ochii. Atunci când mă săruţi, uit totul. Mă iubeşti ca pe mama ta, nu-i aşa?

– Ca pe mama mea. Ca pe propria mamă.

– Nu îmi ascunzi nimic? Spune-mi, Natacha!

– Nimic.

– Atunci, de ce îl faci pe Boris să sufere atât? De ce nu te măriţi cu el?

– Pentru că nu vreau să te părăsesc, dragă mamă.

Scăpă de alte întrebări sărind gardul grădinii, departe de Khor, căruia tocmai i se dăduse drumul.

– Draga copilă, zise Matrena; draga micuţă, nu ştie câtă suferinţă ne-a provocat, fără să-şi dea seama, cu ideile ei, ideile ei extravagante. Tatăl ei mi-a spus într-o zi, la Moscova: "Matrena Petrovna, îţi spun eu ce cred, Natacha este victima cărţilor ticăloase care au sucit minţile tuturor acestor bieţi studenţi rebeli. Da, da; ar fi mai bine pentru ea dacă n-ar şti să citească, pentru că sunt momente– pe cuvântul meu!– când vorbeşte aiurea şi mi-am zis de multe ori că, având astfel de idei, locul ei nu este în salonul nostru, ci în spatele unei baricade. Cu toate astea– a adăugat el după o clipă de gândire– , prefer să o găsesc în salon, unde o pot îmbrăţişa, decât în spatele unei baricade, unde aş ucide-o ca pe un câine turbat." Dar soţul meu, dragă domnule, nu a vorbit serios, căci îşi iubeşte fiica mai mult decât restul lumii laolaltă şi există lucruri pe care nici chiar un general, da, nici chiar un guvernator general nu le-ar putea face fără să încalce şi legile divine şi pe cele omeneşti. Îl bănuieşte de asemenea pe Boris că i-a băgat prostii în cap Natachei. Trebuie să ne gândim serios la faptul că, atunci când vor fi căsătoriţi, vor citi tot ce le va trece prin minte. Soţul meu îl respectă foarte mult pe Michael Korsakoff pentru caracterul lui inexpugnabil şi pentru conştiinţa lui de fier. A zis deseori: "Acesta e adjunctul pe care ar fi trebuit să îl am în timpul celor mai îngrozitoare zile ale Moscovei. M-ar fi scutit de multă suferinţă personală." Înţeleg cum îi poate plăcea generalului, dar nu şi cum o astfel de fire sălbatică reuşeşte să o atragă pe Natacha, cum reuşeşte de fapt să nu o revolte; nu ştii ce să mai crezi despre fetele astea din capitală– sfidează orice noţiune pe care o ai despre ele.

Rouletabille întrebă:

– De ce i-a zis Boris lui Michael: “Ne întoarcem împreună”? Locuiesc împreună?

– Da, în vila mică din ostrovul Krestowsky, insula aflată vizavi de a noastră, pe care o poţi vedea de la fereastra camerei de zi. Boris a ales-o din acest motiv. Ofiţerii de ordonanţă au vrut să li se pregătească paturi de campanie chiar aici, în casa generalului, dintr-un devotament firesc faţă de el; dar eu m-am opus, ca să îi ţin pe amândoi departe de Natacha, în care am, desigur, cea mai mare încredere, dar, în ziua de azi, nu poţi fi sigur de extravaganţa bărbaţilor.

Ermolai veni să anunţe că micul dejun era gata. O găsiră pe Natacha deja la masă, iar aceasta le turnă cafea şi lapte, în timp ce mânca un sandviş cu anşoa şi caviar.

– Spune-mi, mamă, ştii ce îmi dă o astfel de poftă de mâncare? Gândul la felul în care a primit Koupriane vestea îndepărtării oamenilor lui. Aş vrea să mă duc să-l văd.

– Dacă îl veţi vedea, zise Rouletabille, nu este necesar să-i spuneţi că generalul va face o plimbare lungă prin insule în această după-amiază, pentru că ar trimite imediat o escortă de jandarmi.

– Tata! O plimbare prin insule? Serios? O, va fi minunat!

Matrena Petrovna sări în picioare.

– Ai înnebunit de-a binelea, dragul meu domovoi?

– De ce? De ce? E minunat. Trebuie să mă duc repede şi să-i spun tatei.

– Camera tatălui tău e încuiată, zise cu bruscheţe Matrena.

– Da, da; e încuiat înăuntru. Tu ai cheia. Încuiat până la moarte! Tu îl vei omorî. Tu vei fi cea care îl va omorî.

Fata părăsi masa fără să aştepte vreun răspuns şi se duse să se închidă şi ea în camera ei. Matrena se uită la Rouletabille, care îşi continua micul dejun ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

– Este posibil să vorbeşti serios? întrebă ea, aşezându-se lângă el. O plimbare! Fără poliţie, mai ales că am primit din nou azi dimineaţă o scrisoare care spune că în patruzeci şi opt de ore generalul va fi mort!

– Patruzeci şi opt de ore, zise Rouletabille, înmuindu-şi pâinea în ciocolata caldă. Patruzeci şi opt de ore? Este posibil. În orice caz, ştiu că vor încerca ceva foarte curând.

– Dumnezeule! Cum de crezi asta? Vorbeşti ca şi cum ai fi sigur.

– Doamnă, este necesar să faceţi tot ce vă spun eu, întocmai.

– Dar să-l pui pe general să iasă afară, cu excepţia cazului în care e păzit– cum îţi poţi asuma o astfel de responsabilitate? Când mă gândesc la asta, când mă gândesc serios la asta, mă întreb cum de ai îndrăznit să îndepărtezi poliţia. Dar aici, cel puţin, ştiu ce trebuie să fac pentru a mă simţi puţin în siguranţă; ştiu că nu avem de ce să ne temem, cu gniagnia şi cu Ermolai jos, de pază. Nici un străin nu se poate apropia nici măcar de pivniţă. Proviziile sunt aduse de la poartă de către dvornicii noştrii, pe care i-am chemat de la casa mamei mele, din ţinutul Orel şi care ne sunt la fel de devotaţi ca nişte buldogi. Nici o sticlă nu este dusă în bucătărie fără să fi fost mai întâi deschisă afară. Nici un pachet nu vine de la vreun negustor fără să fi fost deschis la poartă. Aici, înăuntru, ne simţim în siguranţă, chiar şi fără poliţie– dar, departe de aici,– afară!

– Doamnă, vor încerca să-l ucidă pe soţul dumneavoastră în termen de patruzeci şi opt de ore. Vreţi să-l salvez, poate pentru multă vreme, poate pentru totdeauna?

– Ah, ascultă-l cum vorbeşte! Ascultă-l cum vorbeşte, dragul meu domovoi! Dar ce va spune Koupriane? Nu va permite nici o ieşire în afara vilei; nici una, cel puţin pentru moment. Ah, cum

se uită acum la mine, dragul meu domovoi! Ei bine, da. Iată, voi face precum doreşti.

– Foarte bine, veniţi cu mine în grădină.

Matrena îl însoţi în grădină, sprijinindu-se de braţul lui.

– Iată care e ideea, zise Rouletabille. În după-amiaza asta veţi merge cu generalul, aşezat în scaunul lui cu rotile. Toată lumea îl va urma. Toată lumea, înţelegeţi, doamnă– înţelegeţi-mă bine, vreau să spun că toţi cei care vor dori să vină trebuie lăsaţi să vină. Doar cei care doresc să rămână vor rămâne. Şi nu insistaţi. Ah, acum văd că mă înţelegeţi! De ce tremuraţi?

– Dar cine va păzi casa?

– Nimeni. Spuneţi-le doar servitorilor de la poartă să-i supravegheze pe cei care intră în vilă, dar numai de la poartă, fără să intervină şi fără să le spună nimic, absolut nimic.

– Voi face precum doreşti. Vrei să anunţ dinainte plimbarea noastră?

– Desigur. Nu fiţi neliniştită; daţi-le la toţi vestea cea bună.

– O, nu îi voi anunţa decât pe general şi pe prietenii lui, poţi fi sigur.

– Acum, dragă doamnă, încă ceva. Nu mă aşteptaţi la prânz.

– Ce! Vrei să ne părăseşti? strigă ea imediat, pierzându-şi răsuflarea. Nu, nu. Nu vreau asta. Sunt gata să mă descurc fără poliţie, dar nu sunt gata să mă descurc fără tine. S-ar putea întâmpla orice în absenţa ta. Orice! Orice! repetă ea, deosebit de energic. Pentru că eu, una, nu pot fi atât de sigură pe cât ar trebui. Ah, tu mă faci să spun astfel de lucruri. Astfel de lucruri! Dar nu pleca.

– Nu vă temeţi; nu vă voi părăsi, doamnă.

– Ah, eşti bun! Eşti un om bun, foarte bun! *Haraşo!*

– Nu vă voi părăsi. Dar nu trebuie să fiu prezent la prânz. Dacă întreabă cineva unde sunt, spuneţi-i

că trebuie să mă ocup de treburile mele şi că m-am dus să le iau interviu personajelor politice din oraş.

– Nu există decât un singur personaj politic în Rusia, replică Matrena Petrovna sec, şi acela e ţarul.

– Foarte bine; spuneţi-i că m-am dus să-i iau un interviu ţarului.

– Dar nimeni nu va crede asta. Şi tu unde vei fi?

– Nu ştiu nici eu. Dar voi fi în preajma casei.

– Foarte bine, foarte bine, dragul meu domovoi.

Îl părăsi, fără să ştie ce crede despre toate acestea, nici ce ar trebui să creadă– în capul ei era o adevărată harababură.

În cursul dimineţii sosiră Athanase Georgevitch şi Thaddeus Tchnitchnikof. Generalul era deja pe verandă. Michael şi Boris sosiră la puţin timp după aceea şi îl întrebară la rândul lor cum îşi petrecuse noaptea fără poliţie. Când li se spuse că Feodor urma să iasă la plimbare în acea după-amiază, îi aplaudară hotărârea.

– Bravo! O plimbare până la strielka (capătul insulei), în momentul în care tot Sankt Petersburgul se duce acolo. Asta e minunat. Vom merge cu toţii.

Generalul îi convinse să rămână la masă. Natacha îşi făcu şi ea apariţia, într-o dispoziţie mai degrabă melancolică. Puţin înainte de masă, avusese o discuţie în grădină cu Michael şi Boris. Nimeni n-ar fi ştiut vreodată ce îşi spuseseră aceşti trei tineri, dacă nişte notiţe stenografice din agenda lui Rouletabille nu ne-ar fi dat o idee despre asta; reporterul îi auzise, din întâmplare, bineînţeles, din moment ce toţi reporterii care se respectă sunt incapabili de a trage cu urechea.

Iată notiţele:

“Natacha s-a dus în grădină cu o carte în mână, pe care i-a dat-o lui Boris, care i-a sărutat îndelung mâna.

– Uite cartea; ţi-o dau înapoi. Nu mai vreau altele, îmi vin tot felul de idei în minte. Îmi dă

dureri de cap. Este adevărat, ai dreptate, nu-mi plac noutăţile. Sunt perfect mulţumită cu Puşkin. Restul nu mă interesează. Ai petrecut o noapte bună?

Boris (un tânăr atrăgător, de vreo treizeci de ani, blond, puţin efeminat, visător. Un subordonat ciudat în casa militară a unui general atât de viguros) a zis:

– Natacha, nu există oră pe care să o numesc cu adevărat bună dacă o petrec departe de tine, dragă, dragă Natacha.

– Eu te întreb serios dacă ai petrecut o noapte bună.

Ea îi atinse mâna pentru o clipă şi se uită în ochii lui, dar el clătină din cap.

– Ce ai făcut aseară, după ce ai ajuns acasă? întrebă ea cu insistenţă. Ai rămas treaz?

– Te-am ascultat; n-am stat decât o jumătate de oră la fereastră, uitându-mă încoace spre vilă, apoi m-am dus la culcare.

– Da, este necesar să te odihneşti. Îţi doresc acest lucru şi ţie şi tuturor ceilalţi. Această viaţă febrilă este imposibilă. Matrena Petrovna ne îmbolnăveşte pe toţi şi vom fi epuizaţi.

– Ieri, zise Boris, am privit vila de la fereastra mea timp de o jumătate de oră. Dragă, dragă vilă, dragă noapte în care pot simţi respiraţia ta trăind lângă mine. Ca şi cum ai fi fost lângă inima mea. Aş fi fost în stare să plâng, pentru că îl auzeam pe Michael sforăind în camera lui. Părea fericit. În cele din urmă, nu am mai auzit nimic altceva, nu mai era nimic altceva de auzit, decât corul broaştelor din bălţile insulei. Bălţile noastre, Natacha, sunt ca lacurile fermecate ale Caucazului, care sunt tăcute în timpul zilei şi cântă seara; sunt o mulţime de broaşte care cântă pe acelaşi ton, unele dintre ele în gamă majoră, altele în gamă minoră. Corul vorbeşte de la o baltă la alta, lamentându-se şi gemând peste câmpii şi grădini şi

răsunând ca nişte harfe eoliene, plasate una în faţa alteia.

– Harfele eoliene fac atâta zgomot, Boris?

– Râzi? Mi se pare de multe ori că nu mai eşti tu însăţi. Michael e cel care te-a schimbat, iar eu sunt pe dinafară. (Aici vorbiră în ruseşte.) Nu mă voi linişti până când nu voi fi soţul tău. Nu-ţi înţeleg deloc comportamentul faţă de Michael.

(Aici, mai multe cuvinte în rusă, pe care nu le înţeleg.)

– Vorbeşte în franceză; vine grădinarul, zise Natacha.

– Nu-mi place felul în care te ocupi de vieţile noastre. De ce amâni căsătoria? De ce?

(Cuvinte în rusă rostite de Natacha. Gest de disperare din partea lui Boris.)

– Cât de mult? Spui mult timp? Dar asta nu înseamnă nimic– mult timp. Cât de mult? Un an? Doi ani? Zece ani? Spune-mi, sau mă voi omorî la picioarele tale. Nu, nu; vorbeşte sau îl ucid pe Michael. Pe cuvântul meu! Ca pe un câine!

– Îţi jur pe capul drag al mamei tale, Boris, că data căsătoriei noastre nu depinde de Michael.

(Nişte cuvinte în rusă. Boris, oarecum consolat, îi sărută îndelung mâna.)

Conversaţie între Michael şi Natacha, în grădină:

– Ei bine? I-ai spus?

– Am sfârşit în cele din urmă prin a-l face să înţeleagă că nu mai există nici o speranţă. Absolut nici una. E nevoie să avem răbdare. Eu însămi trebuie să o am.

– E prost şi provocator.

– Prost, nu. Provocator, da, dacă vrei. Dar şi tu eşti provocator.

– Natacha! Natacha!

(Aici, din nou rusă.) Când Natacha dădu să plece, Michael îşi puse mâna pe umărul ei, o opri şi zise, uitându-se drept în ochii ei:

– Va sosi o scrisoare de la Annouchka în seara asta, printr-un mesager, la ora cinci. Apăsă fiecare silabă. Foarte importantă şi care necesită un răspuns imediat.”

Aceste notiţe ale lui Rouletabille nu sunt urmate de nici un comentariu.

După masa de prânz, domnii jucară poker până la patru şi jumătate, care este ora “şic” pentru plimbarea până la capătul insulei. Rouletabille îi dăduse instrucţiuni Matrenei să pornească exact la ora cinci fără un sfert. Între timp, îşi făcu şi el apariţia, anunţând că tocmai îi luase un interviu primarului Sankt Petersburgului, ceea ce-l făcu pe Athanase să râdă, căci nu înţelegea de ce ar veni cineva taman de la Paris ca să vorbească cu astfel de oameni. Natacha ieşi din camera ei ca să meargă şi ea la plimbare. Tatăl ei îi spuse că arăta prea îngrijorată.

Părăsiră vila. Rouletabille observă că dvornicii erau în faţa porţii şi că schwitzarul era la postul lui, de unde putea să vadă pe oricine care ar fi intrat sau ieşit din vilă. Matrena împingea chiar ea scaunul cu rotile. Generalul strălucea. În dreapta o avea pe Natacha, iar în stânga pe Athanase şi Thaddeus. Urmau cei doi ofiţeri de ordonanţă, discutând cu Rouletabille, care îi monopolizase. Conversaţia se îndreptă asupra devotamentului Matrenei Petrovna, pe care ei îl situară deasupra celor mai minunate trăsături eroice ale femeilor din antichitate şi, de asemenea, asupra dragostei Natachei pentru tatăl ei. Rouletabille îi făcu să vorbească.

Boris Mourazoff lămuri că această dragoste excepţională era justificată de faptul că mama Natachei, prima soţie a generalului, murise dând naştere fiicei lor şi, în consecinţă, Feodor Feodorovitch fusese şi tată şi mamă pentru fiica lui. O crescuse cu cea mai înduioşătoare grijă, fără să permită nimănui altcuiva, atunci când ea era bolnavă, să-şi petreacă nopţile la căpătâiul ei.

Natacha avea şapte ani când Feodor Feodorovitch fusese numit guvernator al ţinutului Orel. În regiunea de lângă Orel, în timpul verii, generalul şi fiica lui trăiau în bună vecinătate cu familia bătrânului Petroff, unul dintre cei mai bogaţi negustori de blănuri din Rusia. Bătânul Petroff avea o fiică, Matrena, care era încântătoare, ca o frumoasă floare de câmp. Era mereu într-o dispoziţie excelentă, nu vorbea niciodată de rău pe nici unul dintre vecini şi nu numai că avea purtările rafinate ale unei doamne de la oraş, ci şi o inimă mare şi simplă, pe care i-o dărui micuţei Natacha.

Copila răspunse cu aceeaşi afecţiune frumoasei Matrena şi, văzându-le mereu fericite împreună, Trebassof visă să-şi refacă viaţa tihnită. Nunta fu aranjată repede şi copila, când află că buna Matrena urma să se căsătorească cu tatăl ei, dansă de bucurie. Apoi, nenorocirea lovi cu numai câteva săptămâni înainte de ceremonie. Bătrânul Petroff, care făcea de mult timp speculaţii la bursă fără ştirea nimănui, fu complet ruinat. Matrena veni într-o seară să îi dea vestea cea tristă lui Feodor Feodorovitch şi să-i înapoieze inelul de logodnă. Drept răspuns, Feodor o puse pe Natacha în braţele Matrenei.

– Îmbrăţişează-ţi mama, îi zise el copilei, iar Matrenei: Din această zi, te consider soţia mea, Matrena Petrovna. Mă vei asculta orbeşte. Du-i acest răspuns tatălui tău şi spune-i că punga mea îi stă la dispoziţie.

La acea vreme, generalul era deja enorm de bogat, chiar înainte de a moşteni Cheremaieff. Avea pământuri în spatele Nijniului la fel de întinse ca o provincie şi ar fi fost greu de numărat mujicii care lucrau pentru el pe proprietatea lui. Bătrânul Petroff i-a dat-o pe fiica sa şi nu a vrut să accepte nimic în schimb. Feodor a dorit să îi aranjeze soţiei lui o alocaţie substanţială; tatăl ei s-a opus, iar Matrena i-a luat partea împotriva

soţului ei în această problemă, din pricina Natachei.

– Totul aparţine micuţei, a insistat ea. Accept să-i fiu mamă, dar cu condiţia ca ea să nu piardă niciodată nici măcar o copeică din moştenirea ei.

– Astfel că, încheie Boris, dacă generalul ar muri mâine, ea ar fi mai săracă decât Iov.

– Înseamnă că generalul este singura resursă a Matrenei, reflectă Rouletabille cu voce tare.

– Înţeleg de ce se agaţă de el, zise Michael Korsakoff, suflând fumul ţigării lui galbene. Uitaţi-vă la ea. Îl păzeşte ca pe o comoară.

– Ce vrei să spui, Michael Nikolaievitch? zise Boris repezit. Crezi, nu-i aşa, că devotamentul Matrenei Petrovna nu este dezinteresat. Trebuie că o cunoşti foarte puţin dacă îndrăzneşti să gândeşti aşa ceva.

– N-am gândit niciodată asta, Boris Alexandrovitch, replică celălalt şi mai repezit. Ca să-ţi imaginezi că cineva care locuieşte în casa Trebassof ar putea avea un astfel de gând, ai nevoie cu siguranţă de un cap de măgar.

– Vom mai discuta despre acest lucru, Michael Nikolaievitch.

– Oricând îţi convine, Boris Alexandrovitch.

Schimbaseră aceste cuvinte cu calm, continuându-şi plimbarea şi fumându-şi cu nepăsare tutunul galben. Rouletabille era între ei. Dar nu îi privea; nu dădea atenţie nici măcar disputei lor; nu avea ochi decât pentru Natacha, care tocmai îşi părăsise locul de lângă scaunul cu rotile al tatălui ei şi trecea acum pe lângă ei, dând uşor din cap, părând grăbită să se întoarcă la vilă.

– Ne părăseşti? o întrebă Boris.

– O, nu, mă voi întoarce imediat. Mi-am uitat umbrela.

– Dar pot să mă duc eu să ţi-o aduc, propuse Michael.

– Nu, nu. Trebuie să mă duc la vilă; mă voi întoarce numaidecât.

Trecuse deja de ei. Între timp, Rouletabille se uită la Matrena Petrovna, care se uită şi ea la el, întorcând spre tânăr o faţă palidă ca ceara. Dar nimeni altcineva nu observă tulburarea bunei Matrena, care continuă să împingă scaunul cu rotile al generalului.

Rouletabille îi întrebă pe ofiţeri:

– Acest aranjament a fost făcut pentru că prima soţie a generalului, mama Natachei, era bogată?

– Nu. Generalul, care a avut dintotdeauna o inimă generoasă, s-a căsătorit cu ea pentru marea ei frumuseţe, zise Boris. Era o fată frumoasă din Caucaz, şi încă de familie bună, pe care Feodor Feodorovitch a cunoscut-o când era în garnizoană la Tiflis.

– Pe scurt, zise Rouletabille, în ziua în care va muri generalul Trebassof, doamna Trebassof, care acum are totul, nu va avea nimic şi fiica lui, care acum nu are nimic, va avea totul.

– Exact, zise Michael.

– Asta nu le opreşte pe Matrena Petrovna şi pe Natacha Feodorovna să se iubească profund, remarcă Boris.

Micul grup se apropie de “Punct”. Până acum, se plimbaseră în câmp deschis şi plăcut, printre pajiştile joase, traversate de pârâuri cu apă dulce, peste care fuseseră construite poduleţe, printre grădini luminoase, păzite de pitici de porţelan, sau în umbra micilor buruieni de la picioarele copacilor, unde iarba proaspăt tăiată avea un parfum sezonier. Totul se reflecta în bălţi– care stăteau nemişcate ca o oglindă pe care un peisagist crestase inimile verzi ale frunzelor de nuferi. O imagine de ţară adorabilă, care părea că fusese creată cu secole în urmă pentru distracţia unei regine şi păstrată, aranjată şi curăţată impecabil, din generaţie în generaţie, pentru farmecul etern al unei astfel de ore pe malurile Golfului Finlandei.

Acum, grupul ajunsese pe malul golfului, iar valurile se unduiau la prorele vaselor uşoare, care

se cufundau graţios în apă, ca nişte pescăruşi rapizi, sub greutatea pânzelor lor mari şi albe.

De-a lungul drumului, care acum era mai lat, aluneca, silenţios şi la pas, şirul dublu de echipaje luxoase cu cai nerăbdători, trăsurile neacoperite, în care personaje înalte de la curte admirau priveliştea şi se lăsau privite. Vizitii enormi ţineau frâiele ridicate. Tinere vioaie, rezemate neglijent de perne, îşi etalau noile toalete de la Paris şi îi ocupau cu saluturi pe tinerii ofiţeri călare, îmbrăcaţi în tot felul de uniforme. Nu se auzea nici o conversaţie. Toţi erau ocupaţi cu privitul peisajului. Nu răsuna în aerul pur şi rarefiat decât zgomotul frâielor roase viguros şi clinchetul clopoţeilor atârnaţi de hamurile pletoşilor ponei finlandezi. Şi toate acestea, atât de frumoase, încântătoare, senine şi tăcute, toate păreau un vis, mai mult chiar decât cele care atârnau în bălţi, suspendate între limpezimea aerului şi limpezimea apei. Transparenţa cerului şi transparenţa golfului îşi amestecau cele două irea-lităţi, astfel încât nu-ţi puteai da seama unde se întâlnesc orizonturile.

Rouletabille privi peisajul şi îl privi pe general şi tot sufletul lui tânăr şi vibrant se umplu de un sentiment de tristeţe infinită, căci îşi aminti acele îngrozitoare cuvinte din noapte: “S-au dus în toate colţurile Rusiei şi nu au găsit nici o bucată de pământ unde să nu existe gemete.” “Ei bine– se gândi el– se pare că nu au venit în acest colţ. Nu cunosc nimic pe lume mai minunat sau mai fericit.” Nu, nu, Rouletabille, nu au venit aici. În fiecare ţară există un colţ de viaţă fericită, de care cei săraci le este ruşine să se apropie, despre care nu ştiu nimic şi a cărui simplă vedere ar înfuria mamele flămânde, cu sânul lor slab, şi, dacă nu e mai frumos decât atât, cu siguranţă că nici o parte a pământului nu este atât de îngrozitoare pentru unii, nici atât de fericită pentru alţii, ca acest tărâm sciţian, tărâmul boreal al lumii.

Între timp, micul grup din jurul scaunului cu rotile al generalului atrăsese atenţia. Câţiva trecători salutară şi vestea că generalul Trebassof venise să facă o plimbare la “Punct” se răspândi cu iuţeală. Capetele din trăsurile care treceau se întorceau spre el; generalul, văzând câtă agitaţie provoca prezenţa lui, o imploră pe Matrena Petrovna să-i împingă scaunul pe o alee lăturalnică, în spatele unui scut de copaci, unde să se poată bucura în linişte de spectacolul naturii.

Cu toate astea, fu găsit de Koupriane, şeful poliţiei, care îl căuta. Se dusese la dacha şi acolo i se spusese că generalul, însoţit de prietenii lui şi de tânărul francez, ieşise să se plimbe de-a lungul golfului. Koupriane îşi lăsase trăsura la dacha şi plecase după ei, pe drumul cel mai scurt.

Era un bărbat arătos, mare, solid, cu ochi limpezi. Uniforma îi punea în valoare corpul bine clădit. În general, era plăcut în Sankt Petersburg, unde purtarea lui războinică şi curajul său bine cunoscut îi aduseseră un fel de popularitate în societate, care, pe de altă parte, îl dispreţuia enorm pe Gounsovski, şeful poliţiei secrete, despre care se ştia că e capabil de orice viclenie şi care fusese acuzat că era uneori marioneta nihiliştilor, pe care îi deghiza în instigatori, fără ca nimeni să se îndoiască serios de asta, iar el fusese nevoit să lupte împotriva acestor suspiciuni politice larg răspândite.

Oameni bine informaţi declaraseră că moartea “primului ministru” anterior, care fusese aruncat în aer înainte de a ajunge în gara Varşovia, când era în drum spre ţar, la Peterhof, fusese opera lui Gounsovski şi că acesta era instrumentul grupului de la curte care jurase să-l omoare pe ministrul care îl incomoda . Pe de altă parte, toată lumea considera că Koupriane era incapabil de a lua parte la vreuna din aceste orori şi că se mulţumea să-şi facă cinstit datoria, limitându-se la a scăpa străzile de elementele care provocau necazuri şi la a

trimite în Siberia cât mai multe dintre aceste capete înfierbântate, fără să se înjosească să facă compromisurile care, de multe ori, dăduseră motive duşmanilor imperiului să susţină că era dificil de spus dacă şefii poliţiei ruseşti erau de partea legii sau de cea a revoluţionarilor şi chiar că poliţia avusese, la sfârşitul unei anumite perioade de timp, nişte proceduri atât de încurcate, încât de-abia se mai putea hotărî ce trebuie să facă.

Koupriane părea foarte nervos în această după-amiază. Îl salută respectuos pe general, îi dezaprobă cu un mormăit imprudenţa, îl lăudă pentru curajul lui şi apoi îl luă deoparte pe Rouletabille, ca să-i vorbească.

– Mi-aţi trimis oamenii înapoi, îi zise el tânărului reporter. Înţelegeţi că nu pot permite asta. Sunt furioşi şi pe bună dreptate. Aţi dat drept explicaţie publică a plecării lor– plecare care i-a uimit, fireşte, pe prietenii generalului– bănuiala posibilei lor implicări în ultimul atac. Acest lucru e îngrozitor şi nu îl permit. Oamenii mei nu au fost antrenaţi după metodele lui Gounsovski şi acest comportament, de care sunt personal scârbit, îi răneşte cu cruzime. Dar să lăsăm sentimentele la o parte şi să ne întoarcem la faptul în sine, care dovedeşte imprudenţa dumneavoastră excesivă, ca să nu zic mai mult, şi care vă pune în cârcă, dumneavoastră şi numai dumneavoastră, o responsabilitate de a cărei importanţă nu v-aţi dat cu siguranţă seama. Luând totul în considerare, cred că aţi abuzat în mod ciudat de puterea absolută pe care v-am dat-o, la ordinul împăratului. Când am aflat ce aţi făcut, m-am dus la ţar, aşa cum îmi cerea datoria, şi i-am spus totul. A fost mai uimit decât pot exprima în cuvinte. Mi-a poruncit să vin aici eu însumi, ca să aflu exact cum stau lucrurile şi să-i asigur generalului paza pe care aţi îndepărtat-o. Ajung în insule şi nu numai că găsesc vila deschisă ca o moară în care poate intra oricine, dar sunt informat, după care

văd cu ochii mei, că generalul se plimbă în mijlocul mulţimii, la mila primului aventurier nenorocit. Domnule Rouletabille, nu sunt mulţumit. Ţarul nu este mulţumit. Şi, în mai puţin de o oră, oamenii mei se vor întoarce şi vor relua supravegherea dachei.

Rouletabille îl ascultă până la sfârşit. Nimeni nu-i vorbise vreodată pe un astfel de ton. Era roşu la faţă şi gata să explodeze precum un balon umflat prea tare. Zise:

– Iar eu voi lua trenul în seara asta.

– Veţi pleca?

– Da; şi nu aveţi decât să vă păziţi singur generalul. Eu m-am săturat. Vai, nu sunteţi mulţumit! Vai, ţarul nu este mulţumit! Mare pagubă. Mie mi-a ajuns. Domnule, nici eu nu sunt mulţumit şi vă spun bună seara. Numai nu uitaţi să-mi trimiteţi la fiecare trei sau patru zile o scrisoare prin care să mă ţineţi la curent cu sănătatea generalului, la care ţin foarte mult. Mă voi ruga pentru el.

În clipa următoare tăcu, căci surprinse privirea Matrenei Petrovna, o privire atât de tristă, atât de imploratoare şi atât de deznădăjduită, încât biata femeie îi inspiră din nou o milă imensă. Natacha nu se întorsese. Ce făcea tânăra în acel moment? Dacă Matrena o iubea cu adevărat pe Natacha, trebuie că suferea îngrozitor. Koupriane începu să vorbească; Rouletabille nu-l auzi; îşi uitase deja mânia. Mintea lui era absorbită de acest mister.

– Domnule, mă auziţi? sfârşi Koupriane, trăgându-l de mânecă. Vă rog cel puţin să-mi răspundeţi. Îmi cer toate scuzele posibile pentru că v-am vorbit pe un astfel de ton. Îmi retrag cuvintele. Vă cer iertare. Vă rog să-mi explicaţi purtarea dumneavoastră, care mi s-a părut imprudentă, dar care, la urma urmei, ar trebui să aibă un raţionament. Trebuie să-i explic împăratului. Vreţi să-mi spuneţi? Ce ar trebui să-i zic împăratului?

– Absolut nimic, zise Rouletabille. Nu am nici o explicaţie de dat, nici dumneavoastră, nici împăratului, nici nimănui altcuiva. Îi puteţi oferi cele mai sincere omagii ale mele şi vă rog să aveţi amabilitatea să-mi vizaţi paşaportul pentru această seară.

Şi oftă:

– E păcat, căci tocmai eram gata să vedem ceva interesant.

Koupriane se uită la el. Rouletabille nu-şi luase ochii de la Matrena Petrovna, iar paloarea ei îl izbi pe Koupriane.

– Numai o clipă, continuă tânărul. Sunt sigur că există cineva care îmi va simţi lipsa– acea femeie curajoasă de acolo. Întrebaţi-o ce preferă: toată poliţia dumneavoastră, sau pe dragul ei domovoi. Suntem deja buni prieteni. Şi nu uitaţi să-i prezentaţi condoleanţele mele când va sosi teribilul moment.

Fu rândul lui Koupriane să fie tulburat. Tuşi şi zise:

– Atunci, credeţi că generalul riscă un mare pericol imediat?

– Nu numai că o cred, domnule, ci sunt sigur de asta. Moartea lui e o problemă de ore pentru bietul şi dragul om. Înainte de a pleca, nu voi uita să-i spun acest lucru, ca să se pregătească cât mai confortabil pentru marea călătorie şi să-i ceară iertare Domnului pentru asuprirea acestor bieţi oameni din Presnia.

– Domnule Rouletabille, aţi descoperit ceva?

– Da, bineînţeles că am descoperit ceva, domnule Koupriane. Doar nu credeţi că am venit până aici ca să-mi pierd timpul, nu-i aşa?

– Ceva ce nu ştie nimeni altcineva?

– Da, domnule Koupriane, altfel nu m-aş fi deranjat să mă simt îngrijorat. Ceva ce nu am încredinţat nimănui, nici chiar caietului meu, pentru că, ştiţi şi dumneavoastră, un caiet poate fi

pierdut. Menţionez asta în caz că v-ar trece prin cap să mă percheziţionaţi înainte de a pleca.

– O, domnule Rouletabille!

– Ei da, aşa cum procedează poliţia în ţara dumneavoastră; ca şi în a mea, de altfel. Da, acest lucru e deseori întâlnit. Poliţiştii, furioşi pentru că nu pot descoperi nici un indiciu într-un caz care îi interesează, arestează un reporter care ştie mai multe decât ei, ca să-l facă să vorbească. Dar asta nu merge cu mine, domnule. Chiar dacă m-aţi duce la faimoasa dumneavoastră "Secţie Teribilă", eu tot n-aş deschide gura, nici măcar în celebrul balansoar, nici măcar sub loviturile pumnilor încleştaţi.

– Domnule Rouletabille, drept cine ne luaţi? Sunteţi oaspetele ţarului.

– Aha, am cuvântul unui om cinstit! Foarte bine, vă voi trata ca pe un om cinstit. Vă voi spune ce am descoperit. Nu vreau ca din falsă mândrie să vă ascund ceva care v-ar permite poate– spun poate– să-l salvaţi pe general.

– Spuneţi-mi. Vă ascult.

– Dar este perfect înţeles faptul că, o dată ce v-am spus acest lucru, îmi veţi da paşaportul şi mă veţi lăsa să plec?

– Nu puteţi să-mi spuneţi ce aveţi de spus şi totuşi să rămâneţi? întrebă Koupriane, din ce în ce mai tulburat şi după o clipă de gândire.

– Nu, domnule. Din momentul în care mă puneţi în faţa necesităţii de a da explicaţii pentru fiecare mişcare pe care o fac şi pentru fiecare acţiune pe care o întreprind, prefer să plec şi să vă las dumneavoastră acea "responsabilitate" despre care tocmai aţi vorbit, dragă domnule Koupriane.

Uimită şi neliniştită de această conversaţie lungă dintre Rouletabille şi şeful poliţiei, Matrena Petrovna îşi întorcea întruna spre ei privirea îngrijorată, care se îndulcea mereu insesizabil atunci când se oprea asupra lui Rouletabille. Koupriane citi acolo toată speranţa pe care

curajoasa femeie şi-o pusese în tânărul reporter şi citi, de asemenea, în ochii lui Rouletabille întreaga încredere extraordinară pe care băiatul o avea în el însuşi. Ca un ultim lucru de luat în considerare: nu descoperise el deja ceva, în condiţiile în care toată poliţia din lume se recunoscuse învinsă? Koupriane îi strânse mâna lui Rouletabille şi rosti doar un singur cuvânt:

– Rămâneţi.

După ce îi salută cu afecţiune pe general şi pe Matrena, precum şi grupul de prieteni, înclinându-se politicos, Koupriane plecă, cu fruntea îngândurată.

În tot acest timp, generalul, încântat de plimbare, le spunea prietenilor lui poveşti din Caucaz, crezându-se din nou tânăr şi retrăindu-şi nopţile de sublocotenent la Tiflis. Cât despre Natacha, n-o văzuse nimeni. O luară cu toţii înapoi spre vilă, mergând de-a lungul pustiilor poteci lăturalnice. Vizita lui Koupriane le dădu ocazia lui Athanase Georgevitch şi lui Thaddeus, precum şi celor doi ofiţeri, să spună că acesta era singurul om cinstit din toată poliţia rusească şi că Matrena Petrovna era o femeie extraordinară dacă îndrăznise să scape de întreaga clică de agenţi, care sunt de multe ori mai revoluţionari decât nihiliştii înşişi. Astfel ajunseseră la dacha.

Generalul întrebă de Natacha, neînţelegând de ce îl părăsise astfel în timpul primei lui ieşiri. Schwitzarul răspunse că tânăra stăpână se întorsese acasă şi plecase din nou, după aproximativ un sfert de oră, luând-o în direcţia grupului şi nu o mai văzuse de atunci.

Boris zise:

– Trebuie să fi fost în partea cealaltă a trăsurilor, în timp ce noi eram în spatele copacilor, domnule general, şi, nevăzându-ne, şi-a continuat singură drumul, dând ocol insulei, până aproape de “Barque”.

Explicaţia părea cea mai plauzibilă.

– A mai fost altcineva aici? întrebă Matrena, silindu-se să fie calmă. Rouletabille îi văzu mâna tremurând pe mânerul scaunului cu rotile, de care nu se despărţise nici măcar pentru o clipă pe tot parcursul plimbării, refuzând ajutorul ofiţerilor, al prietenilor şi chiar şi al lui Rouletabille.

– Mai întâi a venit şeful poliţiei, care mi-a spus că se va duce să vă caute, Barinia, şi, imediat după aceea, Excelenţa Sa, mareşalul curţii. Excelenţa Sa se va întoarce, deşi este foarte grăbit, înainte de a lua trenul de la ora şapte spre Krasnoie-Coelo.

Toate astea fuseseră spuse în rusă, fireşte, dar Matrena traduse în franceză cuvintele schwitzarului, cu voce scăzută, pentru Rouletabille, care era lângă ea. Între timp, generalul îi luase mâna lui Rouletabille, strângând-o cu afecţiune, ca şi cum, în felul acela mut, i-ar fi mulţumit pentru toate câte făcuse tânărul pentru ei. Feodor era şi el încrezător şi recunoscător pentru aerul mai proaspăt pe care avea voie să îl respire. I se părea că ieşise din închisoare. Cu toate acestea, întrucât plimbarea fusese puţin obositoare, Matrena îi ordonă să se ducă imediat să se odihnească. Athanase şi Thaddeus plecară. Cei doi ofiţeri erau deja în fundul grădinii, discutând cu răceală şi aproape înfruntându-se unul pe altul, ca soldaţii de lemn. Stabileau fără îndoială condiţiile unei întâlniri pentru a-şi lămuri numaidecât problema.

Schwitzarul îl luă pe general în braţele lui puternice şi îl duse pe verandă. Feodor ceru un răgaz de cinci minute, înainte de a fi urcat în camera lui. La cererea lui, Matrena Petrovna puse să i se aducă un prânz uşor. La drept vorbind, buna femeie tremura de nerăbdare şi abia dacă îndrăznea să se mişte fără să-l consulte din priviri pe Rouletabille. În timp ce generalul vorbea cu Ermolai, care îi turna ceaiul, Rouletabille îi făcu un semn Matrenei, pe care ea îl înţelese imediat. I se alătură tânărului în salon.

– Doamnă, zise el repede, cu voce scăzută, trebuie să vă duceţi îndată să vedeţi ce s-a întâmplat acolo.

Arătă în direcţia sufrageriei.

– Bine.

Înfăţişarea femeii inspira milă.

– Duceţi-vă, doamnă, cu curaj.

– De ce nu vii cu mine?

– Pentru că, doamnă, am ceva de făcut în altă parte. Daţi-mi cheile de la etaj.

– Nu, nu. Pentru ce?

– Nu mai întârziaţi nici o secundă, pentru numele lui Dumnezeu. Faceţi ce vă spun eu şi lăsaţi-mă să fac şi eu ce trebuie. Cheile! Repede, cheile!

Mai mult le smulse decât le luă şi arătă încă o dată spre sufragerie, cu un gest atât de poruncitor, încât femeia nu mai şovăi. Intră în sufragerie, tremurând, în timp ce el fugi la etaj. Nu stătu mult. Doar cât îi luă să descuie uşile, să arunce o privire în camera generalului, o singură privire şi să se întoarcă, lăsând să-i scape un strigăt de bucurie, împrumutat din noul şi foarte limitatul lui vocabular rusesc:

– *Haraşo!*

Nu se ştie cum putu Rouletabille, care nu cercetase camera generalului mai mult de o secundă, să fie sigur că totul era în ordine acolo, când Matrenei îi lua– şi încă de câte ori pe zi!– cel puţin un sfert de oră de cotrobăit prin toate colţurile, de fiecare dată când îşi cerceta casa, înainte de a se considera chiar şi în mică măsură liniştită. Dacă acea dragă femeie curajoasă ar fi fost cu el în timpul acestei "informări instante", ar fi suferit un asemenea şoc, încât, pierzându-şi toată încrederea, ar fi trimis imediat după Koupriane şi toţi agenţii lui, întăriţi de personalul okranei[7]. Rouletabille i se alătură numaidecât generalului, fluierând. Feodor şi Ermolai erau adânciţi într-o conversaţie despre ţinutul Orel. Tânărul nu-i

deranjă. Apoi, în curând, Matrena reapăru. O văzu venind cu o faţă luminoasă. Îi dădu cheile înapoi, iar ea le luă mecanic. Era plină de bucurie şi nu încerca să ascundă acest lucru. Până şi generalul observă şi o întrebă ce se întâmplase.

– Sunt fericită pentru că am făcut prima noastră plimbare de când am sosit la dacha, explică ea. Şi acum, trebuie să te duci sus să te culci, Feodor. Vei petrece o noapte liniştită, sunt sigură.

– Pot să dorm numai dacă dormi şi tu, Matrena.

– Îţi promit. E foarte posibil, acum că îl avem pe dragul nostru domovoi. Ştii, Feodor, că-şi fumează pipa exact la fel ca dragul nostru domovoi de porţelan?

– Seamănă cu el, chiar seamănă, zise Feodor. Asta ne face fericiţi, dar aş vrea să doarmă şi el.

– Da, da, zâmbi Rouletabille. Toată lumea va dormi. Acesta e consemnul. Am vegheat destul. Din moment ce poliţia a plecat, putem dormi cu toţii, credeţi-mă, domnule general.

– Eh, eh, te cred cu destulă uşurinţă, pe cuvântul meu. Nu erau decât ei în toată casa capabili să încerce afacerea aceea cu buchetul. Am reflectat mult la asta, iar acum sunt liniştit. Şi oricum, orice s-ar întâmpla, somnul este necesar, nu-i aşa? Riscurile războiului!

Îi strânse mâna lui Rouletabille, iar Matrena Petrovna îl luă, ca de obicei, pe Feodor Feodorovitch în spate şi îl cără până în camera lui. Refuză şi de data aceasta să o ajute cineva. În timp ce urcau scara, generalul se agăţă de gâtul soţiei lui şi râse ca un copil. Rouletabille rămase în hol, privind cu atenţie grădina. Ermolai ieşi din vilă şi traversă grădina, ducându-se să întâmpine un personaj în uniformă, pe care tânărul îl recunoscu imediat ca fiind marele mareşal al curţii, care îl prezentase ţarului. Ermolai îl informă că doamna Matrena era ocupată cu soţul ei, pe care îl ajuta să se pregătească de culcare şi mareşalul rămase în fundul grădinii, unde îi găsise pe Michael şi pe

Boris vorbind în chioşc. Discutară toţi trei pentru o vreme, stând lângă o masă unde generalul şi doamna Trebassof luau câteodată masa, atunci când nu aveau musafiri. În timp ce vorbeau, mareşalul se juca cu o cutie din carton alb, legată cu o sfoară roz. În acel moment, Matrena, care nu putuse rezista dorinţei de a vorbi pentru o clipă cu Rouletabille şi de a-i spune cât de fericită era, se alătură din nou tânărului.

– Micule domovoi, zise ea, punându-şi mâna pe umărul lui, nu ai supravegheat partea asta?

Arătă la rândul ei spre sufragerie.

– Nu, nu. Aţi cercetat-o dumneavoastră, doamnă, şi sunt suficient de informat.

– Perfect. Nu e nimic. N-a lucrat nimeni acolo! Nu s-a atins nimeni de scândură. O ştiu. Sunt sigură de acest lucru. Este îngrozitor ce am putut să credem despre asta! O, nici nu ştii ce uşurată şi ce fericită sunt. Ah, Natacha, Natacha, nu te-am iubit în zadar. (Pronunţă aceste cuvinte pe un ton plin de frumuseţe măreaţă şi sinceritate tragică.) Când am văzut că ne părăseşte azi, dragul meu, ah, mi s-au înmuiat genunchii. Când a spus: "Am uitat ceva; trebuie să mă întorc repede înapoi", am simţit că nu mai am puterea să mai fac nici măcar un pas. Dar acum sunt cu siguranţă fericită; cel puţin mi s-a ridicat această greutate de pe suflet, mi s-a ridicat de pe suflet, dragul meu domovoi, datorită ţie, datorită ţie.

Îl îmbrăţişă şi apoi fugi, ca o posedată, să-şi reia locul lângă general.

Notiţele din caietul lui Rouletabille: "Afacerea cu mica gaură de sub podea care nu a mai fost atinsă nu aduce nici o dovadă, nici pentru, nici împotriva Natachei (chiar dacă excelenta Matrena Petrovna crede asta). E foarte posibil ca Natacha să fi fost avertizată de grija prea mare cu care doamna Matrena supraveghea podeaua. Părerea mea, după ce am văzut-o pe Matrena ridicând prima dată covorul fără nici un fel de precauţie,

este că duşmanii au abandonat cu siguranţă pregătirea acelui atac şi încearcă să justifice descoperirea secretului. Matrena este sigură că această capcană pe care am întins-o prin intermediul plimbării până la "Punct" a fost împotriva Natachei în mod special. Ştiam dinainte că Natacha va lipsi în timpul plimbării. Nu caut să descopăr nimic nou în ceea ce o priveşte pe Natacha, dar aveam nevoie să fiu sigur că Matrena nu o urăşte pe Natacha şi că nu falsificase pregătirea unui atac sub podea astfel încât să arunce bănuieli aproape sigure asupra fiicei ei vitrege. Acum nu mai am nici o îndoială în privinţa asta. Matrena nu este vinovată de aşa ceva, bietul şi dragul suflet. Dacă Matrena ar fi fost un monstru, ocazia era perfectă. Absenţa Natachei, prezenţa ei pentru un sfert de oră în vila goală, toate ar fi îndemnat-o pe Matrena, pe care am trimis-o să verifice singură covorul din sufragerie, să scoată ultimele cuie din scândură, dacă era într-adevăr vinovată de a le fi scos şi pe celelalte. Atunci, Natacha ar fi fost pierdută! Matrena s-a întors sincer şi tragic de fericită că nu a găsit nimic nou şi acum am dovada materială de care aveam nevoie. Moral şi fizic, Matrena este scoasă de pe lista de suspecţi. Aşa că îi voi vorbi despre acul de pălărie. Cred că această problemă este mai urgentă decât cea cu cuiele din podea."

6 Trăiască ţarul!; în lb. franceză. (n.t.)

7 Poliţia secretă din Rusia. (n.t.)

VI. Mâna misterioasă

După plecarea Matrenei, Rouletabille îşi întoarse atenţia spre grădină. Nici mareşalul curţii, nici ofiţerii nu mai erau acolo. Cei trei bărbaţi dispăruseră. Rouletabille dori să ştie imediat unde plecaseră. Se duse repede la poartă, îi pomeni lui Ermolai de ofiţeri şi de mareşal şi Ermolai îi făcu semn că părăsiseră vila. Chiar în timp ce vorbea, văzu trăsura mareşalului dispărând după colţ. Cât despre cei doi ofiţeri, nu se vedeau nicăieri pe drum. Fu surprins că mareşalul plecase fără să vorbească cu Matrena sau cu generalul şi, mai presus de toate, era neliniştit de dispariţia ofiţerilor de ordonanţă. Din gesturile lui Ermolai înţelese că trecuseră prin faţa căsuţei portarului la doar câteva minute după plecarea mareşalului. Plecaseră împreună. Rouletabille hotărî să se ducă după ei; se luă după urmele lor, lăsate pe pământul moale al drumului, dar, curând, ajunse pe iarbă. Acum, urmele deveniră foarte greu de urmărit prin masele de ferigi. Merse grăbit, aplecându-se aproape de pământ ca să vadă mai bine urmele care îl făceau mereu să o ia aiurea, dar care îl conduseră în cele din urmă la ceea ce căuta. Zgomotul unor voci îl făcu să-şi înalţe capul şi să se ascundă în spatele unui copac. La nici douăzeci de paşi de el, Natacha şi Boris discutau aprins. Tânărul ofiţer stătea drept în faţa ei, încruntat şi plin de nerăbdare. Boris îşi ţinea braţele încrucişate sub mantaua uniformei, pe care o înfăşurase în jurul lui, fără să se mai obosească să folosească mânecile, care erau aruncate pe piept. Întreaga lui atitudine indica semeţie, răceală şi dispreţ faţă de ceea ce auzea. Natacha nu păruse niciodată mai calmă sau mai stăpână pe sine. Îi vorbea repede şi, în marea majoritate a timpului, pe un ton scăzut. Câteodată se auzea mai tare un cuvânt în rusă, dar apoi avea din nou grijă să vorbească încet. În cele din urmă tăcu, iar Boris, după o clipă de tăcere, în care păru

să reflecteze profund, pronunţă distinct aceste cuvinte în franceză, rostindu-le silabă cu silabă, de parcă ar fi vrut să le dea mai multă forţă:

– Îmi ceri un lucru îngrozitor.

– E nevoie să mi-l acorzi, zise fata, pe un ton deosebit de energic. Înţelege, Boris Alexandrovitch! E nevoie.

După ce se uită pătrunzător în jur şi nu descoperi nimic suspicios, fata îşi opri cu tandreţe privirea asupra tânărului ofiţer, în timp ce murmură:

– Boris al meu!

Tânărul nu putu să reziste nici dulceţii acelei voci, nici farmecului captivant al acelei priviri. Luă mâna pe care ea i-o întinse şi o sărută cu pasiune. Ochii lui, care o fixau pe Natacha, declarau că acceptase să facă tot ceea ce îi cerea ea şi că se recunoştea învins. Apoi, ea zise, cu aceeaşi privire adorabilă aţintită asupra lui:

– În seara asta!

El răspunse:

– Da, da. În seara asta! În seara asta!

Drept pentru care Natacha îşi retrase mâna dintr-a lui şi îi făcu semn ofiţerului să plece, iar el se supuse imediat. Natacha mai rămase acolo pentru multă vreme, adâncită în gânduri. Rouletabille luase deja drumul înapoi spre vilă. Matrena Petrovna îi pândea întoarcerea, aşezată pe prima treaptă a scării mari care ducea la etaj, pornind de la verandă. Când îl văzu, alergă spre el. Rouletabille ajunsese deja în sufragerie.

– E cineva în casă? întrebă el.

– Nimeni. Natacha nu s-a întors şi...

– Fiica dumneavoastră vitregă vine acum. Întrebaţi-o unde a fost, dacă i-a văzut pe ofiţerii de ordonanţă şi dacă au spus că se întorc în seara asta, în caz că răspunde că i-a văzut.

– Foarte bine, micule domovoi-doukh. Ofiţerii de ordonanţă au plecat fără ca eu să văd unde s-au dus.

– A! o întrerupse Rouletabille. Înainte să vină Natacha, daţi-mi toate acele ei de pălărie.

– Ce?

– Am spus, toate acele ei de pălărie. Repede!

Matrena fugi în camera Natachei şi se întoarse cu trei ace enorme de pălărie, încrustate frumos cu pietre preţioase.

– Astea sunt toate?

– Sunt singurele pe care le-am găsit. Ştiu că mai are încă două. Are unul la pălăria pe care o poartă acum, sau poate două; nu le găsesc.

– Duceţi-le pe acestea acolo unde le-aţi găsit, zise reporterul, după ce se uită la ele.

Matrena se întoarse numaidecât, fără să înţeleagă ce făcea tânărul.

– Şi acum, acele dumneavoastră de pălărie. Da, acele dumneavoastră de pălărie.

– N-am decât două; iată-le, zise ea, scoţându-le din toca pe care o purtase şi pe care o aruncase pe canapea când intrase iar în casă.

Rouletabille le inspectă şi pe ale ei.

– Mulţumesc. Iat-o pe fiica dumneavoastră vitregă.

Natacha intră, îmbujorată şi zâmbitoare.

– Ei bine, zise ea, cu răsuflarea tăiată, vă puteţi lăuda că a trebuit să vă caut. Am dat ocol la toată insula, trecând chiar pe lângă "Barque". I-a priit tatei plimbarea?

– Da, acum doarme, răspunse Matrena. Te-ai întâlnit cu Boris şi cu Michael?

Fata păru să ezite o secundă, apoi răspunse:

– Da, pentru o clipă.

– Au zis dacă se întorc în seara asta?

– Nu, răspunse tânăra, uşor tulburată. De ce îmi pui toate întrebările astea?

Se îmbujoră şi mai tare.

– Pentru că mi s-a părut ciudat că au plecat aşa, fără să-şi ia rămas bun, fără nici un cuvânt, fără să întrebe dacă generalul are nevoie de ei, pară

Matrena. Există ceva şi mai ciudat. L-ai văzut pe Kaltsof cu ei, marele mareşal al curţii?

– Nu.

– Kaltsof a venit pentru o clipă, a intrat în grădină şi a plecat din nou, fără să ne vadă, fără să-i spună nici măcar un cuvânt generalului.

– Aha, zise Natacha.

Cu o indiferenţă vizibilă, fata îşi ridică braţele şi îşi scoase acul de pălărie. Rouletabille privi acul fără să spună nimic. Tânăra părea că abia îşi dădea seama de prezenţa lor. Complet absorbită în gânduri ciudate, îşi puse la loc acul în pălărie şi se duse să o agaţe afară, pe verandă, care servea şi de vestibul. Rouletabille nu o pierdu nici o clipă din ochi. Matrena îl privea pe reporter cu o expresie stupidă. Natacha traversă salonul şi intră în camera ei, trecând prin micuţa cameră de zi, singurul mod în care se putea intra la ea în cameră. Acea micuţă cameră avea trei uşi. Una dădea în camera Natachei, una în salon şi a treia într-un coridor dintr-un colţ al casei, unde se afla scara folosită de servitori pentru a trece din bucătărie la parter şi la etaj. Acest coridor avea de asemenea o uşă care dădea direct în salon. Era cu siguranţă o amplasare proastă care nu servea foarte bine sufrageria, situată în cealaltă parte a salonului şi în spatele verandei, o astfel de amplasare întâmplătoare a camerelor într-o casă întâlnindu-se deseori în planificarea aleatorie a multor case de la ţară.

Rămasă din nou singură cu Rouletabille, Matrena observă că acesta nu pierduse din vedere colţul de pe verandă unde Natacha îşi atârnase pălăria. În afară de această pălărie, mai era o tocă, pe care o adusese Ermolai. Bătrânul servitor o găsise în vreun colţ al grădinii sau al serei unde fusese el. Şi din această tocă ieşea un ac de pălărie.

– A cui e toca asta? întrebă Rouletabille. N-am văzut pe nimeni de aici purtând-o.

– E a Natachei, răspunse Matrena.

Femeia se îndreptă spre ea, dar tânărul o reţinu, se duse chiar el pe verandă şi, ridicându-se în vârful picioarelor, examină acul de pălărie, fără să-l atingă. După care, se întoarse spre Matrena. Aceasta surprinse o uşoară emoţie pe chipul prietenului ei.

– Explică-mi, zise ea.

Dar el îi aruncă o privire care o înspăimântă şi îi zise, cu o voce scăzută:

– Duceţi-vă şi daţi ordin imediat ca cina să fie servită pe verandă. Pe tot parcursul cinei este absolut necesar ca uşa de la camera de zi a Natachei, cea care dă în coridor şi cea a verandei care dă în salon să rămână deschise tot timpul. Mă înţelegeţi? De îndată ce aţi dat ordinul, duceţi-vă în camera generalului şi nu plecaţi de la căpătâiul lui. Coborâţi la masă când vi se anunţă că cina e gata şi nu vă mai faceţi griji pentru nimic altceva.

Zicând acestea, îşi umplu pipa, o aprinse, lăsând să-i scape un oftat de uşurare şi, după ce îi dădu un ultim ordin Matrenei: “Duceţi-vă”, ieşi în grădină, scoţând nori groşi de fum. Ai fi zis că nu mai fumase de o săptămână. Nu părea că se gândeşte la ceva anume, ci doar că se simte bine. De fapt, se juca precum un copil cu Milinki, pisica Matrenei, pe care o fugări prin spatele tufişurilor, până în micul chioşc care, construit la înălţime, îşi ridica acoperişul abrupt din paie deasupra panoramei insulelor, panoramă pe care Rouletabille, aşezându-se, o contemplă în linişte, ca un artist.

Cina, unde Matrena, Natacha şi Rouletabille se reuniră, fu veselă. După ce tânărul declară că era mai mult decât convins că misterul bombei din buchet fusese pur şi simplu opera poliţiştilor, Natacha fu de acord cu el şi, în urma acestui lucru, descoperiră că aveau aceeaşi părere despre aproape orice. Cât despre el însuşi, reporterul îşi ascunse groaza care îl cuprinsese în timpul acestei conversaţii, văzând calmul cinic şi nepotrivit cu care tânăra primea toate sugestiile care acuzau

poliţia sau care presupuneau că generalul nu mai risca nici un pericol imediat. Pe scurt, se străduia, sau cel puţin crezu că se străduieşte, să o scoată pe Natacha de pe lista suspecţilor, aşa cum făcuse cu Matrena, astfel încât să apară necesitatea absolută a existenţei intervenţiei unei a treia persoane în faptele dezvăluite atât de clar de Koupriane, fapte în care Matrena sau Natacha păreau singurii agenţi posibili. În timp ce o asculta pe Natacha, Rouletabille începu să se îndoiască şi să tremure, aşa cum o văzuse pe Matrena făcând. Cu cât cerceta mai mult firea Natachei, cu atât mai ameţit devenea. Ce întunecimi îngrozitoare erau în firea ei!

Nu se întâmplă nimic interesant în timpul cinei. De mai multe ori, în ciuda enervării evidente a lui Rouletabille, Matrena se duse la general şi se întoarse zicând:

– E liniştit. Nu doarme. Nu vrea nimic. M-a rugat să-i pregătesc somniferul. E păcat. A încercat în zadar; nu se poate descurca fără el.

– Şi tu, mamă, ar trebui să iei ceva ca să te ajute să dormi. Se spune că morfina e foarte bună.

– În ceea ce mă priveşte, zise Rouletabille, al cărui cap îi căzuse pentru câteva minute când pe un umăr, când pe un altul, nu am nevoie de nici un somnifer ca să mă ajute să dorm. Dacă îmi permiteţi, mă voi duce imediat la culcare.

– Ei, dragul meu domovoi-doukh, te voi duce eu în braţe.

Matrena îşi întinse braţele mari şi rotunde, gata să-l ia pe Rouletabille, ca şi cum ar fi fost un copil.

– Nu, nu. O să mă descurc şi singur, zise Rouletabille, ridicându-se în picioare, cu o expresie stupidă pe faţă şi părând ruşinat de somnolenţa lui excesivă.

– Ei bine, să-l însoţim amândouă în cameră, iar eu o să-i urez tatei noapte bună, zise Natacha. Abia aştept să mă duc şi eu la culcare. O să avem o noapte liniştită. Ermolai şi gniagnia vor sta de pază

la poartă, împreună cu schwitzarul. Lucrurile sunt aranjate rezonabil acum.

Urcară cu toţii scările. Rouletabille nu se duse nici măcar să-l vadă pe general, ci se aruncă pe pat. Natacha se aşeză pe pat lângă tatăl ei, îl îmbrăţişă de zeci de ori, apoi coborî din nou la parter. Matrena o urmă, încuie toate uşile şi ferestrele, urcă iar la etaj ca să încuie uşa de la palier şi îl găsi pe Rouletabille stând în capul oaselor pe pat, cu braţele încrucişate pe piept, fără să pară că ar dori vreun pic să doarmă. Faţa lui era atât de ciudat de gânditoare, încât Matrena, care nu reuşise întreaga zi să înţeleagă nimic din acţiunile şi înfăţişarea lui, fu copleşită din nou de nelinişte, instantaneu şi mai puternic ca niciodată. Îi atinse braţul, ca să fie sigură că el ştie de prezenţa ei.

– Prietene, zise ea, îmi vei spune acum?

– Da, doamnă, răspunse el imediat. Luaţi loc pe acel scaun şi ascultaţi-mă. Sunt lucruri pe care trebuie să le aflaţi numaidecât, pentru că am ajuns într-un moment periculos.

– Acele de pălărie mai întâi. Acele de pălărie!

Rouletabille se ridică uşor din pat şi, stând cu faţa la ea, dar privind în acelaşi timp şi altceva, zise:

– Este nevoie să ştiţi că cineva, aproape imediat, va încerca din nou atentatul cu buchetul.

Matrena sări repede în picioare, de parcă i s-ar fi spus că e o bombă sub scaunul ei. Totuşi, se aşeză iar, supunându-se privirii imperioase a lui Rouletabille, care ordona linişte absolută.

– Să încerce din nou atentatul cu buchetul! murmură ea, cu o voce înăbuşită. Dar nu există nici o floare în camera generalului.

– Fiţi calmă, doamnă. Înţelegeţi-mă şi răspundeţi-mi: aţi auzit ticăitul din buchet în timp ce eraţi în camera dumneavoastră?

– Da, cu uşile deschise, bineînţeles.

– Mi-aţi spus cine a venit să-i ureze noapte bună generalului. În acel moment, nu se auzea nici un

ticăit?

– Nu, nu.

– Credeţi că, dacă ar fi fost vreun ticăit atunci, l-aţi fi auzit, cu toţi oamenii aceia care vorbeau în cameră?

– Eu aud totul. Aud totul.

– Aţi coborât în acelaşi timp cu persoanele respective?

– Nu, nu; am rămas pentru o vreme lângă general, până când a adormit profund.

– Şi nu aţi auzit nimic?

– Nimic.

– Aţi închis uşa în urma acelor persoane?

– Da, uşa care dă spre scara principală. Cea care dă spre scara servitorilor a fost scoasă din uz cu mult timp în urmă; am încuiat-o şi numai eu am cheia, iar pe dinăuntrul uşii care dă spre camera generalului există de asemenea un zăvor, care este mereu tras. Toate uşile camerelor au fost încuiate de mine. Ca să poţi intra în vreuna din cele patru camere de la etaj este nevoie acum să treci prin faţa uşii de la camera mea, care dă spre scara principală.

– Perfect. Atunci, nimeni nu a putut intra în cameră. Nimeni nu fusese în cameră timp de cel puţin două ore, în afară de dumneavoastră şi de general, atunci când aţi auzit ticăitul. Din asta, singura concluzie care poate fi trasă este că numai dumneavoastră şi generalul aţi fi putut porni mecanismul.

– Ce vrei să spui? întrebă Matrena, uimită.

– Vreau să vă dovedesc prin intermediul acestei concluzii absurde, doamnă, că nu trebuie niciodată– niciodată, înţelegeţi?– niciodată să raţionaţi doar bazându-vă chiar şi pe cea mai evidentă dovadă externă, atunci când acele lucruri aparent concludente sunt în conflict cu anumite adevăruri morale, care sunt la fel de clare ca lumina zilei. Pentru mine, doamnă, lumina zilei este că generalul nu doreşte să se sinucidă şi, mai

presus de toate, că nu ar alege metoda ciudată a sinuciderii cu ajutorul unui mecanism de ceas. Lumina zilei este pentru mine faptul că vă adoraţi soţul şi că sunteţi gata să vă sacrificaţi viaţa pentru el.

– Chiar acum! exclamă Matrena, ale cărei lacrimi, mereu pregătite pentru momente emoţionante, curseră din plin. Dar, în numele Sfintei Fecioare, de ce îmi vorbeşti fără să te uiţi la mine? Ce este? Ce este?

– Nu vă întoarceţi! Nu faceţi nici o mişcare! Mă auziţi– nici o mişcare! Şi vorbiţi cu voce scăzută, foarte scăzută. Şi, pentru numele lui Dumnezeu, nu strigaţi!

– Dar ai spus imediat... buchetul! Să mergem în camera generalului!

– Nici o mişcare. Şi continuaţi să mă ascultaţi fără să mă întrerupeţi, zise el, tot cu capul înclinat şi tot fără să se uite la ea. Tocmai pentru că aceste lucruri îmi erau clare ca lumina zilei mi-am spus: “Este imposibil să fie imposibil ca o a treia persoană să fi pus bomba în buchet. Cineva poate intra în camera generalului chiar şi atunci când generalul e treaz şi toate uşile sunt încuiate.

– O, nu. N-ar putea intra nimeni. Îţi jur.

Întrucât jurase puţin cam tare, Rouletabille o apucă atât de strâns de braţ, încât femeia aproape că ţipă, dar înţelese numaidecât că făcuse asta ca să o facă să tacă.

– Vă spun pentru ultima dată să nu mă mai întrerupeţi.

– Dar, atunci, spune-mi la ce te uiţi aşa.

– Supraveghez colţul pe unde va intra cineva în camera generalului când totul este încuiat, doamnă. Nu vă mişcaţi!

Matrena, clănţănind din dinţi, îşi aminti că, atunci când intrase în camera lui Rouletabille, găsise deschise toate uşile care comunicau cu lanţul de camere: camera tânărului, camera ei, salonul de vestimentaţie şi camera generalului.

Încercă, sub privirea lui Rouletabille, să fie calmă, dar, în ciuda tuturor rugăminţilor reporterului, nu se putu abţine să nu vorbească.

– Dar pe unde? Pe unde vor intra?

– Pe uşă.

– Care uşă?

– Pe cea de la camera care dă spre scara servitorilor.

– Păi, cum? Cheia! Zăvorul!

– Au făcut o copie a cheii.

– Dar zăvorul e tras pe dinăuntru.

– Îl vor trage din partea cealaltă.

– Ce? Asta e imposibil.

Rouletabille îşi puse ambele mâini pe umerii puternici ai Matrenei şi repetă, accentuând fiecare silabă:

– Îl vor trage din partea cealaltă.

– Îţi repet, este imposibil.

– Doamnă, nihiliştii dumneavoastră nu au inventat nimic. Este un truc foarte la modă în rândul hoţilor care se furişează în hoteluri. Nu e nevoie decât de o gaură de mărimea unui ac făcută în uşă, deasupra zăvorului.

– Dumnezeule! se cutremură Matrena. Nu înţeleg ce vrei să spui cu gaura asta mică. Explică-mi, micule domovoi.

– Atunci, urmăriţi-mă cu atenţie, continuă Rouletabille, cu ochii fixaţi mereu în altă parte. Persoana care doreşte să intre bagă prin gaură o sârmă de alamă, pe care a îndoit-o deja aşa cum trebuie şi care are la capăt un vârf de oţel, îndoit înăuntru. Cu un astfel de instrument şi dacă gaura a fost făcută acolo unde trebuie, e o joacă de copii să ajungi din exterior la zăvorul din interior, să-l agăţi cu sârma, să-l tragi şi să deschizi uşa, dacă zăvorul este unul mic, la fel ca acesta.

– Oh, oh, oh, gemu Matrena, care păli vizibil. Şi acea gaură?

– Există.

– Ai descoperit-o?

– Da, din prima clipă când am fost aici.

– O, domovoi! Dar cum ai făcut acest lucru, din moment ce nu ai intrat decât în seara asta în camera generalului?

– Fără îndoială, dar eu am urcat scara servitorilor mult mai înainte. Şi o să vă spun de ce. Când am fost adus pentru prima dată la vilă şi dumneavoastră mă priveaţi din spatele uşii, ştiţi ce priveam eu, în timp ce păream preocupat doar de caviar? Urma proaspătă lăsată de o cizmă pe covor, lângă masă, unde cineva vărsase bere (berea se mai prelingea încă pe faţa de masă). Cineva călcase în bere. Urma nu se vedea clar decât în acel loc. Dar de acolo ducea spre uşa servitorilor şi urca pe scări. Acea cizmă era de prea bună calitate ca să aparţină cuiva care urca de obicei o scară reservată servitorilor, scară despre care Koupriane îmi spusese că fusese scoasă din uz, şi acest lucru m-a făcut să o observ imediat; dar tocmai atunci aţi apărut dumneavoastră.

– Nu mi-ai spus niciodată nimic despre asta. Desigur, dacă aş fi ştiut că era o urmă de cizmă ...

– Nu v-am spus nimic despre asta pentru că am avut motivele mele şi, oricum, urma s-a uscat în timp ce eu vă povesteam despre călătoria mea.

– Ah, şi de ce nu mi-ai spus mai târziu?

– Pentru că nu vă cunoşteam încă.

– Diavol viclean! Mă omori. Nu mai pot... Să mergem în camera generalului. O să-l trezim.

– Rămâneţi aici. Rămâneţi aici. Nu v-am spus totul. Acea urmă de cizmă m-a preocupat şi, mai târziu, când am putut să ies din sufragerie, nu m-am liniştit până când nu am urcat eu însumi acea scară şi nu m-am dus să văd acea uşă, unde am descoperit lucrul despre care tocmai v-am spus, precum şi ceea ce o să vă spun acum.

– Ce? Ce? În tot ce mi-ai spus, n-a fost nimic referitor la acele de pălărie.

– Am ajuns acum la ele.

– Şi atacul cu buchetul, care se va repeta? De ce? De ce?

– Vă spun acum. În seara asta, când m-aţi lăsat să intru în camera generalului, am cercetat zăvorul uşii fără ca dumneavoastră să bănuiţi acest lucru. Părerea mi-a fost confirmată. Aşa fusese adusă bomba şi tot aşa şi-a pregătit cineva întoarcerea.

– Dar cum? Eşti sigur că acel cineva a folosit mica gaură ca să intre? Dar ce te face să crezi că se vor întoarce folosind acelaşi mijloc? Ştii foarte bine că, nereuşind în camera generalului, au început să lucreze în sufragerie.

– Doamnă, este probabil, este sigur că au renunţat la ceea ce pregăteau în sufragerie, din moment ce au început chiar de azi să lucreze din nou în camera generalului. Da, cineva s-a întors, s-a întors în acelaşi mod, iar eu am fost atât de sigur de asta, de o reîntoarcere viitoare, încât am înlăturat poliţia ca să pot studia totul în linişte. Acum îmi înţelegeţi încrederea şi de ce am fost în stare să-mi asum o responsabilitate atât de mare? E din cauză că ştiam că nu am de urmărit decât un singur lucru: un ac mic de pălărie. Nu e greu, doamnă, să urmăreşti un singur ac mic de pălărie.

– O greşeală, zise Matrena, cu voce scăzută. Nenorocit domovoi care nu mi-a spus nimic, iar tu m-ai lăsat să mă duc să mă culc pe saltea, în faţa acelei uşi care se putea deschide în orice moment.

– Nu, doamnă. Căci eu eram în spatele ei!

– Ah, îngeraş drag! Dar ce-a fost în capul tău? Uşa aia nu a fost supravegheată în după-amiaza asta. Ar fi putut fi deschisă în absenţa noastră. Dacă cineva a pus o bombă în absenţa noastră?

– De aceea v-am trimis numaidecât în sufragerie, dragă doamnă, în acea cercetare despre care am fost aproape sigur că va fi inutilă. Şi de aceea m-am dus degrabă sus, în dormitor. M-am dus imediat la uşa dinspre scări. Pregătisem totul în aşa fel încât să am dovezi sigure dacă cineva

împinsese uşa chiar şi o jumătate de milimetru. Nu, nu s-a atins nimeni de uşă în absenţa noastră.

– Ah, prieten drag şi curajos al lui Iisus! Dar ascultă-mă. Ascultă-mă, îngerul meu. Ah, nu mai ştiu nici unde sunt, nici ce spun. Mintea mea e ca un balon fleşcăit, plin de înţepături de ace, de găuri mici făcute de ace de pălărie. Spune-mi despre acele de pălărie. Imediat! Nu, mai întâi, ce te face să crezi– Dumnezeule!– că cineva se va întoarce folosind uşa aceea? Cum poţi să-ţi dai seama de asta, de toate astea, doar uitându-te la un amărât ac de pălărie?

– Doamnă, nu este doar o singură gaură făcută cu un ac de pălărie; sunt două găuri.

– Două găuri făcute cu un ac de pălărie?

– Da, două. Una veche şi una nouă. Una chiar destul de nouă. De ce această a doua gaură? Pentru că cea veche a fost considerată prea îngustă şi au vrut să o lărgească; lărgind-o, au rupt vârful acului de pălărie în ea. Doamnă, vârful e încă acolo, astupând vechea gaură, iar bucăţica de metal este foarte ascuţită şi foarte strălucitoare.

– Acum înţeleg de ce ai vrut să examinezi acele de pălărie. Înseamnă că este chiar atât de uşor să faci o gaură în uşă cu un ac de pălărie?

– Nimic mai uşor, mai ales dacă lambriul e din lemn de pin. Uneori se întâmplă să rupi vârful unui ac în prima gaură. Atunci, din necesitate, faci o a doua gaură. Ca să înceapă să facă a doua gaură, întrucât vârful acului era rupt, au folosit vârful unui briceag, apoi au terminat gaura cu acul de pălărie. A doua gaură este şi mai aproape de zăvor decât prima. Nu vă mişcaţi aşa, doamnă!

– Dar vor veni! Vor veni!

– Cred că da.

– Dar nu înţeleg cum poţi să rămâi atât de calm şi să ai atâta siguranţă. Cerule! Ce dovadă ai că nu au fost deja acolo?

– Doar un ac obişnuit, doamnă, nu un ac de pălărie de data asta. Nu confundaţi acele. Vă voi

arăta imediat.

– Îmi distrage atenţia cu acele lui, lumina dragă a ochilor mei! Cadoul cerului! Trimisul lui Dumnezeu! Dragul purtător de fericire!

În entuziasmul ei, femeia încercă să-l cuprindă cu braţele ei tremurătoare, dar el o respinse cu un gest. Ea îşi trase răsuflarea şi reluă:

– Ai aflat ceva din examinarea acelor de pălărie?

– Da. Al cincilea ac de pălărie al domnişoarei Natacha, cel din toca de pe verandă, are vârful rupt de curând.

– O, nenorocire! strigă Matrena, prăbuşindu-se pe scaun.

Rouletabille o ridică.

– Dumneavoastră ce aţi fi crezut? V-am examinat acele de pălărie. Credeţi că v-aş fi bănuit dacă aş fi găsit unul din ele rupt? Aş fi crezut pur şi simplu că cineva s-a folosit de lucrurile dumneavoastră în scopuri îngrozitoare, atâta tot.

– O, e adevărat, e adevărat. Iartă-mă. Sfântă Fecioară, băiatul ăsta mă înnebuneşte! Mă consolează şi mă înspăimântă. Mă face să cred lucruri oribile şi apoi mă linişteşte. Face ce vrea cu mine. Ce m-aş face fără el?

Şi de data asta reuşi să-i ia capul în mâini şi să-l sărute cu pasiune. Rouletabille o dădu violent la o parte.

– Mă împiedicaţi să văd, zise el.

Ea izbucni în plâns la această ripostă a lui. Acum înţelegea. Pe tot parcursul acestei conversaţii, Rouletabille nu încetase să supravegheze prin uşile deschise de la camera Matrenei şi de la salonul de vestimentaţie uşa fatală al cărei zăvor de alamă strălucea în lumina galbenă a lămpii de noapte.

În cele din urmă, el îi făcu semn şi, urmat de Matrena, înaintă în vârful picioarelor spre pragul uşii de la camera generalului, stând lipit de perete. Feodor Feodorovitch dormea. Îl auziră respirând greu, dar generalul părea că se bucură de un somn

liniştit. Ororile nopţii precedente dispăruseră. Matrena avea poate dreptate punând coşmarurile pe seama somniferului pe care i-l pregătea în fiecare noapte, căci paharul din care soţul ei bea atunci când simţea că nu poate dormi era încă plin şi era evident că nu se atinsese de el. Patul generalului era aşezat în aşa fel încât, oricine stătea în el, chiar dacă era treaz, nu putea vedea uşa care dădea spre scara servitorilor. Măsuţa pe care se aflau paharul şi diverse fiole şi pe care fusese pus buchetul periculos era lângă pat, puţin mai în spate şi mai aproape de uşă. N-ar fi fost nimic mai uşor pentru cineva care putea să deschidă uşa decât să-şi strecoare un braţ înăuntru şi să pună maşinăria infernală printre florile sălbatice, mai ales dacă, aşa cum era uşor de crezut, aşteptase ca să comită acea trădare până când respiraţia greoaie a generalului i-ar fi spus că acesta doarme profund şi dacă, uitându-se prin gaura cheii, se asigurase că Matrena era ocupată în camera ei. Ajuns în pragul uşii, Rouletabille se dădu într-o parte, având grijă să nu fie văzut prin gaura cheii, şi se lăsă în patru labe. Se târî spre uşă. Ţinându-şi capul aproape de podea, se asigură că micul ac obişnuit pe care îl pusese de pază în seara aceea, înfipt în podea, lângă uşă, era tot drept, având astfel o dovadă în plus că uşa nu fusese mişcată. În orice alt caz, acul ar fi trebuit să zacă pe podea. Se târî înapoi, se ridică în picioare, trecu în salonul de vestimentaţie şi, într-un colţ, discută cu Matrena pe un ton scăzut.

– Vă veţi duce şi vă veţi muta salteaua în colţul salonului de vestimentaţie de unde puteţi totuşi vedea uşa, dar unde nu vă poate vedea nimeni dacă se uită prin gaura cheii. Faceţi asta cu un aer firesc şi apoi duceţi-vă la culcare. Eu voi petrece noaptea pe saltea şi vă rog să mă credeţi că voi fi mai confortabil acolo decât pe un pat improvizat pe scara de lemn, unde am stat noaptea trecută, în spatele uşii.

– Da, dar vei adormi. Nu vreau asta.

– La ce vă gândiţi, doamnă?

– Nu vreau asta. Nu o vreau. Nu vreau să părăsesc uşa unde se stă de pază. Şi, din moment ce nu pot dormi, lasă-mă să veghez.

El nu mai insistă şi se ghemuiră amândoi pe saltea. Rouletabille stătea pe vine, ca un croitor la lucru; dar Matrena rămase în patru labe, cu maxilarul în afară şi cu ochii aţintiţi, ca un buldog gata să sară. Minutele trecură într-o tăcere absolută, ruptă doar de respiraţia neregulată şi de pufnetele generalului. Faţa lui ieşea în relief pe pernă, palidă şi cu o expresie tragică; avea gura deschisă şi, câteodată, îşi mişca buzele. În orice clipă putea avea un coşmar sau se putea trezi. Îşi aruncă inconştient un braţ spre masa unde se afla paharul cu somnifer. Apoi rămase din nou nemişcat şi începu să sforăie uşor. Lampa de noapte de pe poliţa şemineului reflecta o lumină galbenă ciudată asupra colţurilor mobilei, asupra ramei aurii a unui tablou de pe perete şi asupra fiolelor şi paharelor de pe masă. Dar Matrena Petrovna nu avea ochi pentru nimic şi nu se gândea la nimic decât la zăvorul de alamă care strălucea pe uşă. Obosind să mai stea în genunchi, îşi schimbă poziţia, stând cu bărbia în mâini şi cu privirea neclintită. Întrucât timpul trecea şi nu se întâmpla nimic, femeia scoase un oftat. Nu-şi dădea seama dacă spera ca acel ceva nou, indicat de Rouletabille, să aibă loc sau se temea de asta. Rouletabille o simţi tremurând de nelinişte şi nerăbdare.

Cât despre el însuşi, reporterul nu sperase să se întâmple ceva înainte de venirea zorilor, momentul în care, aşa cum ştie toată lumea, somnul adânc poate învinge orice veghe şi orice insomnie. Şi, în timp ce aştepta acest moment, nu se mişcase mai mult decât o maimuţă chinezească sau decât dragul domovoi-doukh din porţelan, aflat în grădină.

Bineînţeles, era posibil să nu se întâmple nimic în seara asta.

Deodată, mâna Matrenei căzu pe mâna lui Rouletabille. El o strânse cu atâta hotărâre, încât ea înţelese că nu avea voie să facă nici cea mai mică mişcare. Şi priviră amândoi, cu gâturile întinse, cu urechile ciulite, ca nişte animale care au dat de o urmă.

Da, da, se auzise un zgomot uşor la ială. O cheie se întoarse încet, foarte încet în broască şi apoi– linişte; apoi, un alt zgomot uşor, un scrâşnit, o uşoară zgârietură de sârmă deasupra zăvorului şi apoi pe zăvor; pe zăvorul care strălucea în lumina difuză a lămpii de noapte. Zăvorul fu tras încet, foarte încet. După care uşa fu împinsă uşor, extrem de uşor. Aceasta se deschise.

Prin deschizătură se văzu umbra unui braţ întins, un braţ care ţinea între degete ceva care strălucea. Rouletabille o simţi pe Matrena gata să sară. O strânse în braţe, reţinând-o în tăcere şi temându-se îngrozitor ca ea să nu înceapă brusc să strige, în timp ce braţul se întinse, aproape atingând perna pe care generalul continua să doarmă atât de liniştit cum nu mai fusese el de multă vreme.

VII. Sulfat de cupru

Mâna misterioasă ţinea o fiolă al cărei conţinut îl turnă în paharul cu somnifer. Apoi, mâna se retrase la fel cum apăruse, încet, cu prudenţă, cu viclenie, iar cheia fu întoarsă în broască şi zăvorul tras la loc.

Ca un lup, Rouletabille, avertizând-o pentru ultima dată pe Matrena să nu se mişte, ajunse pe palier, făcu un salt spre scări, se lăsă să alunece în jos pe balustradă drept pe verandă, traversă ca un fulger salonul şi ajunse în camera de zi fără să fi mişcat nici o mobilă. Nu observă nimic, nu văzu nimic. Totul în jur era netulburat şi tăcut.

Primele raze ale dimineţii se strecurară printre obloane. Putu să vadă că singura uşă închisă era cea dinspre camera Natachei. Se opri în faţa acestei uşi, cu inima bătându-i puternic, şi ascultă. Dar nu auzi nici un sunet. Mersese atât de uşor pe covor, aproape plutind, încât era sigur că nu fusese auzit. Poate că acea uşă se va deschide. Aşteptă. În zadar. I se păru că nu era nimic viu în casa aceea, cu excepţia inimii lui. Era înăbuşit de groaza pe care o întrevedea, pe care aproape că o atingea, deşi uşa rămânea închisă. Pipăi de-a lungul peretelui ca să ajungă la fereastră şi dădu perdeaua la o parte. Şi fereastra şi obloanele micuţei camere care dădea spre Neva erau închise. Drugul de fier pus pe dinăuntru era la locul lui. Apoi, se duse pe coridor, urcă şi coborî scara îngustă a servitorilor, se uită peste tot, în toate camerele, pipăind pretutindeni cu mânile, fără să facă zgomot, asigurându-se că nu se umblase la nici o încuietoare. Când se întoarse pe verandă şi îşi înălţă capul, văzu în capătul scărilor principale o siluetă palidă ca moartea, o apariţie spectrală în mijlocul umbrelor nopţii trecătoare, care se aplecă spre el. Era Matrena Petrovna. Femeia coborî scările ca o fantomă şi Rouletabille nu-i mai recunoscu vocea când aceasta îl întrebă:

– Unde? Îţi cer să-mi spui. Unde?

– M-am uitat peste tot, zise el, pe un ton atât de scăzut, încât Matrena fu nevoită să vină mai aproape ca să-i înţeleagă şoapta. Totul e bine zăvorât. Şi n-am văzut pe nimeni.

Matrena se uită la Rouletabille cu o privire atât de pătrunzătoare, de parcă ar fi vrut să îi descopere cele mai intime gânduri, dar ochii lui limpezi nu se tulburară şi ea îşi dădu seama că el nu voia să-i ascundă nimic. Apoi, Matrena arătă cu mâna spre camera Natachei.

– Acolo nu ai intrat? întrebă ea.

El îi răspunse:

– Nu e nevoie să intru acolo.

– Cu toate astea, eu o să intru, zise ea, încleştându-şi dinţii.

El îşi întinse braţele, barându-i calea.

– Dacă vă e dragă viaţa cuiva, nu mai faceţi nici un pas, zise el.

– Dar persoana respectivă este în camera aceea. Persoana este acolo! Acolo vei afla adevărul!

Şi îl dădu la o parte cu un gest ca de somnambulă.

Ca să o aducă la realitate şi ca să o facă să înţeleagă ceea ce dorea el, Rouletabille fu nevoit să-i apuce încheietura ca într-o menghină.

– Poate că persoana nu este acolo, zise el, clătinând din cap. Înţelegeţi-mă.

Dar ea nu-l înţelese. Zise:

– Din moment ce acea persoană nu este nicăieri în altă parte, atunci trebuie să fie acolo.

Dar Rouletabille continuă cu încăpăţânare:

– Nu, nu. Poate că a dispărut.

– Dispărut! Totul este încuiat pe dinăuntru!

– Ăsta nu e un motiv, replică el.

Dar ea nu mai fu în stare să-i urmărească gândurile. Voia cu orice preţ să intre în camera Natachei. Era obsedată de această idee.

– Dacă intraţi acolo şi dacă (aşa cum, de altfel, e foarte probabil) nu o să găsiţi ceea ce căutaţi, totul

e pierdut! zise el. Cât despre mine, renunţ la întreaga afacere.

Femeia se prăbuşi grămadă pe un scaun.

– Nu deznădăjduiţi, murmură el. Încă nu ştim sigur.

Ea clătină din cap cu tristeţe.

– Ştim că numai ea este aici, din moment ce nimeni nu a putut intra şi nimeni nu a putut ieşi.

Acest lucru îi copleşea într-adevăr mintea şi o împiedica să distingă câtuşi de puţin gândul lui Rouletabille. Apoi, insuportabilul dialog fu reluat.

– Vă repet că nu ştim dacă acea persoană mai e încă aici, repetă reporterul şi îi ceru cheile.

– Prostii, zise ea. La ce-ţi trebuie?

– Ca să cercetez afară aşa cum am cercetat înăuntru.

– De ce? Totul este încuiat pe dinăuntru!

– Doamnă, vă spun încă o dată că ăsta nu e un motiv ca persoana respectivă să nu fie afară.

Rouletabille stătu cinci minute să descuie uşa de la verandă, atât de multe precauţii luă. Ea îl privi cu nerăbdare. El îi şopti:

– Mă duc afară, dar dumneavoastră să nu scăpaţi din ochi camera de zi. La cea mai mică mişcare, chemaţi-mă; trageţi cu pistolul dacă e nevoie.

Tânărul se furişă în grădină, luând tot atâtea precauţii ca să nu facă zgomot. Din colţul unde se afla, prin uşile lăsate deschise, Matrena putu să urmărească toate mişcările reporterului şi să supravegheze în acelaşi timp camera Natachei. Atitudinea lui Rouletabille continuă să o zăpăcească dincolo de cuvinte. Se uită la el de parcă l-ar fi considerat stupid. Dyernickul care stătea de pază afară, pe drum, îl privi şi el consternat pe tânăr printre gratiile porţii, ca şi cum l-ar fi crezut un prost. Rouletabille mergea grăbit şi fără zgomot de-a lungul potecilor de pământ bătătorit sau de ciment, unde n-aveai şanse să găseşti vreo urmă. Reporterul observă că nu călcase nimeni pe iarba de pe peluza din jurul lui.

Apoi, nu mai dădu atenţie propriilor paşi. Păru că studiază cu grijă culoarea trandafirie a orizontului de la răsărit, respirând aerul delicat al dimineţii din insule, care se ivea în mijlocul tăcerii pământului încă adormit.

Cu capul gol, cu faţa spre cer, cu mâinile la spate şi cu privirea ridicată şi fixă, tânărul făcu câţiva paşi, apoi se opri brusc, ca şi cum ar fi primit un şoc electric. De îndată ce păru că şi-a revenit din acel şoc, se întoarse şi făcu câţiva paşi înapoi, pe o altă potecă, pe care merse drept înainte, cu faţa în sus şi cu aceeaşi privire fixă pe care o avusese atunci când se oprise atât de brusc, de parcă ceva sau cineva l-ar fi avertizat să nu meargă mai departe. Continuă să se întoarcă spre casă şi astfel traversă toate potecile care porneau de la vilă, dar, în toate aceste excursii ale lui, avu grijă să nu poată fi văzut de la fereastra Natachei, ceea ce era cam greu, pentru că fereastra respectivă era situată chiar la un colţ al clădirii. Ca să cerceteze în jurul acestei ferestre, se târî în patru labe până la marginea grădinii, de-a lungul peretelului, şi avu suficiente dovezi că nu sărise nimeni afară pe acolo. Apoi, se alătură din nou Matrenei, pe verandă.

– N-a intrat nimeni în grădină în dimineaţa asta şi n-a ieşit nimeni din vilă în grădină, zise el. Acum mă duc să cercetez în afara împrejurimilor casei. Aşteptaţi aici; mă întorc în cinci minute.

Se îndepărtă, ciocăni discret în fereastra căsuţei portarului şi aşteptă câteva secunde. Ermolai ieşi şi îi deschise poarta. Matrena se îndreptă către pragul camerei de zi şi privi cu groază uşa de la camera Natachei. Simţi că i se îndoaie genunchii; nu putea suporta gândul diabolic al unei astfel de crime. Ah, acel braţ, acel braţ! întinzându-se, croindu-şi drum, cu o fiolă strălucitoare în mână. Iisuse Hristoase! Ce puteau conţine blestematele cărţi pe care le studiau Natacha şi prietenii ei, de făceau posibile astfel de crime îngrozitoare? Ah, Natacha,

Natacha! Ea era cea de la care ar fi vrut să afle răspunsul, înăbuşind-o la pieptul ei şi strângând-o de gât cu puternica ei mână, ca să nu audă ce i-ar fi spus. Ah, Natacha, Natacha, pe care o iubise atât de mult! Se prăbuşi pe podea, se târî pe covor până la uşă şi zăcu acolo, întinsă ca un animal, îngropându-şi capul în mâini, în timp ce o plângea pe fiica ei. Natacha, Natacha, pe care o preţuise ca pe propriul copil şi care nu o auzea. Ah, la ce bun se dusese Rouletabille să cerceteze afară, când tot adevărul se afla în spatele acelei uşi? Gândindu-se la el, Matrena se ruşină că ar putea-o găsi în acea poziţie animalică, aşa că se ridică în genunchi şi se târî spre fereastra care dădea spre Neva. Unghiul de înclinaţie al obloanelor îi permise să vadă destul de bine ce se întâmpla afară şi ceea ce văzu o făcu să sară în picioare. Reporterul făcea aceleaşi manevre de neînţeles ca şi în grădină. Trei poteci duceau la micul drum care se întindea de-a lungul zidului vilei, lângă malul Nevei. Tânărul, tot cu mâinile la spate şi cu faţa spre cer, le luă pe fiecare la rând. Pe prima potecă, se opri după primul pas. Pe a doua, nu făcu mai mult de doi paşi. Pe a treia, care ducea în diagonală spre dreapta şi părea că ajunge până la malul cel mai apropiat de ostrovul Krestowsky, femeia îl văzu pe tânăr înaintând, mai întâi încet, apoi mai repede, printre copacii nu prea înalţi şi printre gardurile vii. Nu se opri decât o singură dată, ca să se uite mai îndeaproape la trunchiul unui copac, de pe care păru că ia ceva invizibil, apoi continuă să meargă până la mal. Acolo, se aşeză pe o piatră şi păru că meditează, după care îşi dădu brusc jos jacheta şi pantalonii, alese un loc anume de pe malul de vizavi, termină de dezbrăcat şi se aruncă în râu. Matrena îl văzu înotând ca un delfin, pe sub apă, ieşind la suprafaţă din când în când ca să respire, apoi scufundându-se din nou. Ajunse la ostrovul Krestowsky şi ieşi la mal printr-un loc unde era un pâlc de trestii. Apoi dispăru. Mai jos, înconjurat de copaci, se vedea

acoperişul din ţigle roşii al vilei care îi adăpostea pe Boris şi pe Michael. De la acea vilă se putea vedea fereastra camerei de zi din locuinţa generalului Trebassof, dar nu şi ceea ce s-ar putea petrece pe malul râului, chiar sub pereţii casei. Un isvotchick se vedea de-a lungul drumului îndepărtat al ostrovului Krestowsky, ducând în trăsura lui un grup de tineri ofiţeri şi de fete care fuseseră la o petrecere şi care cântau pe drum; apoi, se lăsă o linişte profundă. Ochii Matrenei îl căutară pe Rouletabille, dar nu-l găsiră. Cât timp urma să mai stea ascuns aşa? Îşi turti faţa de geamul rece. Ce aştepta? Poate că aştepta ca cineva să facă o mişcare în partea asta, ca uşa de lângă ea să se deschidă şi să apară silueta trădătoare a celuilalt.

O mână o atinse cu grijă. Ea se întoarse.

Era Rouletabille, cu faţa plină de zgârieturi, fără guler sau cravată, întrucât se îmbrăcase în grabă. Cu hainele în dezordine, păru furios când o surprinse. Îl lăsă să o ducă de mână, de parcă ar fi fost un copil. Tânărul o trase după el în camera lui şi închise uşa.

– Doamnă, începu el, este imposibil să lucrez cu dumneavoastră. Pentru numele lui Dumnezeu, de ce aţi început să plângeţi la nici jumătate de metru de uşa fiicei dumneavoastră vitrege? Dumneavoastră şi Koupriane al dumneavoastră începeţi să mă faceţi să regret periferia Poissonière, să ştiţi. Cu siguranţă că fiica dumneavoastră vitregă v-a auzit. E un noroc că nu dă deloc importanţă fantasmagoriilor dumneavoastră nocturne şi că s-a obişnuit de mult cu ele. Domnişoara Natacha are mai multă înţelepciune decât dumneavoastră. Doarme, sau cel puţin se preface că doarme şi toată lumea e liniştită. Ce îi veţi răspunde dacă se va întâmpla să vă întrebe motivul pentru care mărşăluiaţi în lungul şi-n latul camerei de zi şi se va plânge că nu aţi lăsat-o să doarmă?

Matrena clătină doar din capul ei cărunt.

– Nu, nu; nu m-a auzit. Am fost acolo ca o umbră, ca o umbră a persoanei mele. Nu mă va auzi niciodată. Nimeni nu aude o umbră.

Lui Rouletabille îi fu din nou milă de ea şi vorbi mai blând:

– În orice caz, trebuie să înţelegeţi că e necesar ca ea să nu dea mai multă importanţă lucrurilor făcute de dumneavoastră în noaptea asta decât celor pe care ştie că le faceţi în celelalte nopţi. Nu e prima dată când rătăciţi prin camera de zi, nu-i aşa? Mă înţelegeţi? Şi mâine, doamnă, îmbrăţişaţi-o ca de obicei.

– Nu, asta nu, gemu ea. Niciodată. N-aş putea.

– De ce nu?

Matrena nu răspunse. Începu să plângă. El o luă în braţe, ca un copil care îşi consolează mama.

– Nu plângeţi. Nu plângeţi. Nu e totul pierdut. Cineva a părăsit într-adevăr vila azi dimineaţă.

– O, micule domovoi! Cum aşa? Cum aşa? Cum ai aflat asta?

– Din moment ce nu am găsit nimic înăuntru, era cu siguranţă necesar să găsim ceva afară.

– Şi ai găsit acel ceva?

– Bineînţeles.

– Fecioara Maria să te aibă în pază!

– EA este cu noi. Nu ne va părăsi. Am să merg până acolo încât să spun că eu cred că protejează în mod special insulele. Veghează asupra lor de dimineaţă şi până seara.

– Ce vrei să spui?

– Desigur. Nu ştiţi ce numim noi în Franţa “paznicii Fecioarei”?

– A, da, sunt pânzele de păianjen pe care dragele animăluţe ale bunului Dumnezeu le ţes între copaci şi care...

– Exact. Mă înţelegeţi şi veţi înţelege şi mai bine când veţi şti că, în grădină, primul lucru care mi-a izbit faţa în timp ce mergeam pe poteci au fost aceşti paznici ai Fecioarei, ţesuţi de dragii

păianjeni ai bunului Dumnezeu. La început, când i-am simţit pe faţă, mi-am zis în sinea mea: “Stai puţin, pe aici n-a trecut nimeni”; şi astfel m-am dus să cercetez în altă parte. Pânzele m-au oprit peste tot în grădină. Dar, în afara grădinii, au stat deoparte şi m-au lăsat să trec nestingherit pe drumul care duce la Neva. Prin urmare, mi-am spus: “A uitat cumva Fecioara din întâmplare să-şi ţească pânzele pe drumul acesta? Cu siguranţă că nu. Cineva le-a distrus.” Am găsit rămăşiţele atârnând de tufişuri şi astfel am ajuns la râu.

– Şi te-ai aruncat în apă, dragul meu înger. Înoţi ca un mic zeu.

– Şi am ieşit la mal prin acelaşi loc pe unde a ieşit şi celălalt. Da, erau trestii proaspăt rupte. Şi m-am strecurat printre tufişuri.

– Unde te-ai dus?

– La vila Krestowsky, doamnă– unde locuiesc amândoi.

– Ah, de acolo a venit cineva?

Între ei se lăsă tăcerea. Ea întrebă:

– Boris?

– Cineva care a venit de la vilă şi s-a întors tot acolo. Boris sau Michael sau altcineva. Au venit şi s-au întors trecând printre trestii. Dar, la venire, au folosit o barcă; la întoarcere, au înotat.

Neliniştea ei obişnuită îşi făcu din nou apariţia. Matrena întrebă înfierbântată:

– Şi eşti sigur că a intrat în casă şi că, după aceea, a plecat?

– Da, sunt sigur.

– Cum?

– Pe fereastra de la camera de zi.

– E imposibil, căci am găsit-o încuiată.

– E posibil, dacă a încuiat-o cineva în urma lui.

– Ah!

Femeia începu din nou să tremure şi, recăzând în groaza ei de coşmar, nu-şi mai copleşi domovoiul cu expletive tandre, ca pe un îngeraş drag care tocmai îi făcuse un serviciu de zece ori

mai preţios pentru ea decât viaţa. În timp ce el o ascultă cu răbdare, ea zise brutal:

– De ce nu m-ai lăsat să mă arunc asupra lui, să mă năpustesc asupra lui, atunci când a deschis uşa? Ah, aş fi, aş fi... am fi ştiut.

– Nu. La cel mai mic zgomot, ar fi închis uşa. O răsucire de cheie şi ar fi scăpat pentru totdeauna. Şi ar fi fost prevenit.

– Băiat neglijent! Atunci, dacă ştiai că va veni, de ce nu m-ai lăsat pe mine în dormitor, în timp ce tu ai fi vegheat la parter?

– Pentru că, atâta timp cât eu aş fi fost la parter, el nu ar fi venit. Nu vine decât atunci când nu e nimeni acolo.

– Ah, Sfinţii Petru şi Pavel să aibă milă de o biată femeie! Atunci, cine crezi că e? Cine crezi că e? Nu mai sunt în stare să gândesc. Spune-mi, spune-mi asta. Ar trebui să ştii– tu ştii totul. Haide– cine? Îţi cer adevărul. Cine? Tot un agent al Comitetului, al Comitetului Central? Tot nihiliştii?

– Dacă ar fi numai asta! zise Rouletabille liniştit.

– Ai jurat să mă înnebuneşti! Ce vrei să spui cu "dacă ar fi numai asta"?

Rouletabille, imperturbabil, nu răspunse.

– Ce aţi făcut cu amestecul? zise el.

– Amestecul? Paharul crimei! L-am încuiat în camera mea, în dulap– în siguranţă, în siguranţă!

– Dar, doamnă, este necesar să-l puneţi la loc de unde l-aţi luat.

– Ce?

– Da, după ce veţi fi turnat otrava într-o fiolă, spălaţi paharul şi umpleţi-l cu un alt amestec.

– Ai dreptate. Te gândeşti la toate. Dacă generalul se trezeşte şi vrea să-şi bea amestecul, nu trebuie să bănuiască nimic şi trebuie să poată să-l bea.

– Nu e nevoie să-l bea.

– Păi, atunci, de ce să punem paharul acolo?

– Pentru ca persoana să fie sigură, doamnă, că n-a băut doar pentru simplul fapt că n-a vrut. Deci, e o pură întâmplare, doamnă, că n-a fost otrăvit. Acum mă înţelegeţi?

– Da, da. O, Doamne! Dar ce facem dacă generalul se trezeşte şi vrea să-şi ia somniferul?

– Spuneţi-i că îi interzic eu acest lucru. Şi trebuie să mai faceţi ceva. Când cineva anume va intra dimineaţă în camera generalului, trebuie, în modul cel mai deschis şi natural, să aruncaţi amestecul, devenit inutil şi fără gust, şi astfel, acel cineva nu va avea nici un drept să se mire că generalul continuă să se bucure de o sănătate excelentă.

– Da, da, micuţule; eşti mai înţelept ca regele Solomon. Şi ce să fac cu fiola cu otravă?

– Aduceţi-mi-o mie.

– Imediat.

Se duse după ea şi se întoarse cinci minute mai târziu.

– Încă mai doarme. Am pus paharul pe masă, departe de el. Va trebui să mă cheme.

– Foarte bine. Atunci, închideţi uşa; trebuie să discutăm.

– Dar dacă urcă iar cineva scara servitorilor?

– Staţi liniştită în privinţa asta. Ei cred că generalul e deja otrăvit. Este primul moment lipsit de griji de care m-am putut bucura până acum în această casă.

– Când vei înceta să mă mai faci să tremur de groază, mic diavol ce eşti? Recunosc că îţi păstrezi bine secretul. Generalul doarme mai bine decât dacă ar fi fost cu adevărat otrăvit. Dar ce să facem în privinţa Natachei? Îndrăznesc să te întreb asta– pe tine şi numai pe tine.

– Absolut nimic.

– Cum aşa, nimic?

– O vom supraveghea ...

– Ah, da, da.

– Totuşi, doamnă Matrena, lăsaţi-mă să o supraveghez eu singur.

– Da, da, îţi promit. Nu-i voi mai da nici o atenţie. Promit. Promit. Fă aşa cum doreşti. De ce, adineauri, când ţi-am vorbit despre nihilişti, ai zis: "Dacă ar fi numai asta"? Înseamnă că nu crezi că ea e nihilistă? Citeşte despre astfel de lucruri– lucruri precum cele de pe baricade...

– Doamnă, doamnă, nu vă gândiţi decât la Natacha. Mi-aţi promis că nu o veţi supraveghea; acum promiteţi-mi că nu vă veţi gândi la ea.

– De ce? De ce ai zis: "Dacă ar fi numai asta"?

– Pentru că, dacă ar fi numai nihiliştii implicaţi în această afacere, dragă doamnă, ar fi prea simplu, sau, mai degrabă, ar fi fost mai simplu. Credeţi cu adevărat, doamnă, că un simplu nihilist, un nihilist care nu ar fi decât un nihilist, şi-ar da osteneală ca bomba lui să explodeze dintr-o vază cu flori?– că i-ar fi păsat unde e plasată, atâta timp cât îl ucidea pe general? Vă imaginaţi că bomba ar fi avut mai puţin efect în spatele uşii decât în faţa ei? Şi mica gaură de sub podea, credeţi că un revoluţionar adevărat, aşa cum aveţi aici, în Rusia, s-ar fi amuzat să pătrundă în vilă doar ca să scoată două cuie dintr-o scândură, atunci când ar fi găsit timp liber între două vizite în sufragerie? Presupuneţi că un revoluţionar care ar vrea să răzbune morţii din Moscova şi care ar reuşi să ajungă până la uşa în spatele căreia doarme generalul Trebassof s-ar amuza să facă o gaură cu un ac, ca să tragă zăvorul şi s-ar amuza să toarne otravă într-un pahar? Păi, în cazul ăsta, ar fi aruncat imediat bomba în cameră, fie că sărea şi el în aer cu tot restul vilei, sau că era arestat pe loc, sau că trebuia să suporte ca un martir închisorile fortăreţei Sfinţilor Petru şi Pavel sau că era spânzurat la Schlusselburg. Nu aşa se întâmplă de obicei? În felul ăsta ar fi procedat şi nu ar fi acţionat ca un şobolan de hotel! Există cineva în casa dumneavoastră (sau care vine în casa

dumneavoastră) care se comportă precum un şobolan de hotel pentru că nu doreşte să fie văzut, pentru că nu doreşte să fie descoperit, pentru că nu doreşte să fie prins asupra faptului. Acum, din moment ce nu se teme de nimic altceva mai mult decât de a fi prins asupra faptului, drept pentru care apelează la toate aceste trucuri de scamator, este sigur că obiectul pe care îl urmăreşte e dincolo de actul în sine, dincolo de bombă, dincolo de otravă. De ce are nevoie de bombe cu explozie întârziată, de mecanisme de ceas plasate acolo unde vor fi confundate cu alte lucruri şi nu pe o scară goală, interzisă tuturor, deşi o cercetaţi de douăzeci de ori pe zi?

– Dar acest om intră în casă când vrea, şi ziua şi noaptea? Nu-mi răspunzi. Poate că ştii cine e?

– Poate că ştiu, dar nu sunt sigur încă.

– Nu eşti curios, micule domovoi-doukh! E cu siguranţă un prieten al casei, care, în timpul nopţii, intră înăuntru când doreşte pentru că cineva îi deschide fereastra. Şi care vine de la vila Krestowsky! Boris sau Michael! Ah, biata şi nenorocita Matrena! De ce nu o omoară pe biata Matrena? Generalul lor! Generalul lor! Iar ei sunt soldaţi– soldaţi care vin noaptea să-şi omoare generalul. Ajutaţi de– de cine? Crezi asta? Tu? Lumină a ochilor mei! tu crezi asta! Nu, nu, e imposibil! Vreau să înţelegi, domnule domovoi, că nu sunt în stare să cred nimic atât de îngrozitor. Nu, nu, în numele lui Iisus Hristos care a murit pe cruce şi care ne cercetează inimile, nu cred că Boris– care, oricum, are nişte idei foarte progresiste, recunosc asta– nu trebuie să uit asta; foarte progresiste; şi care compune nişte versuri la fel de progresiste, aşa cum de altfel i-am şi spus– nu cred că Boris e capabil de o crimă atât de înspăimântătoare. Cât despre Michael, este un om cinstit, iar fiica mea, Natacha mea, este o fată cinstită. E adevărat că toată povestea asta arată urât, dar nu-i suspectez nici pe Michael, nici pe

Boris, nici pe inocenta şi draga mea Natacha (chiar dacă a tradus în franceză versuri foarte progresiste, ceea ce e cu siguranţă cât se poate de nepotrivit pentru fiica unui general). Asta zace în adâncul minţii mele, în adâncul inimii mele. M-ai înţeles perfect, mic înger al paradisului? Ah, ţie îţi datorează generalul viaţa, ţie îţi datorează Matrena viaţa. Fără tine, această casă ar fi fost deja un coşciug. Cum voi putea să te răsplătesc vreodată? Nu vrei nimic! Te plictisesc! Nici măcar nu mă asculţi! Un coşciug– am fi cu toţii în coşciug! Spune-mi ce doreşti. Tot ce am îţi aparţine!

– Aş vrea să fumez o pipă!

– Ah, o pipă! Vrei nişte tutun galben parfumat, pe care îl primesc în fiecare lună de la Constantinopol, o delicatesă adusă chiar din harem? Dacă vrei, îţi voi aduce destul cât să fumezi zece mii de pipe pline.

– Prefer mahorcă, replică Rouletabille. Dar aveţi dreptate. Nu este înţelept să suspectăm pe oricine. Să vedem, să supraveghem, să aşteptăm. Avem destul timp, o dată ce vânatul e prins, să ne dăm seama dacă e un iepure sau un mistreţ sălbatic. Atunci, ascultaţi-mă, buna mea mamă. Trebuie mai întâi să aflăm ce este în fiolă. Unde e?

– Iat-o.

Femeia o scoase din mânecă. El o vârî în buzunar.

– Uraţi-i poftă bună generalului din partea mea. Eu ies în oraş. Mă voi întoarce peste cel târziu două ore. Şi, mai presus de orice, nu-i spuneţi generalului nimic. Mă duc să vorbesc cu unul din prietenii mei, care locuieşte pe Aptiekarski Pereoulok.

– Bazează-te pe mine şi întoarce-te repede, de dragul meu. Îmi îngheaţă sângele în vine când nu eşti aici, drag servitor al lui Dumnezeu.

Matrena urcă în camera generalului şi coborî de cel puţin zece ori să vadă dacă nu se întorsese Rouletabille. Două ore mai târziu, acesta era la

vilă, aşa cum promisese. Ea nu se putu abţine să nu-i iasă în întâmpinare, lucru pentru care fu mustrată.

– Calmaţi-vă. Calmaţi-vă. Ştiţi ce era în fiolă?

– Nu.

– Sulfat de cupru, destul cât să omoare zece oameni.

– Sfântă Fecioară!

– Tăceţi! Duceţi-vă sus, la general.

Feodor Feodorovitch era într-o dispoziţie încântătoare. Era prima noapte liniştită de la moartea tineretului Moscovei. Generalul puse acest lucru pe seama faptului că nu se atinsese de somnifer şi se hotărî din nou să renunţe la el, hotărâre pe care Rouletabille şi Matrena o încurajară. În timpul conversaţiei, se auzi un ciocănit în uşa de la camera Matrenei. Aceasta dădu fuga să vadă cine era şi se întoarse cu Natacha, care dorea să-şi îmbrăţişeze tatăl. Pe faţa ei se citea oboseala. Cu siguranţă că nu petrecuse o noapte la fel de bună ca a tatălui ei şi generalul îi reproşă că arăta atât de abătută.

– E adevărat. Am avut nişte vise îngrozitoare. Dar tu, tată, ai dormit bine? Ţi-ai luat somniferul?

– Nu, nu. Nici nu m-am atins de el.

– Da, văd. Asta e bine; e un lucru bun. Probabil că începi iar să dormi normal...

Matrena, hipnotizată parcă de Rouletabille, luase paharul de pe masă şi îl dusese ostentativ în salon ca să-i arunce conţinutul, zăbovind acolo cât să-şi recapete stăpânirea de sine.

Natacha continuă:

– O să vezi, tată, că vei putea în sfârşit să trăieşti ca oamenii normali. Îndepărtarea poliţiei, acea poliţie îngrozitoare, a fost cel mai bun lucru, nu-i aşa, domnule Rouletabille?

– În ceea ce mă priveşte, am spus întotdeauna că sunt cu totul de părerea domnişoarei Natacha. Vă puteţi linişti complet acum şi vă voi lăsa simţindu-vă liniştiţi. Da, trebuie să termin repede de luat

interviurile şi să plec. Ei bine, nu pot să spun decât ceea ce gândesc. Ocupaţi-vă voi înşivă de toate şi nu veţi mai risca nici un pericol. În plus, generalul se însănătoşeşte şi, în curând, ne vom revedea în Franţa, sper. Trebuie să vă mulţumesc de pe acum pentru ospitalitatea voastră.

– Ah, doar nu vrei să pleci? Nu poţi să pleci!

Matrena tocmai se pregătea să protesteze, turnând tot torentul de cuvinte din biata ei inimă deznădăjduită, când o privire a reporterului îi tăie scurt cuvintele disperate.

– Va trebui să mai rămân o săptămână în oraş. Am luat o cameră la Hôtel de France. Este necesar. Am atât de mulţi oameni de văzut şi de primit. Voi veni din când în când să vă vizitez.

– Atunci, înseamnă că eşti destul de liniştit la gândul de a mă lăsa singur? întrebă generalul.

– Absolut. Şi, în plus, nu vă las singur. Vă las cu doamna Trebassof şi cu domnişoara. Repet: staţi toţi trei aşa cum vă văd eu acum. Fără poliţişti, sau, în orice caz, cât mai puţini posibil.

– Are dreptate, are dreptate, repetă Natacha.

În acest moment, se auziră din nou ciocănituri în uşa de la camera Matrenei. Era Ermolai, care anunţă că Excelenţa Sa, mareşalul curţii, contele Kaltsof, doreşte să vorbească cu generalul, din partea Maiestăţii Sale.

– Du-te şi primeşte-l pe conte, Natacha, şi spune-i că tatăl tău va coborî imediat.

Natacha şi Rouletabille coborâră la parter şi îl găsiră pe conte în salon. Era un personaj magnific, atrăgător şi solid, ca unul din garda elveţiană a papei. Părea că priveşte în toate direcţiile şi supraveghează toate colţurile şi că este evident neliniştit. Înaintă numaidecât să o întâmpine pe tânăra fată, întrebând care sunt noutăţile.

– Am numai veşti bune, răspunse Natacha. Toţi cei de aici sunt bine. Generalul e destul de vesel. Dar ce veşti aveţi dumneavoastră, domnule mareşal? Păreţi preocupat.

Mareşalul îi strânse mâna lui Rouletabille.

– Şi strugurii mei? o întrebă el pe Natacha.

– Cum adică, strugurii dumneavoastră? Ce struguri?

– Dacă nu v-aţi atins de ei, cu atât mai bine. Am venit aici copleşit de nelinişte. V-am adus ieri, de la Krasnoie-Coelo, nişte struguri de-ai împăratului, care îi plac atât de mult lui Feodor Feodorovitch. Azi dimineaţă, am aflat că fiul cel mare al lui Doucet, grădinarul şef de origine franceză al serelor imperiale de la Krasnoie, a murit din pricină că a mâncat din strugurii care au fost culeşi pentru mine şi pe care i-am adus aici. Imaginaţi-vă spaima mea. Cu toate astea, ştiam că la masa generalului strugurii nu vor fi mâncaţi fără să fi fost mai întâi spălaţi, dar mi-am reproşat că nu am lăsat vorbă să fie bine spălaţi, aşa cum recomandase Doucet. Totuşi, presupun că nu ar fi avut vreo importanţă. Nu-mi dădeam seama cum cadoul meu ar fi putut fi periculos, dar, când am aflat de moartea micului Doucet azi dimineaţă, am sărit în primul tren şi am venit direct aici.

– Dar, Excelenţă, noi nu v-am văzut strugurii, îl întrerupse Natacha.

– A, nu au fost serviţi încă? Cu atât mai bine. Slavă Domnului!

– Atunci, strugurii împăratului sunt infestaţi? întrebă Rouletabille. Filoxera a pătruns în sere?

– Mi-a zis Doucet că nimic nu o poate opri. De aceea nu a vrut ca eu să plec aseară până când nu va fi spălat el strugurii. Din nefericire, mă grăbeam şi i-am luat aşa cum erau, fără să am nici cea mai mică idee că amestecul cu care stropesc strugurii ca să-i protejeze este atât de mortal. Se pare că în regiunile unde se cultivă via au loc astfel de accidente în fiecare an. Îl numesc, cred, amestecul de...

– Amestecul de Bordeaux, zise Rouletabille, cu o voce tremurătoare. Şi ştiţi ce este, Excelenţă, acest amestec de Bordeaux?

– Nu.

În acel moment, generalul coborî scara, agăţându-se de balustradă şi sprijinit de Matrena Petrovna.

– Ei bine, continuă Rouletabille, privind-o pe Natacha, amestecul de Bordeaux, care acoperea strugurii aduşi de dumneavoastră ieri pentru general, era nici mai mult nici mai puţin decât sulfat de cupru.

– O, Doamne! strigă Natacha.

Cât despre Matrena Petrovna, aceasta scoase o exclamaţie scăzută şi îi dădu drumul generalului, care aproape căzu pe scară. Toţi se repeziră spre el. Generalul râse. Matrena, sub privirea imperioasă a lui Rouletabille, se bâlbâi, spunând că simţise deodată că leşină. În cele din urmă, ieşiră cu toţii pe verandă. Generalul se aşeză confortabil pe canapeaua lui şi întrebă:

– Ei bine, acum, dragul meu mareşal, tocmai spuneai ceva despre nişte struguri pe care mi i-ai adus?

– Da, într-adevăr, şi ceea ce a zis nu e deloc plăcut, zise Natacha, destul de înspăimântată. Fiul lui Doucet, grădinarul curţii, tocmai a fost otrăvit de aceiaşi struguri pe care domnul mareşal se pare că ţi i-a adus.

– Când asta? Struguri? Ce struguri? N-am văzut nici un strugure! exclamă Matrena. V-am văzut ieri în grădină, domnule mareşal, dar aţi plecat aproape imediat şi am fost cu siguranţă surprinsă că nu aţi intrat în casă. Ce e cu povestea asta?

– Ei bine, trebuie să lămurim problema. Este absolut necesar să ştim ce s-a întâmplat cu acei struguri.

– Desigur, zise Rouletabille. Ar putea provoca o catastrofă.

– Dacă nu au provocat-o deja, se necăji mareşalul.

– Dar cum? Unde sunt? Cui i-aţi dat?

– I-am adus într-o cutie albă de carton, prima care i-a căzut în mână lui Doucet. Am venit aici prima dată şi nu v-am găsit. M-am întors din nou cu cutia, iar generalul tocmai se culcase. Mă grăbeam să prind trenul şi, întrucât Michael Nikolaievitch şi Boris Alexandrovitch erau în grădină, i-am rugat să-mi îndeplinească ei comisionul şi am pus cutia lângă ei, pe masa din grădină, spunându-le să nu uite să vă spună că era necesar ca strugurii să fie spălaţi, aşa cum recomandase în mod expres Doucet.

– Dar este incredibil! Este îngrozitor! se cutremură Matrena. Unde pot fi strugurii? Trebuie să aflăm.

– Absolut, încuviinţă Rouletabille.

– Trebuie să-i întrebăm pe Boris şi pe Michael, zise Natacha. Dumnezeule! Sper că nu au mâncat din ei! Poate că s-au îmbolnăvit.

– Iată-i, zise generalul.

Toţi îşi întoarseră capetele. Michael şi Boris urcau scările. Rouletabille, care stătea într-un colţ întunecat de sub scara principală, nu pierdu din ochi nici o tresărire a muşchilor de pe feţele lor, care pentru el erau două probleme de rezolvat. Ambele feţe erau zâmbitoare; poate prea zâmbitoare.

– Michael! Boris! Veniţi aici! strigă Feodor Feodorovitch. Ce aţi făcut cu strugurii de la domnul mareşal?

La această întrebare neaşteptată, se uitară amândoi la general, părură că nu înţeleg, apoi, aducându-şi brusc aminte, declarară cât se poate de firesc că îi lăsaseră pe masa din grădină şi că nu se mai gândiseră la ei.

– Atunci, înseamnă că aţi uitat de atenţionarea mea? zise contele Kaltsof cu severitate.

– Ce atenţionare? zise Boris. A, da, spălarea strugurilor. Atenţionarea lui Doucet.

– Ştiţi ce a păţit Doucet din pricina acelor struguri? Fiul lui cel mare a murit otrăvit.

Înţelegeţi acum de ce suntem neliniştiţi să aflăm ce s-a întâmplat cu strugurii mei?

– Dar ar trebui să fie afară, pe masă, zise Michael.

– Nimeni nu-i poate găsi nicăieri, zise Matrena, care, la fel ca Rouletabille, cerceta fiecare schimbare din înfăţişarea celor doi ofiţeri. Cum se face că ieri aţi plecat fără să vă luaţi nici măcar rămas bun, fără să ne vedeţi, fără să vă deranjaţi să aflaţi dacă generalul are sau nu nevoie de voi?

– Doamnă, zise Michael cu răceală, în stil milităresc, de parcă i-ar fi răspuns însuşi superiorului său, trebuie să ne cerem mii de scuze faţă de dumneavoastră şi de general. Avem o mărturisire de făcut, iar generalul ne va ierta, sunt sigur. În timpul plimbării, eu şi Boris ne-am certat. Această ceartă a luat amploare când am ajuns aici şi tocmai discutam cum s-o sfârşim, când domnul mareşal a intrat în grădină. Asta e scuza noastră că nu am dat decât pe jumătate atenţie celor spuse de dumnealui. De îndată ce a plecat, nu am avut decât un singur gând: să plecăm de acolo şi să ne reglăm conturile cu arma în mână.

– Fără să-mi spuneţi nimic despre asta! îl întrerupse Trebassof. Nu voi ierta niciodată aşa ceva.

– Vă bateţi în astfel de momente, când viaţa generalului este ameninţată! E ca şi cum v-aţi lupta între voi în faţa inamicului. Asta e trădare! adăugă Matrena.

– Doamnă, nu ne-am mai bătut, zise Boris. Cineva ne-a arătat că greşeam, iar eu mi-am cerut scuze faţă de Michael Nikolaievitch, care a fost generos şi a acceptat să ne împăcăm. Nu-i aşa, Michael Nikolaievitch?

– Şi cine e persoana care v-a arătat că greşeaţi? întrebă mareşalul.

– Natacha.

– Bravo, Natacha. Vino şi îmbrăţişează-mă, fiica mea.

Generalul îşi strânse cu efuziune fiica la pieptul lui lat.

– Şi sper că de-acum încolo n-o să vă mai certaţi, strigă el, privind peste umărul Natachei.

– Vă promitem, domnule general, declară Boris. Vieţile noastre vă aparţin.

– Ai făcut bine, draga mea. Să facem şi noi la fel. Domnilor, am petrecut o noapte excelentă. Am avut parte de somn adevărat! N-am făcut altceva decât să dorm întruna.

– Aşa este, zise Matrena încet. Generalul nu a mai avut nevoie de somnifer. A dormit ca un prunc şi nu s-a atins de amestecul lui.

– Şi piciorul aproape că s-a vindecat de tot.

– Cu toate astea, este ciudat că au dispărut strugurii, insistă mareşalul, urmându-şi ideea fixă.

– Ermolai! strigă Matrena.

Bătrânul servitor îşi făcu apariţia.

– Ieri seară, după ce aceşti domni au plecat, ai observat o cutie mică şi albă pe masa din grădină?

– Nu, Barinia.

– Şi servitorii? S-a simţit vreunul din ei rău? Dvornickşii? Schwitzarul? La bucătărie? Nu s-a îmbolnăvit nimeni? Nu? Du-te şi vezi; apoi, vino să-mi spui.

Servitorul se întoarse, zicând:

– Nu s-a îmbolnăvit nimeni.

La fel ca mareşalul, Matrena Petrovna şi Feodor Feodorovitch se uitară unul la altul, repetând în franceză:

– Nu s-a îmbolnăvit nimeni! Ce ciudat!

Rouletabille înaintă şi oferi singura explicaţie plauzibilă– pentru ceilalţi.

– Dar, domnule general, nu e ciudat deloc. Strugurii au fost furaţi şi mâncaţi de vreun servitor, iar faptul că acesta nu s-a îmbolnăvit este pur şi simplu pentru că strugurii aduşi de domnul mareşal n-au mai fost stropiţi cu amestecul de Bordeaux. Ăsta e tot misterul.

– Tinerelul are dreptate, strigă încântat mareşalul.

– El are întotdeauna dreptate, zâmbi Matrena, la fel de mândră de parcă l-ar fi adus ea pe lume.

Dar "tinerelul", profitând de sosirea lui Athanase Georgevitch şi a lui Ivan Petrovitch, părăsi vila, strângând în buzunar fiola care conţinea ceea ce era necesar să protejeze strugurii sau să ucidă un general aflat într-o stare excelentă de sănătate. La câteva sute de paşi de vilă, în direcţia podurilor pe care trebuia să le traverseze pentru a intra în oraş, Rouletabille fu ajuns din urmă de un dvornick care abia mai răsufla şi care îi dădu o scrisoare primită tocmai atunci prin curier. Scrisul de pe plic îi era complet necunoscut. Deschise scrisoarea, care era într-o franceză excelentă, şi citi: "Cerere către domnul Joseph Rouletabille să nu se mai amestece în lucruri care nu îl privesc. Al doilea avertisment va fi şi ultimul." Era semnată: "Comitetul Central Revoluţionar."

– Aşa deci! zise Rouletabille, vârând hârtia în buzunar. La asta s-a ajuns! Din fericire, nu mai am nimic de făcut. Acum e rândul lui Koupriane! Să mergem la Koupriane!

Iată ce notă Rouletabille în caietul lui, în ziua respectivă: "Natacha către tatăl ei: Dar tu, tată, ai dormit bine? Ţi-ai luat somniferul? Plină de teamă şi (dacă nu cumva confund raiul şi iadul) nu am nici un drept să mai iau notiţe".

VIII. Micuţa capelă a gărzilor

Rouletabille făcu o plimbare lungă, care îl duse până la podul Troitsky, apoi, coborând din nou de-a lungul Naberjnaiei, ajunse la palatul de iarnă. Părea că alungase orice preocupare şi se bucura ca un copil de diferitele aspecte ale vieţii care caracteriza oraşul lui Petru cel Mare. Se opri în faţa palatului de iarnă, traversă încet piaţa unde se înalţă, pe un soclu de bronz, monolitul uriaş al Coloanei lui Alexandru, se plimbă între palat şi colonade şi trecu pe sub o arcadă imensă; totul i se părea enorm şi nu se simţise niciodată atât de minuscul, atât de nesemnificativ. Cu toate astea, era fericit în nesemnificaţia lui, era mulţumit de el însuşi în prezenţa acestor lucruri colosale; totul îl încânta în acea dimineaţă. Viteza isvosurilor, dispoziţia certăreaţă a osvotchickşilor, eleganţa femeilor, prezenţele minunate ale ofiţerilor şi naturaleţea de care dădeau dovadă în uniformele lor, atât de opusă atitudinii de lemn a militarilor din Berlin, pe care îi observase la “Tilleuls” şi în Friederichstrasse, în timp ce schimba trenul. Totul îl fermeca– până şi costumaţia mujicilor, bluzele viu colorate, cămăşile roşii scoase peste pantaloni, picioarele masive şi cizmele care ajungeau până la genunchi, chiar şi nefericiţii care, în ciuda vremii plăcute, erau înfăşuraţi în haine din piele de oaie, totul îl impresiona în mod favorabil, totul i se părea original şi plăcut.

În oraş domnea ordinea. Gărzile erau politicoase, decorative şi cu purtări superbe. Trecătorii din acel cartier discutau veseli unii cu alţii, deseori în franceză, şi aveau maniere la fel de civilizate ca oriunde în lume. Atunci, unde era ursul nordului? Nu mai văzuse niciodată nişte urşi atât de bine linşi. Acesta era oare oraşul care până mai ieri era în plină revoluţie? Acesta era cu siguranţă parcul Alexandru, unde, cu câteva săptămâni în urmă, trupele trăseseră asupra

copiilor care căutaseră refugiu în copaci, ca vrăbiile. Acesta era chiar trotuarul unde cazacii lăsaseră atât de multe cadavre? În sfârşit, văzu în faţa lui Nevsky Prospect, unde, nu cu mult timp în urmă, plouase cu gloanţe asupra oamenilor îmbrăcaţi de sărbătoare şi foarte veseli. *Nitchevo! Nitchevo!* Toate astea au fost atât de curând uitate. Au uitat de ziua de ieri aşa cum uită de ziua de mâine. Nihiliştii? Nişte poeţi, care îşi imaginau că o bombă ar putea realiza ceva mai important decât zgomotul exploziei ei în acel Babilon al nordului! Uită-te la aceşti oameni care trec pe stradă! Nu se gândesc la vechile atacuri mai mult decât se gândesc la cele care se pregătesc acum în umbra "tracktirurilor". Oameni fericiţi, plini de seninătate în acest cartier strălucitor, care îşi văd de afacerile şi de plăcerile lor în aerul cel mai pur, cel mai uşor şi cel mai transparent de pe pământ. Nu, nu; nimeni n-a cunoscut simpla bucurie de a respira dacă nu a respirat aerul de aici, cel mai rafinat din nordul lumii, care îţi face poftă de mâncare şi de a bea minunata vodcă albă şi galbenul pivo, îţi pune sângele în mişcare şi te face un animal viguros, vesel şi fatalist care îşi bate joc de nihilişti şi, de asemenea, de cei zece mii de ochi ai poliţiştilor care privesc de pe verandele caselor, de sub craniile dvornickşilor– tot poliţişti şi dvornickşii; tot poliţişti şi portarii veseli, cu mâinile întinse. Ah, ah, îţi poţi bate joc de tot într-un astfel de aer, cu condiţia să ai ruble în buzunare, multe ruble, şi să nu te prosteşti citind acele cărţi extraordinare care propăvăduiesc studenţilor şi studentelor fericirea întregii lumii! Ah, ah, toţi aceştia sunt seminţe de nihilişti! Aceşti bieţi băieţi şi aceste biete fete, cărora li s-au sucit capetele cu lecturi pe care nu le pot digera! Ăsta e tot necazul, digestia. E nevoie de digestie. Domnii călători care comercializează şampanie, care discută plini de importanţă în holurile hotelului Grand Morskaia şi care au studiat poporul rus chiar şi în cele mai

îndepărtate oraşe unde se vinde şampanie îţi vor spune acest lucru la orice masă cu aperitive şi vor regla întreaga chestiune a revoluţiei între două pahare cu vodcă, băute aşa cum trebuie, repede, cu cotul ridicat, dintr-o singură înghiţitură, în manieră rusească. Pur şi simplu o chestiune de digestie, îţi spun ei. Cine e prostul care îndrăzneşte să compare un tânăr domn, care a digerat bine o sticlă sau două de şampanie cu un alt tânăr, care a digerat prost operele– ale cui să spunem?– operele economiştilor? Ale economiştilor? Economiştii! Nişte proşti care concurează unii cu alţii şi care pot face cele mai violente afirmaţii! Cei care îi citesc şi care nu-i înţeleg explodează ca o bombă! În sănătatea ta! *Nitchevo!* Lumea încă se mai învârte, nu-i aşa?

Discuţii politice, economice, revoluţionare şi altele, în camera unde molfăie cu toţii aperitive! Le auzi pe toate în timp ce treci prin holul hotelului, îndreptându-te spre camera ta, tinere Rouletabille. Acum, du-te repede la Koupriane, dacă nu vrei să ajungi acolo la prânz; atunci, vei fi nevoit să amâni aceste treburi serioase până diseară.

Departamentul de poliţie. O intrare imensă, bine păzită, un hol mare, săli cu uşi batante, mulţi schwitzari servili care abia aşteaptă un bacşiş, multe creaturi amărâte, aşezate pe bănci murdare şi sprijinindu-se de pereţi, birouri şi funcţionari, cizme strălucitoare şi epoleţi ai tinerilor ofiţeri veseli, care spun cu mult entuziasm poveşti despre Acvariu.

– Domnule Rouletabille! Ah, da. Luaţi loc, vă rog. Sunt încântat. Domnul Koupriane va fi foarte fericit să vă primească, dar chiar în acest moment e în inspecţie. Da, inspecţia dormitoarelor poliţiştilor din cazarmă. Vă vom duce acolo. Ideea lui! Nu neglijează nimic, nu-i aşa? Un mare şef. Aţi văzut dormitorul gărzilor poliţieneşti? Admirabil! Primele dormitoare din lume. Spunem asta fără să

vrem să jignim Franţa. Iubim Franţa. Un popor nobil! Vă voi conduce imediat la domnul Koupriane. Voi fi încântat.

– Şi eu, zise Rouletabille, punând o rublă în mâna onorabilului funcţionar.

– Daţi-mi voie să merg eu înainte.

Se înclină şi salută. Pentru două ruble, ar fi mers servil înaintea lui până la capătul lumii.

"Aceşti funcţionari sunt admirabili", se gândi Rouletabille, în timp ce era condus la cazarmă. Simţi că nu plătise suficient pentru serviciile unui personaj a cărui uniformă era în întregime acoperită cu şnururi. Merseră pe jos, urcară, coborâră. Scări, coridoare. Ah, iată în sfârşit cazarma. I se păru că intrase într-o mănăstire. Paturi foarte albe, foarte înguste şi imagini ale Fecioarei şi ale sfinţilor peste tot, curăţenie monastică şi cea mai profundă linişte. Deodată, răsună un ordin pe coridorul de afară şi gărzile, care ţâşniră nu se ştie de unde, luară poziţie de drepţi la capătul paturilor. Koupriane şi adjunctul său îşi făcură apariţia. Koupriane cercetă totul în amănunţime, vorbi cu fiecare om în parte, îi strigă pe nume, îi întrebă dacă au nevoie de ceva, iar oamenii dădură răspunsuri bâlbâite, neştiind ce să spună, înroşindu-se ca nişte copii. Koupriane îl văzu pe Rouletabille. Îi făcu semn adjunctului său să plece. Inspecţia luase sfârşit. Îl trase pe tânăr după el într-o cămăruţă aflată chiar lângă dormitor. Rouletabille, înspăimântat, se uită în jurul lui. Era într-o capelă. Această micuţă capelă completa efectul dormitorului gărzilor. Era toată suflată cu aur, decorată în culori minunate, plină de icoane aducătoare de fericire şi având, firește, şi portretul ţarului, dragul Tată cel Mic.

– Vedeţi, nu le refuzăm nimic, zise Koupriane, zâmbind la vederea uimirii lui Rouletabille. Le dăm sfinţii chiar aici, în dormitoarele lor.

Închizând uşa, trase un scaun mai aproape de Rouletabille şi-i făcu semn să ia loc. Se aşezară în

faţa micului altar încărcat cu flori, cu hârtie colorată şi cu sfinţi înaripaţi.

– Aici putem vorbi fără să fim deranjaţi, zise Koupriane. Dincolo e o întreagă armată de oameni care mă aşteaptă. Sunt gata să vă ascult.

– Domnule, zise Rouletabille, am venit să vă dau raportul misiunii care mi-a fost încredinţată şi să întrerup orice legătură cu această afacere. Tot ce mai rămâne de făcut pentru a lămuri această chestiune obscură este arestarea vinovatului, iar eu nu am nimic de-a face cu asta. Vă priveşte. Eu doar vă informez că cineva a încercat să-l otrăvească azi noapte pe general, turnându-i sulfat de cupru în amestecul lui soporific, pe care vi-l aduc în această fiolă, sulfat care a fost obţinut cel mai probabil prin spălarea strugurilor aduşi pentru generalul Trebassof de către mareşalul curţii şi care au dispărut fără să ştie nimeni cum.

– Ah, ah, o chestiune de familie, un complot în cadrul familiei! V-am spus eu, murmură Koupriane.

– Cel puţin, chestiunea s-a întâmplat în cadrul familiei, aşa cum credeţi dumneavoastră, deşi asasinul a venit din afară. Contrar celor ce aţi putea crede, nu locuieşte în casă.

– Atunci, cum intră înăuntru? întrebă Koupriane.

– Pe fereastra de la camera care dă spre Neva. A intrat de multe ori pe acolo. Şi tot pe acolo şi iese, sunt sigur. În acel loc îl puteţi prinde, dacă acţionaţi cu prudenţă.

– De unde ştiţi că intră de multe ori pe acolo?

– Ştiţi ce înălţime are fereastra de deasupra drumului. Ca să ajungă la ea, se foloseşte de un jgheab, ale cărui inele de fier sunt îndoite; de asemenea, pe balustrada micului balcon se văd clar urmele unui cârlig de fier pe care îl aduce cu el şi îl foloseşte ca să se ridice până la fereastră. E evident că urmele au fost făcute la date diferite.

– Dar fereastra aceea e închisă.

– I-o deschide cineva.

– Cine, mă rog?

– Nu doresc să aflu.

– Ei, da. Trebuie să fie Natacha. Eram sigur că vila des Îles îşi are vipera ei. Vă spun eu că nu îndrăzneşte să-şi părăsească cuibul pentru că ştie că e supravegheată. Nici o mişcare de a ei în afara casei nu ne scapă! Ştie lucrul acesta. A fost avertizată. Ultima dată când s-a aventurat afară de una singură a fost ca să se ducă în vechile cartiere Derevnia. Eu vă întreb: ce caută ea într-un cartier atât de nenorocit? Şi s-a întors înapoi fără să vorbească cu nimeni, fără să bată la nici o uşă, pentru că a văzut că era urmărită. Nu se poate întâlni cu ei afară, prin urmare e nevoită să se întâlnească cu ei înăuntru.

– De fapt, e vorba doar de unul, mereu acelaşi.

– Sunteţi sigur?

– Examinarea urmelor de pe perete şi de pe ţeavă nu lasă loc de îndoială, iar pentru fereastră e folosit întotdeauna acelaşi cârlig.

– Vipera!

– Domnule Koupriane, se pare că domnişoara Natacha vă preocupă în exces. N-am venit aici ca să discut despre domnişoara Natacha. Am venit să vă arăt drumul folosit de cel care vine să comită crima.

– Ei, da, ea este cea care deschide drumul.

– Nu pot să neg acest lucru.

– Diavoliţa! De ce îl primeşte noaptea în camera ei? Credeţi poate că e vorba de o idilă...?

– Eu sunt sigur de contrariu.

– Şi eu. Natacha nu e o destrăbălată. Natacha nu are inimă. Are doar creier. Şi nu-i ia mult unui creier atins de nihilism să ajungă să nu dea înapoi de la nimic.

Koupriane reflectă pentru o clipă, în timp ce Rouletabille îl privi în linişte.

– Avem de-a face doar cu nihilism? reluă Koupriane. După tot ce mi-aţi spus, tind din ce în ce mai mult spre ideea mea: o chestiune de familie,

pur familială. Ştiţi, nu-i aşa, că la moartea generalului Natacha va fi enorm de bogată?

– Da, ştiu, răspunse Rouletabille, cu o voce care i se păru ciudată şefului poliţiei şi care îl făcu să-şi înalţe capul.

– Ce ştiţi?

– Eu? Nimic, replică reporterul, de data asta pe un ton mai ferm. Ar trebui, totuşi, să vă spun ceva: sunt sigur că avem de-a face cu nihilism...

– Ce vă face să credeţi acest lucru?

– Asta.

Şi Rouletabille îi înmână lui Koupriane mesajul pe care îl primise în acea dimineaţă.

– Oh, oh! exclamă Koupriane. Sunteţi supravegheat! Aveţi grijă.

– Nu am de ce să mă tem; nu mă mai preocup de nimic. Da, avem de-a face cu o problemă a revoluţionarilor, dar nu e una obişnuită. Felul în care o abordează nu seamănă cu cel al unui tânăr pe care Comitetul Central îl înarmează cu o bombă şi care este sacrificat dinainte.

– Unde duc urmele pe care le-aţi descoperit?

– Chiar la micuţa vilă Krestowsky.

Koupriane sări de pe scaun.

– Locuită de Boris. *Parbleu!*[8] De data asta i-am prins. Acum înţeleg totul. Boris, un alt trăsnit! Şi e logodit. Dacă e de partea revoluţionarilor, ar avea mult de câştigat din afacerea asta.

– Vila aceea este locuită şi de Michael Korsakoff, zise Rouletabille calm.

– El este cel mai loial, cel mai de încredere soldat al ţarului.

– Nimeni nu e vreodată sigur de ceva, dragă domnule Koupriane.

– O, eu sunt sigur de un om ca acesta.

– Nici un om nu e vreodată sigur de un alt om, dragă domnule Koupriane.

– Eu sunt, întotdeauna, în cazul celor din subordinea mea.

– Greşiţi.

– Ce vreţi să spuneţi?

– Ceva care vă poate ajuta în ceea ce urmează să încercaţi, pentru că eu cred că-l puteţi prinde pe criminal chiar în cuibul lui. Pentru asta, nu vă ascund că va fi nevoie ca agenţii dumneavoastră să fie foarte iscusiţi. Vor fi nevoiţi să supravegheze dacha des Îles în timpul nopţii, fără ca nimeni să poată bănui acest lucru. Fără tunici de culoare maroniu roşcat, cu imitaţie de astrahan, bine? Ci ca nişte apaşi, apaşi aflaţi în război, care se confundă cu pământul, cu copacii, cu pietrele de pe drum. Dar, printre aceşti apaşi, nu-l trimiteţi pe acel agent al serviciilor secrete care a supravegheat fereastra în timp ce asasinul se căţăra până la ea.

– Ce?

– Păi, aceste căţărări, ale căror urme se văd pe perete şi pe balustrada de fier a balconului, au avut loc în timp ce agenţii dumneavoastră supravegheau zi şi noapte vila. Aţi observat, domnule, că acelaşi agent se posta întotdeauna noaptea în spatele vilei, sub fereastră? Carnetul generalului Trebassof, în care nota cu exactitate locul unde se afla fiecare dintre oamenii dumneavoastră în timpul atacurilor, mi-a fost de mare folos în această privinţă. Ceilalţi poliţişti au făcut pe rând schimb de posturi, dar acest agent, când era printre paznici, a cerut mereu acelaşi post, lucru nedisputat de nimeni, din moment ce nu era amuzant să-ţi petreci noaptea în spatele unui perete, pe un câmp pustiu. Ceilalţi preferau să-şi omoare timpul supraveghind în interiorul vilei sau în faţa porţii, unde vodca şi vinul de Crimeea, kwass-ul şi pivo-ul, kirsch-ul şi tchi-ul nu se terminau niciodată. Numele acestui agent este Touman.

– Touman! Imposibil! Este unul dintre cei mai buni agenţi din Kiev. A fost recomandat de Gounsovski.

Rouletabille chicoti.

– Da, da, da, mormăi şeful poliţiei. Cineva se găseşte întotdeauna să râdă când e pomenit acest

nume.

Koupriane se înroşise. Se ridică în picioare, deschise uşa, dădu un ordin lung în rusă şi apoi se întoarse la scaunul lui.

– Acum, zise el, daţi-mi toate detaliile despre otrăvire şi despre strugurii pe care i-a adus mareşalul curţii. Vă ascult.

Rouletabille îi spuse pe scurt şi fără nici un fel de comentariu tot ceea ce noi ştim deja. Îşi termină relatarea tocmai când intră un bărbat îmbrăcat într-o tunică de culoare maroniu roşcat, cu imitaţie de astrahan. Era acelaşi bărbat pe care Rouletabille îl întâlnise în salonul generalului Trebassof şi care vorbea franceza. Doi jandarmi erau în spatele lui. Uşa fusese închisă. Koupriane se întoarse spre omul în tunică.

– Touman, vreau să vorbesc cu tine, zise el. Eşti un trădător şi am dovezi. Îmi poţi mărturisi mie, iar eu îţi voi da o mie de ruble şi n-ai decât să te duci să te spânzuri în altă parte.

Ochii bărbatului se micşorară, dar îşi reveni repede. Răspunse în rusă.

– Îţi ordon să vorbeşti în franceză, porunci Koupriane.

– Răspund, Excelenţă, că nu ştiu ce vreţi să spuneţi, zise Touman ferm.

– Vreau să spun că ai ajutat un om să intre noaptea în vila Trebassof, când erai de pază sub fereastra camerei de zi. După cum vezi, nu are rost să ne mai păcăleşti. Eu sunt cinstit cu tine; îţi ofer bani buni. Spune-mi numele acelui om şi vei avea o mie de ruble.

– Sunt gata să jur pe icoana...

– Nu jura strâmb.

– Am servit întotdeauna cu loialitate...

– Numele acelui om.

– Tot nu ştiu despre ce vorbeşte Excelenţa Voastră.

– O, mă înţelegi foarte bine, răspunse Koupriane, care îşi reţinea vizibil o furie gata să

explodeze în orice moment. Un om a pătruns în casă în timp ce tu vegheai...

– N-am văzut nimic. La urma urmei, e posibil. Au fost nişte nopţi foarte întunecate, iar eu am patrulat.

– Nu eşti prost. Numele acelui om.

– Vă asigur, Excelenţă...

– Dezbrăcaţi-l!

– Ce vreţi să faceţi? strigă Rouletabille.

Dar cele două gărzi se aruncaseră deja asupra lui Touman şi îi smulseseră haina şi cămaşa. Bărbatul era dezbrăcat până la brâu.

– Ce vreţi să faceţi? Ce vreţi să faceţi?

– Lasă-i în pace, zise Koupriane, îmbrâncindu-l pe Rouletabille la o parte cu violenţă.

Apucând un bici care atârna la brâul uneia din gărzi, Koupriane îl lovi pe Touman peste umeri atât de tare, încât îi dădu sângele. Touman, furios din pricina loviturii şi înnebunit de durere, strigă:

– Da, e adevărat! Mă laud cu asta!

Koupriane dădu frâu liber mâniei. Îl copleşi pe nefericitul om cu lovituri, după ce îl aruncase pe Rouletabille în cealaltă parte a camerei, atunci când acesta încercase să intervină. Şi, în timp ce continua cu pedeapsa, şeful poliţiei îi aruncă agentului care îl trădase o mulţime de ameninţări înspăimântătoare, promiţându-i că, înainte de a fi spânzurat, va putrezi în închisoarea Sfinţilor Petru şi Pavel, în gropile murdare de sub Neva. Touman, aflat între cele două gărzi care îl ţineau şi care erau uneori lovite din greşeală, nu se plânse nici un pic. În afara insultelor lui Koupriane, nu se auzeau decât şuierăturile biciului şi strigătele lui Rouletabille, care continua să protesteze împotriva acestei grozăvii, numindu-l barbar pe şeful poliţiei. În cele din urmă, barbarul se opri. Peste tot erau împrăştiate picături de sânge.

– Domnule, zise Rouletabille, care se sprijinea de perete, mă voi plânge ţarului.

– Aveţi dreptate, răspunse Koupriane, dar acum mă simt uşurat. Nici nu vă puteţi imagina răul pe care ni l-a putut face acest om pe parcursul săptămânilor în care a fost aici.

Touman, pe ai cărui umeri gărzile aruncaseră tunica şi care zăcea acum pe un scaun, găsi puterea să-şi ridice privirea şi să spună:

– E adevărat. Nu-mi puteţi face la fel de mult rău pe cât v-am făcut eu, fie că mă credeţi sau nu. Tot răul pe care mi-l puteţi face a fost făcut deja. Numele meu nu este Touman, ci Matiev. Ascultaţi. Am avut un fiu, care a fost lumina ochilor mei. Nici mie, nici fiului meu nu ne-a păsat vreodată de politică. Eu aveam o slujbă la Moscova. Fiul meu era student. În timpul Săptămânii Roşii, eu şi fiul meu am ieşit afară să vedem ce se întâmpla în cartierul Presnia. Se spunea că toţi cei de-acolo fuseseră ucişi! Am trecut prin faţa porţii Presniei. Nişte soldaţi ne-au strigat să ne oprim pentru că voiau să ne percheziţioneze. Ne-am descheiat hainele. Soldaţii au văzut vesta de student a fiului meu şi au scos un strigăt. Au descheiat vesta, au scos din buzunar un caiet şi au găsit în el o poezie a unui muncitor, care fusese publicată în ziarul "Semnalul". Soldaţii nu ştiau să citească. Au crezut că hârtia e o proclamaţie şi l-au arestat pe fiul meu. Am cerut să fiu şi eu arestat împreună cu el. M-au îmbrâncit la o parte. Am fugit acasă la guvernator. Trebassof i-a pus pe cazaci să mă dea afară cu lovituri de pat de puşcă. Şi, întrucât insistam, m-au ţinut închis toată noaptea şi în dimineaţa zilei următoare. La prânz, mi-au dat drumul. Le-am cerut să-mi dea fiul înapoi, iar ei mi-au răspuns că nu ştiau despre ce vorbesc. Dar un soldat, pe care l-am recunoscut ca fiind cel care îl arestase pe fiul meu cu o seară înainte, a arătat spre o căruţă care tocmai trecea, acoperită cu o prelată şi înconjurată de cazaci.

– Fiul tău e acolo, a zis el; îl duc la cimitir.

Înnebunit de disperare, am alergat după căruţă. Aceasta s-a oprit la periferia cimitirului Golountrine. Acolo, am văzut în zăpada albă o groapă uriaşă, lată, adâncă. O voi vedea până în ultima clipă a vieţii mele. Două căruţe se opriseră deja lângă groapă. Fiecare căruţă ducea câte treisprezece cadavre. Căruţele fură descărcate în şanţ şi soldaţii începură să aranjeze corpurile, câte şase pe un rând. M-am uitat după fiul meu. În cele din urmă, l-am văzut atârnând pe marginea şanţului. Pe faţa lui erau întipărite urmele unor suferinţe îngrozitoare. M-am aruncat pe jos, lângă el. Am spus că sunt tatăl lui. M-au lăsat să-l îmbrăţişez pentru ultima oară şi să-i număr rănile. Erau paisprezece. Cineva îi furase lănţişorul de aur care atârna la gâtul lui şi care conţinea poza mamei lui, moartă cu un an înainte. I-am şoptit la ureche, am jurat să îl răzbun. Patruzeci şi opt de ore mai târziu mă pusesem la dispoziţia Comitetului Revoluţionar. Nu trecuse nici o săptămână de când Touman, cu care se pare că semăn şi care era unul dintre agenţii serviciului secret din Kiev, fusese asasinat în trenul care îl ducea la Sankt Petersburg. Asasinatul a fost ţinut secret. Am primit toate documentele lui şi i-am luat locul. Eram condamnat dinainte şi nu am cerut nimic mai bun, atâta timp cât rămâneam în viaţă până după uciderea lui Trebassof. Ah, cum tânjeam să-l omor cu mâinile mele! Dar această sarcină îi fusese deja dată altcuiva, iar rolul meu era să îl ajut. Şi credeţi că vă voi spune care e numele acelui altcineva? Niciodată! Şi dacă îl descoperiţi pe acel altcineva, aşa cum m-aţi descoperit pe mine, un altul îi va lua locul, apoi un altul şi un altul, până când Trebassof va fi plătit pentru crimele lui. Asta e tot ce am să-ţi spun, Koupri-ane. Cât despre dumneata, domnule– adăugă el, întorcându-se spre Rouletabille– , n-aş da doi bani pe oasele dumitale. Nici unul din voi nu va trăi prea mult. Asta e consolarea mea.

Koupriane îl ascultase fără să-l întrerupă. Se uita la el în tăcere şi cu tristeţe.

– Ştii, om nefericit, că acum vei fi spânzurat? întrebă el.

– Nu, mârâi Rouletabille. Domnule Koupriane, pariez pe tot ce am că nu va fi spânzurat.

– Şi de ce nu? întrebă şeful poliţiei, în timp ce, la un semn al lui, falsul Touman fu scos afară.

– Pentru că eu sunt cel care l-a denunţat.

– Ce motiv! Şi ce-aţi vrea să fac?

– Păstraţi-l pentru mine; doar pentru mine, aţi înţeles?

– În schimbul a ce?

– În schimbul vieţii generalului Trebassof, dacă trebuie să mă exprim aşa.

– Ce? Al vieţii generalului Trebassof! Vorbiţi de parcă v-ar aparţine, de parcă aţi putea dispune de ea.

Rouletabille îşi puse mâna pe braţul lui Koupriane.

– Poate că aşa este, zise el.

– Vreţi să vă spun ceva, domnule Rouletabille? După cele scăpate de pe buzele acestui Touman, care nu este Touman, viaţa generalului Trebassof nu valorează mai mult– mai mult decât a dumneavoastră, dacă rămâneţi aici. Din moment ce nu sunteţi dispus să vă mai implicaţi în această afacere, luaţi trenul, domnule, luaţi trenul şi plecaţi.

Rouletabille se plimbă încolo şi-ncoace, foarte agitat; apoi se opri brusc.

– Imposibil, zise el. E imposibil. Nu pot; nu pot pleca încă.

– De ce?

– Ce Dumnezeu, domnule Koupriane! Pentru că nu i-am luat încă interviu preşedintelui Dumei şi nu mi-am încheiat cercetările în privinţa politicii cadeţilor.

– Ah, chiar aşa?

Koupriane se uită la el, cu un rânjet acru.

– Ce aveţi de gând să faceţi cu acel om? întrebă Rouletabille.

– Mai întâi, îi vom îngriji rănile.

– Şi după aceea?

– După aceea, îl vom duce în faţa judecătorilor.

– Adică la spânzurătoare?

– Desigur.

– Domnule Koupriane, vă fac din nou oferta. Viaţă pentru viaţă. Daţi-mi mie viaţa acelui nenorocit şi eu v-o promit pe a generalului Trebassof.

– Explicaţi-vă.

– Nici gând. Îmi promiteţi că veţi păstra tăcerea cu privire la cazul acestui om şi că nu vă veţi atinge nici măcar de un fir de păr din capul lui?

Koupriane îl privi pe Rouletabille aşa cum îl privise în timpul altercaţiei pe care o avuseseră la marginea golfului. Şi de data asta luă aceeaşi hotărâre.

– Foarte bine, zise el. Aveţi cuvântul meu. Bietul nenorocit!

– Sunteţi un om curajos, domnule Koupriane, dar puţin cam iute cu biciul...

– La ce vă aşteptaţi? Meseria ne învaţă.

– La revedere. Nu, nu vă deranjaţi să mă conduceţi. Sunt şi aşa destul de compromis, zise Rouletabille, râzând.

– *Au revoir* şi noroc! Puneţi-vă pe treabă şi luaţi-i un interviu preşedintelui Dumei, adăugă Koupriane cu subînţeles, râzând puternic.

Dar Rouletabille plecase deja.

– Băiatul ăsta nu mi-a spus nimic din ceea ce ştie, îşi zise şeful poliţiei, cu voce tare.

8 Zău aşa!; în lb. franceză. (n.t.)

IX. Annouchka

– Şi acum, între noi doi, Natacha, murmură Rouletabille, de îndată ce ieşi afară. Opri prima trăsură care trecu şi îi dădu vizitiului adresa dachei des Îles. Când se urcă în trăsură, îşi prinse capul în mâini; faţa îi ardea, fălcile îi erau încleştate. Dar, printr-un efort uriaş de voinţă, îşi recăpătă aproape instantaneu calmul şi stăpânirea de sine. Când traversă din nou râul Neva şi podul pe care se simţise atât de încântat cu puţină vreme în urmă şi când revăzu insulele, oftă adânc. “Credeam că, în ceea ce mă priveşte, am terminat cu povestea asta, iar acum nu ştiu unde se va opri.” Pentru o clipă, ochii lui se întunecară de gânduri sumbre şi viziunea doamnei în negru îi apăru în faţă; apoi îşi scutură capul, îşi umplu pipa, o aprinse, îşi şterse o lacrimă, care fusese fără îndoială provocată de puţin fum intrat în ochi, şi încetă cu sentimentalismele. Un sfert de oră mai târziu, îl lovi pe vizitiu cu pumnul în spate, ca un adevărat nobil rus, anunţându-l astfel că ajunseseră la vila Trebassof. O privelişte încântătoare se dezvălui înaintea lui. Prânzeau cu toţii veseli în grădină, în jurul mesei din casa de vară. Cu toate astea, fu uimit să vadă că Natacha nu era cu ei. Boris Mourazoff şi Michael Korsakoff erau şi ei acolo. Rouletabille nu voia să fie văzut. Îi făcu un semn lui Ermolai, care trecea prin grădină şi care se grăbi să-l întâmpine la poartă.

– Barinia, zise reporterul, pe un ton scăzut şi cu degetul la buze, ca să-l avertizeze pe credinciosul servitor să fie precaut.

În două minute, Matrena Petrovna i se alătură lui Rouletabille la poartă.

– Ei bine, unde e Natacha? întrebă el grăbit, în timp ce ea îi săruta mâinile, ca şi cum ar fi făcut un idol din el.

– A plecat. Da, în oraş. Oh, nu am reţinut-o. Nu am încercat să o împiedic. Expresia de pe faţa ei

m-a înspăimântat, mă înţelegi, îngeraşul meu. Doamne ce nerăbdător eşti! Despre ce este vorba? Cum stăm? Ce ai hotărât? Sunt sclava ta. Porunceşte-mi. Porunceşte-mi. Cheile de la vilă?

– Da, daţi-mi o cheie de la verandă; cu siguranţă aveţi mai multe. Trebuie să pot intra în casă la noapte, dacă devine necesar.

Femeia scoase o cheie din buzunarul rochiei, i-o dădu tânărului şi îi zise câteva cuvinte în rusă lui Ermolai, poruncindu-i să-l asculte întru totul pe micul domovoi-doukh, zi sau noapte.

– Acum, spuneţi-mi unde s-a dus Natacha.

– Părinţii lui Boris au venit în vizită cu puţin timp în urmă, să vadă ce mai face generalul. Au luat-o pe Natacha cu ei, aşa cum au făcut de mai multe ori. Natacha s-a dus imediat cu ei. Micule domovoi, ascultă-mă, ascult-o pe Matrena Petrovna– ai fi zis că se aştepta la asta!

– Atunci, înseamnă că s-a dus să ia masa de prânz acasă la ei?

– Fără îndoială, cu excepţia cazului în care s-au dus la o cafenea. Nu ştiu. Tatălui lui Boris îi place să ia prânzul cu familia la "Barque" atunci când e vreme frumoasă. Linişteşte-te, micule domovoi. Ce te doare? Veşti proaste cumva? Ai vreo veste proastă?

– Nu, nu; totul e în ordine. Repede, daţi-mi adresa familiei lui Boris.

– Casa din piaţa Sfântul Isaac, colţ cu strada Poştei.

– Bine. Mulţumesc. Adio.

Rouletabille porni spre piaţa Sfântul Isaac şi, pe drum, luă cu el un traducător de la hotelul Grand Morskaia. I-ar putea fi de folos. În piaţa Sfântul Isaac află că familia Mourazoff şi cu Natacha Trebassof luaseră trenul ca să prânzească la Bergalowe, unul din localurile din apropierea Finlandei.

– Asta e tot, zise el şi adăugă ca pentru sine: Şi poate că nici nu e adevărat.

Plăti vizitiul şi traducătorul, apoi luă masa de prânz la “Brasserie de Vienne” din apropiere. Plecă după o jumătate de oră, mult mai calm. Se îndreptă spre hotelul Grand Morskaia şi îl întrebă pe schwitzar:

– Îmi puteţi da adresa domnişoarei Annouchka?

– Cântăreaţa de la Krestowsky?

– Despre ea vorbesc.

– A luat prânzul aici. Tocmai a plecat cu prinţul.

Fără să fie curios să afle despre ce prinţ era vorba, Rouletabille îşi blestemă norocul şi ceru din nou adresa domnişoarei cu pricina.

– Păi, locuieşte chiar într-un apartament de peste drum.

Rouletabille, simţindu-se mai bine, traversă strada, urmat de traducătorul pe care îl angajase. Vizavi, la primul etaj, află că domnişoara Annouchka plecase pentru tot restul zilei. Reporterul coborî scările, tot cu traducătorul după el, şi, amintindu-şi că cineva îi spusese că în Rusia este întotdeauna profitabil să fii generos, îi dădu acestuia cinci ruble şi îi ceru câteva informaţii despre viaţa domnişoarei Annouchka în Sankt Petersburg. Traducătorul şopti:

– A sosit acum o săptămână, dar n-a petrecut nici măcar o noapte în apartamentul ei de colo.

Arătă către casa pe care tocmai o părăsiseră şi adăugă:

– E doar o adresă pentru poliţie.

– Da, da, înţeleg, zise Rouletabille. Cântă în seara asta, nu-i aşa?

– Domnule, va fi un debut minunat.

– Da, da, ştiu. Mulţumesc.

Toate aceste nemulţumiri de care avusese parte în ceea ce întreprinsese în ziua respectivă, în loc să-l descurajeze, îl cufundară adânc în gânduri. Se întoarse în piaţa Sfântul Isaac, cu mâinile în buzunare şi fluierând uşor, ocoli biserica, fără să piardă din ochi casa din colţ, cercetă monumentul, intră înăuntru, îi examină toate detaliile, ieşi afară

minunându-se şi, în cele din urmă, se duse din nou la reşedinţa familiei Mourazoff, unde i se spuse că aceasta nu se întorsese încă din oraşul finlandez, apoi se duse şi se închise în camera lui de la hotel, unde fumă o duzină de pipe. Abia la ora cinei ieşi din norul lui de fum.

În seara aceea, la ora zece, coborî din trăsură în faţa vilei Krestowsky. Vila Krestowsky, care se iveşte dintre insule la fel ca Acvariul, nu este nici teatru, nici varieteu, nici cafenea unde se ţin concerte, nici restaurant, nici grădină publică; este toate astea la un loc şi chiar mai mult. Teatru de vară, teatru de iarnă, teatru în aer liber, sală de spectacole, privelişti de munte, teren de antrenament, divertismente de tot felul, plimbări prin grădină, cafenele, restaurante, sufragerii particulare, totul se adună aici pentru a amuza, a încânta, a duce la cele mai sălbatice orgii sau a furniza celor care nu se gândesc niciodată să doarmă până pe la trei sau patru dimineaţa mijlocul de a aştepta cu răbdare răsăritul de soare. Cele mai faimoase trupe din lumea veche şi cea nouă dau spectacole aici, în mijlocul unui entuziasm care este menţinut cu regularitate de prevederea managerilor: dansatoare din Rusia şi din străinătate şi mai ales cântăreţele din Franţa, micile păpuşi ale cafenelelor unde se ţin concerte, atâta timp cât sunt tinere, strălucitoare şi elegant îmbrăcate, toate pot da lovitura aici. Dacă nu au un astfel de noroc, sunt cel puţin sigure că vor găsi în fiecare seară vreun frumos trecut de vârsta tinereţii şi, deseori, vreun ofiţer, care să plătească bucuros douăzeci şi cinci de ruble doar pentru plăcerea de a avea drept invitată la cină o domnişoară născută pe malurile Senei. După ce au cântat, aceste femei îşi etalează graţiile şi zâmbetele lor nerăbdătoare pe potecile grădinii sau printre mesele la care stau băutorii de şampanie. Fireşte, solistele principale nu sunt obligate să facă aceste plimbări obositoare, ci se pot duce să se odihnească, dacă aşa doresc.

Cu toate astea, conducerea le apreciază dacă acceptă invitaţia vreunui demnitar din cadrul armatei, al administraţiei sau al finanţelor, care vrea să aibă onoarea de a auzi de la cântăreaţă cântecele ţigăneşti ale vechiului cartier Derevnia, într-o cameră privată, împreună cu un grup de prieteni care să nu fie predispuşi la melancolie. Toţi cântă, pierd vremea, vorbesc despre Paris şi, mai presus de toate, beau. Dacă mica petrecere se termină uneori cam violent, este vina prietenoasei şi afectuoasei şampanii, dar, de obicei, orgiile rămân destul de inocente, cu un caracter care ar putea cu siguranţă tulbura societăţile cumpătate, dar care nu are nevoie să-l facă pe domnul senator Berenger să se simtă implicat.

Veseliile nocturne de la Krestowsky nu fuseseră deloc diminuate de un război, al cărui praf de puşcă se mai simţea încă, de o revoluţie, ale cărei ultime mârâituri învinse nu se stinseseră de tot în perioada când au avut loc aceste evenimente. Mulţi dintre tinerii care îşi etalau uniformele în seara respectivă şi strigau *“Nitchevo”* de-a lungul potecilor puternic luminate ale grădinilor publice sau umpleau mesele în aer liber sau beau vodcă la bufete sau admirau siluetele subretelor hoinare veniseră aici în ajunul plecării lor la război şi se întorseseră cu acelaşi zâmbet copilăresc şi încântat, acelaşi ideal de bucurie zadarnică şi îşi sărutaseră la fel de vesel ca întotdeauna camarazii care treceau pe lângă ei. Unii aveau acum o mânecă atârnând neputincioasă, alţii mergeau în cârje sau aveau chiar un picior de lemn, cu toate astea, era acelaşi *“Nitchevo!”*

În seara asta, mulţimea era mai numeroasă ca de obicei, pentru că avea şansa să o audă din nou pe Annouchka, pentru prima dată după zilele sumbre din Moscova. Studenţii erau gata să o ovaţioneze şi nu se opuse nimeni, deoarece, la urma urmei, dacă ea cânta acum era pentru că poliţia fusese în sfârşit de acord. Guvernul ţarului nu o lăsase în

viaţă ca să o oblige să moară de foame. Fiecare îşi câştiga existenţa aşa cum putea. Annouchka nu ştia decât să cânte şi să danseze; prin urmare, trebuie să cânte şi să danseze!

Când Rouletabille intră în Grădinile Krestowsky, Annouchka îşi începuse deja numărul, care se termină cu o "Rusalcă" fenomenală. Înconjurată de un cor de dansatori masculini şi feminini, îmbrăcaţi în costume naţionale şi încălţaţi cu cizme roşii, care loveau tamburinele cu degetele şi care se opriră deodată, luând o atitudine rigidă, pentru a lăsa să se audă vocea tinerei femei, care era mai degrabă obişnuită, Annouchka atrăsese asupra ei atenţia numerosului public. Toate celelalte părţi ale clădirii erau pustii, mesele fuseseră scoase şi o mulţime de oameni care gâfâiau se înghesuiau în teatrul în aer liber. Rouletabille se urcă pe scaun în momentul când se auzi tumultuosul "Bravo" strigat de un grup de studenţi. Annouchka se înclină în direcţia lor, părând să ignore restul audienţei, care nu îndrăznise să se facă încă auzită. Cântă vechile cântece ţărăneşti, aranjate astfel încât să se potrivească cu gusturile din prezent, şi le intercală cu dansuri. Cântecele avură un succes enorm, pentru că ea îşi punea tot sufletul în ele şi cânta cu o voce uneori mângâietoare, uneori ameninţătoare şi alteori minunat de deznădăjduită, dând multă semnificaţie unor cuvinte care, pe hârtie, nu treziseră bănuielile cenzorului. Era evident că gusturile din prezent erau încă în favoarea revoluţiei, care mai avea influenţă pe malurile Nevei. Ceea ce făcea tânăra era cu siguranţă un lucru foarte îndrăzneţ şi ea îşi dădea seama cât de cutezătoare era, deoarece, imediat după o frază periculoasă, rostea, cu multă pricepere, un cuplet patriotic pe care toată lumea ardea de nerăbdare să-l aplaude. Astfel, reuşi să atragă toate grupurile divergente ale publicului ei şi să-şi asigure un triumf complet. Studenţii, revoluţionarii, radicalii

şi cadeţii o aclamară pe cântăreaţă, glorificându-i nu numai arta, ci şi, dincolo de orice altceva, faptul că era sora inginerului Volkousky, care fusese condamnată să piară împreună cu fratele ei de gloanţele regimentului Semenovsky. La rândul lor, prietenii Curţii nu puteau uita că ea fusese cea care, în faţa Kremlinului, îi dăduse peste mână lui Constantin Kochkarof, căruia Comitetul Revoluţionar Central îi dăduse ordin să-l asasineze pe marele duce Peter Alexandrovitch, în timp ce acesta se îndrepta în sanie spre casa guvernatorului. Bomba explodase la trei metri mai încolo, omorându-l chiar pe Constantin Kochkarof. Se poate ca, înainte de a muri, acesta să fi avut timp să o audă pe Annouchka strigându-i:

– Nenorocitule! Ţi s-a spus să-l omori pe prinţ, nu să-i asasinezi copiii.

Din întâmplare, Peter Alexandrovitch le ţinea pe genunchi pe cele două prinţese, de şapte şi respectiv opt ani. Curtea dorise să o recompenseze pentru gestul ei eroic. Annouchka îl scuipase pe trimisul şefului poliţiei, care venise să-i vorbească despre bani. La schitul din Moscova, unde cânta la acea vreme, câteva din admiratoarele ei o avertizaseră asupra posibilelor represalii din partea revoluţionarilor. Dar aceştia o asiguraseră imediat că nu avea de ce să se teamă. Erau de acord cu gestul ei şi o anunţaseră că acum contau pe ea să-l omoare pe marele duce, atunci când va fi singur, lucru care o făcuse pe Annouchka să râdă. Era un copil teribil, pe ai cărui prieteni nu-i cunoştea nimeni, care trecea drept înţeleaptă şi ale cărei intrigi erau de nepătruns. Se delecta făcându-şi gazdele să tremure în timp ce mâncau în camerele lor private. Într-o zi, îi spusese fără nici un pic de politeţe unuia dintre cei mai puternici tchinovnickşi din Moscova:

– Tu, prietene, eşti preşedintele Celor o Sută de Negri. Soarta ta e pecetluită. Ieri ai fost condamnat

la moarte de către delegaţii Comitetului Central de la Presnia. Fă-ţi rugăciunile.

Omul întinsese mâna după şampanie. Nu mai apucase să-şi termine paharul. Dvornickşii îl scoseseră afară, lovit de apoplexie. Din momentul în care Annouchka le salvase pe cele două prinţese, poliţia primise ordin să-i dea voie să facă şi să spună tot ce doreşte. Tânăra fusese implicată în cele mai secrete comploturi împotriva guvernului. Cei care încurajau oricât de puţin astfel de comploturi şi nu făceau parte din poliţie dispăreau pur şi simplu. Prietenii lor nu îndrăzneau nici măcar să întrebe de ei. Singurul lucru de care nu se îndoiau era că trudeau pe undeva prin minele din Munţii Ural. În momentul revoluţiei, Annouchka avea un frate, care era inginer la căile ferate, pe ruta Kasan-Moscova. Acest Volkousky era unul din liderii Comitetului de Grevă. Autorităţile îl ţineau sub supraveghere. Revoluţia începu. El, cu ajutorul surorii lui, realiză unul din acele acte formidabile pentru care posteritatea îi va ţine pe amândoi minte ca pe nişte eroi. După ce-şi terminară treaba, fură luaţi de soldaţii lui Trebassof. Fură condamnaţi amândoi la moarte. Volkousky fu executat primul şi tocmai era rândul surorii lui, când un ofiţer al guvernului sosi în goana calului să oprească execuţia. Ţarul, informat despre soarta pregătită fetei, trimisese graţierea prin telegraf. După asta, Annouchka dispăru. Se credea că se dusese într-un turneu în Europa, aşa cum îi era obiceiul, căci vorbea toate limbile, ca o adevărată ţigancă. Acum îşi făcuse din nou apariţia, în toată splendoarea ei veselă, la Krestowsky. Cu toate astea, era sigur că nu-şi uitase fratele. Gura lumii spunea că, dacă guvernul şi poliţia se arătau atât de indulgenţi cu ea, acest lucru se întâmpla pentru că era în interesul lor. Viaţa vizibil deschisă pe care o ducea Annouchka nu era aşa de supărătoare ca activităţile ei ascunse. Poliţiştii mai puţin importanţi, care îl înconjurau

pe şeful serviciului secret din Sankt Petersburg, faimosul Gounsovski, zâmbeau cu subînţeles când se discuta despre ea. În rândurile lor, Annouchka avea ruşinoasa poreclă de “informatoare”.

Rouletabille trebuie să fi ştiut foarte bine toate aceste detalii în legătură cu Annouchka, deoarece nu se miră nici un pic văzând marele interes şi sentimentele puternice pe care aceasta le stârni. Din colţul unde se afla, putea să vadă doar puţin din scenă şi tocmai se înălţa pe vârfuri ca să o zărească pe cântăreaţă, când simţi că e tras de haină. Se întoarse. Era veselul avocat, bine cunoscut pentru trăsnăile lui gastronomice, Athanase Georgevitch, însoţit de veselul consilier imperial, Ivan Petrovitch, care îi făcu semn să coboare.

– Vino cu noi; avem o lojă.

Rouletabille nu avu nevoie să i se spună de două ori şi fu instalat curând în primul rând al unei loje de unde putea să vadă şi scena şi publicul. Tocmai atunci căzu cortina, marcând sfârşitul primei părţi a spectacolului Annouchkăi. Prietenilor din lojă li se alătură curând Thaddeus Tchitchnikoff, marele negustor de cherestea, care veni din culise.

– Am fost să o văd pe frumoasa Onoto, anunţă lituanianul, râzând satisfăcut. Spuneţi-mi noutăţile. Toate fetele sunt morocănoase din pricina succesului Annouchkăi.

– Atunci, cine te-a târât în cabina lui Onoto? întrebă Athanase.

– O, Gounsovski în persoană, dragul meu. E un mare amator, să ştii.

– Ce, umbli cu Gounsovski?

– Pe cuvântul meu, dragi prieteni, vă spun că nu e o cunoştinţă de rău augur. Anul trecut, mi-a făcut un mic serviciu, la Baku. E bine să-l ai de prieten în aceste vremuri de tulburare publică.

– Faci afaceri cu petrol acum, nu-i aşa?

– O, da! Fac câte puţin din toate pentru un trai bun. Am o sondă mică la Baku, nimic pretenţios; şi

o casă mică, una foarte mică, pentru mica mea afacere.

– Ce monopolist e Thaddeus, zise Athanase Georgevitch, lovindu-l tare peste coapsă cu mâna lui enormă. Deci, Gounsovski a venit în persoană ca să o supravegheze pe Annouchka, nu? Şi când colo, pungaşul se duce în cabina lui Onoto.

– O, nu se nelinişteşte din pricina asta. Ştiţi cu cine urmează să ia masa? Cu Annouchka, dragii mei, iar noi suntem invitaţi.

– Cum aşa? întrebă veselul consilier.

– Se pare că Gounsovski l-a influenţat pe ministru să permită spectacolul Annouchkăi, spunând că îşi va asuma el întreaga răspundere. Annouchkăi nu i-a cerut decât să cineze cu el în seara debutului ei.

– Şi Annouchka a fost de acord?

– Se pare că asta a fost condiţia. De fapt, se spune că Annouchka şi Gounsovski se înţeleg destul de bine. Gounsovski i-a făcut multe favoruri Annouchkăi. Se spune că e îndrăgostit de ea.

– Are înfăţişarea unui negustor de umbrele, zise Athanase Georgevitch, dispreţuitor.

– L-ai văzut de aproape? întrebă Ivan.

– Am luat masa acasă la el, deşi, pe cuvântul meu, nu e un lucru cu care să te lauzi.

– Asta a zis şi el, replică Thaddeus. Când a aflat că suntem împreună, mi-a zis: "Aduceţi-l şi pe dumnealui, e un individ fermecător, căruia îi place mâncarea; şi aduceţi-l şi pe acel om cumsecade, Ivan Petrovitch, şi pe toţi prietenii dumneavoastră."

– O, eu am luat masa cu el doar pentru că urma să-mi facă o favoare, mormăi Athanase.

– Omul ăsta face servicii tuturor, remarcă Ivan Petrovitch.

– Bineînţeles, bineînţeles; aşa şi trebuie, răspunse Athanase. La ce foloseşte un şef al serviciilor secrete dacă nu ca să facă de toate pentru toţi? Pentru toţi, dragii mei prieteni, şi un

pic pentru el, pe lângă asta. Un şef al serviciilor secrete trebuie să se înţeleagă bine cu toată lumea, cu toată lumea şi cu tatăl lui, aşa cum a spus La Fontaine (dacă ştiţi autorul), dacă vrea să-şi păstreze postul. Ştiţi ce vreau să spun.

Athanase râse zgomotos, bucuros că avea şansa să demonstreze cât de francez putea fi el în aluziile lui, şi se uită la Rouletabille, ca să vadă dacă acesta reuşise să înţeleagă despre ce se vorbea; dar Rouletabille era prea ocupat să privească atent un profil înfăşurat într-o eşarfă din dantelă neagră, după moda spaniolă, ca să răsplătească performanţa lui Athanase cu un zâmbet plin de subînţeles.

– Aveţi cu siguranţă nişte noţiuni naive. Credeţi că un şef al poliţiei secrete ar trebui să fie un căpcăun, replică avocatul, în timp ce dădea din cap către prietenii lui. Desigur că nu. Trebuie să fie o oaie într-un loc ca acela, o oaie pe de-a-ntregul. Gounsovski e la fel de moale ca o oaie. Atunci când am luat masa cu el, a mâncat carne de oaie cu fâşii de grăsime. Aşa e şi el. Sunt sigur că e alcătuit în principal din straturi de grăsime. Când dai mâna cu el, simţi ca şi cum ai fi apucat o bucată de grăsime. Pe cuvântul meu! Şi când mănâncă, dă din fălci într-un fel grăsimos. Chiar şi capul lui e aşa; e chel, să ştiţi, cu un craniu ca untura proaspătă. Vorbeşte blând şi se uită la tine ca un copil care aşteaptă de la mama lui o mâncare pe cinste.

– Dar... e Natacha! murmură deodată tânărul.

– Cu siguranţă că e Natacha, Natacha în persoană! exclamă Ivan Petrovitch, care îşi folosi ochelarii pentru a vedea mai bine la cine se uita tânărul reporter francez. Ah, draga copilă! A vrut de multă vreme s-o vadă pe Annouchka.

– Ce? Natacha? Aşa e. Aşa e. E Natacha! Natacha! ziseră ceilalţi. Şi e cu părinţii lui Boris Mourazoff.

– Dar Boris nu e cu ei, chicoti Thaddeus Tchitchnikoff.

– O, nu poate fi prea departe. Dacă ar fi cu ei, l-am vedea şi pe Michael Korsakoff. Se ţin aproape unul de altul.

– Cum se face că Natacha l-a părăsit pe general? Spunea că nu suportă să plece de lângă el.

– Cu excepţia cazului în care se duce să o vadă pe Annouchka. A vrut să o vadă şi a vorbit atât de mult despre asta când am fost eu acolo, încât l-a scandalizat până şi pe Feodor Feodorovitch, iar Matrena Petrovna a mustrat-o cu asprime. Dar zeii îndeplinesc dorinţele fetelor. Aşa se întâmplă mereu.

– Da, aşa este, ştiu, adăugă şi Athanase. Ivan Petrovitch are dreptate. Natacha nu s-a mai putut abţine din momentul în care a citit că Annouchka urma să-şi facă debutul la Krestowsky. A zis că nu va muri până nu o va vedea pe marea artistă.

– Tatăl ei aproape că a smuls-o din mulţime, afirmă Ivan; şi aşa se şi cuvine. Trebuie că Natacha a aranjat această afacere cu Boris şi cu părinţii lui.

– Da, cu siguranţă că Feodor nu ştie că ideea fiicei lui era să o aplaude pe eroina din gara Kasan. Fata asta este într-adevăr cumplită, pe cuvântul meu, zise Athanase.

– Trebuie să ţineţi minte că Natacha este studentă, zise Thaddeus, clătinând din cap; o studentă adevărată. Acum, extrem de multe familii se confruntă cu nenorocirea asta. Apropo de ceea ce tocmai a spus Ivan, îmi aduc aminte că, astăzi, Natacha i-a cerut lui Michael Korsakoff, de faţă cu mine, să-i spună unde va cânta Annouchka. Mai mult decât atât, a zis că vrea să vorbească cu artista, dacă se poate. Michael s-a încruntat la ideea asta, chiar de faţă cu mine. Dar Michael nu a putut-o refuza, cum n-au putut nici alţii. El poate ajunge mai uşor decât oricine la Annouchka. Vă amintiţi că el a fost cel care a venit în goana

calului cu graţierea pentru frumoasa vrăjitoare; ea ar trebui să nu-l uite, dacă ţine la viaţa ei.

– Oricine îl cunoaşte pe Michael Nikolaievitch ştie că şi-a făcut cu promptitudine datoria, anunţă Athanase Georgevitch, cu voce tare. Dar n-ar mai fi făcut nici măcar un pas ca s-o salveze pe Annouchka. Nici acum nu vrea să-şi compromită cariera lăsându-se văzut acasă la o femeie care nu scapă niciodată de sub supravegherea agenţilor lui Gounsovski şi care nu a fost poreclită "informatoarea" pe degeaba.

– Atunci, noi de ce ne ducem să luăm masa cu Annouchka în seara asta? întrebă Ivan.

– Nu e acelaşi lucru. Noi suntem invitaţi de Gounsovski în persoană. Nu uitaţi lucrul ăsta, dacă se aud vreodată poveşti pe tema asta, prieteni, zise Thaddeus.

– În ceea ce mă priveşte, Thaddeus, eu accept invitaţia onorabilului şef al admirabilului nostru serviciu secret pentru că nu vreau să-l jignesc. Am luat deja masa acasă la el. Stând în faţa lui aici, la o masă, într-un loc public, simt că îi răsplătesc acea politeţe. Voi ce spuneţi despre asta?

– Din moment ce tu ai luat masa cu el, spune-ne ce fel de om este, în afară de calităţile lui grăsimoase, zise curiosul consilier. Se spun atât de multe lucruri despre el. Pare cu siguranţă a fi un om cu care e mai bine să te înţelegi decât să te cerţi, aşa că îi accept invitaţia. În orice caz, cum ai putea să o refuzi?

– Când mi-a oferit prima dată ospitalitatea lui, nici măcar nu-l cunoşteam, explică avocatul. Nu mai fusesem niciodată în preajma lui. Într-o zi, un agent de poliţie a venit la mine şi m-a invitat poruncitor la cină– sau, cel puţin, am înţeles că nu era înţelept să refuz invitaţia, aşa cum ai spus şi tu, Ivan Petrovitch. Când m-am dus acasă la el, am crezut că intru într-o fortăreaţă, iar înăuntru am crezut că trebuie să fie un magazin de umbrele. Erau umbrele peste tot, la fel şi galoşi. E adevărat,

afară turna cu găleata. M-a izbit faptul că nu era nici un paznic cu un pistol mare în anticameră. Avea un schwitzar mic şi timid acolo, care mi-a luat umbrela, murmurând "barine" şi înclinându-se de zeci de ori. M-a condus prin nişte camere cât se poate de obişnuite şi de nepăzite până la o sufragerie mediocră. Eu şi Gounsovski am luat cina cu doamna Gounsovski, care părea la fel de grăsimoasă ca şi soţul ei, şi cu trei sau patru bărbaţi pe care nu-i mai văzusem nicăieri. Am fost serviţi de un singur servitor. Pe cuvântul meu! La desert, Gounsovski m-a luat deoparte şi mi-a spus că nu era înţelept din partea mea să "pledez în felul acela." L-am întrebat ce vrea să spună cu asta. El mi-a luat mâinile în mâinile lui grase şi a repetat: "Nu, nu, nu este înţelept să pledaţi în felul acela." N-am putut să mai scot nimic altceva de la el. De fapt, l-am înţeles şi să ştiţi că, din ziua aceea, am tăiat din pledoariile mele anumite pasaje care nu erau necesare, pledoarii care îmi dăduseră în ziare reputaţia de a avea nişte păreri cam prea liberale. Nu vreau să am de-a face cu aşa ceva la vârsta mea! Ah, marele Gounsovski! În timp ce serveam cafeaua, l-am întrebat dacă nu crede că ţara trece prin nişte vremuri destul de dificile. El mi-a răspuns că aşteaptă cu nerăbdare luna mai, când se va putea duce să se odihnească pe o mică proprietate cu o grădină mică, pe care o cumpărase la Asnieres, în apropiere de Paris. Când a vorbit despre casa lor de la ţară, doamna Gounsovski a oftat ca şi cum ar fi tânjit după acele simple bucurii de acolo. Luna mai i-a adus lacrimi în ochi. Soţul şi soţia s-au uitat unul la altul cu tandreţe adevărată. Nu aveau aerul că gândesc nici măcar pentru o secundă: "Mâine sau poimâine, înainte de a avea parte de fericirea noastră de la ţară, s-ar putea să nu mai avem nimic." Nu! Erau siguri de vacanţa lor fericită şi nimic nu părea să-i neliniştească, sub stratul lor de grăsime. Gounsovski le-a făcut atâtea servicii tuturor, încât

nimeni nu-i doreşte cu adevărat răul, bietul om. Pe lângă asta, aţi observat, dragi prieteni, că nimeni nu încearcă vreodată să le facă rău şefilor poliţiei secrete? Sunt vânaţi şefii poliţiei, prefecţii poliţiei, miniştrii, marii duci şi chiar alţii cu un rang şi mai mare, dar şefii poliţiei secrete nu sunt niciodată atacaţi, niciodată. Se pot plimba liniştiţi pe stradă sau prin grădinile vilei Krestowsky sau pot respira aerul pur al Finlandei sau chiar al regiunilor din jurul Parisului. Au făcut atâtea mici favoruri pentru cutare şi cutare, ici şi colo, încât nimeni nu vrea să le facă nici cel mai mic rău. Fiecare individ crede întotdeauna că alţii au fost mai prost serviţi decât el. Acesta e tot secretul, prieteni, acesta e tot secretul. Ce părere aveţi?

Ceilalţi spuseră:

– Ah, ah, bunul Gounsovski. El ştie. El ştie. Sigur, să-i acceptăm invitaţia. Cu Annouchka, va fi distractiv.

– Domnilor, ştiţi cine este acel ofiţer care e aşezat la capătul unui rând de acolo, de la orchestră? întrebă Rouletabille, care continua să facă descoperiri în rândul publicului. Uitaţi, se ridică.

– El? Păi, acela e prinţul Galitch, care era unul dintre cei mai bogaţi lorzi din regiunea de nord. Acum e practic ruinat.

– Mulţumesc, domnilor; el este, cu siguranţă. Îl cunosc, zise Rouletabille, aşezându-se şi stăpânindu-şi emoţia.

– Se spune că este un mare admirator al Annouchkăi, se aventură Thaddeus, apoi se îndepărtă de lojă.

– Prinţul a fost ruinat de femei, zise Athanase Georgevitch, care pretindea că ştie întreaga cronică a galanteriilor din imperiu.

– De asemenea, se înţelege bine cu Gounsovski, continuă Thaddeus.

– Deşi, la curte trece drept unul în care nu poţi avea încredere. Odată, i-a făcut o vizită

îndelungată lui Tolstoi.

– Aiurea! Gounsovski trebuie să-i fi făcut vreun serviciu important acelui imprudent prinţ, conchise Athanase. Dar, în ceea ce te priveşte, Thaddeus, nu ne-ai spus ce-ai făcut cu Gounsovski la Baku.

(Rouletabille nu pierdu nici un cuvânt din tot ceea ce se spunea în jurul lui, deşi nu pierdea din ochi nici profilul ascuns în dantela neagră, nici pe prinţul Galitch, duşmanul lui personal, care reapărea, aşa cum i se părea lui, într-un moment foarte critic.)

– Mă întorceam din Balcani într-o drojki– zise Thaddeus Tchitchnikoff– şi mă apropiam de Baku, după ce văzusem ruinele sondelor mele de petrol, care fuseseră incendiate de tătari, când m-am întâlnit cu Gounsovski pe drum, care se afla, împreună cu doi prieteni de-ai lui, într-o situaţie proastă, întrucât una din roţile de la trăsura lor se rupsese. Am oprit. El mi-a explicat că avea un vizitiu tătar şi că acel vizitiu, văzând în faţa lui, pe drum, un armean, nu a găsit nimic mai bun de făcut decât să intre cu toată viteza în echipajul armeanului. Se aplecase şi îi luase frâiele din mână, dar o roată a trăsurii se rupsese. (Rouletabille se cutremură, pentru că îl surprinse pe prinţul Galitch comunicând din priviri cu Natacha, care se apleca peste marginea lojei ei.) Aşa că m-am oferit să-l iau pe Gounsovski şi pe prietenii lui în trăsura mea şi am mers împreună până la Baku, după ce Gounsovski, care doreşte întotdeauna să facă un serviciu cuiva, aşa cum zice Athanase Georgevitch, l-a avertizat pe vizitiul lui tătar să nu-l omoare pe armean. (În momentul în care orchestra începu să cânte, introducând noul număr al Annouchkăi, prinţul Galitch profită de faptul că ochii tuturor erau îndreptaţi asupra cortinei care se ridica pentru a trece pe lângă scaunul Natachei. De data asta nu se mai uită la Natacha, dar Rouletabille era sigur că buzele lui se mişcaseră când trecuse pe lângă ea.)

Thaddeus continuă:

– Este necesar să explic că, la Baku, mica mea casă este printre primele pe care le vezi, înainte de a ajunge la chei. Aveam nişte angajaţi armeni acolo. Când am ajuns, ce credeţi că am văzut? Un şir de soldaţi cu un tun, da, pe cuvântul meu, cu un tun întors spre casa mea şi un ofiţer care tocmai zicea liniştit: "Iat-o. Foc!" (Rouletabille mai făcu o descoperire– două, trei descoperiri. În apropiere, stând în spatele scaunului Natachei, se afla o siluetă care nu-i era necunoscută tânărului reporter, iar acolo, aşezaţi pe nişte scaune, la orchestră, erau alţi doi bărbaţi ale căror feţe le văzuse în acea dimineaţă în cazarma lui Koupriane. Şi iată cum îi fu de folos buna memorie vizuală pe care o avea. Văzu că nu e singurul care o ţinea sub supraveghere pe Natacha.) Când am auzit ce a zis ofiţerul– continuă Thaddeus– aproape că am căzut din drojki. M-am repezit spre comisarul de poliţie. Acesta mi-a explicat imediat cum stăteau lucrurile, iar eu am înţeles numaidecât. În timpul absenţei mele, unul din angajaţii mei armeni trăsese asupra unui tătar care trecea pe drum şi îl omorâse. Guvernatorul fusese informat şi acesta dăduse ordin să fie bombardată casa, drept exemplu, aşa cum se făcuse cu multe altele. L-am găsit pe Gounsovski şi i-am spus necazul meu în două cuvinte. El a zis că nu e nevoie să-l implic în afacere, că nu aveam decât să vorbesc cu ofiţerul. "Daţi-i un cadou substanţial, o sută de ruble, şi vă va lăsa casa în pace." M-am întors la ofiţer şi l-am luat de-o parte; el a zis că vrea să facă tot ce poate pentru mine, dar că avea ordin strict să bombardeze casa. I-am spus lui Gounsovski ce răspunsese ofiţerul, iar el mi-a zis: "Atunci, spune-i să întoarcă gura tunului în cealaltă direcţie şi să bombardeze casa chimistului de peste drum; apoi, poate să spună că a înţeles greşit ce casă trebuia aruncată în aer." Am făcut aşa cum mi-a zis, iar ofiţerul a pus să se întoarcă gura tunului. Au

bombardat casa chimistului şi eu am scăpat de toată povestea cu ajutorul a o sută de ruble. Bunul Gounsovski poate fi o bucată mare de grăsime şi poate arăta ca un negustor de umbrele, dar eu i-am fost întotdeauna recunoscător din adâncul inimii mele, mă înţelegi, Athanase Georgevitch.

– Ce reputaţie are prinţul Galitch la curte? întrebă deodată Rouletabille.

– Oho! râseră ceilalţi. Din moment ce s-a dus aşa, pe faţă, să-l viziteze pe Tolstoi, nu se mai duce la curte.

– Şi părerile lui? Ce fel de păreri are?

– În ziua de azi, părerile tuturor sunt aşa de amestecate, încât nimeni nu ştie.

Ivan Petrovitch zise:

– În rândul unora, trece drept foarte progresist şi foarte compromis.

– Şi totuşi, aceştia nu-l deranjează? întrebă Rouletabille.

– Pfui, replică veselul consilier al imperiului. Mai degrabă el e cel care încearcă să se amestece cu ei.

Thaddeus se aplecă şi zise:

– Se spune că nu poate fi atins din pricina puterii pe care o deţine asupra unui anumit personaj înalt de la curte şi ar ieşi scandal– un scandal mare.

– Taci din gură, Thaddeus, îl întrerupse Athanase Georgevitch, cu severitate. Se vede uşor că te-ai întors de curând din provincie, fiindcă vorbeşti cu atâta nesăbuinţă, dar, dacă mai continui aşa, eu o să plec.

– Athanase Georgevitch are dreptate; ţine-ţi fleanca, Thaddeus, îl sfătui Ivan Petrovitch.

Vorbăreţii tăcură, căci cortina se ridica. În public, se făceau tot felul de aluzii la acel al doilea număr al Annouchkăi, dar nimeni nu fu în stare să spună despre ce era vorba şi, de fapt, era foarte simplu. După dansurile ameţitoare şi corul şi toată splendoarea de care fusese acompaniată prima

dată, acum Annouchka apăru ca o ţărăncuţă săracă din Rusia, într-o scenă care reprezenta stepele pustii, şi se lăsă foarte simplu să cadă în genunchi, începând să-şi spună rugăciunile de seară. Annouchka era deosebit de frumoasă. Nasul ei acvilin, cu nări sensibile, conturul bine definit al sprâncenelor, privirea ei, care acum era aproape tandră, iar în clipa următoare era ameninţătoare, întotdeauna neobişnuită, obrajii ei rotunzi şi palizi şi întreaga expresie a chipului ei arătau clar puterea unor idei noi, spontaneitate, hotărâre fermă şi, mai presus de orice, pasiune. Rugăciunea era plină de pasiune. Vocea ei avea un admirabil contralto, care afectă ciudat publicul, încă de la primele note. Îi cerea lui Dumnezeu pâinea zilnică pentru toţi locuitorii imensului tărâm rusesc, pâinea zilnică pentru trup şi pentru spirit, şi îi înduioşă până la lacrimi pe toţi cei prezenţi acolo, indiferent de ce parte erau. Şi atunci când se ridică şi se îndreptă spre coliba sărăcăcioasă, în timp ce ultima notă străbătea stepa tristă, strigătele înnebunite de "bravo" ale unui public aflat în delir îi spuseră ce sentimente uluitoare trezise. Micul Rouletabille, care înţelese spiritul acelei rugăciuni, deşi nu pricepuse cuvintele, plânse. Toată lumea plânse. Ivan Petrovitch, Athanase Georgevitch, Thaddeus Tchitchnikoff stăteau în picioare, bătând din picioare şi din palme ca nişte băieţi plini de entuziasm. Studenţii, care puteau fi uşor deosebiţi după marginea verde a hainelor lor, scoteau strigăte înnebunite. Şi, deodată, se înălţară primele acorduri ale imnului naţional. La început şovăitor, ezitant. Dar nu pentru multă vreme. Cei care se temuseră de o contrademonstraţie îşi dădură seama că nu puteau ridica vreo obiecţie împotriva unei rugăciuni pentru ţar. Toate capetele se descoperiră şi *"Bodje Tsara Krani"* se înălţă, în unanimitate, spre stele.

Printre lacrimi, tânărul reporter nu renunţă deloc să o supravegheze pe Natacha. Fata se ridicase pe

jumătate şi, aşezându-se din nou, se sprijini de marginea lojei. Striga întruna un nume pe care Rouletabille nu-l putu auzi în mijlocul gălăgiei, dar care fu sigur că era "Annouchka! Annouchka!"

– Fată nesăbuită, murmură Rouletabille şi, profitând de agitaţia generală, părăsi loja fără să fie observat. Îşi croi drum prin mulţime spre Natacha, pe care o căutase în zadar din acea dimineaţă. Publicul, după ce făcu degeaba zarvă, cerându-i Annouchkăi să repete rugăciunea, începu să se împrăştie, iar reporterul fu luat de val pentru câteva clipe. Când ajunse la rândul de loje, văzu că Natacha şi familia cu care era dispăruseră. Se uită în toate părţile fără să zărească obiectul căutărilor lui şi, asemeni unui nebun, începu să alerge prin pasaje, când îi veni brusc o idee care îi îngheţă sângele în vine. Întrebă unde era ieşirea artiştilor şi se năpusti într-acolo, de îndată ce i se arătă direcţia. Nu se înşelase. În primul rând al mulţimii care aştepta să o vadă pe Annouchka ieşind, o recunoscu pe Natacha, cu capul înfăşurat în dantela neagră, astfel încât nimeni să nu-i vadă faţa. În plus, acest colţ al grădinii era în semiîntuneric. Poliţia bara trecerea; Rouletabille nu se putea apropia de Natacha atât de mult cât ar fi vrut. Începu să se strecoare prin mulţime ca un şarpe. Nu mai mult de patru sau cinci persoane îl despărţeau de Natacha, când avu loc o mare îmbrânceală. Annouchka ieşea afară. Se auziră strigăte:

– Annouchka! Annouchka!

Rouletabille se lăsă în patru labe şi astfel reuşi să-şi scoată capul afară, în pasajul pe care poliţia îl ţinea liber pentru trecerea Annouchkăi. Acolo, înfăşurat într-o manta roşie, cu pălăria pe braţ, era un om pe care Rouletabille îl recunoscu imediat. Era prinţul Galitch. Şi el, şi Annouchka se grăbeau să scape de presiunea ameninţătoare a mulţimii. Dar, când trecu pe lângă Natacha, Annouchka se opri doar pentru o secundă– o mişcare care nu-i

scăpă lui Rouletabille– şi, întorcându-se spre ea, rosti doar un cuvânt: *“Haraşo”*. Apoi, trecu mai departe. Rouletabille se ridică şi-şi croi cu forţa drumul înapoi, după ce o pierdu din nou din vedere pe Natacha. O căută. Alergă spre trăsuri şi ajunse tocmai la timp ca s-o vadă aşezată într-o trăsură, împreună cu familia Mourazoff. Trăsura porni imediat în direcţia dachei des Îles. Tânărul rămase pe loc, meditând. Făcu un gest ca şi cum era gata acum să lase norocul să-şi urmeze cursul.

– La urma urmei– zise el– poate că va fi mai bine aşa.

Apoi, îşi spuse în sinea lui: “Şi acum, la cină, băiete.”

Se întoarse înapoi şi, curând, fu instalat în lumina strălucitoare a restaurantului. Nişte ofiţeri care stăteau în picioare, cu paharele în mână, trimiteau salutări de la o masă la alta şi făceau mii de complimente, cu o graţie care era aproape feminină.

Rouletabille îşi auzi numele strigat cu veselie şi recunoscu vocea lui Ivan Petrovitch. Cei trei prieteni joviali stăteau la o masă unde şampania se odihnea în cuva ei cu gheaţă şi erau serviţi cu pateuri mici, în timp ce aşteptau ora cinei, care se apropia.

Rouletabille se supuse invitaţiei lor destul de repede şi îi însoţi atunci când chelnerul îl informă pe Thaddeus că domnii erau chemaţi într-o cameră privată. Urcară la primul etaj şi fură conduşi într-o cameră mare, al cărei balcon dădea spre sala teatrului de iarnă, acum goală. Dar camera era deja ocupată. Gounsovski făcea onorurile în faţa unei mese pe care se afla un serviciu strălucitor.

Îi primi ca un servitor, cu capul plecat, cu un zâmbet servil şi cu spatele încovoiat, înclinându-se de mai multe ori atunci când făcu cunoştinţă cu fiecare musafir în parte. Athanase îl descrisese destul de corect, ca pe un pitic plin de grăsime. De-abia îi puteai distinge ochii sub fruntea mare şi

bombată, în spatele ochelarilor albaştri, care păreau mereu că stau să cadă atunci când îşi înclina prea tare capul gras, cu privirea lui timidă, dar atotputernică. Când vorbea cu vocea lui piţigăiată, bărbia i se lăsa în jos, peste guler, şi făcea mai tot timpul un gest cu degetul cel mare şi cu arătătorul mâinii drepte, gest prin care împiedica ochelarii să alunece de pe nasul lui scurt şi gros.

În spatele lui era silueta subţire şi semeaţă a prinţului Galitch. Fusese invitat de Annouchka, pentru că aceasta consimţise să rişte participarea la cină doar însoţită de trei sau patru prieteni de-ai ei, ofiţeri care nu mai puteau fi compromişi de această afacere, întrucât erau deja sub supravegherea okranei, în ciuda faptului că proveneau dintr-o familie de rang înalt. Gounsovski chicotise sinistru când îi văzuse venind şi îi copleşise cu dovezile lui de devotament.

O iubea pe Annouchka. Era suficient să surprinzi doar una din privirile geloase pe care le arunca pe sub ochelarii lui mari şi albaştri atunci când se uita la artistă, ca să înţelegi sentimentele pe care i le stârnea prezenţa frumoasei fiice a Ţinutului Negru.

Annouchka se aşezase, sau, mai degrabă, se lungise în stil oriental pe canapeaua care se întindea de-a lungul peretelui din spatele mesei. Nu dădea atenţie nimănui. Atitudinea ei era severă, chiar ostilă. Permitea cu indiferenţă ca părul ei minunat şi negru, care îi cădea în două bucle pe umeri, să fie mângâiat de mâinile parfumate ale frumoasei Onoto, care o auzise cântând în această seară pentru prima dată şi care se aruncase cu entuziasm în braţele ei, după ultimul număr. Onoto era şi ea artistă, dar ciuda pe care o simţise la început din pricina succesului Annouchkăi nu putu dura, după sentimentele stârnite de rugăciunea de seară din faţa colibei.

– Vino la cină, îi zisese Annouchka.

– Cu cine? întrebase artista spaniolă.

– Cu Gounsovski.

– Niciodată.

– Haide, vino, te rog. Mă vei ajuta să-mi plătesc datoria şi poate că îţi va fi şi ţie de folos. Gounsovski e de folos tuturor.

Fără doar şi poate, Onoto nu înţelegea această ţară, unde cei mai înverşunaţi duşmani luau cina împreună.

Rouletabille fusese monopolizat imediat de prinţul Galitch, care îl luă deoparte şi îi zise:

– Ce cauţi aici?

– Te deranjez? întrebă băiatul.

Celălalt afişă zâmbetul amuzat al unui mare lord.

– Crede-mă– zise el– ar trebui să te pregăteşti să părăseşti această ţară, cât mai e timp. Nu ai fost suficient avertizat?

– Ba da, răspunse reporterul. Şi te poţi lipsi de alte avertismente de acum înainte.

Îi întoarse spatele.

– Hei, e micul francez de la vila Trebassof, începu Gounsovski, cu vocea lui piţigăiată, în timp ce împinse un scaun spre tânăr şi îl rugă să se aşeze între el şi Athanase Georgevitch, care era deja ocupat cu aperitivele.

– Încântată de cunoştinţă, domnule, zise Annouchka, cu vocea ei frumoasă şi gravă.

Rouletabille se înclină.

– Văd că mă aflu într-o ţară de cunoştinţe, zise el, fără să pară tulburat.

Îi făcu un compliment Annouchkăi, care îi trimise un sărut.

– Rouletabille! exclamă frumoasa Onoto. Înseamnă că el este individul care a rezolvat misterul Camerei Galbene.

– Chiar el.

– Ce faceţi aici?

– A venit să-i salveze viaţa generalului Trebassof, chicoti Gounsovski. Este cu siguranţă

un tânăr curajos.

– Poliţia ştie tot, zise Rouletabille, cu răceală.

Ceru şampanie, din care nu mai băuse până atunci.

Şampania începu să-şi facă efectul. În timp ce Thaddeus şi ofiţerii îşi spuneau unii altora poveşti despre Bakou sau le făceau complimente femeilor, Gounsovski, care terminase cu ironiile, se aplecă spre Rouletabille şi îi dădu tânărului un sfat părintesc, cu un glas foarte mieros.

– Tinere, ţi-ai asumat o sarcină nobilă şi încă una care e extrem de dificilă, pentru că generalul Trebassof e condamnat nu numai de duşmanii lui, ci mai mult de ignoranţa lui Koupriane. Înţelege-mă bine: Koupriane e prietenul meu şi un om pe care îl stimez foarte mult. Este bun şi curajos ca luptător, dar eu n-aş da nici o copeică pe poliţia lui. În ultimul timp, s-a amestecat în afacerile noastre creându-şi propria poliţie secretă, dar eu nu vreau să intervin în privinţa asta. Ne amuză. Oricum, este noul stil; în zilele noastre, toată lumea vrea să aibă propria poliţie secretă. Şi tu, tinere, la urma urmei, ce faci aici? Muncă de reporter? Nu. Muncă de poliţist? Asta e treaba noastră şi a ta. Îţi urez noroc, dar nu mă aştept să-l ai. Ţine minte că, dacă ai nevoie de ajutor, voi fi bucuros să te ajut. Îmi place să fiu de folos. Şi nu doresc să ţi se întâmple nici un rău.

– Sunteţi foarte amabil, domnule, fu singura replică a lui Rouletabille, care ceru din nou şampanie.

Gounsovski i se adresă de mai multe ori Annouchkăi, care era ocupată cu mâncarea şi nu prea îi răspundea.

– Ştii cine te-a aplaudat cel mai mult în seara asta?

– Nu, zise Annouchka, cu indiferenţă.

– Fiica generalului Trebassof.

– Da, aşa e, pe cuvântul meu, strigă Ivan Petrovitch.

– Da, da, Natacha a fost prezentă, adăugară ceilalţi prieteni de la dacha des Îles.

– Eu, unul, am văzut-o plângând, zise Rouletabille, privind-o fix pe Annouchka.

Dar Annouchka răspunse pe un ton rece ca gheaţa:

– N-o cunosc.

– Are ghinionul de a avea un tată... , începu prinţul Galitch.

– Prinţe, fără politică, sau plec imediat, cotcodăci Gounsovski. În sănătatea ta, dragă Annouchka.

– În sănătatea ta, Gounsovski. Dar nu trebuie să te îngrijorezi din pricina asta.

– De ce? întrebă Thaddeus Tchitchnikoff în mod echivoc.

– Pentru că este prea folositor guvernului, strigă Ivan Petrovitch.

– Nu, replică Annouchka; revoluţionarilor.

Izbucniră cu toţii în râs. Gounsovski îşi recuperă cu obişnuita lui mişcare rapidă ochelarii care alunecau şi chicoti uşor, insinuant, ca grăsimea care fierbe în oală:

– Aşa se spune. Şi în asta constă puterea mea.

– Sistemul lui e excelent, zise prinţul. Întrucât se înţelege bine cu toată lumea, toată lumea se înţelege bine cu poliţia, fără să o ştie.

– Se spune... ah, ah... se spune... (Athanase se îneca cu o bucată de pâine prăjită pe care o înmuiase în supă) se spune că a alungat toţi huliganii şi chiar toţi cerşetorii din biserica din Kasan.

Ca urmare a acestui lucru, începură să povestească despre huliganii şi hoţii care, de când cu recentele tulburări politice, infestaseră Sankt Petersburgul şi de care nimeni nu putea scăpa fără a plăti pentru asta.

Athanase Georgevitch zise:

– Sunt huligani care ar fi trebuit să existe, chiar dacă nu au existat niciodată. Unul din ei a oprit o

fată în faţa gării Varşovia. Înspăimântată, fata i-a dat imediat poşeta, care conţinea două ruble şi cincizeci de copeici. Huliganul i-a luat toţi banii. “O, Doamne– a strigat ea– , acum nu mai am cu ce să iau bilet de tren.” “Cât costă?” a întrebat huliganul. “Şaizeci de copeici.” “Şaizeci de copeici! De ce n-ai zis aşa?” Şi banditul, oprindu-şi cele două ruble, i-a dat înapoi cele cincizeci de copeici fetei care tremura şi a adăugat o monedă de zece copeici din buzunarul lui.

– Ceva la fel de ciudat mi s-a întâmplat mie acum două ierni, la Moscova, zise frumoasa Onoto. Tocmai ieşisem afară, când am fost oprită de un huligan. “Dă-mi douăzeci de copeici”, a zis huliganul. Eram atât de înspăimântată, încât nu-mi puteam deschide poşeta. “Mai repede”, a zis el. În sfârşit, i-am dat douăzeci de copeici. “Acum– a zis el– sărută-mi mâna.” Şi a trebuit să i-o sărut, pentru că avea un cuţit în cealaltă.

– O, îşi mânuiesc bine cuţitele, zise Thaddeus. Odată, în timp ce părăseam Gastinidvor, am fost oprit de un huligan, care mi-a băgat un cuţit uriaş sub nas. “Poate fi al tău, pentru o rublă şi jumătate”, a zis el. Puteţi fi siguri că l-am cumpărat fără să mă mai tocmesc. Şi a fost o afacere foarte bună. Cuţitul valora cel puţin trei ruble. În sănătatea dumitale, frumoasă Onoto.

– Eu îmi iau întotdeauna revolverul cu mine când ies afară, zise Athanase. E mai prudent. Spun asta în faţa poliţiei. Dar prefer să fiu arestat de poliţie, decât să fiu înjunghiat de huligani.

– Nu mai există locuri de unde să poţi cumpăra revolvere, zise Ivan Petrovitch. Sunt toate închise.

Gounsovski îşi aranjă ochelarii, îşi frecă mâinile grase şi zise:

– Mai sunt unele, acasă la lăcătuşul meu. Dovada este că, astăzi, în micul Kaniouche, lăcătuşul meu, al cărui nume este Smith, s-a dus acasă la băcanul din colţ şi a vrut să-i vândă un revolver. Era un Browning. “O armă pe care te poţi

baza– i-a zis el– , care nu ratează niciodată şi care funcţionează foarte uşor.” Zicând acestea, lăcătuşul a încercat revolverul şi i-a tras băcanului un glonte în plămân. Băcanul a murit, dar, înainte să moară, a cumpărat revolverul. “Ai dreptate– i-a zis el lăcătuşului– este o armă teribilă.” Şi apoi a murit.

Ceilalţi râseră din toată inima. Povestea li se păru foarte amuzantă. Fără doar şi poate, acest mare Gounsovski avea întotdeauna o poveste amuzantă de spus. Cine n-ar fi vrut să-i fie prieten? Annouchka binevoise să zâmbească. Recunoscător, Gounsovski îi întinse mâna, ca un cerşetor. Tânăra i-o atinse cu vârful degetelor, ca şi cum ar fi pus o monedă de douăzeci de copeici în mâna unui huligan, după care se îndepărtă de ea cu dezgust. Apoi, uşile se deschiseră şi intrară ţiganii. În curând, trupa lor oacheşă umplu camera. În fiecare seară, bărbaţi şi femei, îmbrăcaţi în costumele lor naţionale, veneau din vechiul cartier Derevnia, unde locuiau cu toţii, într-un fel de comunitate antică şi patriarhală, cu costume care rămăseseră neschimbate de secole; se împrăştiau prin locurile de divertisment, prin restaurantele elegante, unde adunau sume mari de bani, căci era un lux la modă să-i angajezi să cânte la sfârşitul cinei şi toată lumea îi acoperea cu bani, ca să nu fie mai prejos decât ceilalţi. Erau acompaniaţi de guzle, de castaniete, de tamburine şi cântau vechile arii, triste şi languroase, sau pline de entuziasm şi fără suflare, precum fuga vechilor nomazi de la începuturile lumii.

Când aceştia intrară în cameră, cei prezenţi acolo le făcură loc şi Rouletabille, care dădea de la o vreme semne de oboseală şi ameţeală, lucru destul de normal pentru un tânăr care nu este obişnuit să bea cele mai rafinate mărci de şampanie, profită de diversiunea creată ca să se aşeze pe un colţ de canapea, nu foarte departe de prinţul Galitch, care stătea la dreapta Annouchkăi.

– Priviţi! Rouletabille a adormit, remarcă frumoasa Onoto.

– Bietul băiat! zise Annouchka.

Şi, întorcându-se spre Gounsovski:

– Nu ai de gând să-l dai curând la o parte din calea noastră? I-am auzit zilele trecute pe unii din fraţii noştri vorbind într-un fel care i-ar face să sufere pe cei cărora le pasă de sănătatea lui.

– O, asta este o chestiune cu care eu nu am de-a face, zise Gounsovski, clătinând din cap. Adresează-te lui Koupriane. În sănătatea ta, frumoasă Annouchka.

Dar ţiganii scoaseră câteva acorduri de început şi atenţia tuturor se îndreptă asupra cântăreţilor, a tuturor, cu excepţia prinţului Galitch şi a Annouchkăi, care, pe jumătate întorşi unul către altul, schimbară câteva cuvinte, în mijlocul acelui tumult muzical. Cât despre Rouletabille, dormea cu siguranţă buştean, dacă nu fusese trezit de tot zgomotul acela, oricât de melodios era el. E adevărat că băuse– aparent– destul de mult şi, aşa cum ştie oricine, în Rusia, băutura îi doboară pe cei care nu-i pot face faţă. După ce ţiganii cântară de trei ori, Gounsovski le făcu semn că se pot duce să încânte alte urechi şi strecură în mâna şefului trupei o bancnotă de douăzeci şi cinci de ruble. Dar Onoto dori să contribuie şi ea cu ceva şi se organiză o adevărată colectă. Fiecare aruncă ruble pe tava ţinută de o fetiţă oacheşă, cu un păr negru ca pana corbului, neîngrijit pieptănat, care îi cădea pe frunte, pe ochi şi pe faţă într-un fel atât de amuzant, încât ai fi zis că micuţa era o salcie îmbibată în cerneală. Tava ajunse la prinţul Galitch, care se scotoci în zadar prin buzunare.

– Ei, asta-i! zise el, cu un aer nobil. N-am nici un ban. Dar uite portmoneul meu; ţi-l voi da ca suvenir, să-ţi amintească de mine, Katharina.

Thaddeus şi Athanase scoaseră o exclamaţie văzând generozitatea prinţului, dar Annouchka zise:

– Prinţul face ceea ce trebuie, căci prietenii mei nu vor putea niciodată răsplăti suficient ospitalitatea pe care mi-a oferit-o această micuţă în coliba ei murdară, atunci când mă ascundeam, în timp ce faimosul tău departament se hotăra ce să facă în privinţa mea, dragul meu Gounsovski.

– Ei, te anunţ că tot ce aveai de făcut era să-ţi iei un apartament frumos în oraş, replică Gounsovski.

Annouchka scuipă pe jos ca un vizitiu şi, din galben, Gounsovski se făcu verde.

– Dar, de ce te-ai ascuns aşa, Annouchka? întrebă Onoto, în timp ce mângâia frumoasele bucle ale cântăreţei.

– Ştii că am fost condamnată la moarte şi apoi graţiată. Reuşisem să părăsesc Moscova şi nu aveam nici un chef să fiu prinsă din nou aici şi trimisă să gust bucuriile Siberiei.

– Dar, de ce ai fost condamnată la moarte?

– Nu ştie chiar nimic! exclamară ceilalţi.

– Dumnezeule! Tocmai m-am întors de la Londra şi de la Paris– cum să ştiu ceva? Dar să fii condamnată la moarte! Asta trebuie să fi fost amuzant.

– Foarte amuzant, zise Annouchka cu răceală. Şi dacă ai un frate pe care îl iubeşti, Onoto, gândeşte-te cât de amuzant trebuie să fie să-l vezi împuşcat sub ochii tăi.

– O, draga mea, iartă-mă!

– Ca să ştiţi şi ca să nu-i mai provocaţi suferinţă Annouchkăi în viitor, vă voi spune, doamnă, ce i s-a întâmplat prietenei noastre, zise prinţul Galitch.

– Am face mai bine să alungăm astfel de amintiri îngrozitoare, îndrăzni Galitch, ridicându-şi ochii în spatele ochelarilor lui, dar îşi lăsă capul în jos când Annouchka îl fulgeră cu privirea.

– Vorbeşte, Galitch.

Prinţul făcu aşa cum îi spuse ea.

– Annouchka avea un frate, Vlassof, inginer la linia de cale ferată Kasan, căruia Comitetul de Grevă îi ordonase să scoată din oraş un tren, care

constituia singurul mijloc de scăpare pentru liderii trupelor revoluţionare, atunci când soldaţii lui Trebassof, ajutaţi de regimentul Semenowsky, luaseră oraşul în stăpânire. Ultima rezistenţă a avut loc la gară. Era necesar să pornească imediat. Toate ieşirile erau păzite de militari. Erau soldaţi peste tot! Vlassof le-a zis camarazilor lui: "Vă salvez eu;" şi camarazii lui l-au văzut urcându-se în locomotivă, împreună cu o femeie. Acea femeie era– ei bine, iat-o. Fochistul lui Vlassof fusese ucis cu o seară înainte, pe o baricadă; Annouchka a fost cea care i-a luat locul. S-au pus pe treabă şi trenul a pornit ca din puşcă. Pe linia aceea curbată, descoperită imediat, uşor de atacat, sub o ploaie de gloanţe, Vlassof a făcut trenul să ajungă la o viteză de nouăzeci de kilometri la oră. A dus indicatorul până aproape de punctul de explozie. Doamna aici de faţă a continuat să arunce cărbune în cazan. Acum, pericolul era mai mic din partea militarilor decât din partea unei explozii care putea avea loc în orice moment. În mijlocul gloanţelor, Vlassof şi-a păstrat calmul obişnuit. Trenul mergea în viteză, nu numai cu cazanul deschis, ci şi cu tracţiunea forţată. A fost un miracol că locomotiva nu s-a sfărâmat la cotitura taluzului. Dar au trecut cu bine. Nimeni n-a păţit nimic. Doar o femeie a fost rănită. A primit un glonţ în piept.

– Aici! strigă Annouchka.

Cu un gest magnific, îşi dezgoli pieptul alb şi agitat şi îşi puse degetul pe o cicatrice la care Gounsovski, a cărui grăsime începu să se topească, devenind picături grele de transpiraţie în jurul tâmplelor, nu îndrăzni să se uite.

– Cincisprezece zile mai târziu– continuă prinţul– Vlassof a intrat într-un han din Lubetszy. Nu ştia că e plin de soldaţi. Faţa lui a rămas imperturbabilă. L-au percheziţionat. Au găsit un revolver şi documente asupra lui. Şi-au dat seama cu cine aveau de-a face. Era un trofeu bun. Vlassof a fost dus la Moscova şi condamnat la moarte prin

împuşcare. Sora lui, deşi rănită, a aflat de arestarea lui şi i s-a alăturat. “Nu vreau să te las să mori singur”, i-a zis ea. A fost şi ea condamnată. Înainte de execuţie, soldaţii s-au oferit să-i lege la ochi, dar ei au refuzat amândoi, spunând că preferă să privească moartea în faţă. Ordinul era să fie împuşcaţi mai întâi ceilalţi revoluţionari condamnaţi, apoi Vlassof şi apoi sora lui. Vlassof a cerut în zadar să fie ucis ultimul. Camarazii lor de execuţie au căzut în genunchi, rănile lor mortale sângerând din plin. Vlassof şi-a îmbrăţişat sora şi s-a îndreptat spre locul morţii. Acolo s-a adresat soldaţilor: “Acum trebuie să vă faceţi datoria conform jurământului pe care l-aţi depus. Îndepliniţi-vă sarcina cu cinste, aşa cum mi-am îndeplinit-o eu pe a mea. Căpitane, dă ordinul!” Salva a răsunat. Vlassof a rămas în picioare, cu mâinile încrucişate pe piept, nevătămat. Nici un glonţ nu-l atinsese. Soldaţii nu voiseră să tragă asupra lui. A fost nevoit să le ceară iar să-şi facă datoria şi să-şi asculte comandantul. Atunci, ei au tras din nou şi el a căzut. S-a uitat la sora lui cu ochii plini de o suferinţă îngrozitoare. Văzând că mai trăieşte şi dorind să pară generos, căpitanul, la rugăminţile Annouchkăi, s-a apropiat de el şi i-a scurtat suferinţa împuşcându-l în ureche. Acum era rândul Annouchkăi. Ea a îngenuncheat lângă trupul fratelui ei, i-a sărutat buzele însângerate, s-a ridicat şi a spus: “Sunt gata.” În timp ce puştile erau înălţate spre ea, un ofiţer a venit în goană, aducând graţierea ţarului. Ea nu o dorea şi cea pe care nu o legaseră când urma să moară a trebuit să fie ţinută cu toată forţa când a aflat că urma să trăiască.

Prinţul Galitch, în mijlocul tăcerii dureroase a tuturor celor prezenţi, se pregăti să adauge câteva comentarii la sinistra lui povestire, dar Annouchka îl întrerupse:

– Povestea s-a terminat, zise ea. Nici un cuvânt în plus, prinţe. Dacă te-am rugat să o spui în toată

oroarea ei, dacă am dorit să ne readuci în memorie momentul îngrozitor al morţii fratelui meu, este pentru ca acest domn (arătă cu degetul spre Gounsovski) să ştie bine, o dată pentru totdeauna, că, dacă am fost de acord să stau pentru câteva ore în această companie dezordonată care mi-a fost impusă, acum că mi-am plătit datoria acceptând această cină îngrozitoare, nu mai am nimic de-a face cu acest furnizor de ocne şi de funii de spânzurat care e prezent aici.

– E nebună, mormăi acesta. E nebună. Ce-a apucat-o? Ce s-a întâmplat? Chiar azi era aşa de prietenoasă.

Şi se bâlbâi, deznădăjduit, râzând stânjenit:

– Ah, femeile, femeile! Ce i-am făcut eu ei?

– Ce mi-ai făcut, ticălosule? Unde sunt Belachof, Bartowsky şi Strassof? Şi Pierre Slutch? Toţi camarazii care au jurat împreună cu mine să răzbune moartea fratelui meu? Unde sunt? De ce spânzurătoare i-ai atârnat? În ce mină i-ai îngropat? Şi continui să-ţi duci la îndeplinire sarcina servilă. Şi prietenii mei, ceilalţi prieteni ai mei, bieţii camarazi ai vieţii mele artistice, inofensivii tineri care nu au comis nici o altă crimă decât aceea că au venit să mă vadă prea des atunci când eram veselă şi care au crezut că pot vorbi fără restricţii în cabina mea– unde sunt? De ce m-au părăsit, unul câte unul? De ce au dispărut? Tu eşti, ticălosule, cel care i-a supravegheat, care i-a spionat, făcându-mă pe mine complicea ta oribilă, n-am nici cea mai mică îndoială, amestecându-mă în treburile tale animalice, câine ce eşti! Ştiai cum mi se spune. Ai ştiut de mult timp şi poate că te distrezi pe seama asta. Dar eu, eu n-am ştiut până în această seară; n-am aflat decât în această seară tot ce-ţi datorez. “Informatoarea! Informatoarea!” Eu! Ce oroare! Ah, câine, câine! Mama ta, când te-a adus pe lume, mama ta...

Aici, îi aruncă cea mai jignitoare insultă pe care un rus o poate arunca unui alt rus. Tremură şi

suspină de furie, scuipă mânioasă şi se ridică gata să plece, înfăşurată în mantia ei asemănătoare unui steag mare şi roşu. Era întruchiparea urii şi a răzbunării. Era îngrozitoare şi teribilă. Era frumoasă. La auzul insultei supreme de la sfârşit, Gounsovski tresări şi se ridică în picioare, ca şi cum ar fi primit o lovitură peste faţă. Nu se uită la Annouchka, ci îşi fixă ochii asupra prinţului Galitch. Îşi îndreptă degetul spre el:

– Acesta e omul care ţi-a spus toate aceste lucruri minunate, şuieră el.

– Da, eu sunt, zise prinţul, liniştit.

– *Haraşo!* lătră Gounsovski, recăpătându-şi instantaneu calmul.

– Da, dar nu te vei atinge de el, strigă curajoasa fată a Ţinutului Negru; nu eşti destul de puternic pentru asta.

– Ştiu că domnul are mulţi prieteni la curte, fu de acord şeful serviciului secret, cu un calm prevestitor de rele. Nu doresc să-i fac rău domnului. Vorbiţi, doamnă, de felul în care a fost nevoie ca unii dintre prietenii dumneavoastră să fie sacrificaţi. Sper că într-o zi veţi fi mai bine informată şi că veţi înţelege că i-am salvat pe toţi cei pe care i-am putut salva.

– Să mergem, mormăi Annouchka. O să-l scuip în faţă.

– Da, toţi cei pe care i-am putut salva, replică celălalt, cu gestul lui obişnuit de a se agăţa de ochelari. Şi voi continua să fac acest lucru. Vă promit că nu-i voi mai spune nimic neplăcut prinţului în ceea ce o priveşte pe mica lui prietenă din Boemia, Katharina, pe care tocmai a tratat-o atât de generos, fără îndoială pentru că Boris Mourazoff o plăteşte prea puţin pentru comisioanele pe care ea le face în fiecare dimineaţă la vila din ostrovul Krestowsky.

La aceste cuvinte, şi prinţul şi Annouchka se schimbară la faţă. Mânia lor crescu. Annouchka îşi întoarse capul, ca şi cum ar fi vrut să-şi aranjeze

pliurile mantiei. Galitch se mulţumi să dea nervos din umeri şi să murmure:

– Încă o altă faptă îngrozitoare pe care o puneţi la cale, domnule, şi căreia nu ştim cum să-i răspundem.

După care se înclină către ceilalţi participanţi la cină, o luă pe Annouchka de braţ şi ieşi din cameră în urma ei. Gounsovski se înclină, aproape îndoindu-se în două. Când se ridică, văzu înaintea lui cele trei feţe uimite şi îngrozite ale lui Thaddeus Tchitchnikoff, Ivan Petrovitch şi Athanase Georgevitch.

– Domnilor– le zise el, cu o voce neutră, care părea că nu-i aparţine– , a sosit timpul să ne despărţim. Nu mai e nevoie să spun că am cinat în calitate de prieteni şi că, dacă doriţi să rămânem aşa, putem uita tot ce s-a spus aici.

Înspăimântaţi, cei trei îl asigurară imediat de discreţia lor. El adăugă, de data asta cu asprime: "În slujba ţarului", iar cei trei bâlbâiră un "Dumnezeu să-l apere pe ţar!" După care, el îi conduse afară. Când uşa se închise în urma lor, Gounsovski zise:

– Micuţa mea Annouchka, nu trebuie să-ţi închei socotelile fără mine.

Se îndreptă grăbit spre canapea, unde Rouletabille zăcea uitat, şi îl bătu pe umăr.

– Haide, scoală-te. Nu te mai preface că dormi. Nu ai nici o clipă de pierdut. Au de gând să termine afacerea Trebassof în seara asta.

Rouletabille era deja în picioare.

– O, domnule, nu aveam nevoie să-mi spuneţi asta, zise el. Vă mulţumesc oricum şi vă urez o seară bună.

Tânărul ieşi. Gounsovski sună din clopoţel. Un servitor îşi făcu apariţia.

– Spune-le că acum pot să descuie toate camerele de pe acest coridor; nu-i mai împiedic.

Astfel se protejase Gounsovski. Rămas singur, şeful serviciului secret îşi şterse fruntea şi bău un

pahar mare cu apă rece ca gheaţa, pe care îl goli dintr-o înghiţitură. Apoi zise:

– Koupriane va avea de lucru pe măsura lui în seara asta; îi doresc mult noroc. Cât despre ei, orice se va întâmpla, mă spăl pe mâini în ceea ce-i priveşte.

Şi îşi frecă mâinile.

X. O dramă în noapte

La uşa vilei Krestowsky, Rouletabille, care avea nevoie urgent de un vehicul de transport, sări într-o trăsură descoperită, în care frumoasa Onoto se aşezase deja. Tânărul ateriză pe genunchii dansatoarei.

– La Eliaguine, cât de repede poţi, strigă reporterul în loc de orice explicaţie.

– *Scan!*[9] *Scan!* repetă Onoto.

Era însoţită de o persoană ştearsă, căreia nici ea, nici tânărul nu-i dădură vreo atenţie.

– Ce cină! V-aţi trezit în cele din urmă, nu-i aşa? întrebă actriţa.

Dar Rouletabille, stând în picioare în spatele enormului vizitiu, îndemna caii şi indica drumul pe unde să o ia trăsura. Ţâşneau prin noapte cu o viteză ameţitoare. La colţul unui pod, porunci să fie opriţi caii, îi mulţumi însoţitoarei lui şi dispăru.

– Ce ţară! Ce ţară! *Caramba!* zise artista spaniolă.

Trăsura aşteptă câteva minute, apoi se întoarse înapoi spre oraş.

Rouletabille coborî taluzul şi, având grijă să nu-şi facă simţită prezenţa nici prin cel mai mic zgomot, îşi croi încet drum spre locul unde râul avea cea mai mare lăţime. Văzută prin întunericul nopţii, masa şi mai întunecată a vilei Trebassof apărea ca o pată enormă; Rouletabille se opri. Apoi, alunecă precum un şarpe printre trestii, ierburi şi ferigi. Se afla în spatele vilei, lângă râu, nu departe de mica potecă unde descoperise, datorită pânzelor rupte de păianjen, locul pe unde trecuse asasinul. În acel moment răsări luna şi mestecenii, care până atunci arătaseră ca nişte prăjine mari şi negre, acum deveniră lumânări albe, care păreau că luminează acea singurătate sinistră.

Reporterul dori să profite imediat de brusca iluminare ca să afle dacă mişcările lui fuseseră

observate şi dacă împrejurimile vilei din acea parte erau păzite. Luă o pietricică şi o aruncă departe de el, pe potecă. La auzul zgomotului neaşteptat, trei sau patru capete întunecate se iviră deodată în lumina albă a lunii, dar dispărură numaidecât, pierzându-se din nou în smocurile negre de iarbă.

Obţinuse informaţia pe care o dorea.

Urechea fină a reporterului prinse o alunecare uşoară în direcţia lui, un foşnet mic de ramuri; apoi, deodată, o umbră apăru lângă el şi tânărul simţi pe tâmplă ţeava rece a unui pistol. Zise "Koupriane" şi imediat fu prins şi strâns de mână.

Noaptea devenise iar neagră. Rouletabille murmură:

– Cum se face că sunteţi aici în persoană?

Prefectul poliţiei îi şopti la ureche:

– Am fost informat că se va întâmpla ceva în noaptea asta. Natacha s-a dus la Krestowsky şi a schimbat câteva cuvinte cu Annouchka. Prinţul Galitch e implicat şi el şi este o afacere de stat.

– Natacha s-a întors? întrebă Rouletabille.

– Da, demult. Trebuie să se fi culcat. În orice caz, pretinde că s-a culcat. Lumina din camera ei, cea din fereastra care dă spre grădină, a fost stinsă.

– Aţi avertizat-o pe Matrena Petrovna?

– Da, i-am spus că trebuie să fie foarte vigilentă în noaptea asta.

– E o greşeală. N-ar fi trebuit să-i spun nimic. O să ia nişte măsuri de precauţie atât de extreme, încât ceilalţi vor fi imediat preveniţi.

– I-am spus că n-ar trebui să se ducă deloc la parter în noaptea asta şi că nu trebuie să plece din camera generalului.

– Asta e perfect, dacă o să vă asculte.

– După cum vedeţi, am profitat de toate informaţiile pe care mi le-aţi dat. V-am urmat instrucţiunile. Drumul dinspre Krestowsky este supravegheat.

– Poate chiar prea mult. Care e planul?

– Îi vom lăsa să intre. Nu ştiu cu cine am de-a face. Vreau să merg la sigur. Îi voi surprinde asupra faptului. Nu vor mai exista îndoieli după asta, credeţi-mă.

– Adio.

– Unde vă duceţi?

– La culcare. Mi-am plătit datoria faţă de gazda mea. Acum am dreptul să mă odihnesc. Mult noroc!

Dar Koupriane îl apucase de mână.

– Ascultaţi!

Cu puţină atenţie, reuşiră să distingă o mişcare uşoară pe apă. Dacă o barcă se îndrepta în acea clipă spre malul Nevei unde se aflau ei şi dorea să rămână neobservată, momentul potrivit fusese cu siguranţă bine ales. Un nor mare şi negru acoperea luna; vântul adia uşor. Barca ar avea timp să ajungă de la un mal la altul, fără să fie descoperită. Rouletabille nu mai aşteptă. Lăsându-se în patru labe, alergă ca un animal, repede şi silenţios, ridicându-se în spatele zidului vilei, unde coti, ajunse la poartă, îi sculă pe dvornickşi şi îl ceru pe Ermolai, care veni să-i deschidă poarta.

– Barinia? zise tânărul.

Ermolai arătă cu degetul spre dormitorul de la etaj.

– *Haraşo!*

Rouletabille traversă deja grădina şi se ridică în mâini până la fereastra de la camera Natachei, unde ascultă. O auzi clar pe Natacha plimbându-se prin camera întunecată. Se lăsă să cadă fără zgomot, urcă treptele verandei şi deschise uşa, apoi o închise atât de încet, încât Ermolai, care îl privea de afară, de la nici jumătate de metru distanţă, nu auzi nici cel mai mic scârţâit de balamale. Înăuntrul vilei, Rouletabille înaintă în vârful picioarelor. Găsi uşa de la salon deschisă. Uşa de la camera de zi nu fusese închisă, sau fusese deschisă din nou. Se întoarse înapoi, pipăi pe întuneric până găsi un scaun şi se aşeză, cu

mâna pe revolverul din buzunar, aşteptând derularea unor evenimente care nu aveau să mai întârzie mult. Din când în când, o auzea limpede pe Matrena Petrovna mişcându-se la etaj. Şi acest lucru le va da evident un sentiment de siguranţă celor care aveau nevoie ca parterul să fie liber în noaptea asta. Rouletabille îşi închipui că uşile de la camerele aflate la parter fuseseră lăsate deschise, astfel încât să le fie mai uşor celor care vor fi jos să audă ce se întâmplă sus. Şi poate că nu se înşela.

Deodată, se văzu o fâşie verticală de lumină palidă în camera de zi, a cărei fereastră dădea spre Neva. Tânărul deduse două lucruri: primul, că fereastra era deja întredeschisă, apoi, că luna ieşise din nou din spatele norilor. Fâşia de lumină dispăru aproape instantaneu, dar ochii lui Rouletabille, obişnuiţi acum cu obscuritatea, puteau încă să distingă fereastra întredeschisă. Acolo, întunericul nu era aşa de profund. Brusc, reporterul îşi simţi tâmplele zvâcnind, căci fereastra începu să se deschidă din ce în ce mai mult şi umbra unui bărbat apăru treptat în balcon. Rouletabille îşi scoase revolverul.

Bărbatul se ascunse imediat în spatele unuia dintre obloane şi ciocăni uşor în geam. Acolo unde stătea acum, nu mai putea fi văzut. Umbra lui se contopea cu umbra oblonului. Auzind ciocănitul, Natacha deschise cu precauţie uşa şi intră în camera de zi. În vârful picioarelor, fata se duse repede la fereastră şi o deschise. Bărbatul intră. Lumina palidă care pătrundea înăuntru îi arătă lui Rouletabille că Natacha mai purta încă hainele cu care o văzuse îmbrăcată în aceeaşi seară, la Krestowsky. Cât despre bărbat, tânărul încercă în zadar să-l identifice; nu era decât o masă întunecată, înfăşurată într-o manta. Bărbatul se aplecă şi-i sărută mâna Natachei. Ea nu rosti decât un cuvânt: *“Scan!”*

Dar nici nu-l rosti bine, că obloanele şi cele două jumătăţi ale ferestrei fură împinse cu forţă la o parte şi nişte umbre tăcute săriră repede în balcon şi intrară în vilă. Natacha scoase un ţipăt ascuţit, în care Rouletabille crezu că aude mai mult deznădejde decât groază, şi umbrele se aruncară asupra bărbatului; dar el, la prima alarmă, se aruncase la pământ şi le scăpase printre picioare. Ajunse din nou în balcon şi sări de acolo, tocmai când ceilalţi se întorceau spre el. Cel puţin, aşa i se păru lui Rouletabille, în semiîntuneric, că decursese misterioasa luptă, în cea mai impresionantă linişte, după acel strigăt înspăimântat al Natachei. Totul durase numai câteva secunde, iar bărbatul încă mai stătea agăţat de balcon, când o nouă persoană se năpusti din fundul holului. Era Matrena Petrovna.

Avertizată de Koupriane că ceva urma să se întâmple în acea noapte şi prevăzând că se va întâmpla la parter, unde i se interzisese să se ducă, femeia nu găsise altceva mai bun de făcut decât să o pună pe camerista ei credincioasă să urce în secret la etaj, poruncindu-i să se plimbe de colo-colo toată noaptea, ca să-i facă pe toţi să creadă că Matrena era lângă general, în timp ce aceasta rămăsese la parter, ascunsă în sufragerie.

Acum, Matrena Petrovna se repezi afară în balcon, strigând în rusă:

– Trageţi! Trageţi!

Tocmai în acel moment, bărbatul şovăia dacă să rişte să sară şi poate să-şi rupă gâtul, sau să coboare pe jgheab, ceea ce i-ar fi luat mai mult timp. Un poliţist trase asupra lui, dar nu-l nimeri şi bărbatul, după ce trase şi el şi îl răni pe poliţist, dispăru. Era încă departe de a se face ziuă ca să se poată vedea clar ce se petrecea sub balcon, unde nu se auzea decât lătratul revolverelor Browning. Şi nu putea exista nimic mai sinistru decât focuri de armă neînsoţite de strigăte, în ceaţa dimineţii. Înainte de a dispărea, bărbatul avusese timp doar

cât să dărâme repede cu piciorul una din cele două scări folosite de poliţişti să urce; acum aceştia, chiar şi cel rănit, coborâră cu toţii grămadă pe cealaltă scară, alunecând, căzând, ridicându-se şi fugind după umbra care continua să se îndepărteze, descărcându-şi neîncetat pistolul; alte umbre se iviră pe malul râului, plutind prin ceaţă. Deodată se auzi vocea lui Koupriane, dând ordine, strigându-le agenţilor lui să prindă prada, vie sau moartă. De la balcon, Matrena Petrovna striga şi ea tare, ca o sălbatică, iar Rouletabille încercă în zadar să o facă să tacă. Era înnebunită la gândul că "celălalt" ar putea totuşi să scape. Trase şi ea cu pistolul spre grupul de oameni, fără să ştie pe cine ar putea să rănească. Rouletabille o prinse de braţ şi femeia, când se întoarse spre el mânioasă, o văzu pe Natacha, care, aplecată peste balcon până mai avea puţin şi cădea, rostind cu buzele tremurătoare cuvinte în delir, urmărea cât de bine putea desfăşurarea luptei, încercând să înţeleagă ce se întâmpla acolo jos, sub copaci, în apropierea Nevei, unde acum agitaţia luase amploare. Matrena Petrovna o apucă de braţe şi o trase înapoi. După care, o luă de gât şi o aruncă grămadă în salon. Când aproape că-şi strangulase fiica vitregă, Matrena Petrovna văzu că generalul era acolo. În licărirea palidă a zorilor, acesta părea o fantomă. Prin ce miracol reuşise Feodor Feodorovitch să coboare scările şi să ajungă acolo? Cum se întâmplase acest lucru? Îl văzu tremurând de mânie sau de amărăciune sub faldurile mantiei de soldat, care flutura în jurul lui. Generalul întrebă, cu o voce răguşită:

– Ce e asta?

Matrena Petrovna se aruncă la picioarele lui, făcu semnul ortodox al crucii, ca şi cum ar fi dorit să-l invoce pe Dumnezeu ca martor, şi apoi, arătând spre Natacha, i-o denunţă soţului ei pe fată, de parcă ar fi arătat-o unui judecător.

– Feodor Feodorovitch, cea care a vrut de mai multe ori să te asasineze şi care i-a deschis dacha asasinului în noaptea asta este fiica ta.

Generalul se sprijini cu mâinile de perete şi, uitându-se la Matrena şi la Natacha, care acum erau amândouă pe podea în faţa lui, într-o atitudine imploratoare, îi zise Matrenei:

– Tu eşti cea care mă omoară.

– Eu? Doamne Dumnezeule! bolborosi Matrena Petrovna cu disperare. Dacă aş fi putut să te scutesc de asta, Iisus ar fi fost milostiv! Dar nu mai spun nimic ca să te chinu-iesc. Feodor Feodorovitch, interogheaz-o pe fiica ta şi, dacă ceea ce am spus nu e adevărat, omoară-mă, omoară-mă ca pe un animal mincinos şi rău. Îţi voi mulţumi, îţi voi mulţumi şi voi muri mai fericită decât dacă ceea ce am spus ar fi fost adevărat. Ah, vreau să mor! Omoară-mă!

Feodor Feodorovitch o dădu la o parte cu bastonul lui, aşa cum dă cineva un vierme la o parte din calea sa. Fără să mai spună nimic, femeia se ridică în picioare şi se uită cu ochii obosiţi şi cu faţa înnebunită la Rouletabille, care o apucă de braţ. Dacă ar mai fi avut mâinile libere, n-ar fi ezitat nici o secundă să se pedepsească singură, din pricina amărăciunii de a-l fi îndepărtat pe Feodor de ea. Iar lui Rouletabille i se părea îngrozitor că era nevoit să asiste la una din acele oribile drame de familie al căror rezultat, în vremurile sălbatice ale lui Petru cel Mare, l-ar fi trimis pe general la spânzurătoare, fie în calitate de tată, fie în calitate de soţ.

Generalul nu catadicsi să ia în considerare nici măcar pentru o clipă delirul Matrenei. Îi zise fiicei lui, care era scuturată de suspine pe podea:

– Ridică-te, Natacha Feodorovna.

Şi fiica lui Feodor înţelese că tatăl ei nu ar fi crezut-o niciodată vinovată. Se ridică spre el şi îi sărută mâinile, ca o sclavă fericită.

În acel moment, mai multe lovituri zguduiră uşa de la verandă. Matrena, câinele de pază, care îşi dorea să moară după reproşul făcut de Feodor, dar care era încă la postul ei, alergă spre ceea ce credea ea că e un nou pericol. Dar recunoscu vocea lui Koupriane, care îi striga să deschidă. Îi dădu chiar ea drumul înăuntru.

– Ce s-a întâmplat? întrebă ea, implorator.

– Ei bine, e mort.

Un ţipăt îi răspunse. Natacha îi auzise cuvintele.

– Dar cine– cine– cine? întrebă Matrena, cu răsuflarea tăiată.

Koupriane se duse la Feodor şi îi luă mâinile.

– Domnule general– zise el– , era un bărbat care jurase să vă distrugă şi pe care duşmanii dumneavoastră l-au folosit drept instrument. Tocmai l-am omorât pe acel bărbat.

– Îl cunosc? întrebă Feodor.

– Este unul dintre prietenii dumneavoastră; l-aţi tratat ca pe un fiu.

– Numele lui?

– Întrebaţi-o pe fiica dumneavoastră, domnule general.

Feodor se întoarse spre Natacha, care îl fulgera cu privirea pe Koupriane, încercând să afle ce reprezenta vestea pe care o adusese acesta– adevărul sau un şiretlic.

– Îl cunoşti pe omul care a vrut să mă omoare, Natacha?

– Nu, îi răspunse ea tatălui ei, pe un ton plin de furie. Nu, nu cunosc nici un astfel de om.

– Domnişoară– zise Koupriane, cu o voce fermă şi îngrozitor de ostilă– , în noaptea asta, i-aţi deschis cu propriile mâini acea fereastră; şi i-aţi deschis-o de mai multe ori. În timp ce toţi cei de aici îşi fac datoria şi au grijă să nu poată intra nimeni noaptea în casa unde doarme generalul Trebassof, guvernatorul Moscovei, condamnat la moarte de Comitetul Revoluţionar Central, reunit acum la Presnia, asta faceţi dumneavoastră;

dumneavoastră sunteţi cea care introduceţi duşmanul înăuntru.

– Răspunde, Natacha; spune-mi dacă ai lăsat pe cineva să intre în această casă noaptea. Da sau nu.

– Tată, este adevărat.

Feodor urlă ca un leu:

– Numele lui!

– Ţi-l va spune chiar acest domn, zise Natacha, cu o voce plină de groază şi arătă spre Koupriane. De ce nu-ţi spune chiar el numele acelei persoane? Trebuie să-l ştie, dacă omul e mort.

– Şi dacă nu e mort– replică Feodor, care făcea un efort vizibil să se abţină– dacă acel om, pe care l-ai ajutat să intre în noaptea asta la mine în casă, a reuşit să scape, aşa cum se pare că speri, ne vei spune numele lui?

– N-aş putea să fac asta, tată.

– Şi dacă te rog eu să ni-l spui?

Natacha îşi scutură deznădăjduită capul.

– Şi dacă îţi ordon?

– Poţi să mă şi omori, tată, eu nu voi pronunţa acel nume.

– Ticăloaso!

Generalul îşi ridică bastonul spre ea. Astfel îşi omorâse Ivan cel Groaznic fiul, cu o lovitură de suliţă. Dar Natacha, în loc să-şi plece capul sub lovitura care o ameninţa, se întoarse spre Koupriane şi îi zise, pe un ton triumfător:

– Nu e mort. Dacă aţi fi reuşit să-l prindeţi, viu sau mort, i-aţi fi ştiut deja numele.

Koupriane făcu doi paşi spre ea, îşi puse mâna pe umărul ei şi zise:

– Michael Nikolaievitch.

– Michael Korsakoff! exclamă generalul.

Ca şi cum ar fi fost revoltată de acea sugestie, Matrena Petrovna se îndreptă de spate ca să repete:

– Michael Korsakoff!

Generalului nu-i venea să-şi creadă urechilor şi tocmai se pregătea să protesteze, când observă că

fiica lui se întorsese şi încerca să fugă în camera ei. O opri cu un gest înspăimântător.

– Natacha, ne vei spune imediat de ce a venit Michael Korsakoff aici, în noaptea asta.

– Feodor Feodorovitch, a venit ca să te otrăvească.

Matrena fu cea care vorbi acum şi pe care nimic nu ar fi putut să o facă să tacă, deoarece femeia văzu în încercarea Natachei de a fugi cea mai sinistră mărturisire. Ca o furie răzbunătoare, Matrena povesti prin ce trecuse, cu strigăte şi cu gesturi teribile, ca şi cum ar fi văzut din nou întinzându-se în faţa ochilor ei mâna înarmată cu otravă, misterioasa mână, deasupra pernei bietului ei invalid, a dragului şi severului ei tiran; le spuse despre noaptea precedentă şi despre toate spaimele ei şi, venită de pe buzele ei, rostită volubil şi sacadat, acea relatare ameninţătoare căpăta accente groteşti. În cele din urmă, le spuse tot ce făcuseră, ea şi micul francez, ca să nu-l lase pe "celălalt" să suspecteze că a fost descoperit, ca să-i prindă în sfârşit în capcana lor pe toţi cei care plănuiseră de atâtea zile şi de atâtea nopţi să-l omoare pe Feodor Feodorovitch. Când termină, i-l arătă pe Rouletabille lui Feodor şi strigă:

– Iată-l pe cel care ţi-a salvat viaţa!

În timp ce asculta această relatare tragică, Natacha se abţinu de mai multe ori să nu o întrerupă şi Rouletabille, care o supraveghea îndeaproape, văzu că fata făcu eforturi aproape supraomeneşti ca să reuşească acest lucru. Întreaga oroare a ceea ce părea că este şi pentru ea, ca şi pentru Feodor, o revelaţie a crimei lui Michael nu o potoli, ci păru, dimpotrivă, că îi dă înapoi cu toată puterea viaţa care se scursese din ea cu câteva secunde mai devreme. Nici n-apucă bine Matrena să termine de strigat "Iată-l pe cel care ţi-a salvat viaţa!", că Natacha strigă la rândul ei, întorcându-se spre reporter şi aruncându-i o privire plină de cea mai înspăimântătoare ură:

– Iată-l pe cel care a provocat moartea unui om nevinovat!

Se întoarse spre tatăl ei:

– Ah, tată, lasă-mă, lasă-mă să-ţi spun că Michael Nikolaievitch, care a venit aici în seara asta, recunosc, şi pe care, e adevărat, l-am introdus în casă, Michael Nikolaievitch n-a fost aici ieri şi că omul care a încercat să te otrăvească este cu siguranţă altcineva.

La auzul acestor cuvinte, Rouletabille se făcu palid, dar nu-şi pierdu stăpânirea de sine. Răspunse simplu:

– Nu, domnişoară, a fost acelaşi om.

Şi Koupriane se simţi obligat să adauge:

– În orice caz, am găsit dovezi ale legăturilor lui Michael Nikolaievitch cu revoluţionarii.

– Unde aţi găsit aşa ceva? întrebă tânăra, întorcând spre şeful poliţiei un chip răvăşit de durere.

– La Krestowsky, domnişoară.

Ea se uită lung la el, ca şi cum ar fi vrut să pătrundă până în adâncul gândurilor lui.

– Ce dovezi? întrebă ea, implorator.

– Nişte scrisori, pe care le-am pus sub sigiliu.

– Îi erau adresate? Ce fel de scrisori?

– Dacă vă interesează, le vom deschide în faţa dumneavoastră.

– Dumnezeule! Dumnezeule! icni ea. Unde aţi găsit aceste scrisori? Unde? Spuneţi-mi unde!

– Vă voi spune. La vilă, în camera lui. Am forţat încuietoarea de la birou.

Fata păru că îşi recapătă suflul, dar tatăl ei o prinse brutal de braţ.

– Haide, Natacha, spune-ne ce căuta omul acela aici, în noaptea asta.

– În camera ei! strigă Matrena Petrovna.

Natacha se întoarse spre Matrena:

– Tu ce crezi? Spune-mi chiar acum.

– Şi eu, eu ce ar trebui să cred? mormăi Feodor. Încă nu mi-ai spus. Nu ştiai că acel bărbat avea

legături cu duşmanii mei. În privinţa asta poate că eşti nevinovată. Vreau să cred acest lucru. O vreau, în numele cerului, o vreau. Dar de ce l-ai primit? De ce? De ce l-ai adus aici, ca hoţ sau ca...

– O, tată, ştii că îl iubesc pe Boris, că îl iubesc din toată inima şi că nu aş putea fi a altcuiva decât a lui.

– Atunci, atunci, atunci– vorbeşte!

Tânăra fată ajunse în pragul crizei.

– Ah, tată, tată, nu mă întreba! Tu, mai ales tu, nu mă întreba acum. Nu pot spune nimic! Nu-ţi pot spune nimic. În afară de faptul că sunt sigură– sigură, mă înţelegi?– că Michael Nikolaievitch nu a venit aici noaptea trecută.

– Ba a venit, insistă Rouletabille, cu o voce uşor tulburată.

– A venit aici cu otravă. A venit aici să-l otrăvească pe tatăl tău, Natacha, gemu Matrena Petrovna, care îşi frângea mâinile, cu gesturi tragice, sincere şi naive.

– Iar eu,– replică arzător fiica lui Feodor, pe un ton atât de convingător, încât îi făcu pe toţi să vibreze, mai ales pe Rouletabille– eu vă spun că nu a fost el, că nu a fost el, că nu a putut fi el. Vă jur că a fost altcineva, altcineva.

– Atunci, tot dumneavoastră l-aţi lăsat să intre şi pe acest altcineva? zise Koupriane.

– Ah, da, da. Eu am fost. Eu am fost. Eu am fost cea care a lăsat fereastra şi obloanele deschise. Da, eu am făcut asta. Dar nu l-am aşteptat pe celălalt, pe celălalt care a venit să omoare. Cât despre Michael Nikolaievitch, îţi jur, tată, pe tot ce am mai scump în cer şi pe pământ, că nu ar fi putut comite crima despre care vorbeşti. Şi acum– omoară-mă, căci nu mai am nimic altceva de spus.

– Otrava– replică Koupriane cu răceală– , otrava pe care a turnat-o în somniferul generalului a fost sulfat de cupru, care era pe strugurii aduşi de mareşalul curţii. Acei struguri au fost lăsaţi aici de mareşal, care i-a prevenit pe Michael

Nikolaievitch şi pe Boris Alexandrovitch să-i spele. Strugurii au dispărut. Dacă Michael e nevinovat, îl acuzi pe Boris?

Natacha, care păru că-şi pierde deodată orice putere de a se apăra, gemu, imploră, ocărî, păru că moare.

– Nu, nu. Nu-l acuzaţi pe Boris. El n-are nici o legătură cu toate astea. Nu-l acuzaţi pe Michael. Nu acuzaţi pe nimeni, atâta timp cât nu ştiţi despre ce e vorba. Dar ei doi sunt nevinovaţi. Credeţi-mă. Credeţi-mă. Ah, cum aş putea să vă spun, cum aş putea să vă conving! Nu vă pot spune nimic. Şi l-aţi ucis pe Michael. Ah, ce-aţi făcut, ce-aţi făcut?

– Am suprimat un om care nu era altceva decât instrumentul faptelor josnice ale nihilismului, zise Koupriane, cu o voce rece ca gheaţa.

Fata reuşi să-şi recapete din nou energia, ceea ce era imposibil de imaginat, în starea adâncă de disperare în care se afla. Îşi ridică pumnii spre Koupriane:

– Nu-i adevărat, nu-i adevărat. Astea sunt calomnii, infamii! Invenţii ale poliţiei! Hârtii născocite ca să-l incrimineze. Nu există nimic din ceea ce aţi spus că aţi găsit la el acasă. Nu e posibil. Nu e adevărat.

– Unde sunt acele hârtii? întrebă Feodor, cu o voce aspră. Adu-le aici imediat, Koupriane; vreau să le văd.

Koupriane era uşor tulburat şi acest lucru nu-i scăpă Natachei, care strigă:

– Da, da, să ni le dea, să le aducă aici dacă le are. Dar nu le are, zise ea cu bucurie sălbatică. Nu are nimic. Vezi, tată, că nu are nimic. Le-ar fi adus deja. Nu are nimic. Îţi spun eu că nu are nimic. Ah, nu are nimic! Nu are nimic!

Şi căzu pe podea, plângând şi suspinând:

– Nu are nimic, nu are nimic!

Părea că plânge de bucurie.

– E adevărat? întrebă Feodor Feodorovitch, cu cea mai sumbră voce. Este adevărat, Koupriane, că

nu ai nimic?

– E adevărat, domnule general, că nu am găsit nimic. Totul fusese deja luat.

Dar Natacha dădu drumul unui adevărat torent de fericire:

– N-a găsit nimic! Cu toate astea, îl acuză că era aliat cu revoluţionarii. De ce? De ce? Pentru că l-am lăsat să intre în casă? Dar eu, eu sunt revoluţionară? Spuneţi-mi. Am jurat eu să-l omor pe tata? Eu? Eu? Ah, nu ştie ce să spună. Vezi şi tu, tată, că tace. A minţit. A minţit.

– De ce ai făcut această declaraţie falsă, Koupriane?

– O, l-am suspectat pe Michael de ceva vreme şi, într-adevăr, după ceea ce tocmai s-a întâmplat, nu mai putem avea nici o îndoială.

– Da, dar ai declarat că ai documente şi nu le ai. Asta e o procedură îngrozitoare, Koupriane, replică Feodor aspru. Te-am auzit de multe ori condamnând astfel de mijloace.

– Domnule general! Suntem siguri, înţelegeţi, suntem absolut siguri că omul care a încercat să vă otrăvească ieri şi cel care a murit azi sunt unul şi acelaşi.

– Şi ce motiv ai să fii atât de sigur? Este necesar să ne spui, insistă generalul, care tremura de supărare şi de nerăbdare.

– Da, să ne spună acum.

– Întrebaţi-l pe domnul, zise Koupriane.

Se întoarseră cu toţii spre Rouletabille.

Reporterul răspunse, afişând o linişte pe care poate că nu o simţea în totalitate:

– Pot să vă spun, aşa cum i-am spus deja mai înainte domnului prefect al poliţiei, că o singură persoană, şi numai una, a lăsat urmele diverselor ei căţărări pe zid şi pe balcon.

– Idiotule! îl întrerupse Natacha, cu un dispreţ pătimaş faţă de tânăr. Şi asta te mulţumeşte?

Generalul îl prinse cu brutalitate pe reporter de încheietura mâinii:

– Ascultă-mă, domnule. Un om a venit aici în noaptea asta. Acest lucru mă priveşte numai pe mine. Nimeni în afară de mine nu are dreptul să fie uimit. Este problema mea, o problemă între mine şi fiica mea. Dar dumneata, dumneata tocmai ne-ai spus că eşti sigur că acel om este un asasin. Vezi, în cazul ăsta e nevoie de altceva. E nevoie de dovezi şi vreau acele dovezi imediat. Vorbeşti despre urme; foarte bine, vom merge şi vom examina împreună acele urme. Şi îmi doresc, pentru binele dumitale, domnule, să fiu la fel de convins de ele ca şi dumneata.

Rouletabille îşi eliberă încheietura din strânsoare şi răspunse perfect liniştit:

– Acum, domnule, nu vă mai pot dovedi nimic.

– De ce?

– Pentru că scările agenţilor de poliţie mi-au şters toate dovezile, domnule.

– Prin urmare, nu ne rămâne decât cuvântul dumitale, încrederea dumitale în propria persoană. Şi dacă te înşeli?

– N-ar recunoaşte-o niciodată, tată, strigă Natacha. Ah, el este cel care merită soarta pe care tocmai a avut-o Michael Nikolaievitch. Nu-i aşa? Nu ştiai asta? Şi din pricina acestui lucru vei avea remuşcări eterne! Nu-i aşa că există ceva care te împiedică întotdeauna să recunoşti că te înşeli? Ai provocat moartea unui om nevinovat. Ştii foarte bine, ştii foarte bine că nu l-aş fi lăsat niciodată pe Michael Nikola-ievitch să intre în casă dacă aş fi crezut că era în stare să-l otrăvească pe tatăl meu.

– Domnişoară, sunt sigur de asta, răspunse Rouletabille, fără să-şi plece ochii sub privirea fulgerătoare a Natachei.

Rosti aceste cuvinte pe un astfel de ton, încât Natacha continuă să se uite la el cu o durere de neînţeles în ochi. Ah, nedumerirea acelor două priviri, scena mută care se petrecu între acei doi tineri, dintre care unul dorea să se facă înţeles, iar

celălalt se temea mai mult decât orice să nu fie înţeles în totalitate. Natacha murmură:

– Cum se uită la mine! Vedeţi, el este demonul; da, da, micul domovoi, micul domovoi. Dar ai grijă, biet nenorocit; nu ştii ce ai făcut.

Se întoarse brusc spre Koupriane:

– Unde este trupul lui Michael Nikolaievitch? zise el. Vreau să-l văd. Trebuie să-l văd.

Feodor Feodorovitch căzuse pe un scaun, ca şi cum ar fi adormit. Matrena Petrovna nu îndrăzni să se apropie de el. Uriaşul părea rănit de moarte, descurajat pentru totdeauna. Ceea ce nu reuşiseră să facă nici bombele, nici gloanţele, nici otrava, unica idee a implicării fiicei lui în complotul îngrozitor ţesut în jurul lui– sau, mai degrabă, imposibilitatea cu care se confrunta de a înţelege atitudinea Natachei, misterioasa ei purtare, haosul explicaţiilor ei, strigătele ei înnebunite, susţinerea faptului că e nevinovată, acuzaţiile ei, ameninţările ei, rugăminţile ei şi toată tulburarea ei, recunoaşterea faptului că fusese implicată în aventura nocturnă în care Michael Nikolaievitch îşi găsise sfârşitul, toate astea îl doborâseră pe Feodor Feodorovitch ca pe un pai. Pentru o clipă, generalul căută refugiu în speranţa vagă că Koupriane era mai puţin sigur decât pretindea de vinovăţia ofiţerului de ordonanţă. Dar acest lucru, la urma urmei, reprezenta doar un detaliu fără importanţă pentru el. Tot ce conta era semnificaţia acţiunilor Natachei, iar nefericita fată nu părea îngrijorată de ceea ce ar putea să creadă el despre asta. Stătea acolo, luptând împotriva lui Koupriane, a lui Rouletabille şi a Matrenei Petrovna, luându-i apărarea lui Michael Nikolaievitch al ei, în timp ce el, tatăl, după ce tocmai eşuase să o înspăimânte, stătea într-un colţ, suferind îngrozitor.

Koupriane se duse la el şi îi zise:

– Ascultaţi-mă, Feodor Feodorovitch. Cel care vă vorbeşte este şef al poliţiei, cu voia ţarului, şi

prietenul dumneavoastră, prin bunăvoinţa lui Dumnezeu. Dacă nu-i veţi cere în faţa noastră, care suntem familiarizaţi cu tot ce s-a întâmplat şi care ştim cum să păstrăm un secret, dacă nu-i veţi cere fiicei dumneavoastră să ne spună motivul comportamentului ei faţă de Michael Nikolaievitch şi dacă nu vă spune cu toată sinceritatea, nu mai am ce face aici. Oamenilor mei li s-a dat deja ordin să părăsească această casă, pe motiv că nu sunt demni să-l păzească pe cel mai loial supus al Maiestăţii Sale; nu am protestat, dar acum vă cer la rândul meu să-mi dovediţi că cel mai periculos duşman pe care l-aţi avut în casă nu este fiica dumneavoastră.

Aceste cuvinte, care făceau un rezumat al oribilei situaţii, veniră ca o uşurare pentru Feodor. Da, trebuie să afle cu toţii. Koupriane avea dreptate. Natacha trebuie să vorbească. Îi ordonă fiicei lui să spună tot, absolut tot.

Natacha îl fixă din nou pe Koupriane cu privirea ei plină de o ură de moarte, apoi îşi întoarse ochii de la el şi repetă, cu o voce fermă:

– Nu am nimic de spus.

– Iată-l pe complicele asasinilor dumneavoastră, mârâi atunci Koupriane, întinzându-şi braţul.

Natacha scoase un ţipăt de animal rănit şi căzu la picioarele tatălui ei. Le înconjură cu braţe imploratoare. Le strânse la piept. Suspină din adâncul inimii. Iar el, neînţelegând, o lăsă să zacă acolo, distant, ostil, sumbru. Apoi, ea gemu înnebunită, plânse amarnic şi dramatica atmosferă în care îl învălui astfel pe Feodor făcu să pară totul asemănător strigătelor din vremuri trecute, când tatăl atotputernic şi pedepsitor apărea în camerele femeilor ca să le pedepsească pe cele vinovate.

– Tată! Tată drag! Uită-te la mine! Uită-te la mine! Ai milă de mine şi nu-mi cere să vorbesc atunci când trebuie să tac pentru totdeauna. Şi crede-mă pe mine! Nu-i crede pe aceşti oameni! Nu o crede pe Matrena Petrovna. Sunt sau nu fiica

ta? Propria ta fiică! Natacha Feodorovna a ta! Nu-ţi pot clarifica lucrurile. Nu, nu, pe Sfânta Fecioară, Mamă a lui Iisus, nu pot da nici o explicaţie. Asta pentru că nu trebuie, pe sfintele icoane. În numele mamei mele, pe care nu am cunoscut-o şi al cărui loc l-ai luat tu, o, tată, nu mă mai întreba nimic! Nu mă mai întreba nimic! Ci ia-mă în braţe, aşa cum făceai când eram mică; îmbrăţişează-mă, tată drag; iubeşte-mă. N-am mai avut niciodată o astfel de nevoie să fiu iubită. Iubeşte-mă! Sunt tristă. Nefericita de mine, care nici măcar nu mă pot omorî în faţa ochilor tăi, pentru a-ţi demonstra nevinovăţia şi dragostea mea. Tată, tată! La ce-ţi vor fi de folos braţele în restul zilelor pe care le mai ai de trăit, dacă nu mai vrei să mă strângi la piept? Tată! Tată!

Fata îşi puse capul pe genunchii lui Feodor. Părul i se desfăcuse şi atârna în jurul ei, într-o masă neagră magnifică şi dezordonată.

– Uită-te în ochii mei! Uită-te în ochii mei! Vezi cât te iubesc ei, *batouchka! Batouchka!* Dragul meu *batouchka!*

Atunci, Feodor începu să plângă. Lacrimile lui mari se amestecară cu lacrimile Natachei. Îi înălţă capul spre el şi o întrebă simplu, cu o voce frântă:

– Nu-mi poţi spune nimic acum? Dar când îmi vei spune?

Natacha se uită în ochii lui, apoi îşi ridică privirea spre cer şi de pe buzele ei scăpă, ca un suspin, un singur cuvânt:

– Niciodată.

Atunci se întâmplă ceva nobil şi înspăimântător, care îi făcu pe Matrena Petrovna, pe Koupriane şi pe reporter să se cutremure. Feodor luase faţa fiicei lui în mâini. Se uită lung la acei ochi înălţaţi spre cer, la gura care tocmai rostise cuvântul "Niciodată", apoi, încet, buzele lui aspre sărutară buzele chinuite şi tremurătoare ale fetei. O strânse la piept. Ea îşi ridică triumfător şi sălbatic capul şi strigă, cu un braţ întins spre Matrena Petrovna:

– Mă crede! Mă crede! Şi tu m-ai fi crezut, dacă ai fi fost mama mea adevărată.

Capul i se lăsă pe spate şi fata căzu inconştientă pe podea. Feodor îngenunche, veghind asupra ei, deplângând-o şi făcându-le semn celorlalţi să iasă din cameră.

– Plecaţi! Plecaţi cu toţii! Cu toţii! Şi tu, Matrena Petrovna. Plecaţi!

Cei trei dispărură, înspăimântaţi de gestul lui sălbatic.

În mica dacha de dincolo de râu, la Krestowsky, era un cadavru. Agenţii serviciului secret îl păzeau, în timp ce îl aşteptau pe şeful lor. Michael Nikolaievitch venise acolo să moară, iar poliţiştii îl ajunseseră din urmă tocmai când acesta îşi dădea ultima suflare. Erau în spatele lui atunci când, trăgând să moară, se târâse până în camera lui şi căzuse grămadă. Katharina, fetiţa din Boemia, era acolo. Îşi aplecase căpşorul inteligent şi uimit deasupra agoniei lui de moarte. Poliţiştii roiseră peste tot, scotocind, forţând încuietori, trăgând sertarele de la birou, răsturnând mese şi golind dulapuri. Nu omiseseră nimic în căutarea lor, spintecând până şi salteaua şi răscolind chiar şi camera lui Boris Mourazoff, care era plecat în noaptea aceea. Căutaseră temeinic, dar în camera lui Michael nu găsiseră absolut nimic din ceea ce căutau. Strânseseră însă o mulţime de publicaţii care îi aparţineau lui Boris: cărţi occidentale, eseuri despre economie politică, o istorie a revoluţiei franceze şi versuri pentru care un om ar fi trebuit să fie spânzurat. Le puseseră pe toate sub sigiliu. În timpul percheziţiei, Michael murise în braţele Katharinei. Fetiţa îl ţinuse strâns, după ce îi descheiase hainele, descoperindu-i pieptul, ca să-i uşureze fără îndoială ultima suflare. Nefericitul ofiţer primise un glonţ în ceafă imediat după ce sărise în Neva din spatele dachei Trebassof şi începuse să traverseze râul înot. Era un miracol că reuşise să continue să înoate. Sperase desigur să

moară în pace, dacă măcar ar fi putut să ajungă acasă. Evident, crezuse că putea reuşi acest lucru, o dată ce scăpase de copoii lui umani. Nu ştia că fusese recunoscut şi că, prin urmare, refugiul lui era cunoscut.

Acum, poliţiştii trecuseră din pivniţă la mansardă. Koupriane veni de la vila Trebassof să li se alăture, iar Rouletabille îl urmă. Reporterul nu suportă vederea acelui cadavru, care încă mai era cald, a ochilor larg deschişi, care păreau că se uită fix la el, reproşându-i această moarte violentă. Se întoarse cu spatele, dezgustat şi poate chiar puţin speriat. Koupriane îi surprinse mişcarea.

– Regrete? întrebă el.

– Da, zise Rouletabille. O moarte trebuie întotdeauna regretată. Cu toate astea, era un criminal. Dar îmi pare sincer rău că a murit înainte de a fi fost forţat să mărturisească, deşi suntem siguri în privinţa asta.

– Adică în privinţa faptului că era agentul nihiliştilor? Sunteţi încă de aceeaşi părere? întrebă Koupriane.

– Da.

– Ştiţi că nu s-a găsit nimic aici, în camera lui. Singurele hârtii compromiţătoare care au fost găsite îi aparţin lui Boris Mourazoff.

– De ce spuneţi asta?

– Oh– nimic.

Koupriane îşi interogă din nou oamenii. Aceştia răspunseră categoric. Nu, nu se găsise nimic care să incrimineze în mod direct pe cineva; şi, deodată, Rouletabille observă că discuţia dintre poliţişti şi şeful lor devenise mai aprinsă. Koupriane se înfuriase şi îi mustra cu violenţă. Ei se scuzau cu gesturi înflăcărate şi vorbind repede.

Koupriane se îndepărtă. Rouletabille se duse după el. Ce se întâmplase?

Când îl ajunse din urmă pe Koupriane, îi puse întrebarea. Încă grăbindu-se, Koupriane îi spuse în câteva cuvinte reporterului că tocmai aflase că

poliţiştii o lăsaseră pe micuţa ţigancă Katharina pentru o clipă singură cu ofiţerul muribund. Katharina era menajera lui Michael şi a lui Boris. Cunoştea secretele amândurora. Primul lucru pe care l-ar fi ştiut orice începător era că fetiţa ar fi trebuit să fie ţinută permanent sub supraveghere; acum, nimeni nu ştia unde era. Trebuia căutată şi găsită imediat, căci îi descheiase cămaşa lui Michael şi probabil că de aceea poliţiştii nu găsiseră nici un fel de documente asupra cadavrului, atunci când îl percheziţionaseră. Absenţa documentelor, a unui portofel, nu era normală.

Căutarea începu în zorii trandafirii ai insulelor. La orizont se vedeau deja nişte nuanţe sângerii. Câţiva poliţişti strigară că dăduseră de urma fetei. Fugiră pe sub copaci, pentru că era aproape sigur că aceasta o luase pe poteca îngustă care ducea la podul ce unea Krestowsky de ostrovul Kameny. Câteva indicii descoperite de poliţiştii care roiau la dreapta şi la stânga potecii confirmară această ipoteză. Şi nu se vedea nici o trăsură! Continuară cu toţii să fugă, Koupriane printre primii. Rouletabille se ţinu după el, dar fără să-l depăşească. Deodată, se auziră strigăte şi chemări printre poliţişti. Unul din ei arătă spre ceva care aluneca pe panta înclinată. Era micuţa Katharina. Zbura ca vântul, dar într-un fel nebunesc. Ajunsese pe malul stâng al ostrovului Kameny.

– O, de-am avea o trăsură, un cal! strigă Koupriane, care îşi lăsase mijlocul de transport la Eliaguine. Dovada e acolo. Este dovada finală a tot ceea ce ne scapă!

Acum era destulă lumină afară pentru a vedea clar împrejurimile. Katharina fu zărită uşor atunci când ajunse la podul Eliaguine. Era în ostrovul Eliaguine. Ce căuta acolo? Se ducea la vila Trebassof? Ce ar avea ea să le spună lor? Nu, a cotit la dreapta. Poliţiştii se năpustiră pe urmele ei. Era încă departe în faţa lor şi părea că nu oboseşte

deloc. Apoi, dispăru printre copaci, în crâng, continuând să o ia la dreapta. Koupriane scoase un strigăt de bucurie. Dacă o lua în direcţia aceea, aveau să o prindă sigur. Cu răsuflarea tăiată, dădu ordin ca insula să fie înconjurată. Acum fata nu mai putea scăpa! Nu mai putea scăpa! Dar unde se ducea? Koupriane cunoştea insula mai bine decât oricine. O luă pe scurtătură, ca să ajungă în cealaltă parte, în locul spre care se părea că se îndrepta Katharina, şi aproape că dădu numaidecât peste fată, care ţipă surprinsă şi o luă la fugă cât o ţinură picioarele.

– Stai sau trag! strigă Koupriane şi îşi scoase revolverul.

Dar cineva i-l luă din mână.

– Nu asta! zise Rouletabille, în timp ce aruncă pistolul departe de ei.

Koupriane îl înjură şi continuă urmărirea. Furia îi sporea puterile şi agilitatea; aproape că puse mâna pe Katharina, care mai avea puţin şi-şi pierdea răsuflarea, dar Rouletabille se aruncă în braţele şefului poliţiei şi se rostogoliră amândoi pe iarbă. Când Koupriane se ridică, o văzu pe Katharina urcând în grabă nebună scările care duceau la “Barque”, restaurantul plutitor de la strielka. Blestemându-l pe Rouletabille, dar crezând că prada va fi acum uşor capturată, şeful poliţiei se grăbi la rândul lui spre “Barque”, înăuntrul căruia dispăruse Katharina. Ajunse la piciorul scării. Sus, pe prima treaptă, apăru silueta prinţului Galitch, care se pregătea să coboare din restaurant. Vederea lui fu ca o lovitură pentru Koupriane, oprindu-l din ascensiune. Galitch avea un aer fericit, a cărui semnificaţie Koupriane o înţelese perfect. Era evident că ajunsese prea târziu. Fu sigur de asta şi se simţi profund descurajat. Iar această apariţie a prinţului la restaurantul “Barque” explica destul de convingător motivul pentru care Katharina fugise în acea direcţie.

Dacă ţiganca şterpelise documentele sau portofelul mortului, acum prinţul era cel care le avea în buzunar. Koupriane tremură când îl văzu pe prinţ gata să treacă pe lângă el. Prinţul îl salută şi se amuză întrebându-l cu ironie:

– Ce mai faceţi, dragă domnule Koupriane? Mi se pare că Excelenţa Voastră s-a sculat devreme astăzi. Dacă nu, atunci eu sunt cel care se duce prea târziu la culcare.

– Prinţe– zise Koupriane– , oamenii mei urmăresc o fată din Boemia pe nume Katharina, bine cunoscută în restaurantele unde cântă. Am văzut-o intrând în restaurantul "Barque". V-aţi întâlnit din întâmplare cu ea?

– Dumnezeule! Domnule Koupriane, nu sunt portarul restaurantului "Barque" şi nu am observat nimic şi pe nimeni. În plus, sunt puţin cam somnoros, fireşte. Mă scuzaţi.

– Prinţe, nu se poate să nu o fi văzut pe Katharina.

– O, domnule prefect al poliţiei, chiar dacă aş fi văzut-o, nu v-aş spune acest lucru, din moment ce o urmăriţi. Mă luaţi drept unul din copoii dumneavoastră? Se spune că i-aţi recrutat din toate clasele sociale, dar eu susţin cu insistenţă că nu m-am înrolat încă. Aţi făcut o greşeală, domnule Koupriane.

Prinţul salută din nou. Dar Koupriane continuă să-i stea în cale.

– Prinţe, gândiţi-vă că această chestiune este foarte serioasă. Michael Nikolaievitch, ofiţerul de ordonanţă al generalului Trebassof, a murit şi această fetiţă i-a furat documentele. Toate persoanele care au vorbit cu Katharina vor fi suspectate. Aceasta este o afacere de stat, domnule, care ar putea ajunge foarte departe. Îmi puteţi jura că nu aţi văzut-o şi că nu aţi vorbit cu Katharina?

Prinţul se uită cu atâta obrăznicie la Koupriane, încât prefectul poliţiei se făcu palid de mânie. Ah, dacă ar putea– dacă măcar ar îndrăzni!– dar pe

astfel de oameni nu-i putea atinge. Galitch trecu pe lângă el fără să-i răspundă şi îi porunci schwitzarului să-i cheme o trăsură.

– Foarte bine, îi voi raporta ţarului, zise Koupriane.

Galitch se întoarse. Era la fel de palid ca şi Koupriane.

– În cazul ăsta, domnule– zise el– , nu uitaţi să adăugaţi că sunt cel mai umil servitor al Maiestăţii Sale.

Trăsura trase la scară. Prinţul se urcă în ea. Koupriane îl privi îndepărtându-se, plin de furie şi cu pumnii încleştaţi. Tocmai atunci sosiră şi oamenii lui.

– Duceţi-vă! Căutaţi! zise el cu asprime, arătând spre "Barque".

Aceştia se împrăştiară prin tot localul, intrând în toate camerele. Se auziră strigăte de iritare şi de protest. Cei care zăboveau acolo după ce luaseră cea mai târzie cină nu erau încântaţi de această invazie a poliţiştilor. Fură nevoiţi să se scoale cu toţii, în timp ce poliţiştii se uitară sub mese, sub bănci, sub feţele lungi de masă. Intrară în cămări şi în pivniţă. Nici urmă de Katharina. Deodată, Koupriane, care se sprijinea de o plasă şi se uita vag la orizont, aşteptând rezultatul percheziţiei, tresări. Departe, de cealaltă parte a râului, între o pădurice şi Staria Derevnia, o barcă uşoară ajunsese la mal şi o pată mică şi neagră sărise din ea ca un purice. Koupriane recunoscu pata mică şi neagră ca fiind Katharina. Era în siguranţă. Acum nu mai putea ajunge la ea. Ar fi inutil să percheziţioneze labirintul cartierului ţiganilor, unde poporul ei avea control deplin, trăind în mijlocul unor obiceiuri şi privilegii care nu fuseseră niciodată încălcate. Întreaga populaţie a ţiganilor din capitală s-ar fi ridicat împotriva lui. Prinţul Galitch era cel care îl făcuse să eşueze. Unul din oamenii lui veni la el:

– N-am avut noroc, zise el. N-am găsit-o pe Katharina, dar, cu toate astea, a fost aici. S-a întâlnit cu prinţul Galitch doar pentru o clipă şi i-a dat ceva, apoi a trecut de partea cealaltă a râului, într-o canoe.

– Foarte bine, zise prefectul poliţiei şi ridică din umeri. Eram sigur de asta.

Se simţea din ce în ce mai exasperat. Coborî de-a lungul malului râului şi prima persoană pe care o văzu fu Rouletabille, care îl aştepta fără nici un pic de nerăbdare, aşezat gânditor pe o bancă.

– Vă căutam! strigă prefectul. Am dat greş. Din cauza dumneavoastră! Dacă nu v-aţi fi aruncat în braţele mele...

– Am făcut-o intenţionat, declară reporterul.

– Ce? Ce-aţi spus? Aţi făcut-o intenţionat?

Koupriane se sufocă de mânie.

– Excelenţă, calmaţi-vă, zise Rouletabille, luându-l de braţ. Suntem supravegheaţi. Haideţi să bem o ceaşcă de ceai la Cubat. Încetişor, ca şi cum am fi ieşit la o plimbare.

– Nu vreţi să-mi explicaţi?

– Nu, nu, Excelenţă. Amintiţi-vă că v-am promis viaţa generalului Trebassof în schimbul vieţii prizonierului dumneavoastră. Foarte bine; aruncându-mă în braţele dumneavoastră şi împiedicându-vă să puneţi mâna pe Katharina, i-am salvat viaţa generalului. E foarte simplu.

– Râdeţi de mine? Credeţi că vă puteţi bate joc de mine?

Dar prefectul poliţiei văzu numaidecât că Rouletabille nu glumea şi că nu era nici urmă de batjocură în purtarea lui.

– Domnule– insistă el– , din moment ce vorbiţi serios, vreau desigur să înţeleg ...

– E inutil, zise Rouletabille. Este foarte necesar ca dumneavoastră să nu înţelegeţi.

– Dar, cel puţin...

– Nu, nu, nu vă pot spune nimic.

– Atunci, când îmi veţi spune ceva care să explice incredibilul dumneavoastră comportament?

Rouletabille se opri şi declară solemn:

– Domnule Koupriane, amintiţi-vă ce i-a răspuns Natacha Feodorovna tatălui ei, în timp ce îşi înălţa frumoşii ochi spre cer, atunci când şi el a vrut să înţeleagă: “Niciodată.”

9 Repede! în limba rusă (n.t.)

XI. Otrăvirea continuă

La ora zece în acea dimineaţă, Rouletabille se duse la vila Trebassof, care era din nou păzită de agenţi secreţi, în număr dublu de data asta, deoarece Koupriane era sigur că nihiliştii nu vor întârzia să răzbune moartea lui Michael. Rouletabille fu întâmpinat de Ermolai, care nu-i dădu voie să intre. Credinciosul servitor rosti o explicaţie în rusă, explicaţie pe care tânărul nu o înţelese, sau, mai bine zis, Rouletabille înţelese perfect din comportamentul servitorului că, pe viitor, uşa vilei îi era închisă. Insistă în zadar să vorbească cu generalul, cu Matrena Petrovna şi cu domnişoara Natacha. Ermolai nu răspundea nimic altceva decât: *"Niet, niet, niet.*" Reporterul se întoarse fără să fi văzut pe nimeni şi plecă profund deprimat. Merse pe jos până în oraş, o plimbare lungă, în timpul căreia în mintea lui răsăriră cele mai negre prevestiri. Când trecu pe lângă departamentul de poliţie, se hotărî să vorbească din nou cu Koupriane. Intră înăuntru, îşi dădu numele şi fu condus imediat la şeful poliţiei, pe care îl găsi aplecat deasupra unui raport lung, pe care îl citea vizibil agitat.

– Gounsovski mi-a trimis asta, zise el cu o voce aspră, arătând spre raport. "Ca să-mi facă un serviciu", Gounsovski mă informează că el cunoaşte perfect tot ce s-a petrecut în dacha Trebassof azi noapte. Mă avertizează că revoluţionarii au hotărât să termine numaidecât cu generalul şi că doi dintre ei au primit misiunea de a pătrunde în dacha prin orice mijloace posibile. Vor avea asupra lor bombe şi le vor detona, sărind şi ei în aer, de îndată ce se vor afla lângă general. Cine sunt cele două victime care au fost desemnate să ducă la îndeplinire acest oribil plan de răzbunare şi care au acceptat cu inima uşoară o astfel de moarte, atât pentru ele, cât şi pentru general? Asta e ceea ce nu ştim. Asta e ceea ce am fi ştiut, poate,

dacă nu m-aţi fi împiedicat să pun mâna pe documentele care sunt acum în posesia prinţului Galitch,– sfârşi Koupriane, întorcându-se cu ostilitate spre Rouletabille.

Rouletabille se făcuse palid.

– Nu regretaţi ce s-a întâmplat cu documentele, zise el. Vă spun eu să n-o faceţi. Dar ceea ce-mi spuneţi nu mă surprinde. Probabil că ei cred că Natacha i-a trădat.

– Ah, atunci recunoaşteţi în sfârşit că ea este într-adevăr complicea lor?

– N-am spus asta şi nu o recunosc. Dar eu ştiu ce vreau să spun, iar dumneavoastră nu puteţi şti. Vă zic doar un lucru şi anume că, în momentul de faţă, sunt singura persoană capabilă să vă salveze din situaţia asta oribilă. Ca să o pot face, trebuie să vorbesc numaidecât cu Natacha. Faceţi-o să înţeleagă asta, în timp ce eu voi aştepta veşti la hotelul meu. Nu-l voi părăsi.

Rouletabille îl salută pe Koupriane şi plecă.

Trecură două zile, timp în care Rouletabille nu primi veşti nici de la Natacha, nici de la Koupriane şi încercă în zadar să-i vadă. Făcu o excursie de câteva ore în Finlanda, ducându-se până la Pergalovo, un oraş izolat despre care se spunea că era frecventat de revoluţionari, apoi se întoarse la hotelul lui, foarte tulburat, după ce îi scrise o ultimă scrisoare Natachei, implorând o întrevedere. Minutele treceau foarte încet pentru el în holul hotelului, unde părea că se mutase definitiv.

Instalat pe o bancă, părea că devenise parte din personalul hotelului şi mai mulţi călători îl luaseră drept traducător. Alţii credeau că era un agent al poliţiei secrete, însărcinat cu studierea feţelor celor care veneau şi plecau. Ce aştepta el, de fapt? O aştepta pe Annouchka să se întoarcă să ia masa de prânz sau cina în acel loc pe care îl frecventa uneori? Şi, în acelaşi timp, supraveghea apartamentul Annouchkăi, aflat vizavi? Dacă ăsta

era adevărul, atunci nu putea decât să-şi deplângă norocul, căci Annouchka nu-şi făcu apariţia nici la apartamentul ei, nici la hotel, nici la vila Krestowsky, care fusese obligată să-i anuleze spectacolul. Legat de acest ultim eveniment, Rouletabille se gândi firește că în spatele acestui lucru se afla vreo răzbunare de-a lui Gounsovski, din moment ce şeful serviciului secret nu putea uita nicidecum felul în care fusese tratat. Reporterul o vedea deja pe biata cântăreaţă, în ciuda tuturor măsurilor ei de protecţie şi a faptului că era în graţiile familiei imperiale, în drum spre stepele siberiene sau spre temniţele din Schlusselbourg.

– Doamne, ce ţară! murmură el.

Dar gândurile lui o părăsiră curând pe Annouchka şi se întoarseră la obiectul preocupării lui principale. Nu aştepta decât un singur lucru şi asta cât mai curând posibil– să aibă o întrevedere particulară cu Natacha. Îi scrisese zece scrisori în două zile, dar toate rămăseseră fără răspuns. Şi un răspuns aştepta el cu atâta răbdare în holul hotelului– cu atâta răbdare, dar atât de agitat şi atât de febril.

Când sosea poştaşul, biata inimă a lui Rouletabille începea să bată cu repeziciune. De acel răspuns pe care îl aştepta depindea rolul formidabil pe care voia să-l joace înainte de a părăsi Rusia. Până acum nu realizase nimic, dacă nu-şi putea juca rolul în evenimentele care aveau să urmeze.

Dar scrisoarea nu venea. Poştaşul pleca, iar schwitzarul, după ce examina toate scrisorile, îi făcea un semn negativ. Ah, cum se mai uita tânărul la toţi servitorii şi comisionarii care intrau în hotel! Dar nici unul nu venea pentru el. În cele din urmă, în cea de-a doua zi, la ora şase seara, un bărbat în redingotă, cu guler din imitaţie de astrahan, intră în hotel şi înmână portarului o scrisoare pentru Joseph Rouletabille. Reporterul sări în sus. Înainte

ca omul să apuce să iasă pe uşă, el desfăcuse deja plicul şi citise scrisoarea. Nu era de la Natacha. Era de la Gounsovski. Iată ce scria:

"Dragă domnule Joseph Rouletabille, dacă nu este un inconvenient pentru dumneata, aş vrea să vii şi să iei cina cu mine astăzi. Te voi căuta eu în mai puţin de două ore. Doamna Gounsovski va fi încântată să te cunoască. Al dumitale devotat, Gounsovski."

Rouletabille chibzui şi se hotărî:

– O să mă duc. Ar trebui să ştie ce se mai pune la cale; cât despre mine, nu ştiu unde a dispărut Annouchka. Am mai multe de aflat de la el decât are el de la mine. În plus, aşa cum a zis Athanase Georgevitch, poţi regreta dacă nu accepţi plăcuta invitaţie a şefului okranei.

De la ora şase la ora şapte, tânărul continuă să aştepte în zadar răspunsul Natachei. La şapte, se hotărî să se îmbrace pentru cină. Tocmai când se ridică, sosi un mesager. Mai era încă o scrisoare pentru Joseph Rouletabille. De data asta, era de la Natacha, care îi scria:

"Generalul Trebassof şi mama mea vitregă vor fi foarte bucuroşi să vă invite la cină astăzi. În ceea ce mă priveşte, domnule, sper că mă veţi ierta pentru ordinul care v-a împiedicat mai multe zile să intraţi într-o casă unde aţi făcut lucruri pe care nu le voi uita toată viaţa mea."

Scrisoarea se încheia cu o formulă vagă de politeţe. Reporterul căzu pe gânduri, cu scrisoarea în mână. Părea că se întreabă: "E de bine sau de rău?" Era o scrisoare de mulţumire sau de ameninţare? Asta nu-şi putea da el seama. Ei bine, va afla curând, pentru că se hotărâse să accepte acea invitaţie. În momentul de faţă, orice lucru care îl ajuta să comunice cu Natacha era de o importanţă capitală pentru el. O jumătate de oră mai târziu, dădu unui isvotchick adresa vilei şi, puţin după aceea, coborî din trăsură în faţa porţii, unde Ermolai părea că îl aşteaptă.

Rouletabille era atât de preocupat de conversaţia pe care urma să o aibă cu Natacha, încât uitase complet de excelentul domn Gounsovski şi de invitaţia lui.

Reporterul îi văzu pe agenţii lui Koupriane formând un lanţ strâns în jurul vilei şi supraveghindu-se unul pe altul. Matrena nu dorise nici un agent înăuntrul casei. Tânărul arătă permisul de trecere dat de Koupriane şi intră.

Ermolai îl conduse pe Rouletabille înăuntru cu o faţă strălucitoare. Părea bucuros să-l aibă din nou printre ei. Se înclină adânc în faţa lui şi îi făcu multe complimente, din care reporterul nu înţelese nici un cuvânt. Rouletabille intră în grădină şi acolo o văzu pe Matrena Petrovna plimbându-se cu fiica ei vitregă. Cele două păreau că se înţeleg de minune. În aer plutea calmul şi locuitorii casei păreau că uitaseră complet de tragedia sumbră petrecută cu câteva nopţi în urmă. Matrena şi Natacha se îndreptară zâmbitoare spre tânăr, care întrebă de general. Amândouă se întoarseră şi i-l arătară pe Feodor Feodorovitch, care îi făcu cu mâna din chioşcul înalt, unde se părea că fusese pusă masa. Urmau să cineze afară în această noapte minunată.

– Totul merge foarte bine, cu adevărat foarte bine, dragul meu domovoi, zise Matrena. Cât de bucuroasă sunt să te văd şi să-ţi mulţumesc! Dacă ai şti cât am suferit în absenţa ta; ştiu cât de nedreaptă a fost fiica mea cu tine. Dar draga de Natacha ştie acum ce îţi datorează. Acum nu se mai îndoieşte de cuvântul tău, nici de inteligenţa ta evidentă, îngeraş drag. Michael Nikolaievitch era un monstru şi a fost pedepsit aşa cum merita. Ştii că poliţia are acum dovezi că era unul dintre cei mai periculoşi agenţi ai Comitetului Revoluţionar Central. El, care era ofiţer! În cine mai putem avea încredere acum?

– Şi pe domnul Boris Mourazoff l-aţi mai văzut de atunci? întrebă Rouletabille.

– Boris a venit să ne vadă azi, să-şi ia la revedere, dar nu l-am primit, din ordinul poliţiei. Natacha i-a scris să-i spună despre ordinele lui Koupriane. Am primit scrisori de la el; pleacă din Sankt Petersburg.

– De ce?

– Ei bine, după înspăimântătoarea şi sângeroasa scenă din căsuţa lui, când a aflat cum şi-a găsit Michael Nikolaievitch sfârşitul şi după ce fusese el însuşi interogat cu asprime de poliţie şi când a aflat că poliţiştii îi răscoliseră biblioteca şi îi umblaseră prin hârtii, şi-a dat demisia şi s-a hotărât să trăiască de acum încolo la ţară, fără să vadă pe nimeni, ca un filosof şi poet ce este. În ceea ce mă priveşte, cred că face foarte bine. Când un tânăr e poet, e inutil să trăiască precum un soldat. Cineva a zis asta, nu-mi amintesc acum numele, şi atunci când un om are idei care îi pot supăra pe alţi oameni, ar trebui cu siguranţă să trăiască în solitudine.

Rouletabille se uită la Natacha, care era la fel de albă la faţă ca şi rochia ei şi care nu adăugă nici un cuvânt la izbucnirea mamei ei. Se apropiaseră de chioşc. Rouletabille îl salută pe general, care îi strigă să urce la el şi, când tânărul îi întinse mâna, îl trase brusc mai aproape şi-l îmbrăţişă. Ca să-i arate lui Rouletabille cât de activ devenea iar, Feodor Feodorovitch mărşălui încoace şi-n colo prin chioşc, ajutat doar de un baston. Mergea cu un fel de bucurie sălbatică, furioasă.

– N-au reuşit încă să mă omoare, câini ce sunt. N-au reuşit încă să mă omoare! Şi unul din ei (se gândea la Michael), care mă vedea în fiecare zi, era aici tocmai pentru acest lucru. Foarte bine. Te întreb unde este el acum. Şi totuşi, iată-mă! Un atac! Sunt mereu aici! Dar sunt vigilent; şi încep să am un picior sănătos. Vom vedea. Păi, când eram la Tiflis, îmi amintesc că era o răscoală în Caucaz. Ne-am luptat. Am simţit de mai multe ori vâjâitul gloanţelor pe lângă ureche. Camarazii mei cădeau

în jurul meu ca muştele. Dar eu n-am păţit nimic, absolut nimic. Şi acum aici! Nu mă vor omorî, nu mă vor omorî. Ştii că plănuiesc acum să vină la mine ca nişte bombe umane. Da, aşa au hotărât. Nu mai pot strânge mâna unui prieten fără să mă tem că o să-l văd explodând. Ce crezi despre asta? Dar nu mă vor omorî. Vino, bea în sănătatea mea. Un păhărel de vodcă să-ţi stimuleze pofta de mâncare. Vezi tu, tinere, vom servi gustările aici. Ce privelişte minunată! Poţi vedea totul de aici. Dacă vine duşmanul– adăugă el, râzând tare– , va fi imposibil să nu-l observăm.

Într-adevăr, chioşcul se înălţa mult deasupra grădinii şi era complet detaşat, neavând nici un zid în preajmă. Aveau o privelişte clară. Nici o ramură de copac nu atârna deasupra acoperişului şi nici un pom nu împiedica vederea. Masa rustică din lemn necioplit era acoperită cu o faţă de masă scurtă şi era plină cu aperitive. Era o masă în aer liber, unde se stătea sub cerul albastru, cu un pahar în mână. Seara nu ar fi putut fi mai liniştită şi mai limpede. Şi, întrucât generalul era atât de vesel, cina ar fi promis să fie extrem de plăcută, dacă Rouletabille nu ar fi observat că Matrena Petrovna şi Natacha erau neliniştite şi abătute. Reporterul îşi dădu curând seama că şi veselia generalului era puţin cam exagerată. Ai fi zis că Feodor Feodorovitch vorbea ca să-şi distragă lui însuşi atenţia, ca să nu se mai gândească la nimic. Era de înţeles, după drama scandaloasă de acum câteva nopţi. Rouletabille mai observă că generalul nu se uita niciodată la fiica lui, chiar şi atunci când vorbea cu ea. Era un mister prea extraordinar între ei pentru ca tensiunea să nu sporească în fiecare zi. Rouletabille clătină involuntar din cap, întristat de tot ceea ce vedea. Mişcarea lui fu surprinsă de Matrena Petrovna, care îi strânse mâna în tăcere.

– Ei bine, copiii mei, unde este vodca? zise generalul.

Îşi căută în zadar sticla cu vodcă printre toate sticlele care împodobeau masa. Cum Dumnezeu putea să cineze, dacă nu se pregătea pentru această acţiune importantă, sorbind rapid două sau trei pahare de vin alb, între două sau trei sandvişuri cu caviar?

– Ermolai trebuie s-o fi lăsat în dulap, zise Matrena.

Dulapul cu vinuri era în sufragerie. Femeia se ridică să se ducă într-acolo, dar Natacha i-o luă înainte, coborând repede cele câteva trepte ale chioşcului şi strigând:

– Stai acolo, mamă. Mă duc eu.

– Nu vă deranjaţi nici dumneavoastră. Ştiu şi eu unde e, strigă Rouletabille şi se repezi după Natacha.

Fata nu se opri. Cei doi tineri ajunseră în sufragerie în acelaşi timp. Erau singuri, aşa cum prevăzuse Rouletabille. O opri pe Natacha şi se plantă în faţa ei.

– Domnişoară, de ce nu mi-aţi răspuns mai devreme?

– Pentru că nu doresc să port nici o discuţie cu dumneata.

Şovăi, manifestând o agitaţie care ar fi fost poate de neînţeles pentru oricine altcineva, dar nu şi pentru Rouletabille.

– Ei bine, da, am vrut doar să îţi spun un lucru: nu-mi mai scrie. Nu mai vorbi cu mine. Nu mai veni să mă vezi. Pleacă de aici, domnule; pleacă. Te vor ucide. Şi dacă ai aflat ceva, uită. Ah, pe capul mamei dumitale, uită, sau eşti pierdut. Asta am vrut să-ţi spun. Şi acum, pleacă.

Îl apucă de mână, într-un gest viu de simpatie, gest pe care păru că-l regretă imediat.

– Pleacă, repetă ea.

Rouletabille continua să stea în faţa ei. Ea îi întoarse spatele; nu voia să mai audă nimic altceva.

– Domnişoară, sunteţi supravegheată mai îndeaproape ca oricând, zise el. Cine îi va lua locul lui Michael Nikolaievitch?

– Taci, nebunule! Taci!

– Sunt aici.

Rosti aceste cuvinte atât de simplu şi de curajos, încât fetei îi dădură lacrimile.

– Om drag! Biet om! Om drag şi curajos!

Natacha nu ştia ce să spună. Emoţia îi sufoca vorbele. Dar era necesar să-l facă să înţeleagă că nu putea face nimic s-o ajute, în situaţia tristă şi dificilă în care se afla ea.

– Nu. Dacă ar şti ce ai spus acum, ce ai propus acum, mâine ai fi mort. Nu-i lăsa să bănuiască. Şi, mai ales, nu încerca să mai vorbeşti nicăieri cu mine. Întoarce-te imediat la tata. Am stat prea mult aici. Dacă vor afla despre asta? Şi ei află tot! Sunt pretutindeni şi au urechi peste tot.

– Domnişoară, încă un cuvânt, doar un singur cuvânt. Vă mai îndoiţi acum că Michael a încercat să îl otrăvească pe tatăl dumneavoastră?

– Ah, vreau să cred asta. Vreau. Vreau să o cred de dragul tău, biet băiat.

Rouletabille voia şi altceva pe lângă "Vreau să o cred de dragul tău, biet băiat." Era departe de fi mulţumit. Fata îl văzu devenind palid la faţă. Încercă să-l liniştească, în timp ce deschise cu mâinile tremurătoare uşa dulapului cu vin.

– Ceea ce mă face să cred ai dreptate este faptul că am stabilit eu însămi că doar o singură persoană, aşa cum ai zis şi tu, s-a căţărat până la fereastra micului balcon. Da, nimeni nu se poate îndoi de asta şi ai judecat bine.

Dar el continuă să insiste.

– Şi totuşi, în ciuda acestui lucru, nu sunteţi în întregime sigură, din moment ce spuneţi "Vreau să o cred, biet băiat."

– Domnule Rouletabille, se poate ca cineva să fi încercat să-l otrăvească pe tatăl meu şi să nu fi venit pe fereastră.

– Nu, asta e imposibil.

– Nimic nu este imposibil pentru ei.

Şi îşi întoarse din nou privirea.

– Ia te uită! zise ea, cu o voce complet schimbată şi indiferentă, ca şi cum ar fi vrut să fie doar "copila casei" în conversaţia cu tânărul reporter. La urma urmei, vodca nu e în dulapul de vinuri. Atunci, ce a făcut Ermolai cu ea?

Se repezi spre bufet şi găsi sticla.

– A, iat-o! Tata o să aibă parte de ea, până la urmă.

Rouletabille era deja în grădină.

"Dacă asta e singura îndoială pe care o are– îşi zise el– , o pot linişti. Nimeni n-ar fi putut să vină, decât pe fereastră. Şi numai o singură persoană a venit pe acolo."

Tânăra i se alăturase, aducând sticla cu ea. Traversară grădina împreună, îndreptându-se spre general, care, în timp ce îşi aştepta vodca, îşi omora timpul explicându-i Matrenei Petrovna natura "structurii". Răsturnase o cutie de chibrituri pe masă şi le aranjase cu grijă.

– Veniţi aici! le strigă el Natachei şi lui Rouletabille. Veniţi aici şi vă voi explica şi vouă cum e cu structura asta.

Tinerii se aplecară curioşi asupra demonstraţiei lui şi toţi ochii din chioşc se uitară cu atenţie la chibrituri.

– Priviţi acel chibrit, zise Feodor Feodorovitch. Este împăratul. Şi acest chibrit este împărăteasa; acesta este ţareviciul; şi acela este marele duce Alexandru; iar aceştia sunt ceilalţi mari duci. Acum, aici sunt miniştri şi acolo principalii guvernatori, apoi generalii; aceştia de aici sunt episcopii.

Folosi toată cutia de chibrituri şi fiecare chibrit era la locul lui, aşa cum este cazul într-un imperiu unde eticheta cuvenită predomină în guvern şi în orânduirea socială.

– Ei bine– continuă generalul– , vrei să ştii, Matrena Petrovna, ce este o structură? Iată! Asta e structura.

Cu o mişcare a mâinii, generalul amestecă toate chibriturile. Rouletabille râse, dar buna Matrena zise:

– Nu înţeleg, Feodor.

– Găseşte-l pe împărat acum.

Atunci Matrena înţelese. Râse din toată inima, râse violent, iar Natacha râse şi ea. Încântat de succesul lui, Feodor Feodorovitch luă unul din păhăruţele pe care Natacha le umpluse cu vodca adusă de ea.

– Ascultaţi, copii, zise el. Vom începe să servim aperitivele. Koupriane ar fi trebuit să fie deja aici.

Zicând acestea şi ţinând încă paharul în mână, pipăi cu cealaltă în buzunar şi scoase un ceas mare şi minunat, al cărui ticăit se auzea clar.

– Aha, s-a întors ceasul de la reparat, îi zise Rouletabille Matrenei Petrovna, zâmbind. Pare un ceas splendid.

– E lucrat cu foarte mare rafinament, zise generalul. Mi-a fost lăsat moştenire de bunicul meu. Marchează secundele şi fazele lunii şi bate orele şi jumătăţile de oră.

Rouletabille se aplecă deasupra ceasului, admirându-l.

– Îl aşteptaţi pe domnul Koupriane la cină? întrebă tânărul, continuând să examineze ceasul.

– Da, dar din moment ce întârzie atât de mult, vom începe fără el. În sănătatea voastră, copii, zise generalul, în timp ce Rouletabille îi dădu înapoi ceasul, iar el şi-l puse în buzunar.

– În sănătatea ta, Feodor Feodorovitch, răspunse Matrena Petrovna, cu obişnuita ei tandreţe.

Rouletabille şi Natacha îşi înmuiară doar buzele în vodcă, dar Feodor Feodorovitch şi Matrena o băură în stil rusesc, dând-o pe gât dintr-o înghiţitură. Nici n-apucară bine să facă acest gest, că generalul trase o înjurătură şi încercă să dea

afară ceea ce sorbise cu atâta nesaţ. Matrena Petrovna scuipă şi ea cu violenţă, uitându-se cu groază la soţul ei.

– Ce-i asta? Ce s-a pus în vodcă? strigă Feodor.

– Ce s-a pus în vodcă? repetă Matrena Petrovna cu o voce răguşită şi cu ochii aproape ieşiţi din orbite.

Cei doi tineri se repeziră spre nefericiţi. Faţa lui Feodor avea o expresie de suferinţă îngrozitoare.

– Suntem otrăviţi, strigă generalul, înecându-se. Ard în interior.

Aproape ca o nebună, Natacha luă capul tatălui ei în mâini. Îi strigă:

– Vomită, tată; vomită!

– Trebuie să găsim un vomitiv, strigă Rouletabille, ţinându-l pe general, care aproape că îi scăpase din braţe.

Matrena Petrovna, care se îneca violent, coborî în grabă scările chioşcului, traversă grădina de parcă îi ardeau călcâiele şi se năpusti spre verandă. Între timp, generalul reuşi să se uşureze, datorită lui Rouletabille, care îi vârâse o lingură în gât. Natacha nu putea să facă nimic altceva decât să ţipe “O, Doamne! O, Doamne! O, Doamne!” Feodor se ţinea cu mâna de stomac, continuând să strige “Ard! Ard!” Scena era înspăimântătoare şi comică în acelaşi timp. Ca să sporească burlescul, ceasul din buzunarul generalului începu să bată ora opt. Feodor Feodorovitch făcu un efort suprem să se ridice în picioare.

– Oh, e oribil!

Matrena Petrovna se întoarse, cu o faţă roşie, aproape vânătă; se schimonosea, se îneca, gura i se strâmba, dar aducea ceva cu ea, un pacheţel pe care îl vântura prin aer şi din care, tremurând înspăimântată, deşertă un praf în primele două pahare goale care erau pe masă aproape de ea şi care erau cele din care băuseră ea şi generalul. Avu încă putere să le umple cu apă, în timp ce Rouletabille era aproape covârşit de general, pe

care continua să-l ţină în braţe, iar Natacha se preocupa doar de tatăl ei, aplecându-se deasupra lui ca şi cum ar fi vrut să urmărească progresul teribilei otrăvi, să citească în ochii lui dacă urma să trăiască sau să moară.

Matrena Petrovna îl făcu pe general să bea. Ea nu bău decât după ce bău el. Curajoasa femeie exercitase probabil o forţă supraomenească atunci când se dusese ea însăşi să caute antidotul salvator în dulapul ei cu medicamente, chiar în timp ce agonia îi pătrundea în măruntaie.

Câteva minute mai târziu, amândoi fură consideraţi salvaţi. Servitorii, cu Ermolai în frunte, se adunaseră grămadă. Cei mai mulţi dintre ei fuseseră în căsuţa portarului şi se pare că nu auziseră când începuse totul, adică strigătele Natachei şi ale lui Rouletabille. Tocmai atunci sosi şi Koupriane. El fu cel care o ajută pe Natacha să îi ducă pe cei doi în pat. Apoi, îl trimise pe unul din agenţii lui să-i aducă pe primii doctori pe care îi găsea.

După ce făcu toate astea, prefectul poliţiei se îndreptă spre chioşc, unde îl lăsase pe Rouletabille. Dar acesta nu era nicăieri, iar sticla de vodcă şi paharele din care se băuse dispăruseră şi ele. Ermolai era în apropiere şi Koupriane îl întrebă pe servitor unde era tânărul francez. Ermolai îi răspunse că acesta tocmai plecase, luând cu el sticla şi paharele. Koupriane trase o înjurătură. Îl zgâlţâi pe Ermolai şi chiar se pregăti să-i dea un pumn, pentru că permisese să se întâmple aşa ceva în faţa lui fără să protesteze în nici un fel.

Ermolai, care avea şi el mândria lui, se feri de pumnul lui Koupriane şi răspunse că el avusese intenţia să-l împiedice pe tânărul francez să facă ce făcuse, dar reporterul îi arătase o hârtie în care Koupriane însuşi declarase dinainte că tânărul francez avea dreptul să facă tot ce dorea.

XII. Părintele Alexis

Koupriane sări în trăsură şi se îndreptă grăbit spre Sankt Petersburg. Pe drum vorbi cu trei agenţi, despre care doar el ştia că sunt postaţi în vecinătatea ostrovului Eliaguine. Aceştia îi spuseră pe unde o luase Rouletabille. Reporterul se întorsese cu siguranţă în oraş. Koupriane se îndreptă repede spre podul Troitski. Acolo, la colţul Naberjnaiei, Koupriane îl văzu pe reporter într-o trăsură închiriată. Rouletabille îl împungea pe vizitiu în spate, după moda rusească, să-l facă să meargă mai repede şi striga cu toată puterea unul din cele câteva cuvinte pe care avusese timp să le înveţe:

– *Naleva, naleva!*[10]

Vizitiul fu silit în cele din urmă să înţeleagă, căci nu avea unde să întoarcă decât la stânga. Dacă ar fi întors la dreapta, ar fi căzut în râu. Trăsura zăngăni pe cremenele ascuţit al unui cartier care se termina cu o străduţă, Aptiekarski Pereoulok, la colţul canalului Katharine. Pe această "alee a farmaciştilor" nu era de fapt nici un farmacist, dar era o tăbliţă ciudată, aparţinând unui magazin de plante medicinale, unde Rouletabille îl făcu pe vizitiu să oprească. În timp ce trăsura trecea pe sub arcadă, Rouletabille îl recunoscu pe Koupriane. Nu îl aşteptă, ci îi strigă:

– A, iată-vă! Foarte bine; urmaţi-mă.

Ţinea încă în mână sticla şi paharele. Koupriane nu putu să nu observe ce ciudat arăta. Trecu împreună cu el printr-o curte şi intră într-un magazin sordid.

– Cum, îl cunoaşteţi pe părintele Alexis? zise Koupriane.

Erau în mijlocul unei dezordini curioase. Mănunchiuri de ierburi medicinale atârnau de tavan şi în jurul lor erau cizme vechi, piei de animale zbârcite, tigăi turtite, fier vechi, piei de oaie, cojoace fără folos, iar pe podea zăceau haine

vechi şi mucegăite, blănuri mâncate de molii şi haine din piele de oaie pe care nici măcar un mujic din mlaştini nu ar fi catadicsit să le poarte. Ici-colo erau dinţi vechi, veşminte zdrenţuite care fuseseră cândva elegante, pălării stricate şi borcane cu plante medicinale ciudate, aranjate pe nişte rafturi şubrede. Între setul de cântare de pe tejghea şi o grămadă de bucăţele de lemn folosite la socotelile acestei afaceri bizare erau nişte icoane neaurite, nişte cruci de argint înnegrite şi nişte tablouri bizantine, reprezentând scene din Vechiul şi Noul Testament. Borcane cu alcool, în care pluteau ceea ce părea a fi scheletele unor broaşte, umpleau restul spaţiului rămas liber. Într-un colţ al acestei camere mari şi întunecate, sub bolta de piatră plină de muşchi, se afla un altar mic, iar lumina ardea într-un pahar cu ulei, care atârna în faţa sfintelor icoane. Înaintea altarului se ruga un bărbat. Purta hainele vechii Rusii, un caftan din pânză verde, încheiat la umăr şi încins la nivelul brâului cu o cingătoare îngustă. Avea o barbă stufoasă, iar părul îi cădea pe umeri. După ce îşi termină rugăciunea, bărbatul se ridică, îl zări pe Rouletabille şi veni spre el să-i strângă mâna. Îi vorbi în franceză reporterului:

– Ei bine, iată-te din nou, băiete. Aduci iar otravă azi? Acest lucru va sfârşi prin a fi descoperit şi poliţia ..

Tocmai atunci desluşi în întuneric silueta lui Koupriane, se apropie să vadă cine era şi, când îşi dădu seama, căzu în genunchi. Rouletabille încercă să-l ridice, dar el insistă să rămână prosternat. Era sigur că prefectul poliţiei venise acasă la el ca să-l spânzure. În cele din urmă, fu liniştit de afirmaţiile hotărâte ale lui Rouletabille şi de râsul sănătos al marelui şef. Prefectul insistă să afle cum se făcea că tânărul îl cunoştea pe "alchimistul" poliţiei. Rouletabille îi povesti în câteva cuvinte.

În tinereţe, părintele Alexis se dusese pe jos până în Franţa, ca să studieze farmacia, din pricina

entuziasmului său pentru chimie. Dar rămăsese întotdeauna un om de la ţară, un adevărat ţăran rus, un urs semioriental şi nu reuşise să-şi ia licenţa. Obţinuse câteva certificate, dar examenele fuseseră prea mult pentru el. Timp de cincizeci de ani trăise mizerabil, ca asistent al unui farmacist, în fundul unui magazin cu reputaţie proastă din cartierul Notre Dame. Proprietarul locului respectiv fusese implicat în faimoasa afacere a lingourilor de aur, care îl făcuse celebru pe Rouletabille, şi fusese arestat împreună cu asistentul lui, Alexis. Rouletabille fusese cel care dovedise dincolo de orice îndoială că bietul Alexis era nevinovat şi că nu avusese cunoştinţă de căile greşite pe care o apucase patronul lui, fiind preocupat, în adâncul laboratorului său, cu încercarea de a elabora o alchimie naivă care îl fascina, deşi lumea chimiei încheiase acel capitol cu secole în urmă. La proces, Alexis fusese achitat, dar se trezise în stradă. Vărsase ce lacrimi îi mai rămăseseră pe umărul reporterului, asigurându-l că va ajunge în paradis dacă îl va ajuta să se întoarcă în ţara lui, pentru că nu mai dorea decât un singur lucru de la viaţă şi anume să-şi poată vedea pământul natal înainte de a muri. Rouletabille îi dăduse banii de care avea nevoie şi îl trimisese la Sankt Petersburg. Acolo, după numai două zile, fusese arestat de poliţie la un joc mărunt de noroc şi aruncat în închisoare, unde avusese imediat ocazia să-şi demonstreze talentele. Îi vindecase pe câţiva dintre camarazii lui de nenorocire şi chiar pe unii dintre paznici. Un paznic care avea un picior rănit ce refuza să se facă bine fusese vindecat de Alexis. Apoi, se descoperise că nu existau de fapt nici un fel de acuzaţii împotriva lui. Îl eliberaseră şi, mai mult decât atât, se interesaseră de el. Îi găsiseră o slujbă amărâtă în Stchoukine-Dvor, un imens bazar cu căutare. Strânsese câteva ruble şi se instalase pe cont propriu în fundul unei curţi din Aptiekarski Pereoulok, unde adunase treptat o grămadă de

vechituri pe care nu le voia nimeni, nici chiar cei din Stchoukine-Dvor. Dar el era fericit, pentru că în spatele magazinului lui îşi instalase un mic laborator, unde îşi continua pentru propria plăcere experimentele din domeniul alchimiei şi studiul plantelor. Nu renunţase încă la ideea de a scrie o carte, despre care îi vorbise deja lui Rouletabille în Franţa, ca să dovedească adevărul despre "Tratamentul empiric al ierburilor medicinale, ştiinţa alchimiei şi experimentele antice din domeniul vrăjitoriei." Între timp, continua să vindece pe oricine apela la el şi mai ales pe poliţişti. Aceştia îl protejeau şi îl foloseau. Îi oblojise de minune după "scandal", aşa cum numeau poliţiştii răscoalele din octombrie. Astfel încât, atunci când doctorii din cartier încercaseră să-l dea în judecată pentru practicarea ilegală a medicinii, o delegaţie de poliţişti se dusese la Koupriane, care îşi asumase întreaga responsabilitate şi încetase acţionarea lui în justiţie. Îl considerau protejat de sfinţi şi, curând, Alexis începu să fie privit ca fiind el însuşi un fel de sfânt. În fiecare an, de Crăciun şi de Paşti, Alexis nu uita niciodată să-i trimită lui Rouletabille cele mai frumoase icoane ale lui, urându-i prosperitate şi spunându-i că, dacă va veni vreodată la Sankt Petersburg, va fi fericit să-l primească în Aptiekarski Pereoulok, unde se stabilise şi unde muncea cinstit. La fel ca toţi sfinţii adevăraţi, părintele Alexis era un om modest.

După ce Alexis îşi reveni puţin din emoţie, Rouletabille îi zise:

– Părinte Alexis, îţi aduc din nou otravă, dar nu ai de ce să te temi, căci Excelenţa Sa, şeful poliţiei, este de partea mea. Iată ce vreau să faci. Trebuie să ne spui ce fel de otravă a fost în aceste patru pahare şi ce fel de otravă mai este încă în această sticlă şi în această fiolă mică.

– Ce e cu fiola asta? întrebă Koupriane, când îl văzu pe Rouletabille scoţând din buzunar o sticluţă astupată.

Reporterul răspunse:

– Am pus în această sticluţă vodca din paharul meu şi al Natachei, de care abia dacă ne-am atins.

– Cineva a încercat să te otrăvească! exclamă părintele Alexis.

– Nu, nu pe mine, replică Rouletabille plictisit. Nu te gândi la asta. Fă pur şi simplu ceea ce-ţi spun. Apoi, analizează şi aceste două şerveţele.

Şi scoase din haină două şerveţele murdare.

– Ei bine, v-aţi gândit la toate, zise Koupriane.

– Sunt şerveţelele folosite de general şi de soţia lui.

– Da, da, înţeleg, zise şeful poliţiei.

– Şi tu, Alexis, tu înţelegi? întrebă reporterul. Când putem avea rezultatul analizei?

– În cel târziu o oră.

– Foarte bine, zise Koupriane. Sper că nu mai e nevoie să-ţi spun să-ţi ţii gura. O să-mi las un om aici. Ne vei scrie un bilet pe care îl vei sigila şi el îl va aduce la sediu. Eşti sigur că ai înţeles? Într-o oră?

– Într-o oră, Excelenţă.

Şeful poliţiei şi reporterul ieşiră afară, iar Alexis îi urmă, înclinându-se până la podea. Koupriane îi spuse lui Rouletabille să se urce în trăsura lui. Tânărul făcu întocmai. Ai fi zis că nu ştia unde se află sau ce face. Nu dădu nici un răspuns la întrebările şefului poliţiei.

– Acest părinte Alexandru este o adevărată figură, reluă Koupriane. Şi puţin escroc, aş zice eu. A văzut că părintele John din Cronstadt a avut succes şi îşi spune în sinea lui: “Din moment ce marinarii l-au avut pe părintele John din Cronstadt, de ce nu l-ar avea şi poliţiştii pe părintele Alexis din Aptiekarski Pereoulok?”

Dar Rouletabille nu răspunse nimic şi Koupriane sfârşi prin a-l întreba care era problema.

– Problema e că otrăvirea continuă, răspunse Rouletabille, incapabil să-şi mai ascundă frământarea.

– Şi asta vă surprinde? replică Koupriane. Pe mine nu.

Rouletabille se uită la el şi clătină din cap. Buzele lui tremurară când spuse:

– Ştiu ce credeţi. Este îngrozitor. Dar lucrul pe care l-am făcut eu este cu siguranţă şi mai îngrozitor.

– Şi ce aţi făcut, domnule Rouletabille?

– Am provocat poate moartea unui om nevinovat.

– Atâta timp cât nu sunteţi sigur de asta, aţi face mai bine să nu vă agitaţi, dragă prietene.

– Este de ajuns că a apărut îndoiala, aproape să mă omoare, zise reporterul; şi suspină atât de trist, încât excelentului domn Koupriane i se făcu milă de băiat. Îl bătu uşor pe genunchi.

– Haide, haide, tinere, până acum ar fi trebuit să ştii un lucru, "Nu poţi face omletă fără să spargi ouă", după cum cred că se spune la Paris.

Rouletabille îşi întoarse privirile, cu inima plină de groază. Dacă mai este unul, cineva în afară de Michael? Dacă era mâna altcuiva şi nu a lui cea pe care o văzuseră el şi Matrena în acea noapte misterioasă? Dacă Michael Nikolaievitch fusese nevinovat? Ei bine, atunci s-ar sinucide şi asta ar fi tot. Şi acele cuvinte oribile pe care le schimbase cu Natacha îi reveniră în memorie, răsunându-i în urechi de parcă ar fi vrut să-l asurzească.

– Vă mai îndoiţi încă de faptul că Michael a încercat să îl otrăvească pe tatăl dumneavoastră? o întrebase el.

Iar Natacha răspunsese:

– Vreau să cred asta! Vreau să o cred de dragul tău, biet băiat.

Şi apoi, îşi aminti celelalte cuvinte ale ei, care erau acum şi mai înspăimântătoare:

– Nu se poate ca cineva să fi încercat să-l otrăvească pe tatăl meu şi să nu fi venit pe fereastră?

Atunci făcuse faţă liniştit unei astfel de ipoteze– dar acum, acum că otrăvirea continua, continua în cadrul casei, unde credea că cunoaşte atât de bine toţi oamenii şi toate lucrurile– continua, acum că Michael Nikolaievitch era mort– ah, de unde venise această otravă?– şi ce era? Părintele Alexis ar face bine să se grăbească cu analiza, dacă ţinea la bietul Rouletabille.

Căci faptul în sine ca Rouletabille să se îndoiască, şi încă într-o afacere unde murise deja un om din cauza lui, era un chin mai îngrozitor ca moartea.

Când cei doi ajunseră la sediul poliţiei, Rouletabille sări din trăsura lui Koupriane şi, fără să spună nici un cuvânt, opri trăsura goală a unui isvotchick care trecea pe acolo şi se întoarse înapoi la părintele Alexis. Îndoiala pusese stăpânire pe el; nu putea suporta să mai aştepte. Sub arcada din Aptiekarski Pereoulok îl văzu din nou pe omul pe care Koupriane îl lăsase acolo, dându-i ordin să-i aducă mesajul lui Alexis. Omul se uită uimit la reporter. Rouletabille traversă curtea şi intră iar în camera veche şi murdară. Părintele Alexis nu era acolo, firește, având de lucru în laboratorul lui. Dar atenţia reporterului fu atrasă de o persoană pe care nu o recunoscu la început. În semiîntunericul magazinului, o umbră melancolică stătea aplecată deasupra icoanelor de pe tejghea. Dar abia atunci când această umbră se îndreptă de spate, suspinând adânc, şi pe faţa ei căzu o lumină slabă şi galbenă, reflectată de geamuri care nu mai fuseseră spălate de când fuseseră montate, descoperi Rouletabille că se afla în faţa lui Boris Mourazoff. Era într-adevăr el, fostul ofiţer strălucit, a cărui eleganţă şi al cărui farmec reporterul le admirase când îl văzuse la picioarele frumoasei Natacha, în dacha din Eliaguine. Acum, Boris nu mai era în uniformă

şi îşi aruncase peste umerii încovoiaţi o haină mizerabilă, ale cărei mâneci îi atârnau cu nepăsare pe lângă corp, reflectând starea lui de deznădejde apatică, iar o pălărie de fetru cu borul lăsat îi ascundea puţin tristeţea de pe faţă; cât de mult se schimbase în aceste câteva zile, în aceste câteva ore! Dar, chiar şi aşa cum arăta acum, tot îl îngrijora pe Rouletabille. Ce căuta acolo? Nu avea cumva intenţia să nu mai plece? Luase o icoană de pe tejghea şi se dusese cu ea la fereastră ca să-i cerceteze argintul înnegrit, examinând-o cu atâta atenţie, încât reporterul speră să poată ajunge la uşa laboratorului fără să fie observat. Pusese deja mâna pe clanţa acelei uşi, care era în spatele tejghelei, când se auzi strigat.

– Dumneavoastră sunteţi, domnule Rouletabille, zise Boris, cu o voce scăzută şi tristă. Ce vă aduce aici?

– Domnul Boris Mourazoff, dacă nu mă-nşel? Nu mă aşteptam să vă găsesc aici, la părintele Alexis.

– De ce nu, domnule Rouletabille? Găseşti orice în stocul părintelui Alexis. Uitaţi; aici sunt două icoane vechi din lemn sculptat, care provin direct din Athos şi care nu-şi au pereche, vă asigur, nici la Gastini-Dvor, nici la Stchoukine-Dvor.

– Da, da, tot ce-i posibil, zise Rouletabille, cu nerăbdare. Sunteţi amator de astfel de lucruri? adăugă el, ca să zică ceva.

– O, nu mai mult ca alţii. Dar voiam să vă spun, domnule Rouletabille, că mi-am dat demisia din armată. M-am hotărât să mă retrag din lume; plec într-o lungă călătorie. (Rouletabille se gândi: "De ce n-o fi plecat imediat?") Şi, înainte de a pleca, am venit aici să mă aprovizionez cu nişte mici cadouri, pe care să le trimit acelor prieteni la care ţin în mod special, deşi acum, dragă domnule Rouletabille, nu prea îmi mai pasă de nimic.

– Păreţi destul de trist, domnule.

Boris suspină ca un copil.

– Cum aş putea fi altfel? întrebă el. Am iubit şi m-am crezut iubit. Dar s-a dovedit a nu fi nimic, din păcate.

– Câteodată, anumite lucruri sunt doar în imaginaţia omului, zise Rouletabille, ţinându-şi mâna pe clanţă.

– Aşa e, zise celălalt, devenind din ce în ce mai melancolic. Şi astfel suferă omul. Se chinuieşte pe el însuşi; îşi construieşte el însuşi roata de care se leagă singur, asemeni propriului călău.

– Nu e nevoie, domnule; nu e nevoie, zise reporterul, sfătuitor.

– Ascultaţi, imploră Boris, cu o voce care arăta că tânărul mai avea puţin şi plângea. Sunteţi încă foarte tânăr, dar vedeţi totuşi nişte lucruri. Credeţi că Natacha mă iubeşte?

– Sunt sigur de asta, domnule Boris; sunt sigur de asta.

– Şi eu sunt sigur. Dar acum nu mai ştiu ce să cred. M-a lăsat să plec, fără să încerce să mă reţină, fără să-mi dea nici o speranţă.

– Şi unde vreţi vă duceţi?

– Mă întorc în ţinutul Orel, unde am văzut-o pentru prima dată.

– Asta e bine, e foarte bine, domnule Boris. Cel puţin, sunteţi sigur că o veţi revedea. Se duce acolo în fiecare an cu părinţii ei, pentru câteva săptămâni. Este un detaliu pe care fără îndoială că nu l-aţi trecut cu vederea.

– Bineînţeles că nu. Vă mărturisesc că această perspectivă m-a făcut să mă hotărăsc asupra locului unde să mă retrag.

– Vedeţi?

– Dumnezeu nu-mi dă nimic, dar Îşi deschide cutia cu comori şi fiecare ia ce poate.

– Da, da; şi domnişoara Natacha ştie că v-aţi hotărât să vă retrageţi în ţinutul Orel?

– N-am nici un motiv să-i ascund acest lucru, domnule Rouletabille.

– Totul e bine până acum. Nu trebuie să fiţi atât de deznădăjduit, dragă domnule Boris. Nu e totul pierdut. Vă spun chiar că văd un viitor plin de speranţă pentru dumneavoastră.

– Dacă vorbiţi serios când spuneţi asta, sunt într-adevăr fericit că v-am întâlnit. Nu voi uita această frânghie pe care mi-aţi aruncat-o atunci când apele păreau să mă înghită. Ce mă sfătuiţi?

– Vă sfătuiesc să vă duceţi în ţinutul Orel şi asta cât mai repede cu putinţă.

– Foarte bine. Trebuie să aveţi motive să spuneţi acest lucru. Vă ascult, domnule, şi plec.

În timp ce Boris se îndrepta spre uşa arcuită de la ieşire, Rouletabille se furişă în laborator. Bătrânul Alexis era aplecat deasupra retorterlor lui. O lampă amărâtă de-abia reuşea să lumineze locul întunecat unde lucra părintele. Acesta se întoarse când auzi zgomotul făcut de reporter.

– A! Tu erai, băiete!

– Ei bine?

– O, nu-ţi pot spune nimic după atât de puţin timp. Totuşi, am analizat deja cele două şerveţele, să ştii.

– Da, şi? Petele? Spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu!

– Ei bine, băiete, e vorba din nou de sulfat de cupru.

Rouletabille, lovit în inimă, scoase un strigăt uşor şi totul păru că se învârte cu el. În mijlocul ciudatelor instrumente din laborator, părintele Alexis părea Satana în persoană şi tânărul respinse braţele prietenoase, care fuseseră întinse ca să-l sprijine; în întuneric, unde flăcăruile albastre ale cazanelor dansau ici-colo, vii ca nişte limbi strălucitoare, Rouletabille crezu că vede stafia lui Michael Nikolaievitch, venită să strige: “Otrăvirea cu sulfat de cupru continuă şi eu sunt mort.” Reporterul dădu peste uşă, care se deschise, iar el se rostogoli până la tejghea şi se lovi cu faţa de ea. Şocul, care ar fi putut fi fatal, îl făcu să iasă din

coşmarul lui intens şi să-şi vină în fire. Se ridică, sări peste grămada de cizme şi de vechituri şi se repezi afară, în curte. Acolo, Boris îl apucă de haină. Rouletabille se întoarse, furios:

– Ce doriţi? N-aţi plecat încă spre Orel?

– Plec, domnule, dar v-aş fi recunoscător dacă îi veţi duce personal aceste lucruri... Natachei.

Cu aceeaşi mină deznădăjduită, Boris îi arătă cele două icoane aduse din Muntele Athos, iar Rouletabille le luă, le vârî în buzunar şi îşi văzu grăbit de drum, strigând:

– Înţeleg.

Ajuns afară, Rouletabille încercă să-şi revină, să-şi recapete puţin calmul. Era posibil să fi făcut o greşeală mortală? Vai! Cum putea să se mai îndoiască acum de asta? Otrăvirea cu sulfat de cupru continua. Făcu un efort supra-omenesc să alunge din mintea lui, chiar şi pentru o clipă, groaza acelui lucru– moartea nevinovatului Michael Nikolaievitch– şi să nu se gândească la nimic altceva decât la consecinţele imediate, la care trebuia să chibzuiască cu grijă, dacă voia să evite o nouă catastrofă. Ah, asasinul nu era descurajat. Şi ce încercase să facă de data asta! Ce masacru ar fi fost dacă ar fi reuşit! Generalul, Matrena Petrovna, Natacha şi Rouletabille însuşi (care, în ceea ce-l privea, aproape regreta că asasinul nu reuşise)– şi Koupriane! Koupriane, care ar fi trebuit să fie şi el acolo, la masă. Ce captură pentru nihilişti! Asta era! Asta era! Rouletabille înţelese acum de ce aceştia nu ezitaseră să-i otrăvească pe toţi la un loc: Koupriane era printre invitaţi.

Michael Nikolaievitch ar fi fost răzbunat!

De data asta, tentativa eşuase, dar cine ştie la ce se puteau aştepta acum! Din momentul în care începu să creadă că Michael Nikolaievitch nu mai era vinovat, aşa cum îşi imaginase el, Rouletabille căzu într-o prăpastie fără fund.

Unde să se ducă? După câteva clipe, dădu ocol Rotondei, care serveşte drept piaţă pentru acest cartier şi este cel mai frumos ornament din Aptiekarski Pereoulok. Îi dădu ocol fără să-şi dea seama, fără să se oprească nicăieri, fără să vadă sau să înţeleagă nimic. Aşa cum se învârte în cerc un cal frânt de oboseală, tot aşa mergea şi tânărul, gândindu-se că şi el se învârtea într-un cerc care nu-l ducea nicăieri. Rouletabille nu mai era Rouletabille.

10 La stânga! În limba rusă (n.t)

XIII. Bombele umane

La întâmplare– pentru că acum nu mai putea acţiona decât la întâmplare– reporterul se hotărî să se întoarcă la dacha. Acolo domnea o mare dezordine. Paza fusese dublată. Prietenii generalului, chemaţi de Trebassof, îi înconjurau pe cei doi suferinzi otrăviţi şi umpleau casa cu devotamentul lor gălăgios şi cu declaraţiile lor de afecţiune. Totuşi, un doctor mărunt din banalul cartier al ostrovului Vasili, adus de poliţie, îi liniştea pe toţi. Poliţiştii nu-l găsiseră acasă pe medicul de familie al generalului, dar promiseseră că vor sosi imediat doi specialişti pe care îi găsiseră în loc. Între timp, făcuseră rost pe drum de acest doctoraş, care era vesel şi vorbăreţ ca o gaiţă. Acesta avea destule de făcut îngrijind-o pe Matrena Petrovna, care fusese atât de bolnavă, încât soţul ei, Feodor Feodorovitch, încă mai tremura, "pentru prima dată în viaţa lui", după cum spusese excelentul Ivan Petrovitch.

Reporterul fu uimit să constate că Natacha nu era nici în camera Matrenei, nici în cea a lui Feodor. O întrebă pe Matrena unde era fiica ei vitregă. Matrena se uită la el, cu o expresie de spaimă pe faţă. Când fură singuri, ea îi zise:

– Nu ştim unde este. A dispărut aproape imediat după ce ai plecat tu şi nimeni nu a mai văzut-o de atunci. Generalul a cerut de mai multe ori să o vadă. A trebuit să-i spun că a luat-o Koupriane cu el, ca să afle de la ea detaliile întâmplării.

– Nu e cu Koupriane, zise Rouletabille.

– Unde o fi? Această dispariţie e mai mult decât ciudată, mai ales în momentul în care noi eram pe moarte, când tatăl ei... O, Doamne! Lasă-mă, copile, mă sufoc, mă sufoc.

Rouletabille îl chemă pe doctorul aflat acolo doar temporar şi ieşi din camera femeii. Îi venise ideea să inspecteze casa cameră cu cameră, colţ cu colţ, ca să ştie sigur dacă exista sau nu vreo

posibilă intrare pe care el nu o observase mai înainte, o intrare pe care aşa-zişii otrăvitori continuau să o folosească. Dar acum se confrunta cu un eveniment nou, care eclipsa totul: dispariţia Natachei. Cât deplângea faptul că nu cunoştea limba rusă– şi nici unul din oamenii lui Koupriane nu ştia franceză. Poate că ar putea să scoată ceva de la Ermolai.

Ermolai îi zise că o văzuse pentru o clipă pe Natacha în faţa porţii, uitându-se în susul şi-n josul drumului. Apoi, el fusese chemat la general, astfel că nu ştia nimic mai mult.

Asta fu tot ce reuşi reporterul să înţeleagă de la bătrânul servitor, mai degrabă din gesturi, decât din cuvintele lui.

O dificultate în plus era acum faptul că se lăsa întunericul şi reporterului îi fu imposibil să distingă urmele Natachei. Era oare adevărat că tânăra fugise într-un astfel de moment, imediat după otrăvire, înainte să afle dacă tatăl şi mama ei erau în întregime în afara pericolului? Dacă Natacha era nevinovată, aşa cum Rouletabille voia încă să creadă, o astfel de atitudine era pur şi simplu de neînţeles. Iar fata nu putea decât să-şi dea seama că îi va spori bănuielile lui Koupriane. Reporterul avea un motiv extrem de important să o vadă imediat, un motiv extrem de important pentru toţi cei implicaţi în afacere, mai ales în acest moment în care planurile nihiliştilor ajunseseră într-un punct culminant, un motiv extrem de important pentru ea şi pentru el, ameninţaţi amândoi cu moartea, să vorbească cu ea şi să reînnoiască propunerile pe care i le făcuse cu numai câteva minute înainte de otrăvire şi de care ea nu voise să-l audă vorbind, din milă temătoare pentru el sau din sfidare. Unde era Natacha? Se gândi că poate fata încerca să dea de Annouchka şi avea motive să facă asta, şi în cazul în care era nevinovată şi în cel în care era vinovată. Dar unde era Annouchka? Cine putea şti! Poate că

Gounsovski. Rouletabille sări într-o trăsură care se întorcea goală de la “Punct” şi îi dădu vizitiului adresa lui Gounsovski. Abia atunci catadicsi tânărul să-şi amintească de faptul că fusese invitat în aceeaşi zi să cineze acasă la soţii Gounsovski. Mai mult ca sigur că acum nu-l mai aşteptau. Se învinovăţi.

Cei doi soţi îl primiră, dar terminaseră demult cina.

Domnul şi doamna Gounsovski jucau dame la lumina unei lămpi. Când intră în salon, Rouletabille recunoscu capul strălucitor, grăsimos şi pleşuv al îngrozitorului om. Gounsovski veni spre el, înclinându-se servil şi întinzându-i mâinile grase. Reporterul fu prezentat doamnei Gounsovski, a cărei rochie neagră de mătase era acoperită cu bijuterii. Avea o piele închisă la culoare şi nişte ochi minunaţi. Şi ea manifesta o efuziune şovăitoare.

– V-am aşteptat, domnule, zise ea, zâmbind timid şi afectat, cu farmecul unei femei oarecum înaintate în vârstă, care se mai bazează totuşi pe graţia copilărească.

În timp ce necredinciosul tânăr îşi cerea scuze, ea zise:

– O, ştim că sunteţi foarte ocupat, domnule Rouletabille. Chiar acum o secundă mi-a spus soţul meu acest lucru. Dar ştia că veţi veni în cele din urmă. La final, oamenii acceptă întotdeauna invitaţia soţului meu.

Zise acestea cu un zâmbet gras, dându-şi importanţă.

Rouletabille înlemni auzind ultima frază. Se simţea cu adevărat înspăimântat în prezenţa acestor două personaje, atât de îngrozitor de banale, în oribilul şi decentul lor salonaş.

Doamna continuă:

– Dar aţi avut deja parte de o cină destul de proastă, din pricina acelei îngrozitoare afaceri care

a avut loc acasă la generalul Trebassof. Haideţi în sufragerie să mâncaţi.

– Ah, deci aţi aflat? zise Rouletabille. Nu, nu, mulţumesc; nu mai am nevoie de nimic. Ştiţi ce s-a întâmplat?

– Dacă ai fi venit la cină, poate că nu s-ar fi întâmplat absolut nimic, zise Gounsovski liniştit, aşezându-se din nou pe perne şi privind meditativ prin ochelari jocul de dame. Oricum, îl felicit pe Koupriane pentru că n-a fost acolo, din pricina temerilor lui.

Pentru Gounsovski nu exista decât Koupriane! Viaţa sau moartea generalului Trebassof nu-l preocupa. Numai acţiunile şi mişcările prefectului poliţiei aveau puterea de a-l afecta. Gousovski porunci unei servitoare, care se strecurase în cameră fără să facă mai mult zgomot decât o umbră, să aducă o măsuţă plină cu aperitive şi sticle de şampanie aproape de masa de joc şi apoi mută unul din pioni, zicând:

– Îmi dai voie? Asta e mutarea mea. Nu vreau s-o pierd.

Rouletabille îndrăzni să pună mâna pe pumnul uleios şi păros care ieşea dintr-o manşetă dubioasă.

– Ce vreţi să spuneţi? Cum aţi putut să prevedeţi acest lucru?

– A fost uşor de prevăzut totul– replică Gounsovski, oferindu-i trabucuri– , a fost uşor de prevăzut totul, din momentul în care locul lui Matiev a fost luat de Priemkof.

– Adică? întrebă Rouletabille, amintindu-şi cu o oarecare nelinişte scena biciuirii din capela gărzilor.

– Adică, acest Priemkof, între noi fie vorba (şi Gounsovski se aplecă spre urechea reporterului), nu e mai bun să facă parte din poliţia lui Koupriane decât a fost Matiev. Foarte periculos. Aşa că, atunci când am aflat că el i-a luat locul lui Matiev la dacha des Îles, m-am gândit că se va petrece cu siguranţă o nenorocire. Dar asta nu mă

privea pe mine, nu-i aşa? Koupriane ar fi fost în stare să-mi spună: “Vezi-ţi de treaba ta.” Mersesem deja destul de departe avertizându-l în privinţa “bombelor umane.” Aflasem despre acestea prin aceleaşi mijloace care ne-au permis să le prindem pe cele două bombe umane (femei, ţineţi seama!) care se îndreptau spre tribunalul militar de la Cronstadt, după răscoala din rândurile flotei. Să-şi aducă aminte de asta. Acest lucru ar trebui să-l facă să reflecteze. Eu sunt un om cumsecade. Ştiu că el vorbeşte urât despre mine; dar eu nu doresc să i se întâmple nici un rău. Interesele imperiului sunt mai presus de orice altceva care are loc între noi! Nu ţi-aş vorbi aşa, dacă n-aş şti că eşti în graţiile ţarului. Apoi, te-am invitat la cină. Când omul mănâncă, mai şi vorbeşte. Dar n-ai venit. Şi, în timp ce tu luai cina acolo şi în timp ce Priemkof păzea dacha, s-a întâmplat acea afacere enervantă despre care a vorbit doamna Gounsovski.

Rouletabille nu se aşezase, în ciuda insistenţelor doamnei Gounsovski. Luă cu bruscheţe cutia cu trabucuri din mâna şefului serviciului secret, care continuase să i-o întindă, căci acest detaliu al ospitalităţii nu făcea decât să-i irite dispoziţia, care fusese ore întregi destul de proastă şi care acum devenea şi mai proastă, din pricina a ceea ce tocmai spusese celălalt. Nu înţelegea decât un singur lucru, şi anume Koupriane îi încredinţase paza dachei des Îles unui om numit Priemkof, de care nu mai auzise vorbindu-se până acum, la fel de hotărât ca Matiev să-l distrugă pe general. Era necesar să-l avertizeze imediat pe Koupriane.

– Cum se face că nu aţi făcut deja acest lucru chiar dumneavoastră, domnule Gounsovski? De ce aţi aşteptat ca să-mi vorbiţi mie despre asta? Este de neimaginat.

– Mă scuzaţi, zise Gounsovski, zâmbind cu blândeţe din spatele ochelarilor lui; nu e acelaşi lucru.

– Nu, nu, nu e acelaşi lucru, susţinu şi doamna cu rochia neagră de mătase, cu bijuteriile strălucitoare şi cu bărbia fleşcăită. Noi discutăm cu un prieten în cadrul unei cine, cu un prieten care nu face parte din poliţie. Noi nu denunţăm pe nimeni.

– Trebuie să-ţi spunem. Dar stai jos acum, continuă să insiste Gounsovski, aprinzându-şi trabucul. Fii rezonabil. Tocmai au încercat să-l otrăvească, aşa că îşi vor trage răsuflarea înainte de a încerca altceva. Chestia asta cu otrava mă face de asemenea să cred că s-ar putea ca ei să fi renunţat la ideea cu bombele umane. La urma urmei, ce e să se întâmple se va întâmpla.

– Da, da, aprobă enorma doamnă. Poliţiştii n-au reuşit niciodată să împiedice inevitabilul. Dar, vorbind despre acest Priemkof, asta rămâne între noi, nu-i aşa? Doar între noi.

– Da, trebuie să-ţi spunem de-acum că ar fi mai bine să nu-i zici lui Koupriane că ai obţinut această informaţie de la mine, adăugă blând Gounsovski. Pentru că atunci nu te va crede, înţelegi; sau, mai bine zis, nu mă va crede pe mine. Iată de ce luăm aceste precauţii cu cina şi cu fumatul unui trabuc. Vorbim de una şi de alta, iar tu faci ce vrei cu ceea ce spunem noi. Dar, pentru ca informaţiile să fie de folos, repet, este absolut necesar ca sursa lor să fie trecută sub tăcere. (Când zise acest lucru, Gounsovski îi aruncă lui Rouletabille o privire pătrunzătoare prin ochelari, prima dată când Rouletabille văzuse o astfel de privire în ochii lui. Nu l-ar fi crezut niciodată în stare să se înflăcăreze astfel.) Priemkof– continuă Gounsovski pe un ton scăzut, folosindu-şi viguros batista– a fost angajat aici, la mine acasă şi nu ne-am despărţit în termeni prea amicali; trebuie să menţionez că asta a fost din cauza lui. Apoi i-a intrat în graţii lui Koupriane vorbind cât se poate de urât despre noi, dragă domnule.

– Dar ce putea spune? Bârfe de servitori, dragă domnule! repetă grăsuna doamnă şi-şi dădu furioasă peste cap ochii mari, frumoşi şi negri. Bârfe care, la Curte, au fost bineînţeles tratate după cum meritau. Aşa ne-au spus doamna Daquin, soţia bucătarului şef al Maiestăţii Sale, pe care îl cunoaşteţi cu siguranţă, şi nepotul celei de-a doua doamne de onoare a împărătesei, care se înţelege foarte bine cu mătuşa lui; bârfe de servitori, care ar fi putut să ne distrugă, dar care n-au avut nici un efect asupra Maiestăţii Sale, pentru care Hristos ştie că ne-am da chiar şi viaţa.

– Ei bine, acum înţelegi că, dacă ar fi să-i spui lui Koupriane: "Domnul Gounsovski l-a vorbit de rău pe Priemkof în faţa mea", n-ar mai vrea să audă nici un cuvânt în plus. Totuşi, Priemkof e implicat în schema cu bombele umane, asta e tot ce pot să-ţi spun; cel puţin era, înainte de afacerea cu otrăvirea. Între noi fie vorba, această otrăvire este cu siguranţă foarte uimitoare. Nu pare că a venit din exterior, în timp ce bombele umane vor trebui să vină din exterior. Şi Priemkof e amestecat în chestiunea asta.

– Da, da, aprobă din nou doamna Gounsovski. E devotat cauzei. Au circulat şi nişte poveşti despre el. Şi alţii pot spune poveşti, nu numai el; nu e un lucru greu de făcut. Acum trebuie să se afirme cumva, dacă vrea să rămână în clica Annouchkăi.

– Koupriane, dragul nostru Koupriane, o întrerupse Gounsovski, tulburându-se uşor când o auzi pe soţia lui pronunţând numele Annouchkăi, Koupriane ar trebui să fie în stare să înţeleagă că acest Priemkof trebuie să ducă lucrurile la bun sfârşit sau va fi distrus definitiv.

– Priemkof ştie asta foarte bine, dar Koupriane nu o ştie; asta e tot ce vă putem spune, replică doamna, în timp ce umplea din nou paharele. Este suficient? Restul e doar bârfă.

Era cu siguranţă suficient pentru Rouletabille; se săturase de toate astea! De această bârfă inutilă şi

de aceste bombe umane! De aceşti palavragii, aceşti bârfitori, în casa lor burgheză şi rustică; de aceste combinaţii politico-poliţiste, a căror parte grotescă predomina întotdeauna; în timp ce partea înspăimântătoare, aspectul siberian, închisorile, găurile negre, spânzurările, dispariţiile, exilurile, morţile şi martiriile rămâneau ascunse cu atâta gelozie, încât nimeni nu vorbea niciodată despre ele! Toată acea greutate îngrozitoare, între un trabuc bun şi "un păhărel de lichior de anason, domnule, dacă nu vreţi şampanie." Cu toate astea, reporterul fu nevoit să bea înainte să plece, să toasteze, să promită că va reveni oricând va dori– casa îi era deschisă. Rouletabille ştia că era deschisă pentru oricine– oricine care avea o poveste de spus, ceva care să trimită pe altcineva la închisoare sau la moarte şi uitare. Nu exista nici un paznic la uşă ca să verifice vizitatorii– oamenii intrau în casa lui Gounsovski la fel ca în casa unui prieten, iar el era desigur gata întotdeauna să facă o favoare!

Gounsovski îl conduse pe reporter până la scară. Rouletabille tocmai se pregătea să rişte şi să-i vorbească despre Annouchka, pentru a putea aborda subiectul Natachei, când Gounsovski zise deodată, cu un zâmbet ciudat:

– Apropo, tot mai crezi în Natacha Trebassof?

– O să cred în ea până la moarte, zise Rouletabille, luat prin surprindere; dar trebuie să vă mărturisesc că în acest moment nu ştiu unde a dispărut.

– Supraveghează golful Lachtka, apoi vino mâine să-mi spui dacă o să mai vrei să crezi întotdeauna în ea, replică Gounsovski confidenţial, cu un râs scârbos, care îl făcu pe reporter să coboare în viteză scările.

Iar acum trebuia să-l supravegheze pe Priemkof! Priemkof după Matiev! Tânărului i se păru că era nevoit să se lupte nu numai cu toţi revoluţionarii, ci şi cu toată poliţia din Rusia– şi cu Gounsovski şi

cu Koupriane! Cu toţi, cu toţi! Dar treaba cea mai urgentă era Priemkof şi bombele lui umane. Ce aventură ciudată şi aproape de neînţeles şi hărţuitoare era şi asta dintre nihilişti şi poliţia din Rusia! Koupriane şi Gousovski angajau amândoi un om despre care ştiau că e revoluţionar şi prieten cu revoluţionarii. De partea lor, nihiliştii îl considerau pe acest poliţist ca pe unul din agenţii lor. La rândul lui, ca să-şi menţină periculosul echilibru, acest om era nevoit să lucreze şi pentru poliţie, şi pentru revoluţionari şi să accepte orice misiune îi dădeau fie unii, fie ceilalţi, pentru că trebuia să îi asigure de loialitatea lui. Numai imbecilii, precum Gapone, se lăsau spânzuraţi sau sfârşeau prin a fi executaţi, precum Azef, din pricina greşelilor lor ciudate. Dar un Priemkof, care juca de ambele părţi, avea toate şansele să trăiască mult şi un Gounsovski va muri liniştit în patul lui, cu toate consolările religiei.

Totuşi, tinerele inimi, înflăcărate de sinceritate şi acoperite cu dinamită sunt misterios mişcate în întunericul atroce al sfintei Rusii şi nu ştiu unde vor fi trimise, dar lor le e totuna, pentru că tot ceea ce cer este să moară într-un delir spiritual nebun de ură şi de dragoste– ca nişte bombe umane!

La colţul străzii Aptiekarski Pereoulok, Rouletabille dădu peste Koupriane, care tocmai părăsea magazinul părintelui Alexis şi care, văzându-l pe reporter, opri trăsura şi îi strigă că se duce imediat la dacha.

– Aţi vorbit cu părintele Alexis?

– Da, zise Koupriane. Şi de data asta am avut dreptate. S-a întâmplat aşa cum v-am spus, aşa cum am prevăzut eu. Dar ştiţi ceva despre suferinzi? Apropo, s-a întâmplat un lucru ciudat. Tocmai m-am întâlnit cu Kister în Nevsky.

– Doctorul?

– Da, unul din doctorii lui Trebassof; trimisesem la el acasă un inspector ca să-l aducă la dacha, pe el şi pe asociatul lui obişnuit, doctorul Litchkof. Ei

bine, nici Litchkof, nici el nu au fost chemaţi. Nici nu ştiau că s-a întâmplat ceva la dacha. Nu l-au văzut pe inspectorul meu. Sper că a întâlnit vreun alt doctor pe drum şi, dată fiind urgenţa, l-a dus la dacha.

– Exact aşa s-a întâmplat, răspunse Rouletabille, care devenise foarte palid. Totuşi, e ciudat că aceşti domni nu au fost anunţaţi, pentru că, la dacha, familiei Trebassof i s-a spus că doctorii pe care generalul îi consulta de obicei nu erau acasă şi că, drept urmare, poliţia a chemat alţi doi medici, care vor sosi imediat.

Koupriane, care până atunci stătuse aşezat în trăsură, sări în picioare.

– Dar Kister şi Litchkof n-au fost plecaţi de acasă. Aşa a zis Kister, care tocmai se întâlnise cu Litchkof. Ce înseamnă toate astea?

– Puteţi să-mi spuneţi numele inspectorului căruia i-aţi dat ordin să-i aducă pe doctori? întrebă Rouletabille, pregătit să audă tunetul pe care îl provocase întrebarea lui.

– Priemkof, un om în care am deplină încredere.

Trăsura lui Koupriane porni în viteză spre insule. Se lăsase întunericul. Singuri pe drumul pustiu, caii păreau că se îndreaptă spre stele; trăsura din spatele lor nu părea o piedică pentru ei. Vizitiul stătea aplecat deasupra lor, cu braţele întinse, ca şi cum ar fi vrut să sară în eter. Ah, ce noapte frumoasă, ce noapte minunată şi liniştită lângă Neva, stricată de galopul acestor cai înnebuniţi!

– Priemkof! Priemkof! Unul din oamenii lui Gounsovski! Ar fi trebuit să-l bănuiesc, strigă Koupriane amărât, după ce auzi explicaţiile lui Rouletabille. Dar acum, vom ajunge oare la timp?

Se ridicară amândoi în picioare, zorindu-l pe vizitiu, îndemnând caii:

– *Scan! Scan!* Mai repede, *douriak!*

Puteau ei să ajungă înaintea "bombelor umane"? Le puteau auzi înainte să ajungă? Ah, iată

Eliaguine!

Trecură în viteză nebunească de pe un mal pe altul, de parcă n-ar fi existat nici un pod în drumul lor. Iar urechile lor erau ciulite ca să audă explozia, grozăvia iminentă, care se pregătea cu viclenie în noaptea a cărei linişte era atât de ipocrită şi sub privirea rece a stelelor.

– Opreşte, opreşte! îi strigă deodată Rouletabille vizitiului.

– Sunteţi nebun? urlă Koupriane.

– Noi suntem nebuni, dacă sosim ca nişte nebuni. Catastrofa ar fi atunci sigură. Mai există totuşi o şansă. Dacă nu vrem s-o pierdem, atunci trebuie să sosim încet şi cu calm, ca nişte prieteni care ştiu că generalul este în afara pericolului.

– Singura noastră şansă este să ajungem înaintea falşilor doctori. Aceştia ori nu sunt acolo, ori s-a terminat deja totul. Priemkof trebuie să fi fost luat prin surprindere de afacerea cu otrăvirea, dar a profitat de ocazie; din fericire, nu şi-a putut găsi imediat complicii.

– În orice caz, iată dacha. În numele cerului, spuneţi-i vizitiului să oprească caii aici. Dacă "doctorii" sunt deja acolo, noi vom fi cei care îl vor fi omorât pe general.

– Aveţi dreptate.

Koupriane îşi temperă agitaţia, precum şi pe cea a vizitiului şi a cailor, iar trăsura opri fără zgomot, nu departe de dacha. Ermolai veni spre ei.

– Priemkof? îngăimă Koupriane.

– A plecat din nou, Excelenţă.

– Cum aşa– a plecat din nou?

– Da, dar a adus doctorii.

Koupriane îl strânse cu putere pe Rouletabille de încheietura mâinii, mai să i-o zdrobească. Doctorii erau acolo!

– Doamna Trebassof se simte mai bine, continuă Ermolai, care nu înţelese nimic din agitaţia lor. Generalul o să-i întâmpine şi o să-i conducă personal la soţia lui.

– Unde sunt?

– Aşteaptă în salon.

– O, Excelenţă, păstraţi-vă calmul, păstraţi-vă calmul şi nimic nu va fi pierdut, îl imploră reporterul.

Rouletabille şi Koupriane se furişară cu grijă în grădină. Ermolai îi urmă.

– Acolo? întrebă Koupriane.

– Acolo, răspunse Ermolai.

Din colţul unde se aflau şi privind prin verandă, îi puteau vedea pe "doctori" aşteptând.

Aceştia stăteau unul lângă altul pe scaune, într-un colţ al salonului de unde puteau vedea întreaga cameră şi o parte din grădină, spre care stăteau cu faţa, şi puteau auzi tot. Una din ferestrele de la etaj era deschisă deasupra capetelor lor, astfel încât puteau auzi orice zgomot care provenea de acolo. Nu puteau fi luaţi prin surprindere din nici o parte şi supravegheau fiecare uşă. Vorbeau încet şi calm, privind drept în faţă. Păreau tineri. Unul din ei avea un chip plăcut, palid, dar zâmbitor, un păr destul de lung şi cârlionţat; celălalt era mai colţuros, cu o purtare semeaţă şi o faţă serioasă, cu un nas de vultur şi cu ochelari. Amândoi purtau haine lungi şi negre, încheiate cu nasturi peste piepturile lor liniştite.

Koupriane şi reporterul, urmaţi de Ermolai, înaintară pe peluză cu cea mai mare precauţie. Ascunşi de treptele de lemn care duceau la verandă şi de balustrada acoperită cu viţă-de-vie, cei trei se apropiară destul de mult cât să audă ce vorbesc falşii doctori. Koupriane ascultă cu nerăbdare cuvintele acestor doi tineri, care ar fi putut avea parte de atâţia ani de viaţă ce le aparţineau de drept şi care urmau să moară de o moarte atât de oribilă, distrugând totul în jurul lor. Aceştia vorbiră despre cât era ceasul, despre blândeţea nopţii şi despre frumuseţea cerului; vorbiră despre umbrele de sub mesteceni, despre cum străluceşte golful în lumina vagă şi aurie a serii târzii, despre apa răcoroasă a

râului şi dulceaţa primăverii în nord. Despre asta vorbiră. Koupriane murmură:

"Asasinii!"

Acum era necesar să hotărască cum să acţioneze şi această necesitate era îngrozitoare. O mişcare greşită, o stângăcie şi "doctorii" ar fi fost avertizaţi şi totul ar fi fost pierdut. Probabil că aveau bombele sub haine; erau cu siguranţă cel puţin două "bombe umane". Când respirau, piepturile lor săltau şi inimile lor băteau probabil secundele până la explozia care ameninţa să se producă.

Deasupra, la etaj, se auzea cum se aranja rapid camera, zgomot de paşi pe podea şi o zarvă de voci; mai multe umbre treceau prin dreptul ferestrei. Koupriane îl interogă repede pe Ermolai şi află că toţi prietenii generalului erau acolo. Cei doi doctori ajunseseră cu doar câteva minute înaintea prefectului poliţiei şi a reporterului. Micul doctor din ostrovul Vasili plecase deja, spunând că nu avea ce să mai facă acolo, din moment ce sosiseră doi astfel de specialişti celebri. Cu toate astea, în ciuda celebrităţii lor, nimeni nu auzise vreodată de numele pe care şi le dăduseră. Koupriane fu de părere că micul doctor era un complice. Lucrul cel mai urgent era să-i avertizeze pe cei din camera de la etaj. Exista pericolul ca din clipă în clipă să coboare cineva la parter să-i ia pe doctori şi să-i ducă la general, sau ca generalul să coboare el însuşi să-i întâmpine. Era evident că asta aşteptau. Voiau să moară în braţele lui, ca să se asigure că de data asta nu le-a scăpat! Koupriane îl instrui pe Ermolai să se ducă pe verandă şi să le vorbească pe un ton obişnuit, din pragul uşii de la salon, spunându-le că se va duce sus să vadă dacă îi poate conduce în camera doamnei Trebassof. Odată în camera de la etaj, îi putea avertiza pe ceilalţi să nu facă nimic, ci să-l aştepte pe Koupriane; apoi, Ermolai urma să coboare la parter şi să le spună celor doi bărbaţi: "Mai aşteptaţi o secundă, vă rog."

Ermolai se furişă până la poartă şi apoi veni cu naturaleţe pe potecă, lăsând pietrişul să scrâşnească sub paşii lui rurali. Era un om inteligent şi îşi dădu seama cu un calm extraordinar de importanţa planului de campanie. Uşor şi în mod firesc, servitorul urcă treptele de la verandă, se opri în pragul salonului, spuse ce fusese instruit să spună şi urcă la etaj. Acum, Koupriane şi Rouletabille se uitară spre ferestrele de la dormitor. Umbrele care se plimbau de colo-colo rămaseră deodată neclintite. Orice mişcare încetă; nu se mai auzi nici un pas, nimic. Şi acea linişte bruscă îi făcu pe cei doi "doctori" să-şi ridice feţele spre tavan. Apoi, aceştia schimbară între ei o privire agitată. Această schimbare în felul de a fi al lucrurilor de la etaj era periculoasă. Koupriane mormăi:

– Idioţii!

Fusese aşa o lovitură pentru cei din dormitor să afle că se plimbau deasupra unei mine gata să explodeze, încât era evident că acest lucru îi paralizase. Din fericire, Ermolai coborî aproape imediat la parter şi, comportându-se ca un servitor perfect ce era, le zise "doctorilor":

– Vă rog să mai aşteptaţi o secundă, domnilor.

O spuse tot în modul cel mai natural cu putinţă. Şi se întoarse la poartă înainte de a se alătura din nou lui Koupriane şi lui Rouletabille pe peluză. Rouletabille, complet liniştit şi destul de stăpân pe sine, la fel de calm acum pe cât era Koupriane de nervos, îi zise prefectului poliţiei:

– Trebuie să acţionăm acum şi repede. Încep să devină suspicioşi. Aveţi vreun plan?

– Iată la ce m-am gândit eu, zise Koupriane. Îi spunem generalului să coboare folosind scara îngustă a servitorilor şi să iasă pe furiş din casă pe fereastra de la camera de zi a Natachei, cu ajutorul unui cearşaf răsucit. Între timp, Matrena Petrovna va veni să vorbească cu falşii doctori; asta îi va ţine ocupaţi până când generalul va fi în afara

pericolului. De îndată ce Matrena se va retrage în grădină, eu îmi voi chema oamenii, care îi vor împuşca pe cei doi de la distanţă.

– Şi casa în sine? Şi prietenii generalului?

– Să încerce să scape şi ei folosindu-se de scara servitorilor şi sărind de la fereastră, după general. Trebuie să încercăm ceva. Să zicem că îi am în bătaia pistolului.

– Planul dumneavoastră nu va funcţiona decât dacă uşa de la camera de zi a Natachei care dă spre salon este închisă, zise Rouletabille.

– Este. O văd de aici.

– Şi decât dacă uşa de la coridorul din faţa scărilor care dă spre salon este şi ea închisă, iar pe asta nu o vedeţi de aici.

– Uşa aceea e deschisă, zise Ermolai.

Koupriane trase o înjurătură. Dar îşi reveni imediat.

– Doamna Trebassof o va închide atunci când va veni să vorbească cu falşii doctori.

– Nu merge, zise reporterul. Acest lucru le va trezi bănuielile mai mult decât oricând. Lăsaţi pe mine; am un plan.

– Care?

– Am timp să-l pun în practică, dar nu şi să vi-l spun. Au aşteptat deja prea mult. Dar va trebui să urc la etaj. Ermolai va trebui să vină cu mine, ca şi cum ar însoţi un prieten de familie.

– Vin şi eu.

– Asta ar da totul de gol, dacă v-ar vedea pe dumneavoastră, prefectul poliţiei.

– Nu. Dacă mă vor vedea– şi dacă ştiu că trebuie să fiu aici– de îndată ce îmi voi face apariţia în faţa lor, vor trage concluzia că eu nu ştiu nimic despre planul pe care îl au.

– Vă înşelaţi.

– E datoria mea. Trebuie să fiu lângă general, să-l apăr până în ultima clipă.

Rouletabille dădu din umeri în faţa acestui eroism periculos, dar nu mai stătu să se contrazică

cu el. Ştia că planul lui trebuia să reuşească imediat sau, în cel târziu cinci minute, nu vor mai exista decât ruinele, morţii şi muribunzii în dacha des Îles.

Cu toate astea, tânărul rămânea uimitor de calm. În principiu, acceptase ideea că va muri. Singura speranţă care le mai rămânea de a fi salvaţi depindea în întregime de puterea lor de a fi perfect calmi şi de răbdarea bombelor umane. Mai aveau oare răbdare măcar trei minute?

Ermolai o luă înaintea lui Koupriane şi a lui Rouletabille. În momentul în care ajunseră la piciorul scării de la verandă, servitoul zise cu voce tare, repetându-şi lecţia:

– Generalul vă aşteaptă, Excelenţă. Mi-a spus să vă conduc numaidecât la el. Se simte foarte bine; la fel şi doamna Trebassof.

Când fură pe verandă, Ermolai adăugă:

– Doamna urmează să-i primească imediat şi pe aceşti domni, care îi vor putea spune că nu mai există nici un pericol.

Şi trecură toţi trei pe lângă salon, în timp ce Koupriasne şi Rouletabille îi salutară vag pe cei doi conspiratori. Era un moment hotărâtor. Recunoscându-l pe Koupriane, cei doi nihilişti ar putea crede că au fost descoperiţi, aşa cum zisese reporterul, şi ar putea grăbi catastrofa. Cu toate astea, Ermolai, Koupriane şi Rouletabille urcară mecanic scările spre dormitor, neîndrăznind să se uite în urmă şi aşteptând din clipă în clipă sfârşitul. Dar nici unul nu se agită. La ordinul lui Rouletabille, Ermolai coborî din nou la parter, în mod normal, firesc, liniştit. Koupriane şi Rouletabille se duseră în camera Matrenei Petrovna. Toată lumea era acolo. Era o adunătură de stafii.

Iată ce se întâmplase la etaj. Faptul că "doctorii" mai rămâneau încă la parter, că nu fuseseră primiţi imediat, pe scurt, că dezastrul fusese întârziat până acum se datora Matrenei Petrovna, a cărei iubire

grijulie, ca a unui câine de pază, era mereu gata să miroasă pericolul. Aceşti doi "doctori", ale căror nume nu le cunoştea şi care sosiseră atât de târziu, precum şi plecarea precipitată a micului doctor din ostrovul Vasili îi treziseră vigilenţa. Înainte de a le permite să urce la etaj să-l vadă pe general, femeia se hotărâse să coboare şi să le arunce ea însăşi o privire. Pentru asta, se dăduse jos din pat; şi presentimentul ei fusese justificat. Când îl văzuse pe Ermolai intrând, sobru şi misterios, aducând mesajul lui Koupriane, ştiuse instinctiv, înainte ca el să spună vreun cuvânt, că erau bombe în casă. Şi când Ermolai vorbise, fusese o lovitură pentru toţi. La început, ea, Matrena Petrovna, rămăsese înspăimântată şi aiurită, în ha-latul mare şi înflorat care îi aparţinea lui Feodor şi în care se înfăşurase în grabă. După ce Ermolai plecase, generalul, care ştia că ea nu tremura decât pentru el, încercase să o liniştească şi, în mijlocul tăcerii speriate a tuturor celor prezenţi, spusese câteva cuvinte, amintind de eşecul tuturor tentativelor anterioare. Dar ea clătinase din cap şi tremurase de frică pentru el, agonizând la gândul că nu putea face nimic acolo, deasupra acelor bombe umane, decât să aştepte ca acestea să explodeze. În ceea ce-i priveşte pe prieteni, membrele lor erau deja distruse, cu adevărat distruse. Pentru o clipă, fuseseră incapabili să se mişte. Jovialul consilier al imperiului, Ivan Petrovitch, nu mai avea nici o poveste veselă de spus, iar faptul că perspectiva îngrozitoare a acestei "încurcături oribile" era atât de apropiată îl făcea mult mai puţin vesel decât în cele mai bune ore ale lui de la Cubat. Şi bietul Thaddeus Tchitchnikoff era mai alb decât zăpada care acoperă bătrânele câmpii ale Lituaniei, atunci când se deschide iarna sezonul de vânătoare. Nici chiar Athanase Georgevitch nu era strălucit, iar faţa lui roşiatică se schimbase, ca şi cum ar fi avut probleme cu digerarea ultimei lui capodopere cu furculiţa şi cuţitul. Dar, ca să spunem ceva în

apărarea lor, acesta fusese primul efect instantaneu. Nimeni nu poate afla aşa, pe neaşteptate, că o să moară într-un masacru la întâmplare, fără ca inima să nu i se oprească pentru o clipă. Cuvintele lui Ermolai îi transformaseră pe aceşti prietenoşi pierde-vară în statui de ceară, dar, încetul cu încetul, inimile lor începuseră din nou să bată şi fiecare din ei sugerase diverse feluri prin care să împiedice dezastrul– toate destul de incoerente– în timp ce Matrena Petrovna o invoca pe Fecioară şi îl ajuta în acelaşi timp pe Feodor Feodorovitch să-şi potrivească sabia şi să-şi încheie centura; căci generalul dorea să moară în uniformă.

Athanase Georgevitch, cu ochii ieşiţi din orbite şi cu trupul încovoiat, ca şi cum s-ar fi temut că nihiliştii aflaţi dedesubt ar putea să-i zărească statura înaltă– prin podea, fără îndoială– propusese să sară cu toţii pe fereastră, chit că-şi rupeau picioarele. Întristatul consilier al imperiului declarase că planul era de-a dreptul idiot, căci, atunci când ar fi căzut, ar fi fost complet la dispoziţia nihiliştilor, care ar fi fost atraşi de zgomot şi i-ar fi pulverizat pe toţi cu un singur gest prin fereastră. Thaddeus Tchitchnikoff, care nu se putea gândi la absolut nimic, dăduse vina pe Koupriane şi pe restul poliţiei pentru că nu născociseră nici un plan. De ce nu scăpaseră până acum de aceşti nihilişti? După tăcerea înspăimântată de la început, acum vorbeau toţi o dată, cu voci scăzute, răguşit şi repezit, cu răsuflarea tăiată, făcând gesturi sălbatice cu braţele şi cu capul, şi se plimbau de colo-colo prin cameră, fără nici un rost, dar în vârful picioarelor, ducându-se la ferestre, întorcându-se, ascultând la uşi, uitându-se pe gaura cheii, făcând sugestii absurde, pline de cele mai extraordinare aiureli.

– Dacă ar fi să... dacă... dacă...– spuneau cu toţii şi cu toţii făceau semne celorlalţi să tacă.

– Mai încet! Dacă ne aud, suntem pierduţi.

Şi Koupriane care nu mai venea şi poliţiştii lui care aduseseră chiar ei doi asasini în casă şi acum nu erau în stare să-i facă să plece fără să-i arunce pe toţi în aer! Erau cu siguranţă pierduţi. Nu le mai rămânea nimic altceva de făcut decât să-şi spună rugăciunile. Se întorseseră spre general şi spre Matrena Petrovna, care se strângeau unul pe altul în braţe. Feodor luase în mâini bietul cap zburlit al bunei Matrena şi i-l apăsase pe umărul lui, în timp ce o îmbrăţişa. Zisese:

– Odihneşte-te liniştită lângă inima mea, Matrena Petrovna. Nu ni se poate întâmpla nimic în afară de ceea ce vrea Dumnezeu.

La vederea lor şi la auzul acelei remarci, ceilalţi se ruşinaseră de propria zăpăceală. Armonia acelui cuplu care se îmbrăţişa în prezenţa morţii îi făcuse să-şi vină în fire, le dăduse curaj şi le reamintise de al lor *"Nitchevo."* Athanase Georgevitch, Ivan Petrovitch şi Thaddeus Tchitchnikoff repetaseră după Matrena Petrovna "Aşa cum vrea Dumnezeu." Şi apoi spuseseră:

– *Nitchevo! Nitchevo!* Vom muri cu toţii împreună cu tine, Feodor Feodorovitch.

Şi se sărutaseră unul pe altul şi se strânseseră unul pe altul în braţe, cu ochii plini de dragoste reciprocă, la fel ca la sfârşitul unui mare banchet, unde mâncaseră şi băuseră zdravăn, unul în cinstea celuilalt.

– Ascultaţi! Urcă cineva pe scară, şoptise Matrena, prinzând un zgomot cu urechea ei ageră, şi se eliberase din strânsoarea soţului ei.

Cu răsuflarea tăiată, se repeziseră cu toţii spre uşa de la palier, dar cu paşi la fel de uşori "de parcă ar fi mers pe ouă." Se rezemaseră toţi patru aproape de uşă, abia îndrăznind să respire. Auziseră doi bărbaţi pe scări. Erau Koupriane şi Rouletabille sau ceilalţi? Ţineau pistoalele în mâini şi se dăduseră puţin înapoi atunci când paşii răsunaseră aproape de uşă. În spatele lor, Trebassof stătea tăcut pe scaun. Uşa se deschisese şi

Koupriane şi Rouletabille zăriseră aceste siluete fantomatice, nemişcate şi mute. Nimeni nu îndrăznise să vorbească sau să facă vreo mişcare până când uşa nu fusese închisă. Dar apoi:

– Ei bine? Ei bine? Salvaţi-ne! Unde sunt? Ah, dragul meu domovoi-doukh, salvează-l pe general, în numele Fecioarei!

– Şşşt! Şşşt! Linişte.

Rouletabille, extrem de palid, dar calm, spuse:

– Planul e simplu. Falşii doctori sunt între cele două scări, supraveghindu-le pe amândouă. Eu mă voi duce la ei şi îi voi face să urce pe una din scări, în timp ce voi coborâţi pe cealaltă.

– *Haraşo!* E destul de simplu. De ce nu ne-am gândit la asta mai devreme? Pentru că toată lumea şi-a pierdut capul, în afară de dragul domovoi-doukh!

Dar acum se întâmplă ceva la care Rouletabille nu se aşteptase. Generalul se ridică de pe scaun şi zise:

– Ai uitat un singur lucru, dragul meu prieten, şi anume că generalul Trebassof nu va coborî pe scara servitorilor.

Prietenii lui se uitară înmărmuriţi la el şi-l întrebară dacă nu cumva îşi pierduse minţile.

– Ce tot spui, Feodor? întrebă Matrena implorator.

– Spun– insistă generalul– că m-am săturat de comedia asta şi că, din moment ce domnul Koupriane nu a fost în stare să-i aresteze pe aceşti oameni şi din moment ce, la rândul lor, aceştia nu par hotărâţi să-şi facă datoria, mă voi duce eu însumi şi-i voi scoate afară din casa mea.

Făcu câţiva paşi, dar nici n-apucă să-şi ia bastonul, că se şi clătină pe neaşteptate. Matrena Petrovna sărise spre el şi îl ridicase în braţe, ca şi cum ar fi fost un fulg.

– Nu pe scara servitorilor, nu pe scara servitorilor, mârâi încăpăţânatul general.

– O să mergi pe unde te duc eu, îi răspunse Matrena.

Şi îl duse înapoi în cameră, în timp ce îi spuse repede lui Rouletabille:

– Du-te, micule domovoi! Şi Dumnezeu să ne apere!

Rouletabille dispăru imediat pe uşa care dădea spre scara principală, iar grupul însoţit de Koupriane traversă sa-lonul de vestimentaţie şi camera generalului, în frunte cu Matrena Petrovna, care îşi căra preţioasa povară. Ivan Petrovitch pusese deja mâna pe faimosul zăvor care încuia uşa spre scara servitorilor, când se întoarseră cu toţii la auzul unui pas rapid în spatele lor. Rouletabille se întorsese înapoi.

– Nu mai sunt în salon.

– Nu mai sunt în salon! Atunci unde sunt?

Rouletabille arătă spre uşa pe care se pregăteau să o deschidă.

– Poate că sunt în spatele acestei uşi. Aveţi grijă!

Se traseră cu toţii înapoi.

– Dar Ermolai ar trebui să ştie unde sunt! exclamă Koupriane. Poate că au plecat, dându-şi seama că au fost descoperiţi.

– L-au asasinat pe Ermolai.

– L-au asasinat pe Ermolai!

– I-am văzut corpul zăcând în mijlocul salonului atunci când m-am aplecat peste balustradă. Dar falşii doctori nu mai erau în cameră şi mi-a fost teamă că veţi da peste ei, căci se poate foarte bine să se fi ascuns pe scara servitorilor.

– Atunci, deschide fereastra, Koupriane, şi cheamă-ţi oamenii să ne salveze.

– Aş vrea eu, dar ar însemna moartea noastră, replică Koupriane cu răceală.

– De ce aşteaptă atât de mult să ne omoare? mormăi Feodor Feodorovitch. Eu, unul, îi găsesc plicticoşi. Ce faci, Ivan Petrovitch?

Silueta fantomatică a lui Ivan Petrovitch, stând aplecată lângă uşa dinspre scară, păru că aude

lucruri pe care ceilalţi nu le percepeau, dar care îi înspăimântară atât de tare, încât fugiră în dezordine din camera generalului. Ivan Petrovitch era pe urmele lor, cu ochii ieşiţi din orbite şi bolborosind:

– Sunt acolo! Sunt acolo!

Athanase Georgevitch deschise cu violenţă o fereastră şi zise:

– Eu o să sar.

Dar Thaddeus Tchitchnikoff îl opri cu un cuvânt.

– În ceea ce mă priveşte, eu nu-l voi părăsi pe Feodor Feodorovitch.

Athanase şi Ivan se simţiră amândoi ruşinaţi şi, tremurători, dar curajoşi, se strânseră în jurul generalului şi ziseră:

– Vom muri împreună, vom muri împreună. Am trăit cu Feodor Feodorovitch şi vom muri cu el.

– Ce mai aşteaptă? Ce mai aşteaptă? mormăi generalul.

Dinţii Matrenei Petrovna începură să clănţăne.

– Aşteaptă să coborâm noi la parter, zise Koupriane.

– Foarte bine, să mergem. Trebuie să punem capăt poveştii ăsteia, zise Feodor.

– Da, da, ziseră cu toţii, căci situaţia devenea insuportabilă. Destul. Să coborâm. Să coborâm. Dumnezeu, Fecioara şi Sfinţii Petru şi Pavel să ne apere. Să mergem.

Prin urmare, întregul grup coborî pe scara principală, mişcându-se asemeni unor oameni beţi, fluturându-şi fantastic braţele, vorbind toţi o dată, spunând lucruri pe care nu le înţelegea nimeni decât ei înşişi. Rouletabille, care le-o luase deja înainte şi coborîse scara, avu timp să arunce o privire în salon, să treacă peste cadavrul enorm al lui Ermolai, să intre în camera de zi a Natachei şi în dormitorul ei, să vadă că toate aceste locuri erau pustii şi să să întoarcă repede înapoi pe verandă, în momentul în care ceilalţi începură să coboare

treptele, înconjurându-l pe Feodor Feodorovitch. Ochii reporterului cercetară toate colţurile întunecate şi nu zăriră nimic suspicios când, pe verandă, tânărul mişcă un scaun. O umbră se dezlipi de lângă acel scaun şi se furişă sub scară. Rouletabille strigă către grupul aflat pe trepte:

– Sunt sub scară!

Atunci, Rouletabille fu martorul unei scene pe care nu avea să o uite în viaţa lui.

La strigătul lui, grupul se opri, după ce făcu o mişcare instinctivă de a se da înapoi. Feodor Feodorovitch, care era încă în braţele Matrenei Petrovna, strigă:

– *Vive le tsar!*[11]

Şi atunci, cei pe care reporterul se aşteptase să-i vadă fugind zăpăciţi care încotro, sau să se arunce ca nebunii de pe scară, abandonându-i pe Feodor şi pe Matrena, se strânseră în schimb în jurul generalului, într-un gest spontan, aşa cum se strânge o gardă de onoare pe câmpul de luptă în jurul steagului. Koupriane mergea în frunte. Şi insistară de asemenea să coboare teribil de încet scările, cântând *"Bodje Tsara Krani",* imnul naţional!

Cu un zgomot infernal, care cutremură cerul şi pământul şi asurzi urechile lui Rouletabille, întreaga casă păru că se ridică în aer, scara se înălţă în mijlocul flăcărilor şi al fumului şi grupul care cânta *"Bodje Tsara Krani"* dispăru într-o apoteoză îngrozitoare.

11 Trăiască ţarul!; în lb. franceză. (n.t.)

XIV. Mlaştinile

A doua zi, s-a stabilit că avuseseră loc două explozii, aproape simultane, câte una sub fiecare scară. Când îşi dăduseră seama că fuseseră descoperiţi şi că Ermolai îi supraveghează, cei doi nihilişti se aruncaseră fără zgomot asupra lui când acesta trecuse pe lângă ei şi îl strangulaseră cu o bucată de sfoară. Apoi se despărţiseră, fiecare supraveghind câte o scară, gândindu-se că Koupriane şi generalul Trebassof vor fi nevoiţi să se hotărască să coboare.

Acum, dacha des Îles nu mai era decât o ruină fumegândă. Dar, pentru că bombele umane explodaseră separat, efectul distructiv fusese împrăştiat şi, deşi erau mulţi răniţi, precum în cazul atacului asupra dachei Stolypine, cel puţin nu fusese nimeni ucis; adică, în afară de cei doi nihilişti, din care nu se mai găsise nici o urmă, cu excepţia câtorva zdrenţe.

Rouletabille fusese aruncat în grădină şi era destul de bucuros că scăpase astfel, puţin zdruncinat, dar fără nici o zgârietură. Grupul compus din Feodor şi prietenii lui fusese în mod ciudat protejat de faptul că dacha avea o construcţie uşoară. Scara de fier, care, ca să zicem aşa, aproape că atârna de cele două etaje, de-abia mai fiind fixată la capete, se ridicase sub ei şi apoi îi aruncase în aer, atunci când se rupsese în mii de bucăţi, dar numai după aceea, prin faptul în sine că cedase, îi protejase de puterea iniţială a bombei. Ieşiseră de sub dărâmături fără să aibă nici o rană fatală. Koupriane avea o mână arsă rău, Athanase Georgevitch fusese rănit serios la nas şi la obraji, Ivan Petrovitch îşi pierduse o ureche; cel mai grav rănit era Thaddeus Tchitchnikoff, care avea ambele picioare rupte. În mod extraordinar, prima persoană care apăruse, ridicându-se din fumul ruinei, fusese Matrena Petrovna, încă ţinându-l pe Feodor în braţe. Scăpase doar cu câteva arsuri, iar

generalul, salvat din nou de norocul soldatului pe care moartea nu îl vrea, nu avea absolut nimic. Feodor începuse să strige de bucurie. Se străduiseră să-l facă să tacă, pentru că, în fond şi la urma urmei, nişte bieţi nenorociţi fuseseră răniţi grav în jurul lui, ca să nu mai vorbim de bietul Ermolai, care zăcea mort. Servitorii de la subsol fuseseră răniţi şi arşi mai grav, pentru că forţa principală a exploziei se dusese în jos; ceea ce probabil că salvase personajele aflate deasupra.

Rouletabille fusese dus împreună cu celelalte victime la o dacha din vecinătate; dar, de îndată ce se eliberase de acel coşmar îngrozitor, evadase din locul respectiv. Regreta sincer că nu era mort. Aceste valuri succesive de evenimente îl covârşiseră; şi nu se acuza decât pe el însuşi de tot acest dezastru. Întrebase cu nelinişte acută despre starea de sănătate a fiecăreia dintre "victimele lui". Feodor nu fusese rănit, dar acum era aproape în pragul delirului şi, pe măsură ce orele treceau, întreba din două în două minute de Natacha, care tot nu reapăruse. Acea fată nefericită pe care Rouletabille o crezuse fără încetare nevinovată. Era oare vinovată?

– Ah, dacă măcar ar fi ales să mă asculte! Dacă ar fi avut încredere– strigă el, ridicându-şi îndurerat mâinile spre cer– n-ar fi fost nevoie să se întâmple nimic din toate astea! N-ar fi atentat nimeni şi nu ar mai atenta nimeni niciodată la viaţa generalului Trebassof. Căci nu m-am înşelat când am declarat în faţa lui Koupriane că viaţa generalului e în mâinile mele şi am fost îndreptăţit să-i spun "Viaţă pentru viaţă! Daţi-mi-o pe a lui Matiev şi eu v-o voi da pe a generalului." Iar acum a mai avut loc încă o tentativă eşuată de a-l ucide pe Feodor Feodorovitch şi e vina Natachei– jur că e aşa, pentru că nu a vrut să mă asculte. E oare Natacha implicată în asta? O, Doamne!

Rouletabille Îi puse divinităţii această întrebare deşartă, căci nu se mai aştepta să-l ajute nimeni să

răspundă la ea pe pământ.

Natacha! Nevinovată sau vinovată, unde era? Ce făcea? Ce n-ar fi dat să ştie acest lucru! Ce n-ar da omul să ştie dacă are dreptate sau dacă se înşală– şi dacă se înşală, să dispară, să moară!

Astfel mormăia nefericitul Rouletabille, în timp ce se plimba de-a lungul malului Nevei, nu departe de ruinele bietei dacha, unde veselii prieteni ai lui Feodor Feodorovitch nu se vor mai bucura niciodată de o cină bună; astfel vorbea de unul singur, simţind că-i ia capul foc.

Şi, deodată, descoperi urma tinerei fete, acea urmă pierdută mai devreme, o urmă lăsată în momentul în care fugise, după otrăvire şi înainte de explozie. Şi nu era asta o coincidenţă teribilă? Pentru că otrăvirea putuse foarte bine să nu fie decât o pregătire a atacului final, pretextul sosirii tragice a celor doi falşi doctori. Natacha, Natacha, misterul viu înconjurat deja de atâţia morţi!

Nu departe de ruinele dachei, Rouletabille se convinse curând că un grup de oameni fusese acolo în noaptea precedentă, venind dinspre pădurea din apropiere şi întorcându-se înapoi în ea. Era sigur de asta pentru că limitele dachei fuseseră păzite de soldaţi şi de poliţişti de îndată ce avusese loc explozia, aceştia având ordine să ţină la distanţă mulţimea care se repezea spre Eliaguine. Reporterul privi cu atenţie iarba, ferigile, crengile rupte şi călcate în picioare. Acolo avusese cu siguranţă loc o luptă. Putea distinge clar pe pământul moale al unui luminiş îngust urmele lăsate de cizmele mici ale Natachei printre toate celelalte urme mari.

Îşi continuă cercetarea cu inima din ce în ce mai grea; avea un presentiment că era pe punctul de a descoperi o mare nenorocire. Urmele duceau pe sub ramurile copacilor, de-a lungul malului Nevei. Rouletabille culese dintr-un tufiş o bucată ruptă de pânză albă şi i se păru că acolo avusese loc o adevărată luptă. Iarba era acoperită cu crengi

rupte. Reporterul merse mai departe. Foarte aproape de mal, după ce examină solul în locul unde nu se mai vedea nici o urmă a cizmelor mici, Rouletabille îşi dădu seama că femeia găsită acolo fusese luată pe sus şi dusă într-o barcă, locul unde aceasta fusese priponită la mal fiind încă vizibil.

– Au răpit-o pe Natacha! strigă el, copleşit de durere. Nepriceput ce sunt! Şi asta e tot vina mea– numai vina mea, numai vina mea! Au vrut să răzbune moartea lui Michael Nikolaievitch, pentru care au învinovăţit-o pe Natacha, şi au răpit-o.

Ochii lui cercetară braţul mare al râului, încercând să zărească vreo barcă. Râul era pustiu. Nu se vedea nici o pânză, absolut nimic pe suprafaţa neclintită a apei!

– Ce să fac? Ce să fac? Trebuie să o salvez.

Îşi reluă drumul de-a lungul râului. Cine îi putea oferi o informaţie folositoare? Se apropie de un mic adăpost, ocupat de un paznic. Acesta vorbea cu un ofiţer. Poate că observase ceva în seara aceea de-a lungul râului, cât timp stătuse de pază. Acea parte a râului era aproape mereu pustie după lăsarea serii. O barcă circulând în zori între aceste maluri ar atrage cu siguranţă atenţia. Rouletabille îi arătă paznicului hârtia pe care i-o dăduse Koupriane la început şi, cu ajutorul ofiţerului (care se dovedi a fi un poliţist) pe post de traducător, îi puse întrebările. De fapt, paznicul fusese destul de uimit de plimbările încoace şi-ncolo ale unei bărci uşoare care, după ce dispăruse pentru o clipă după cotul râului, vâslise deodată repede şi acostase un iaht cu pânze, care apăruse la deschizătura golfului. Era una din acele ambarcaţiuni mici, dar rapide şi elegante, aşa cum sunt regatele văzute în Lachtka.

Lachtka!

– Golful Lachtka!

Cuvântul fu ca o rază de lumină pentru reporter, care îşi aminti acum sfatul pe care i-l dăduse Gounsovski: “Supraveghează golful Lachtka şi

apoi vino să-mi spui dacă tot mai crezi că Natacha e nevinovată!” Atunci când îi spusese acest lucru, Gounsovski trebuie să fi ştiut că Natacha se îmbarcase împreună cu nihiliştii, dar era evident că nu ştia că fata fusese silită să se ducă cu ei, ca prizonieră a lor.

Era prea târziu să o salveze pe Natacha? În orice caz, înainte de a muri, va face cel puţin tot posibilul să o ţină cât de mult putea departe de dezastrul pentru care se socotea responsabil. Fugi spre “Barque”, în apropiere de “Punct”.

Vocea lui fu fermă atunci când opri canoea restaurantului plutitor unde, datorită lui, Koupriane eşuase în planurile lui şi se umpluse de furie neputincioasă. Reporterul ceru să fie dus până la Staria-Derevnia şi sări din canoe în locul unde o văzuse pe micuţa Katharina dispărând, cu câteva zile în urmă. Se trânti în noroi şi urcă în patru labe panta unui drum care mergea paralel cu malul râului. Acest mal ducea la golful Lachtka, nu departe de graniţa cu Finlanda.

La stânga lui Rouletabille se afla marea, golful imens cu valuri mici; la dreapta era întinderea părăginită a mlaştinii. O apă stătătoare, care se întindea până la orizont, iarbă şi trestii zgârietoare, o încâlceală extraordinară de plante de apă, bălţi mici, a căror murdărie verzuie nu se mişca nici măcar în bătaia puternică a vântului, apă care era grea şi murdară. Tânărul merse grăbit de-a lungul acestei fâşii înguste de pământ, aruncată astfel între mlaştină, cer şi mare, împiedicându-se de nenumărate ori şi ţinându-şi ochii fixaţi asupra golfului pustiu. Deodată îşi întoarse capul, la auzul unui zgomot ciudat. La început nu văzu nimic, dar auzi în depărtare o zarvă vagă, în timp ce un fel de abur începu să se înalţe din mlaştină. Apoi, mai aproape de el, observă că ierburile înalte ale mlaştinii se ondulau. În cele din urmă, văzu o turmă numeroasă apărând din mlaştini. Animale, grupuri de animale, ale căror coarne semănau cu

nişte baionete, se împingeau unele pe altele, încercând să stea pe pământ solid. Multe dintre ele înotau şi pe spinarea unora se aflau nişte bărbaţi dezbrăcaţi, complet dezbrăcaţi, cu părul căzându-le pe umeri şi fluturându-le pe spate ca o coamă. Scoteau strigăte războinice şi îşi agitau bâtele. Rouletabille se opri brusc în faţa acestei invazii preistorice. Nu şi-ar fi imaginat niciodată că, la câteva mile distanţă de Nevsky Prospect ar fi putut să se trezească în mijlocul unui astfel de spectacol. Aceşti sălbatici nu aveau nici măcar o pânză care să le acopere şalele. De unde veneau cu turma lor? Din ce loc îndepărtat al lumii sau al istoriei antice şi de demult îşi făcuseră apariţia? Ce era această nouă invazie? Ce abator uriaş aştepta să primească aceste turme nestăpânite? Făceau un zgomot infernal în mlaştină. Erau o mie de spinări neţesălate, care se unduiau în mlaştină precum se unduieşte oceanul atunci când se apropie furtuna. Bărbaţii complet dezbrăcaţi săriră pe mal, agitându-şi bâtele, scoţând strigăte guturale într-un fel pe care animalele păreau că-l înţeleg. Ieşiră din mlaştină şi se întoarseră spre oraş, lăsând în urma lor– să îi învăluie o clipă şi apoi să dispară– un abur insuportabil, care îi înconjură ca o aură pe bărbaţii dezbrăcaţi şi cu păr lung. Era îngrozitor şi minunat în acelaşi timp. Ca să nu fie aruncat în apă, Rouletabille se căţărase pe o stâncă micuţă aflată pe marginea drumului şi aşteptase acolo, de parcă ar fi fost şi el împietrit. După ce sălbaticii trecură în sfârşit pe lângă el, tânărul se dădu din nou jos, dar drumul devenise o mlaştină de noroi.

Din fericire, auzi în spatele lui zgomotul făcut de un mijloc primitiv de transport. Era o teleguţă. Ciudat de primitivă, teleguţa are patru roţi, cu două scânduri aruncate grosolan peste osii. Rouletabille îi dădu omului din teleguţă trei ruble şi sări pe scânduri lângă el, iar cei doi căluţi finlandezi, ale căror coame atârnau în noroi, zburară ca vântul. Astfel de mijloace grosolane de transport sunt

necesare pe drumurile grosolane, dar e nevoie de o constituţie solidă pentru a putea călători cu ele. Totuşi, reporterul nu simţi nici o hurducătură, atât de intens privea marea şi coasta golfului Lachtka. În cele din urmă, vehiculul ajunse la un pod de lemn, aruncat peste un pârâu tulbure. În timp ce ziua începea să pălească şi să-şi piardă culorile, Rouletabille sări din teleguţă pe mal şi echipajul său rustic traversă spre Sestroriesk. Ceea ce măsura acum tânărul cu privirea era un colţ de pământ negru şi sumbru, precum gândurile lui. "Supraveghează golful Lachtka!" Reporterul ştia că această câmpie pustie, această mlaştină de nepătruns, această mare care oferea fugarului refugiu în nenumărate vaduri, fusese dintotdeauna un loc de retragere folositor pentru aventurile nihiliştilor. Sute de legende circulau în Sankt Petersburg despre misterele mlaştinilor din Lachtka. Şi asta îi dădea o ultimă speranţă lui Rouletabille. Poate că va reuşi să dea peste nişte revoluţionari cărora ar putea să le explice cât mai prudent cu putinţă despre Natacha; ar putea chiar să o vadă pe Natacha în persoană. Era imposibil ca Gounsovski să-i fi spus vorbe în vânt.

Între mlaştina Lachtkrinsky şi ţărm, reporterul zări la marginea pădurilor care se întind până aproape de Sestroriesk o căsuţă din lemn, ai cărei pereţi erau zugrăviţi în maroniu roşcat şi al cărei acoperiş era verde. Nu era isba rusească, ci touba finlandeză. Cu toate astea, o tăbliţă în limba rusă spunea că era un restaurant. Tânărul nu trebui să facă decât câţiva paşi ca să intre înăuntru. Era singurul client. Un bătrân cu ochelari şi cu o barbă lungă şi căruntă, evident proprietarul localului, stătea în spatele tejghelei, exercitându-şi controlul asupra aperitivelor. Rouletabille alese câteva sandvişuri, pe care le puse pe o farfurie. Luă o sticlă de pivo şi îl făcu pe om să înţeleagă că mai târziu, dacă era posibil, ar dori să servească o cină bună şi fierbinte. Celălalt făcu semn că a priceput

şi îl conduse într-o cameră alăturată, care era folosită drept sală de mese. Rouletabille era destul de pregătit să moară în faţa eşecurilor lui, dar nu dorea să moară de foame.

Lângă o fereastră care dădea spre mare şi spre intrarea în golf era aşezată o masă. Nici că s-ar fi putut mai bine. Privind când orizontul, când estuarul din apropiere, reporterul începu să mănânce cu o lăcomie tristă. Era înclinat să se compătimească, să-şi plângă de milă. “Oricum ar fi, doi şi cu doi fac întotdeauna patru”, îşi zise el; “dar se poate ca în calculele mele să fi omis ceva. Ah, era un timp când nu aş fi omis nimic. Şi nici chiar acum nu am omis nimic, dacă Natacha e nevinovată!” După ce linse literalmente farfuria, lovi puternic cu pumnul în masă şi zise:

– Este nevinovată!

Tocmai atunci se deschise uşa. Rouletabille presupuse că era proprietarul care intra.

Era Koupriane.

Reporterul tresări şi se ridică de pe scaun. Nu-şi putu imagina prin ce mister ajunsese prefectul poliţiei acolo, dar se bucură din toată inima, căci, dacă voia să încerce să o salveze pe Natacha din mâinile revoluţionarilor, Koupriane ar fi un aliat preţios. Îl bătu pe prefect pe umăr.

– Ei bine! zise el, aproape vesel. Cu siguranţă nu m-am aşteptat să vă întâlnesc aici. Ce vă face rana?

– *Nitchevo!* Nu merită să vorbim de ea; nu e nimic.

– Şi generalul şi... Ah, noaptea aceea oribilă! Şi cei doi nefericiţi care ... ?

– *Nitchevo! Nitchevo!*

– Şi bietul Ermolai!

– *Nitchevo! Nitchevo!* Nu e nimic.

Rouletabille îl măsură cu privirea. Prefectul poliţiei avea un braţ bandajat, dar era la fel de luminos şi strălucitor ca o monedă nouă de zece ruble, în timp ce el, bietul Rouletabille, era atât de

îngrozitor de murdar şi deprimat. De unde venise? Koupriane îi înţelese privirea şi zâmbi.

– Ei bine, tocmai am coborât din trenul spre Finlanda; e cea mai bună cale.

– Dar ce faceţi aici, Excelenţă?

– Acelaşi lucru ca şi dumneavoastră.

– Nu zău! exclamă Rouletabille. Vreţi să spuneţi că aţi venit să o salvaţi pe Natacha?

– Cum adică, să o salvez? Am venit să o capturez.

– Să o capturaţi?

– Domnule Rouletabille, am o temniţă frumuşică în fortăreaţa Sfinţilor Petru şi Pavel care e pregătită special pentru ea.

– Vreţi să o aruncaţi pe Natacha în temniţă?

– Ordinele împăratului, domnule Rouletabille. Şi dacă mă vedeţi aici în persoană este pur şi simplu pentru că Maiestatea Sa cere ca acest lucru să fie făcut cât mai respectuos şi mai discret cu putinţă.

– Natacha în închisoare! strigă reporterul, care vedea cu groază cum se ridică într-o clipă în faţa lui toate obstacolele posibile. Din ce motiv?

– Motivul e destul de simplu. Natacha Feodorovna este cea mai mare ticăloasă şi nu merită mila nimănui. Este complicea revoluţionarilor şi instigatoarea tuturor crimelor comise împotriva tatălui ei.

– Sunt sigur că vă înşelaţi, Excelenţă. Dar cum aţi găsit drumul spre ea?

– Pur şi simplu prin dumneavoastră.

– Prin mine?

– Da; pierdusem orice urmă a Natachei. Dar, întrucât dispăruseţi şi dumneavoastră, mi-am dat seama că nu puteţi fi ocupat decât cu căutarea ei şi că, găsindu-vă pe dumneavoastră, aş putea avea şansa să pun mâna pe ea.

– Dar n-am văzut nici un om de-al dumneavoastră!

– Păi, unul din ei v-a adus aici.

– Pe mine?

– Da, pe dumneavoastră. Nu v-aţi urcat într-o teleguţă?

– Ah, vizitiul.

– Exact. Aranjasem cu el să mă întâmpine în gara Sestroriesk. Mi-a arătat locul unde v-a lăsat şi iată-mă.

Reporterul îşi lăsă capul în jos, roşu de supărare. Fără doar şi poate, ideea sinistră că era responsabil de moartea unui om nevinovat şi toate relele care rezultaseră din asta îi paralizaseră talentele de detectiv. Acum îşi dădea seama de acest lucru. Ce rost avea să se mai zbată? Dacă cineva i-ar fi spus că va fi manipulat în felul acesta cândva– el, Rouletabille!– ar fi râs din toată inima– atunci. Dar acum, ei bine, nu mai era în stare de nimic. Era cel mai crunt duşman al propriei persoane. Nu numai că Natacha era în mâinile revoluţionarilor din vina lui, din pricina îngrozitoarei lui greşeli, ci mai rău, chiar în momentul în care voia să o salveze, îi condusese în mod naiv şi prostesc pe poliţişti chiar în locul de care aceştia ar fi trebuit ţinuţi la distanţă. Era umilit până la cel mai înalt grad; lui Koupriane i se făcu sincer milă de reporter.

– Ei, haideţi, nu vă învinovăţiţi prea tare, zise el. Am fi găsit-o pe Natacha şi fără ajutorul dumneavoastră; Gounsovski ne-a informat că fata urma să se îmbarce în seara asta în golful Lachtka, împreună cu Priemkof.

– Natacha cu Priemkof! exclamă Rouletabille. Natacha cu omul care a introdus cele două bombe umane în casa tatălui ei! Dacă e cu el, Excelenţă, este pentru că e prizonieră şi asta va fi suficient să-i dovedească nevinovăţia. Îi mulţumesc lui Dumnezeu că v-a trimis aici.

Koupriane dădu pe gât un pahar de vodcă, îşi mai turnă unul şi, în cele din urmă, catadicsi să dea glas gândului său:

– Natacha este prietena acestor preţioşi indivizi şi îi vom vedea debarcând mână în mână.

– Atunci, oamenii dumneavoastră nu au studiat urmele luptei pe care au dus-o “aceşti preţioşi indivizi” pe malurile Nevei, înainte de a o răpi pe Natacha?

– O, nu s-au lăsat păcăliţi. De fapt, semnele luptei erau prea vizibile ca să nu fi fost făcute de dragul aparenţei. Ce copil sunteţi. Nu vedeţi că prezenţa Natachei în dacha devenise prea periculoasă pentru acea fată încântătoare, după ce otrăvirea tatălui şi mamei ei vitrege a eşuat şi în momentul în care camarazii ei se pregăteau să-i trimită generalului Trebassof un frumos cadouaş cu dinamită? A aranjat să fugă şi totuşi să pară că a fost răpită. E chiar prea simplu.

Rouletabille îşi înălţă capul.

– Se poate imagina ceva şi mai simplu decât vinovăţia Natachei. Şi anume că Priemkof a plănuit să toarne otrava în sticla cu vodcă, spunându-şi în sinea lui că, dacă otrava nu va avea efectul scontat, cel puţin va fi o ocazie pentru el de a introduce dinamita în casă prin intermediul buzunarelor “doctorilor” care vor fi chemaţi.

Koupriane îl apucă pe Rouletabille de încheietura mâinii şi îi aruncă nişte cuvinte îngrozitoare, privindu-l în adâncul ochilor:

– Nu Priemkof a fost cel care a turnat otrava, pentru că nu era nici un pic de otravă în sticlă.

Când auzi această afirmaţie extraordinară, Rouletabille se ridică în picioare, mai înspăimântat decât fusese vreodată în decursul spaimelor de care avusese parte în toată viaţa lui.

Dacă nu era nici un pic de otravă în sticlă, atunci otrava trebuie să fi fost turnată direct în pahare de către o persoană care se afla în chioşc! Nu fuseseră decât patru persoane în chioşc: cei doi care fuseseră otrăviţi, Natacha şi el, Rouletabille. Iar acel chioşc era atât de bine izolat, încât era imposibil ca o altă persoană decât cele patru care erau acolo să fi turnat otrava în paharele de pe masă.

– Dar nu este posibil! strigă el.

– Ba este posibil, întrucât ăsta e adevărul. Părintele Alexis a declarat că nu e nici un pic de otravă în sticlă şi trebuie să vă spun că analiza ulterioară pe care am cerut-o îi confirmă spusele. Nu era otravă nici în sticluţa pe care i-aţi dus-o părintelui Alexis şi în care aţi turnat chiar dumneavoastră conţinutul paharului Natachei şi al dumneavoastră; nici urmă de otravă, decât în două din cele patru pahare; sulfatul de cupru a fost găsit doar pe şerveţelele murdare folosite de Trebassof şi de soţia lui şi în cele două pahare din care au băut.

– O, e îngrozitor, murmură stupefiat reporterul. E îngrozitor, pentru că atunci înseamnă că otrăvitorul trebuie să fie ori Natacha ori eu.

– Am cea mai mare încredere în dumneavoastră, declară Koupriane cu un râs zgomotos de satisfacţie, bătându-l pe umăr. Eu o arestez pe Natacha şi dumneavoastră, care iubiţi logica, ar trebui să fiţi mulţumit acum.

Rouletabille nu mai avea nici un cuvânt de spus. Se aşeză din nou pe scaun şi-şi lăsă capul să-i cadă în mâini, ca un om pe care l-a cuprins somnul.

– Ah, tinerele noastre; nu le cunoaşteţi. Sunt teribile, teribile! zise Koupriane, aprinzându-şi un trabuc enorm. Mult mai teribile decât băieţii. În familiile bune, băieţii încă se mai distrează; dar fetele– citesc! Li se urcă la cap. Sunt capabile de orice; nu ştiu nici de tată, nici de mamă. Ah, dumneavoastră sunteţi un copil, nu puteţi înţelege. Doi ochi frumoşi, un aer melancolic, o voce dulce şi scăzută şi sunteţi vrăjit– credeţi că aveţi în faţă pur şi simplu o fată bună şi inofensivă. Ei bine, Rouletabille, am să vă spun ceva, ca să ştiţi şi dumneavoastră. Era pe timpul atacului asupra lui Tchipoff; revoluţionarii care fuseseră însărcinaţi să-l omoare pe Tchipoff erau deghizaţi în vizitii şi servitori. Totul fusese pregătit cu grijă şi părea că nimeni nu ar fi putut descoperi bombele acolo

unde fuseseră ele ascunse. Ei bine, ştiţi unde au fost găsite acele bombe? În camera fiicei guvernatorului Vladimir! Exact, prietene, tocmai acolo! În camera fiicei guvernatorului, domnişoara Alexeieiv. Ah, fetele astea! În plus, era aceeaşi domnişoară Alexeieiv care îi găurise aşa de frumos creierii unui negustor onest din Elveţia care avusese ghinionul să semene cu unul din miniştri noştri. Dacă am fi spânzurat-o mai devreme pe acea încântătoare tânără, dragă domnule Rouletabille, ultima catastrofă ar fi putut fi evitată. O funie sănătoasă în jurul gâtului tuturor acestor domnişoare– e singura cale, singura cale!

Un bărbat intră înăuntru. Rouletabille îl recunoscu pe vizitiul teleguţei. Agentul şi şeful poliţiei schimbară rapid câteva cuvinte. Bărbatul trase storurile de la fereastră, dar se putea vedea printre ele ce se petrecea afară. Agentul plecă; Koupriane îi zise reporterului, în timp ce dădea la o parte masa aflată lângă fereastră:

– Aţi face mai bine să veniţi la fereastră; omul meu tocmai mi-a spus că se apropie o barcă. Veţi avea parte de o privelişte interesantă. Suntem siguri că Natacha mai este încă la bord. După explozia de la dacha, iahtul a luat doi bărbaţi care l-au acostat într-o canoe şi de atunci n-a făcut altceva decât să se plimbe încoace şi-ncolo prin golf. Am luat aceleaşi precauţii în Finlanda ca şi aici, iar ei aici vor încerca să debarce. Nu-i scăpaţi din ochi.

Koupriane era la postul lui de observaţie. Seara se lăsa încet. Cerul devenea negru-cenuşiu, o nuanţă care se contopea cu culoarea argiloasă a mării. Cei de pe mal auziră venind încet dinspre apă zgomotul făcut de oamenii care urmau să moară. Departe, în zare, se vedea o pânză. Între ţărm şi touba de unde veghea Koupriane era o creastă, o fereastră care, totuşi, nu ascundea malul sau golful de ochii prefectului poliţiei, pentru că, la înălţimea la care se afla acesta, privirea lui trecea

pe deasupra crestei. Dar, dinspre mare, această creastă ascundea în totalitate pe oricine ar fi stat la pândă în spatele ei. Reporterul privi cum cincizeci de mujici se târau pe burtă spre creastă, în spatele altora doi, ajunşi deja în vârf, cărora nu li se vedea decât capul. Aceştia doi priveau în direcţia pânzei albe, care acum era mult mai mare. Iahtul era înclinat şi aluneca cu o adevărată eleganţă, mergând drept înainte. Deodată, tocmai când presupuseseră că se va veni direct la mal, pânzele căzură şi o canoe fu coborâtă în apă. Patru bărbaţi se urcară în ea; apoi, o femeie sări uşor în canoe printr-o deschizătură a iahtului. Era Natacha. Lui Koupriane nu-i fu greu să o recunoască, în ciuda întunericului care se lăsa.

– Ah, dragă domnule Rouletabille– zise el– , iat-o pe prizoniera nihiliştilor. Observaţi cât este de legată. Cu siguranţă că legăturile îi provoacă multă suferinţă. Revoluţionarii ăştia sunt nişte adevărate brute!

Adevărul era că Natacha se dusese de bunăvoie la cârmă şi, în timp ce ceilalţi vâsleau, ea direcţiona barca spre locul de pe plajă care îi fusese arătat. În curând, prora canoei atinse nisipul. Nu părea să fie nimeni în preajmă şi asta fu concluzia la care ajunseră bărbaţii din canoe, care se ridicaseră şi se uitaseră în jur. Săriră din barcă; apoi fu rândul Natachei. O mână se întinsese spre ea ca s-o ajute să coboare şi fata o acceptă, vorbind mereu cu bărbaţii, plină de încântare. Se întoarse chiar să-i strângă mâna unuia din ei. Grupul traversă plaja. În tot acest timp, cei care supravegheau din micul restaurant îi putură vedea pe falşii mujici, care se târâseră pe burtă până sus pe creastă, pregătindu-se să sară.

În spatele oblonului, Koupriane nu-şi putut reţine o exclamaţie de triumf; identifică treptat câteva din siluetele aflate în grup şi mormăi:

– Hei! Hei! Iată-l pe Priemkof în persoană şi pe ceilalţi. Gounsovski are dreptate şi e cu siguranţă

bine informat; sistemul lui e fără doar şi poate unul bun. Ce captură extraordinară!

De-abia îndrăznea să respire, în timp ce urmărea rezultatul. Putu să distingă în altă parte, lângă golf, alţi falşi mujici, culcaţi pe burtă şi ascunşi chiar şi de cea mai mică ridicătură de pământ. Pădurea Sestroriesk era supravegheată în acelaşi fel. Grupul de revoluţionari care mergea încet în spatele Natachei se opri să se sfătuiască. În trei– poate două– minute, vor fi înconjuraţi– li se va tăia retragerea, vor fi prinşi în capcană. Deodată, o împuşcătură răsună în noapte şi grupul, speriat, se întoarse repede înapoi şi se îndreptă fără zgomot spre mare, în timp ce agenţii ascunşi îşi făcură apariţia cu grămada din toate direcţiile şi porniră în urmărirea lor, lovindu-se unul de altul şi strigând după fugari. Dar strigătele lor deveniră strigăte de furie, căci grupul de revoluţionari reuşi să ajungă pe plajă. O văzură pe Natacha, care era susţinută chiar de Priemkof, respingând ajutorul nihilistului, care nu voia să o abandoneze pentru a se salva pe sine. Ea îl convinse să plece şi, dându-şi seama că va fi prinsă, se opri şi-şi încrucişă braţele pe piept, aşteptând cu stoicism sosirea inamicului. Între timp, cei trei camarazi ai ei reuşiră să se arunce în canoe şi să vâslească cu putere, în timp ce oamenii lui Koupriane, băgaţi în apă până la piept, îşi descărcară revolverele în direcţia fugarilor. Bărbaţii din canoe nu răspunseră la împuşcături, de teamă să nu o rănească pe Natacha. Până să ajungă ei la iaht, acesta îşi ridicase deja pânzele, după care zbură ca o pasăre spre vadurile misterioase ale Finlandei, arborând cu îndrăzneală steagul negru al Revoluţiei.

Între timp, agenţii lui Koupriane se strânseră în micul restaurant, tremurând în faţa mâniei lui. Prefectul poliţiei îşi descărcă furia asupra lor şi îi tratătă ca pe cele mai ticăloase animale. Prinderea Natachei nu era decât o consolare amărâtă. El plănuise să captureze întregul grup, iar prostia

oamenilor lui îl făcu să-şi piardă toată stăpânirea de sine. Dacă ar fi avut un bici la îndemână, ar fi găsit imediat consolare pentru speranţele lui spulberate. Stând într-un colţ, Natacha se uita cu o expresie deosebit de calmă la această scenă extraordinară, care semăna cu o menajerie în care îmblânzitorul însuşi devenise un animal sălbatic. Dintr-un alt colţ, Rouletabille o fixa cu privirea pe Natacha, care nu-i dădea nici o atenţie. Ah, fata asta era ca un sfinx pentru toată lumea! Chiar şi pentru el care crezuse cu puţin timp în urmă că putea citi lucruri invizibile pentru alţi oameni vulgari în trăsăturile ei, în ochii ei! Faţa impenetrabilă a acestei fete, pe al cărui tată încercaseră să-l asasineze cu doar câteva ore înainte şi care tocmai îi strânsese mâna lui Priemkof, asasinul! O dată, Natacha îşi întoarse uşor capul spre Rouletabille. Atunci, reporterul se uită la ea cu nerăbdare sporită, ochii lui arzători parcă spunând: “Natacha, cu siguranţă că nu eşti complicele asasinilor tatălui tău; cu siguranţă că nu tu ai fost cea care a turnat otrava!”

Dar privirea Natachei trecu cu răceală peste reporter. Ah, acea misterioasă şi rece mască, acea gură cu zâmbetul ei amar şi obraznic, un zâmbet atroce care părea să-i spună reporterului: “Dacă nu sunt eu cea care a turnat otrava, atunci eşti tu!”

Era chipul destul de comun fiicelor despre care vorbise Koupriane cu puţin timp în urmă, “fetele care citesc” şi care, după ce termină de citit, se hotărăsc să facă un lucru îngrozitor, un lucru din pricina căruia, din când în când, se pun frânghii tari în jurul gâtului acestor tinere.

În cele din urmă, nebunia lui Koupriane se epuiză şi el făcu un semn. Oamenii ieşiră în şir indian afară, într-o tăcere tristă. Doi dintre ei rămaseră să o păzească pe Natacha. De afară se auzi zgomotul unei trăsuri venite din Sestroriesk, gata să o ducă pe fată la temniţa Sfinţilor Petru şi Pavel. Prefectul poliţiei făcu un ultim gest şi cei

doi paznici legară cu brutalitate încheieturile fragile ale prizonierei. O îmbrânciră, o împinseră afară pe uşă, eliberându-se astfel de mânia provocată de reproşurile şefului lor. Câteva secunde mai târziu, trăsura plecă, urmând să nu se mai oprească decât atunci când ajungea la fortăreaţa cu mormintele în care picura apa, aflate sub albia râului, unde sunt închise fetele care urmează să moară– care au citit prea mult, fără să înţeleagă în întregime ce au citit, aşa cum spune domnul Kropotkine.

La rândul lui, Koupriane se pregăti şi el să plece. Rouletabille îl opri.

– Excelenţă, vreau să-mi spuneţi de ce aţi fost aşa de furios pe oamenii dumneavoastră.

– Sunt nişte animale proaste! strigă şeful poliţiei, ieşindu-şi din nou din fire. Din cauza lor am pierdut cea mai mare captură din viaţa mea. S-au aruncat asupra grupului cu două minute prea devreme. Unii din ei au tras un foc, pe care ceilalţi l-au luat drept semnal şi care i-a avertizat pe nihilişti. Dar o să-i las pe toţi să putrezească în închisoare până când voi afla cine a tras acel foc.

– Nu e nevoie să căutaţi prea departe, zise Rouletabille. Eu am făcut-o.

– Dumneavoastră? Atunci, înseamnă că aţi ieşi afară din touba?

– Da, ca să-i avertizez. Dar a fost totuşi puţin cam târziu, din moment ce aţi prins-o pe Natacha.

Ochii lui Koupriane aruncară flăcări.

– Sunteţi complicele lor în toată povestea asta– îi zise el cu vehemenţă reporterului– şi mă voi duce la ţar să-i cer permisiunea să vă arestez.

– Atunci, grăbiţi-vă, Excelenţă, răspunse reporterul cu răceală, pentru că se poate ca nihiliştii, care şi ei cred că au ceva de lămurit cu persoana mea, să ajungă la mine înaintea dumneavoastră.

Şi salută.

XV. “Te-am Aşteptat”

La hotel, Rouletabille găsi un bilet de la Gounsovski: “Nu uita de data asta să vii mâine să iei prânzul cu mine. Cele mai calde urări de la doamna Gounsovski.” Apoi urmă o noapte oribilă de nesomn, cutremurată de ecouri de explozii şi gemete de răniţi; după care apăru umbra solemnă a părintelui Alexis, întinzându-i lui Rouletabille o fiolă cu otravă şi spunând: “Ori Natacha, ori tu!” Apoi, înălţându-se din întuneric, se ivi silueta însângerată a nevinovatului Michael Nikolaievitch!

Dimineaţă, primi un bilet de la mareşalul curţii.

Era evident că domnul mareşal nu avea veşti bune în mod special, căci, în termeni destul de lipsiţi de entuziasm, îl invita pe tânăr la prânz în acea zi, destul de devreme, la ora douăsprezece, întrucât dorea să-l mai vadă o dată, înainte de a pleca în Franţa. “Înţeleg”, îşi zise Rouletabille; “domnul mareşal mă expulzează din ţară”– şi uită din nou de prânzul cu Gounsovski. Locul stabilit pentru întâlnire era marele restaurant numit “Ursul”. Rouletabille ajunse acolo fix la ora douăsprezece. Îl întrebă pe schwitzar dacă marele mareşal al curţii sosise şi i se spuse că nu-l văzuse nimeni încă. Fu condus în sala cea mare, unde nu era totuşi decât o singură persoană. Acest bărbat stătea în faţa unei mese pline cu aperitive şi se îndopa. La zgomotul paşilor lui Rouletabille, acest client singuratic şi flămând se întoarse şi îşi ridică mâinile în aer când îl recunoscu pe reporter. Acesta din urmă ar fi dat toate rublele din buzunar ca să evite să fie recunoscut. Dar se găsea deja faţă în faţă cu avocatul care era atât de celebru pentru trăsnăile lui din timpul meselor, prietenosul Athanase Georgevitch, cu capul înfăşurat într-o grămadă de bandaje, din mijlocul cărora nu i se mai distingeau clar decât ochii şi, mai presus de toate, gura.

– Cum îţi merge, prietene?

– Cum vă simţiţi?

– Oh, eu! Nu are importanţă. Într-o săptămână, vom fi uitat deja povestea asta.

– Ce afacere îngrozitoare! zise reporterul. Eu am crezut cu adevărat că o să murim cu toţii.

– Nu, nu. N-a fost nimic. *Nitchevo!*

– Şi bietul Thaddeus Tchitchnikoff, cu ambele picioare rupte!

– Ei! *Nitchevo!* Are destule atele solide, care îl vor ajuta să aibă din nou picioare bune. *Nitchevo!* Nu te mai gândi la asta! Nu e nimic. Ai venit să iei masa aici? E un restaurant foarte faimos. *Haraşo!*

Se ocupă să facă onorurile. Ai fi zis că restaurantul îi aparţinea. Îi lăudă arhitectura şi bucătăria *“à la française”.*

– Cunoşti oriunde în lume vreo sală de mese mai frumoasă ca asta? întrebă el, plin de încredere.

De fapt, când se uită la tavanul arcuit din sticlă, lui Rouletabille i se păru că se afla într-o gară decorată special pentru cine ştie ce ilustru călător, căci erau flori şi plante peste tot. Dar vizitatorul pe care îl aştepta sala era consumatorul rus, căpcăunul care nu omitea niciodată să vină să mănânce la “Ursul”. Arătând spre şirul de mese strălucitoare, cu feţele lor albe de masă şi cu tacâmurile sclipitoare din argint, Athanase Georgevitch zise, cu gura plină:

– Ah, dragul meu francez, ar trebui să fii aici la ora cinei, să vezi femeile şi bijuteriile şi să auzi muzica. Nu există nimic în Franţa care să-ţi dea vreo idee despre asta, nimic! Veselia– şampania– şi bijuteriile, domnule, în valoare de mi-lioane şi milioane de ruble! Femeile noastre le poartă pe toate– tot ce au. Sunt împodobite ca nişte altare sacre! Toate bijuteriile familiei– chiar de pe fundul cutiilor! E magnific, complet rusesc– moscovit! Ce spun eu? E asiatic. Domnule, seara, la o petrecere, suntem asiatici. Să-ţi spun un secret. După cum observi, această enormă sală de mese este

înconjurată de acele balcoane cu ferestre. Fiecare fereastră aparţine unei camere private. Ei bine, vezi fereastra aceea?– da, aceea– aia e camera marelui duce– da, despre el vorbesc– un mare duce foarte vesel. Să ştii că într-o seară, când era multă lume aici,– familii, domnule, familii, şi încă unele de rang înalt– fereastra de la acel balcon s-a deschis şi o femeie complet goală, la fel de goală ca mâna mea, domnule, a sărit în sala de mese şi a traversat-o în fugă. Era un pariu, domnule, un pariu pus de veselul mare duce şi domnişoara l-a câştigat. Dar ce scandal! Ah, să nu vorbim de asta; ar fi foarte rău. Dar– suficient de asiatic, nu? Cu adevărat asiatic. Şi– ceva mult mai nefericit– vezi masa aceea? S-a întâmplat de Anul Nou rusesc, la cină. Toată frumuseţea, toată capitala era aici. Exact la miezul nopţii, orchestra a început să cânte *"Bodje Tsara Krani",* ca să inaugureze veselul An Nou rusesc şi toată lumea s-a ridicat în picioare, conform tradiţiei, şi a ascultat în tăcere, aşa cum se cuvine unor supuşi loiali. Ei bine, la acea masă, însoţindu-şi familia, se afla un tânăr student, un băiat minunat, foarte corect, îmbrăcat în uniformă. Acest nefericit student, care se ridicase în picioare la fel ca toată lumea, ca să asculte *"Bodje Tsara Krani",* şi-a pus neintenţionat genunchiul pe un scaun. E adevărat că aceasta nu este o atitudine corectă, domnule, dar nu era deloc un motiv să fie omorât, nu-i aşa? Bineînţeles că nu. Ei bine, o brută în uniformă, un ofiţer în haine imaculate, a scos un pistol din buzunar şi l-a descărcat în student de la doi paşi. Îţi poţi imagina scandalul care a urmat, căci studentul era mort! În plus, erau şi nişte ziarişti parizieni acolo, care veniseră pentru prima dată! Domnul Gaston Leroux stătea chiar la acea masă. Ce scandal! S-au luat la bătaie în toată regula. Au spart carafe în capul asasinului– căci nu era nici mai mult nici mai puţin decât un asasin, un băutor de sânge– un asiatic. L-au luat pe asasin, care sângera peste tot, şi l-au dus să primească ce

merita. În ceea ce-l priveşte pe mort, acesta a zăcut întins acolo, sub o faţă de masă, aşteptând sosirea poliţiei– iar cei de la mese şi-au continuat petrecerea. Nu e destul de asiatic pentru tine? Aici, o femeie goală; acolo, un cadavru! Şi bijuteriile– şi şampania! Ce spui despre asta?

– Excelenţa Sa, marele mareşal al curţii, vă aşteaptă, domnule.

Rouletabille dădu mâna cu Athanase Georgevitch, care se întoarse la gustările lui, şi îl urmă pe traducător până la uşa unei camere private. Înaltul demnitar era acolo. Cu un farmec în felul lui politicos de a se purta, politeţe al cărei secret nu-l deţine aproape nimeni altcineva din lume în afara rusului de familie bună, mareşalul îl anunţă pe Rouletabille că decăzuse din graţiile imperiale.

– Aţi fost denunţat de Koupriane, care vă socoteşte responsabil de eşecurile suferite de el în această afacere.

– Domnul Koupriane are dreptate, iar Maiestatea Sa ar trebui să-l creadă, din moment ce acesta e adevărul, răspunse Rouletabille. Dar nu vă temeţi pentru mine, domnule mareşal, căci nu-l voi mai deranja pe domnul Koupriane de acum înainte, nici pe nimeni altcineva. O să dispar.

– Koupriane cred că se duce deja să vă vizeze paşaportul.

– Este un om foarte bun şi îşi face mult rău.

– Asta e puţin şi vina dumneavoastră, domnule Rouletabille. Noi am crezut că vă putem considera prieten, iar dumneavoastră se pare că nu aţi ratat nici o ocazie să-i ajutaţi pe duşmanii noştri.

– Cine zice asta?

– Koupriane. O, este necesar să fiţi una cu noi. Şi nu sunteţi una cu noi. Şi, dacă nu sunteţi cu noi, sunteţi împotriva noastră. Cred că înţelegeţi acest lucru. Aşa trebuie să fie. Teroriştii s-au întors la metodele nihiliştilor, care au reuşit mult prea bine împotriva lui Alexandru al II-lea. Când vă voi

spune că au reuşit să-şi introducă mesajele chiar şi în palatul imperial...

– Da, da, zise Rouletabille vag, de parcă ar fi fost deja departe de această lume. Ştiu că ţarul Alexandru al II-lea a găsit uneori sub şerveţelul lui o scrisoare care îl anunţa că a fost condamnat la moarte.

– Domnule, ieri dimineaţă, la castel, s-a întâmplat ceva care este probabil mult mai alarmant decât scrisoarea găsită de Alexandru al II-lea sub şerveţel.

– Ce poate fi? S-au descoperit bombe?

– Nu. Este o întâmplare bizară şi aproape incredibilă. Pilotele, toate pilotele care aparţineau familiei imperiale au dispărut ieri dimineaţă.

– Chiar aşa?

– Este întocmai cum vă spun. Şi a fost imposibil să aflăm ce s-a întâmplat cu ele– până ieri seară, când au fost găsite din nou la locul lor obişnuit din camere. Acesta este noul mister!

– Desigur. Dar cum au fost scoase afară?

– O să aflăm vreodată? Nu am găsit decât două pene, azi dimineaţă, în budoarul împărătesei, ceea ce ne face să credem că pilotele au fost scoase afară pe acolo. Îi duc cele două pene lui Koupriane.

– Să le văd şi eu, ceru reporterul.

Rouletabille se uită la ele şi le dădu înapoi mareşalului.

– Şi ce credeţi că înseamnă toată această afacere?

– Suntem înclinaţi să o privim ca pe o ameninţare din partea revoluţionarilor. Dacă pot lua pilotele, ar fi la fel de uşor pentru ei să ia şi...

– Familia imperială? Nu, nu cred că ăsta e mesajul.

– Atunci, dumneavoastră ce credeţi?

– Eu? Nimic. Nu numai că am încetat să mai gândesc, dar nici nu vreau s-o mai fac. Spuneţi-mi, domnule mareşal, bănuiesc că e inutil să încerc să

vorbesc cu Maiestatea Sa înainte de a pleca, nu-i aşa?

– La ce bun, domnule? Acum ştim totul. Această Natacha, căreia i-aţi luat apărarea în faţa lui Koupriane, s-a dovedit a fi persoana vinovată. Ce s-a întâmplat ultima dată nu lasă loc nici unei îndoieli în privinţa asta. Şi de acum înainte primeşte ceea ce merită. Maiestatea Sa nu doreşte să mai audă vorbindu-se despre Natacha sub nici un pretext.

– Şi ce veţi face cu această fată?

– Ţarul a hotărât că nu va avea loc nici un proces şi că fiica generalului Trebassof va fi trimisă în Siberia, din ordin administrativ. Ţarul, domnule, este foarte mărinimos, căci ar fi putut să o condamne la spânzurătoare. O merita.

– Da, da, ţarul e foarte mărinimos.

– Domnule Rouletabille, vă lăsaţi absorbit de gânduri şi nu mâncaţi.

– N-am poftă de mâncare, domnule mareşal. Spuneţi-mi, împăratul se cam plictiseşte la Tsarskoie-Coelo, nu-i aşa?

– O, are destul de mult de lucru. Se trezeşte la şapte dimineaţa şi ia un mic dejun uşor, în stil englezesc– ceai şi pâine prăjită. Începe să lucreze de la opt până la zece. De la zece la unsprezece se plimbă.

– În curtea închisorii? întrebă Rouletabille, cu naivitate.

– Ce spui? Ah, sunteţi un copil teribil! Cu siguranţă facem bine că vă trimitem acasă. Până la unsprezece, împăratul se plimbă pe o potecă din parc. De la unsprezece la unu ţine audienţe; la unu ia masa de prânz; apoi, până la două şi jumătate, îşi petrece timpul cu familia.

– Ce mănâncă?

– Supă. Maiestăţii Sale îi place foarte mult supa. O serveşte la fiecare masă. După prânz, fumează, dar niciodată trabuc– întotdeauna ţigări, dăruite de sultan; şi nu bea decât un singur fel de lichior,

Maraschino. La două şi jumătate iese din nou la aer– întotdeauna în parcul lui; apoi se apucă din nou de lucru, până la ora opt. Este o muncă pur şi simplu îngrozitoare, cu grămezi de documente inutile şi nenumărate semnături. Nici o secretară nu-l poate scuti de această datorie birocratică dezagreabilă. Trebuie să semneze, să semneze şi iar să semneze şi să citească, să citească şi iar să citească rapoartele. Şi este o muncă fără început sau sfârşit; de îndată ce termină cu unele rapoarte, vin altele. La ora opt ia cina şi apoi urmează mai multe semnături, lucrând până la ora unsprezece. La unsprezece se duce să se culce.

– Şi doarme în tropăitul ritmic al gărzilor care patrulează, adăugă Rouletabille, nepoliticos.

– O, tinere, tinere!

– Iertaţi-mă, domnule mareşal, zise reporterul, ridicându-se; sunt într-adevăr un spirit care deranjează şi ştiu că nu mai am ce căuta în această ţară. Nu mă veţi mai vedea, domnule mareşal; dar, înainte de a pleca, ar trebui să vă spun cât de mult m-a impresionat ospitalitatea marelui dumneavoastră popor. Ospitalitatea este uneori puţin cam periculoasă, dar este întotdeauna minunată. Nici un alt popor din lume nu ştie să primească un om, aşa cum ştiu ruşii, Excelenţa Voastră. Spun ceea ce simt; şi nu are legătură cu felul meu de a vă părăsi, căci ştiţi de asemenea şi cum să daţi pe cineva afară. Adio, deci; fără nici un pic de ranchiună. Transmiteţi-i Maiestăţii Sale cele mai respectuoase omagii ale mele. Ah, încă un lucru! Vă amintiţi că Natacha Feodorovna era logodită cu bietul Boris Mourazoff, încă un tânăr care a dispărut şi care, înainte de a dispărea, m-a însărcinat să-i dau fiicei generalului Trebassof acest ultim cadou– aceste două iconiţe. Vă încredinţez dumneavoastră această misiune, domnule mareşal. Servitorul dumneavoastră, Excelenţă.

Rouletabille coborî din nou în marele Kaniouche. “Acum– îşi zise în sinea lui– e rândul meu să cumpăr cadouri de rămas bun.” Şi traversă încet Piaţa Grandes-Ecuries şi podul de peste canalul Katharine. Intră pe Aptiekarski Pereoulok şi deschise uşa părintelui Alexis, sub arcadă, în fundul curţii întunecate.

– Sănătate şi prosperitate, Alexis Hutch!

– A, tot tu eşti, tinere! Ei bine? Ţi-a spus Koupriane care a fost rezultatul analizelor mele?

– Da, da. Spune-mi, Alexis Hutch, eşti sigur că nu te înşeli? Nu crezi că te-ai putea înşela? Gândeşte-te bine înainte de a răspunde. Este o chestiune de viaţă şi de moarte.

– Pentru cine?

– Pentru mine.

– Pentru tine, bunule prieten? Vrei să-l faci pe bătrânul tău părinte Alexis să râdă– sau să plângă?

– Răspunde-mi.

– Nu, nu m-aş putea înşela. Sunt la fel de sigur de lucrul ăsta cum sunt de faptul că eu şi tu suntem aici– sulfat de cupru în petele de pe cele două şerveţele şi urme de sulfat de cupru în două din cele patru pahare; nici urmă în carafă, nici în sticluţă şi nici în celelalte două pahare. O spun în faţa ta şi în faţa lui Dumnezeu.

– Deci e adevărat. Îţi mulţumesc, Alexis Hutch. Koupriane n-a încercat să mă păcălească. N-a fost nimic de acest gen. Ei bine, tu ştii, Alexis Hutch, cine a turnat otrava? Ea sau eu. Şi, din moment ce nu am fost eu, a fost ea. Şi, din moment ce a fost ea, ei bine, eu o să mor!

– Înseamnă că o iubeşti? întrebă părintele Alexis.

– Nu, răspunse Rouletabille, cu un zâmbet batjocoritor de sine. Nu, nu o iubesc. Dar, dacă ea este cea care a turnat otrava, atunci nu a fost Michael Nikolaievitch şi eu sunt cel din pricina căruia a fost ucis Michael Nikolaievitch. Acum

înţelegi că trebuie, prin urmare, să mor. Arată-mi cele mai frumoase icoane pe care le ai.

– Ah, micuţule, dacă îi permiţi bătrânului tău Alexis să-ţi facă un cadou, îţi voi oferi aceste două biete iconiţe care provin cu siguranţă din mănăstirea de la Troitza, în cea mai bună perioadă a ei. Uite cât de frumoase sunt şi cât de vechi. Ai mai văzut vreodată o reprezentare mai frumoasă a Fecioarei Maria? Iar acest Sfânt Luca, ai crede că mâna a fost reparată? Două mici capodopere, prietene! Dacă vechii maeştri din Salonic ar învia, ar fi foarte mulţumiţi de elevii lor de la Troitza. Dar tu nu trebuie să te sinucizi la vârsta ta!

– Haide, *batouchka*[12], îţi accept cadoul şi, dacă îi voi întâlni în drumul meu pe vechii maeştri din Salonic, nu voi uita să le spun că aici jos nu există nici o altă persoană care îi apreciază mai mult decât un anumit părinte din Aptiekarski Pereoulok, Alexis Hutch.

Zicând acestea, Rouletabille împachetă cele două iconiţe şi le puse în buzunar. Sfântul Luca îi va plăcea cu siguranţă prietenului său, Sainclair. Cât despre Fecioara Maria, aceasta va fi cadoul lui de rămas bun pentru *la dame en noir*[13].

– Ah, eşti trist, fiule; şi vocea ta, aşa cum e acum, mă îndurerează.

Rouletabille întoarse capul la zgomotul făcut de doi mujici care intrară în magazin, ducând cu ei un coş lung.

– Ce vreţi? întrebă părintele Alexis în limba rusă. Şi ce aţi adus acolo? Intenţionaţi să umpleţi acel coş cu marfa mea? În cazul acesta, sunteţi bineveniţi, iar eu sunt umilul vostru servitor.

Dar cei doi chicotiră.

– Da, da, am venit să-ţi scăpăm magazinul de o marfă ticăloasă care îi strică aspectul.

– Ce tot vorbiţi acolo? întrebă bătrânul neliniştit, apropiindu-se de Rouletabille. Prietene, fii cu ochii pe oamenii ăştia; nu le recunosc feţele şi nu înţeleg de ce au venit aici.

Rouletabille se uită la noii veniţi, care se apropiară de tejghea, după ce îşi lăsară coşul lângă uşă. Era ceva sarcastic şi răutăcios în purtarea lor care îl izbise de la bun început. Dar, în timp ce ei continuară să pălăvrăgească cu părintele Alexis, tânărul îşi umplu pipa şi o aprinse. Tocmai atunci, uşa se deschise din nou şi intrară trei bărbaţi, îmbrăcaţi simplu, ca nişte negustori respectabili. Şi ei se purtară ciudat şi se uitară peste tot prin magazin. Părintele Alexis deveni din ce în ce mai alarmat şi ceilalţi îl traseră nepoliticos de barbă.

– Cred că aceşti oameni au venit să mă jefuiască! strigă el în franceză. Tu ce zici, fiule? Să chem poliţia?

– Aşteaptă puţin, răspunse Rouletabille, imperturbabil. Sunt cu toţii înarmaţi; au pistoale în buzunare.

Dinţii părintelui Alexis începură să clănţăne. Când încercă să se apropie de uşă, fu împins cu brutalitate înapoi şi un ultim personaj îşi făcu apariţia, un domn din câte se vedea, îmbrăcat corespunzător, cu excepţia faptului că purta o şapcă din piele cu cozoroc.

– Hei, e chiar tânărul ziarist francez de la hotelul Grand Morskaia, zise el imediat în franceză. Salutări şi multă sănătate! Văd cu plăcere că şi dumneavoastră apreciaţi sfaturile dragului nostru părinte Alexis.

– Nu-l asculta, prietene; nu-l cunosc! strigă Alexis Hutch.

Dar domnul de pe Neva continuă:

– Este un om apropiat de principiile de bază ale ştiinţei şi, prin urmare, nu e departe de divin; este un om sfânt, pe care e bine să-l consulţi în momentele în care viitorul pare dificil. Ştie să interpreteze precum nimeni altul– cu excepţia părintelui John, ca să fim în totalitate corecţi– fâşiile de piele de taur, pe care îngerii întunecaţi au trasat semne misterioase ale destinului.

Aici, domnul luă o pereche de cizme vechi, pe care o aruncă pe tejghea, în mijlocul icoanelor.

– Părinte Alexis, poate că acestea nu sunt din piele de taur, dar sunt din piele de vacă şi e suficient de bună. Nu vrei să-i citeşti acestui tânăr viitorul pe pielea asta de vacă?

Dar Rouletabille înaintă spre domn şi îi suflă un nor uriaş de fum în faţă.

– Domnule, e inutil să-ţi pierzi timpul şi să-ţi răceşti gura, zise reporterul. Te-am aşteptat.

12 Părinte, în limba rusă. (n.t.)

13 Doamna în negru; în lb. franceză. (n.t.)

XVI. În Faţa Tribunalului Revoluţionar

Dar Rouletabille refuză să fie băgat în coş. Nu vru să-i lase să-l dezarmeze până când nu promiseră că vor chema o trăsură. Vehiculul intră în curte şi Rouletabille urcă liniştit în el, fumându-şi pipa, în timp ce părintele Alexis era ameninţat cu pistolul să rămână în magazin. Bărbatul care părea să fie şeful bandei (domnul de pe Neva) se urcă şi el în trăsură şi se aşeză lângă reporter. Obloanele de la ferestrele trăsurii erau trase, împiedicând orice comunicaţie cu exteriorul, interiorul fiind luminat doar de un felinar micuţ. Porniră. Trăsura era condusă de doi bărbaţi în tunici maro, tivite cu imitaţie de astrahan. Dvornickşii salutară, crezând că e vorba de o afacere a poliţiei. Portarul îşi făcu semnul crucii.

Călătoria dură câteva ore, fără alte incidente în afara celor pricinuite de hurducăturile îngrozitoare, care îi aruncară pe cei doi pasageri din interior unul peste altul. Acest lucru ar fi putut fi un prilej de a începe o conversaţie; şi "domnul de pe Neva" încercă; dar în zadar. Rouletabille nu vru să-i răspundă. La un moment dat, domnul, care se plictisea, deveni atât de insistent, încât reporterul îi zise în cele din urmă, pe tonul sever pe care îl folosea întotdeauna atunci când era enervat:

– Te rog, domnule, lasă-mă să-mi fumez pipa în linişte.

Drept urmare, domnul se apucă să lase cu prudenţă în jos unul din geamuri, căci aerul devenea sufocant.

În sfârşit, după multe hurducături, trăsura făcu un popas, timp în care se schimbară caii şi domnul îi ceru lui Rouletabille să se lase legat la ochi. "A venit momentul; mă vor spânzura fără nici o formă de proces", gândi reporterul şi atunci când, după ce fu legat la ochi, se simţi ridicat de subţiori,

întreaga lui fiinţă se revoltă, acea fiinţă care, acum că era pe punctul de a muri, nu voia să înceteze să existe. Rouletabille se crezuse mai puternic, mai curajos, mai stoic cel puţin. Dar instinctul orb alungase toate astea, acel instinct de conservare căruia nu-i păsa de micile bravade ale reporterului, de comportamentul eroic, de atitudinea hotărâtă de a muri frumos, pentru că instinctul de conservare, care este în esenţă materialist, aşa cum arată şi numele lui rigid, nu cere şi nu se gândeşte decât să trăiască. Şi din pricina acestui instinct ultima pipă a lui Rouletabille se stinse nepufăită.

Tânărul era furios pe el însuşi şi se făcu palid de teamă că n-ar putea reuşi să-şi stăpânească emoţiile; se strădui din răsputeri să se calmeze şi membrele lui, care deveniseră rigide când fuseseră apucate cu brutalitate de acele mâini, se relaxară, iar el se lăsă condus. Era cu adevărat dezgustat de slăbiciunea lui. Văzuse murind oameni care ştiau că urmau să moară. Slujba lui de reporter îl condusese de mai multe ori până la piciorul ghilotinei. Şi ticăloşii pe care îi văzuse acolo muriseră cu vitejie. Ceea ce era destul de extraordinar, chiar şi cei mai înrăiţi criminali înfruntaseră de obicei moartea cu cea mai mare vitejie. Desigur, ei avuseseră destul timp la dispoziţie să se pregătească, gândindu-se cu mult înainte la acel moment suprem. Dar înfruntaseră moartea aproape cu nepăsare, găsiseră chiar puterea de a le spune celor din jur lucruri banale sau ironice. Îşi aminti în special de un băiat de optsprezece ani care ucisese cu laşitate o femeie bătrână şi doi copii într-o fermă de la ţară şi care se îndreptase spre moarte fără să tremure, vorbind liniştit cu preotul şi cu poliţistul care îl însoţeau plini de oroare. Atunci, el nu putea să fie la fel de curajos precum acel copil?

Îl făcură să urce câteva trepte şi reporterul îşi dădu seama că pătrunsese în atmosfera sufocantă a unei camere închise. Apoi, cineva îl dezlegă la

ochi. Se afla într-o cameră cu aspect sinistru şi în mijlocul unui grup de oameni destul de mare.

Între aceşti pereţi goi şi neîngrijiţi erau aproape treizeci de tineri, unii din ei la fel de tineri ca şi Rouletabille, cu ochi albaştri naivi şi cu ten palid. Ceilalţi, mai în vârstă, semănau la fizic cu Hristos, dar nu cu reprezentările însufleţite făcute de pictorii occidentali, ci cu acelea văzute pe lambriurile şcolii bizantine sau fixate pe icoane şi pe sculpturi din argint sau din aur. Părul lor lung, cu cărare pronunţată la mijloc, le cădea pe umeri în valuri aurii, cârlionţate la vârf. Unii se sprijineau de perete, stând drepţi şi nemişcaţi. Alţii erau aşezaţi pe podea, cu picioarele încrucişate. Majoritatea purtau haine de iarnă, cumpărate din bazare. Dar erau de asemenea şi oameni de la ţară printre ei, cu pieile lor de animale, cu blănurile şi cojoacele lor. Unul din ei avea picioarele legate cu şireturi făcute din sfoară şi era încălţat cu ramuri de salcie împletite. Contrastul dintre aceste diverse siluete serioase şi atente arăta că erau prezenţi aici reprezentanţi ai tuturor revoluţionarilor. În fundul camerei, trei tineri stăteau aşezaţi la o masă, iar cel mai în vârstă dintre ei nu avea mai mult de douăzeci şi cinci de ani şi avea frumuseţea prietenoasă a lui Iisus în zile de sărbătoare, acoperit cu lauri sfinţiţi.

În mijlocul camerei se afla o masă mică şi rotundă, goală şi fără vreun scop vizibil.

În dreapta era o altă masă, cu hârtii, tocuri şi călimări cu cerneală pe ea. Spre această masă fu condus Rouletabille şi pus să stea jos. Atunci văzu reporterul că mai era un om lângă el, căruia i se ceru să rămână în picioare. Acesta era palid, disperat şi foarte tras la faţă. Ochii lui ardeau sumbru; în ciuda spaimei care îi deforma trăsăturile, Rouletabille recunoscu în el pe unul dintre prietenii pe care Gounsovski şi-i adusese la cina de la Krestowsky, dar pe care nu-i prezentase celorlalţi musafiri. Era evident că, între timp,

nenorocirea mereu ameninţătoare căzuse pe capul lui. Revoluţionarii procedau la judecarea lui. Cel care părea să conducă acest proces ciudat pronunţă un nume:

– Annouchka!

O uşă se deschise şi Annouchka îşi făcu apariţia.

Rouletabille abia dacă o recunoscu, atât de ciudat era îmbrăcată, precum săracii Rusiei, cu o vestă din flanelă de culoare roşie şi cu un batic care, înnodat sub bărbie, acoperea în întregime părul ei frumos.

Annouchka depuse imediat mărturie în limba rusă împotriva omului, care protestă până când îl făcură să tacă. Ea scoase din buzunar nişte hârtii, care fură citite cu voce tare şi care părură să-l zdrobească pe acuzat. Acesta căzu pe scaun. Tremura. Îşi ascunse capul în mâini şi Rouletabille îi văzu mâinile tremurând. Omul rămase în această poziţie cât timp fură audiaţi ceilalţi martori, a căror mărturie stârni murmure de indignare, potolite însă repede. Annouchka îşi luase locul alături de ceilalţi aflaţi lângă perete, în umbrele care invadau din ce în ce mai mult camera, o dată cu sfârşitul acestei zile lugubre. O lumină palidă pătrundea cu greu prin geamurile murdare a două ferestre care ajungeau până la podea, conferind camerei o strălucire vagă. Curând, siluetele nemişcate de lângă perete nu se mai zăriră deloc, la fel cum dispar, în adâncurile mănăstirilor ortodoxe, chipurile de pe frescele ale căror culori au fost şterse de trecerea secolelor.

Acum, din adâncurile întunericului şi ale liniştii îngrozitoare cineva citea ceva: verdictul, fără îndoială.

Vocea încetă.

Atunci, unele dintre siluete se desprinseră de perete şi înaintară.

Omul care se ghemuia lângă Rouletabille sări sălbatic în picioare şi începu să strige cu

repeziciune, cuvinte înspăimântate, cuvinte imploratoare, cuvinte amenințătoare.

Şi apoi– nimic altceva decât icnete strangulate. Siluetele care se desprinseseră de perete îl strânseseră de gât.

Reporterul zise:

– Asta e laşitate.

Vocea scăzută a Annouchkări răspunse din adâncurile întunericului:

– Asta e dreptate.

Dar Rouletabille era mulţumit că spusese acest lucru, căci îşi dovedise lui însuşi că mai putea încă să vorbească. Din momentul în care fusese împins în mijlocul acestei adunări justiţiare expeditive a revoluţionarilor, emoţia lui fusese atât de puternică, încât nu se gândise decât la groaza de a nu fi în stare să le vorbească, să le spună ceva, orice, care să le dovedească faptul că nu-i era teamă. Ei bine, terminase cu asta. Reuşise să spună: “Asta e laşitate.”

Şi îşi încrucişă braţele. În curând însă fu nevoit să-şi întoarcă privirea, ca să nu vadă la ce era folosită masa din mijlocul camerei, unde păruse că nu are nici un scop.

Revoluţionarii îl urcaseră pe această măsuţă pe omul care încă se zbătea. Îi puseră o funie în jurul gâtului. Apoi, unul dintre “judecători”, unul din tinerii blonzi care nu păreau mai în vârstă decât Rouletabille, se urcă pe masă şi băgă celălalt capăt al funiei printr-un inel mare care ieşea dintr-o grindă a tavanului. În tot acest timp, omul se zbătu în zadar şi, prin zgomotul neîncetat al rezistenţei lui, care fu în cele din urmă înfrântă, se auzi în sfârşit horcăitul lui de moarte. Dar ultima suflare veni cu o zguduială atât de violentă a corpului, încât întreaga maşinărie a morţii, frânghie şi inel, se desprinse din tavan şi se rostogoli la pământ împreună cu mortul.

Rouletabille scoase un strigăt de groază.

– Sunteţi nişte asasini! strigă el.

Dar era omul cu siguranţă mort? De acest lucru se hotărâră să se asigure siluetele palide cu părul blond. Era. Atunci, revoluţionarii aduseră doi saci şi îl băgară pe mort într-unul din ei.

Rouletabille le spuse:

– Sunteţi mai cumsecade când ucideţi printr-o explozie, să ştiţi.

Regretă amarnic că nu murise cu o noapte înainte, în explozie. Nu se simţea foarte viteaz. Le vorbise destul de curajos revoluţionarilor, dar începu să tremure pe măsură ce se apropia timpul execuţiei lui. Acea moarte îl îngrozi. Încercă să nu se uite spre al doilea sac. Scoase din buzunar cele două icoane, ale Sfântului Luca şi ale Fecioarei, şi se rugă la ele. Se gândi la Doamna în Negru şi începu să plângă.

O voce din umbră zise:

– Plânge, bietul de el.

Era vocea Annouchkăi.

Rouletabille îşi şterse lacrimile şi zise:

– Domnilor, unul dintre dumneavoastră trebuie să aibă o mamă.

Dar toate vocile strigară:

– Nu, nu, nu mai avem mame!

– Le-au ucis! strigară unii.

– Le-au trimis în Siberia! strigară alţii.

– Ei bine, eu mai am încă o mamă, zise bietul băiat. Nu voi avea ocazia să o îmbrăţişez. Este o mamă pe care am pierdut-o în ziua în care m-am născut şi pe care am găsit-o din nou, dar– bănuiesc că trebuie s-o spun– în ziua morţii mele. Nu o voi mai vedea. Am un prieten; nici pe el nu-l voi mai vedea. Am aici două iconiţe pentru ei şi vreau să scriu câte o scrisoare pentru fiecare, dacă îmi permiteţi. Juraţi-mi că veţi avea grijă ca toate astea să ajungă la ei.

– Jur, zise Annouchka în franceză.

– Vă mulţumesc, doamnă; sunteţi bună. Şi acum, domnilor, iată tot ce vă cer. Ştiu că sunt aici ca să răspund unor acuzaţii foarte grave. Permiteţi-

mi să vă spun numai-decât că recunosc că sunt toate bine fondate. În consecinţă, nu e nevoie să mai existe discuţii între noi. Merit moartea şi o accept. Prin urmare, permiteţi-mi să nu mă intereseze ceea ce se va întâmpla aici. Vă cer pur şi simplu, ca o favoare, să nu vă grăbiţi prea mult cu pregătirile, ca să-mi pot termina scrisorile.

Acestea fiind zise, Rouletabille se aşeză din nou şi începu să scrie repede, de data asta fiind mulţumit de el însuşi. Revoluţionarii îl lăsară în pace, aşa cum dorise el. Tânărul nu-şi ridică nici măcar o dată capul, nici chiar atunci când un murmur mai tare ca de obicei arătă că aceştia priveau crimele lui Rouletabille cu ură deosebită. Avu fericirea de a-şi fi terminat complet corespondenţa atunci când i se ceru să se ridice în picioare, ca să asculte sentinţa. Suprema comuniune pe care tocmai o avusese cu prietenul lui, Sainclair, şi cu draga doamnă în negru îl făcu să-şi vină de tot în fire. Ascultă cu respect sentinţa care îl condamna la moarte, deşi era ocupat să lingă marginea lipicioasă a plicului.

Acestea erau capetele de acuzare pe baza cărora urma să fie spânzurat:

1. Pentru că venise în Rusia şi se amestecase în afaceri care nu priveau ţara lui şi făcuse asta în ciuda avertismentului de a rămâne în Franţa.

2. Pentru că nu-şi respectase promisiunea de neutralitate pe care o făcuse de bunăvoie unui reprezentant al Comitetului Revoluţionar Central.

3. Pentru că încercase să dezlege misterul dachei Trebassof.

4. Pentru că, din cauza lui, camaradul Matiev fusese biciuit şi băgat la închisoare de Koupriane.

5. Pentru că îi denunţase lui Koupriane identitatea celor doi “doctori” care fuseseră însărcinaţi să-l omoare pe generalul Trebassof.

6. Pentru că provocase arestarea Natachei Feodorovna.

Era o listă mai lungă decât era necesar pentru condamnarea lui. Rouletabille îşi sărută icoanele şi i le dădu Annouchkăi, împreună cu scrisorile. Apoi declară, cu buze uşor tremurătoare şi cu transpiraţie rece pe frunte, că era gata să-şi accepte soarta.

XVII. Ultima cravată

Domnul de pe Neva îi zise:

– Dacă nu mai ai nimic de spus, vom merge în curte.

Rouletabille înţelese în cele din urmă că era imposibil să mai fie spânzurat în camera unde fusese pronunţată sentinţa, din cauza violenţei prizonierului care tocmai fusese executat. Nu numai că funia şi inelul fuseseră rupte, dar o parte din grindă fusese de asemenea despicată.

– Nu mai am nimic de spus, răspunse Rouletabille.

Se înşela. Îi trecu ceva prin minte; o idee îl străfulgeră atât de brusc, încât se făcu alb ca şi cămaşa pe care o purta şi fu nevoit să se sprijine de braţul domnului de pe Neva ca să-l poată însoţi.

Uşa era deschisă. Toţi cei care îi votaseră condamnarea la moarte ieşiră afară într-o tăcere sumbră. Domnul de pe Neva, care părea însărcinat cu ultimele servicii pentru prizonier, îl împinse cu blândeţe în curte.

Aceasta era mare şi înconjurată de un zid înalt; la dreapta şi la stânga se aflau nişte clădiri mici, cu uşile închise. Într-un colţ se zărea un coş înalt, parţial dărâmat. Rouletabille îşi dădu seama că locul respectiv făcea parte dintr-o moară veche, abandonată. Deasupra capului lui, cerul era palid ca o foaie de hârtie ondulată. Un zgomot bubuitor, intermitent şi ritmic îi dădu de ştire că nu putea fi prea departe de mare.

Avu destul timp să observe toate aceste lucruri, căci revoluţionarii îl opriseră pentru o clipă din marşul către execuţie şi îl puseseră să se aşeze pe o cutie veche aflată în curte. La câţiva paşi distanţă de el, sub şopronul unde reporterul urma cu siguranţă să fie spânzurat, un bărbat se urcă pe un scaun (scaunul care îi va servi lui Rouletabille, câteva momente mai târziu) ţinându-şi braţul

ridicat şi, cu câteva lovituri de ciocan, bătu un inel mare în grinda de deasupra capului lui.

Ochii reporterului, care nu-şi pierduseră obiceiul de a observa totul, se opriră din nou asupra unui sac din pânză aspră, care zăcea pe jos. Tânărul simţi un tremur uşor, căci îşi dădu seama imediat că sacul conţinea un corp omenesc. Îşi întoarse capul, doar ca să vadă un alt sac gol, care îi era destinat lui. Atunci, Rouletabille închise ochii. De undeva de afară se auzi o muzică, sunetele scoase de o balalaikă. Reporterul îşi zise: "Ei bine, suntem mai mult ca sigur în Finlanda"; căci ştia că, dacă guzla e rusească, balalaika e cu siguranţă finlandeză. Este un fel de acordeon, la care ţăranii cântă cu tristeţe în pragul toubelor lor. Îi văzuse şi îi auzise în acea după-amiază când se dusese la Pergalovo şi, de asemenea, ceva mai departe, pe linia Viborg. Îşi imagină clădirea dărăpănată în care se găsea el acum, închis împreună cu tribunalul revoluţionar, aşa cum trebuie că le părea din afară celor care treceau pe acolo; lipsită de aspectul sinistru, la fel ca multe altele de lângă ea, adăpostind sub acoperişul ei în ruină câteva case de muncitori săraci, care acum se odihneau şi cântau la balalaikă în pragul uşii, la sfârşitul unei zile de muncă.

Şi deodată, din liniştea inefabilă a ultimei lui seri, în timp ce balalaika jelea şi omul de pe scaun testa soliditatea inelului, se auzi de afară o voce, vocea gravă şi solemnă a Annouchkăi, care cântă pentru micul francez:

-"Pentru cine împletim acum coroniţa
De liliac, de trandafiri şi de cimbru?
Când mâna mea o să cadă în jos obosită
Atunci, cine îţi va mai aduce coroniţa
De liliac, de trandafiri şi de cimbru?

O, cineva dintre voi va auzi,
Şi va veni, iar mâna mea singuratică
Va apăsa şi va adăposti lacrima prietenească
Pentru că, la final, sunt singur.

Cine va mai aduce acum coroniţa
De liliac, de trandafiri şi de cimbru?”

Rouletabille ascultă vocea stingându-se o dată cu ultimul suspin al balalaikăi.

– E prea trist, zise el, ridicându-se în picioare. Să mergem!– şi se cutremură puţin.

Revoluţionarii veniră să-l ia. Totul era gata. Îl împinseră cu blândeţe spre şopron. Când ajunse sub inel, lângă scaun, îl făcură să se întoarcă şi îi citiră ceva în ruseşte, fără îndoială mai puţin pentru el cât pentru cei prezenţi acolo care nu înţelegeau franceza. Rouletabille se strădui din greu să se menţină drept.

Domnul de pe Neva îi zise:

– Domnule, acum îţi vom citi formula finală. Aceasta îţi cere să spui dacă, înainte de a muri, ai ceva de adăugat la ceea ce ştim în privinţa sentinţei care ţi-a fost dată.

Rouletabille crezu că saliva, pe care în acel moment o înghiţi cu cea mai mare dificultate, nu-l va lăsa să rostească nici un cuvânt. Dar dispreţul pentru o astfel de slăbiciune, mai ales când îşi aminti calmul afişat de atâţia condamnaţi iluştri în ultimele lor momente, îi aduse ultimul strop de putere de care avea nevoie pentru a-şi menţine reputaţia.

– Această sentinţă nu e întocmită greşit, zise el. Nu-i găsesc decât vina că e prea scurtă. De ce nu s-a făcut nici o referire la crima pe care am comis-o când am provocat moartea bietului Michael Korsakoff?

– Michael Korsakoff a fost un ticălos, pronunţă cu o voce răzbunătoare tânărul care prezidase procesul şi care, în acest moment suprem, se întâmpla să fie faţă în faţă cu Rouletabille. Ucigându-l pe acel om, poliţiştii lui Koupriane ne-au scăpat de un trădător.

Rouletabille scoase un strigăt, un strigăt de bucurie şi, în timp ce avea motive să creadă că, în acest punct al prea-scurtei lui cariere, nu i se putea întâmpla decât o nenorocire, cu toate astea, providenţa, în bunătatea ei infinită, îi trimisese această inefabilă consolare, înainte ca el să moară: siguranţa că nu se înşelase.

– Mă scuzaţi! Mă scuzaţi! murmură el, într-un exces de bucurie care îl sufocă aproape la fel de tare cât avea să o facă acea ticăloasă de frânghie pe care o pregăteau în spatele lui. Mă scuzaţi. Încă o secundă, doar o secundă. Atunci, domnilor, atunci suntem de acord în această privinţă, nu-i aşa? Acest Michael, Michael Nikolaievitch a fost ultimul dintre trădători.

– Primul, zise vocea gravă.

– E acelaşi lucru, dragul meu domn. Un trădător, un nenorocit de trădător, continuă Rouletabille.

– Un otrăvitor, replică vocea.

– Un otrăvitor vulgar! Nu-i aşa? Dar, spuneţi-mi, cum a reuşit un otrăvitor vulgar, sub acoperirea nihilismului, să-şi servească propriile scopuri meschine, să lucreze în interesul lui şi să vă trădeze pe toţi?

Acum, vocea lui Rouletabille se înălţă ca o fanfară. Cineva zise:

– Nu ne-a păcălit pentru mult timp; a fost pedepsit chiar de duşmanii noştri.

– Eu am fost acela! strigă Rouletabille, strălucind din nou. Eu am fost acela care a pus capăt carierei lui. Vă spun că totul a fost făcut cum trebuie. Eu am fost acela care v-a scăpat de el. Ah, ştiam foarte bine, domnilor, în adâncul inimii mele, ştiam că nu mă pot înşela. Doi şi cu doi fac

întotdeauna patru, nu-i aşa? Şi Rouletabille e întotdeauna Rouletabille. Domnilor, în cele din urmă, totul e bine.

Dar probabil că totul era în acelaşi timp şi rău, căci domnul de pe Neva veni spre el cu pălăria în mână şi zise:

– Domnule, acum ştii de ce martorii de la proces nu te-au acuzat de un lucru care, dimpotrivă, era complet în favoarea dumitale. Acum nu ne mai rămâne decât să executăm sentinţa, care este în întregime justificată din alte motive.

– Ah, dar– staţi puţin. Ce naiba! Acum că sunt sigur că nu m-am înşelat şi că am fost tot timpul eu însumi, Rouletabille, mă agăţ puţin de viaţă– o, chiar foarte mult!

Un murmur ostil îi arătă condamnatului că răbdarea judecătorilor lui se apropia de sfârşit.

– Domnule– interveni preşedintele– , ştim că nu aparţii religiei ortodoxe; cu toate astea, îţi vom aduce un preot, dacă vrei.

– Da, da, asta e, aduce-ţi un preot! strigă Rouletabille.

Şi îşi zise în sinea lui: "Aşa mai câştig nişte timp."

Unul din revoluţionari se îndreptă spre o colibă micuţă, care fusese transformată în capelă, în timp ce restul se uitau la reporter cu mult mai puţină simpatie decât arătaseră până atunci. Dacă bravada lui îi impresionase în mod plăcut în camera unde se ţinuse procesul, acum începeau să fie mai degrabă dezgustaţi de strigătele lui, de protestele şi de toate manevrele prin care se vedea atât de clar că încerca să-şi amâne ora morţii.

Dar deodată, Rouletabille sări pe scaunul fatal. Crezură că se hotărâse în sfârşit să termine cu comedia şi să moară cu demnitate; dar el se urcase acolo doar ca să le ţină un discurs.

– Domnilor, vă rog să mă înţelegeţi. Dacă e adevărat că nu mă ucideţi ca să răzbunaţi moartea lui Michael Nikolaievitch, atunci de ce mă

spânzuraţi? De ce mă pedepsiţi într-un mod atât de oribil? Pentru că mă acuzaţi că am provocat arestarea Natachei Feodorovna? E adevărat că am fost cam stângaci. De asta, şi numai de asta, mă acuz şi eu.

– Tu ai fost cel care le-a dat semnalul agenţilor lui Koupriane, cu revolverul tău! Ai făcut treaba murdară a poliţiei.

Rouletabille încercă în zadar să protesteze, să le explice, să le spună că, dimpotrivă, focul lui de armă îi salvase pe revoluţionari. Nimeni nu vru să-l asculte şi nimeni nu-l crezu.

– Iată preotul, domnule, zise domnul de pe Neva.

– O clipă! Acestea sunt ultimele mele cuvinte şi vă jur că după asta îmi voi pune singur frânghia de gât! Dar ascultaţi-mă! Ascultaţi-mă bine! Natacha Feodorovna a fost cel mai preţios recrut pe care l-aţi avut, nu-i aşa?

– O adevărată comoară, declară preşedintele, devenind din ce în ce mai nerăbdător.

– Atunci, înseamnă că această arestare a fost o lovitură teribilă pentru dumneavoastră, nu? continuă reporterul.

– Teribilă! exclamară unii.

– Nu mă mai întrerupeţi! Foarte bine atunci, am să vă spun următorul lucru: dacă anulez această lovitură– dacă, după ce am provocat neintenţionat arestarea Natachei, reuşesc să o eliberez pe fiica generalului Trebassof şi asta în decurs de douăzeci şi patru de ore,– ce spuneţi? M-aţi mai spânzura?

Preşedintele, cel care semăna la înfăţişare cu Hristos, zise:

– Domnilor, Natacha Feodorovna a fost victima unor maşinaţiuni al căror mister nu am fost până acum în stare să-l dezlegăm. Este acuzată că a încercat să-i otrăvească pe tatăl ei şi pe mama ei vitregă şi încă într-un fel în care pare imposibil pentru judecata omenească să dovedească contrariul. Natacha Feodorovna însăşi, zdrobită de

tragica întâmplare, n-a fost în stare să le răspundă nimic acuzatorilor ei, iar tăcerea ei a fost luată drept o mărturisire a vinei. Domnilor, Natacha Feodorovna va fi trimisă mâine în Siberia. Nu putem face nimic pentru ea. Am pierdut-o pe Natacha Feodorovna.

Apoi, făcându-le semn celor care îl înconjurau pe Rouletabille, adăugă:

– Faceţi-vă datoria, domnilor.

– Mă scuzaţi! Mă scuzaţi! Dar dacă eu voi dovedi nevinovăţia Natachei? Aşteptaţi, domnilor. Numai eu îi pot dovedi nevinovăţia! Dacă mă omorâţi, o pierdeţi pe Natacha!

– Dacă ai fi fost în stare să-i dovedeşti nevinovăţia, domnule, lucrul ăsta ar fi fost deja făcut. Nu ai fi aşteptat.

– Mă scuzaţi! Mă scuzaţi! Abia acum am devenit în stare să fac asta.

– Cum aşa?

– Pentru că am fost bolnav, înţelegeţi– foarte grav bolnav. Afacerea aceea cu Michael Nikolaievitch şi cu otrăvirea care a continuat şi după moartea lui mi-a furat pur şi simplu toate puterile. Acum că sunt sigur că nu am provocat moartea unui om nevinovat– sunt din nou Rouletabille! Va fi imposibil să nu găsesc soluţia, să nu dezleg acest mister.

Vocea teribilă a siluetei care semăna cu Hristos zise monoton:

– Faceţi-vă datoria, domnilor.

– Mă scuzaţi! Mă scuzaţi! Acest lucru are o mare importanţă pentru dumneavoastră– iar dovada este că nu m-aţi spânzurat încă. Nu aţi întârziat la fel de mult când a fost vorba de predecesorul meu, nu-i aşa? M-aţi ascultat pentru că aţi sperat! Foarte bine, lăsaţi-mă să mă gândesc, să chibzuiesc. O, la naiba! Am fost eu însumi prezent la acea masă de prânz fatală şi ştiu mai bine ca oricine tot ce s-a întâmplat acolo. Cinci

minute! Nu vă cer decât cinci minute; nu e mult. Cinci minuţele!

Aceste ultime cuvinte ale condamnatului părură să aibă o influenţă deosebită asupra revoluţionarilor. Aceştia se uitară în tăcere unul la altul.

Apoi, preşedintele îşi scoase ceasul şi zise:

– Cinci minute. Ţi le acordăm.

– Puneţi ceasul aici. Aici, pe cuiul ăsta. E ora şapte fără cinci, da? Îmi daţi timp până la fix?

– Da, până la fix. Ceasul va bate când se va face şapte.

– A, e un ceas care bate! La fel ca ceasul generalului. Foarte bine, să începem.

Era un spectacol curios să-l vezi pe Rouletabille stând pe scaunul spânzuratului, cu funia fatală atârnându-i deasupra capului, cu picioarele încrucişate, cu cotul pe genunchi, în acea atitudine eternă pe care arta i-a conferit-o întotdeauna gândului omenesc, cu pumnii în falcă şi cu privirea fixă– iar în jurul lui, toţi acei tineri care îl priveau cu atenţie, fără să mişte, se transformară şi ei în statui, ca să nu deranjeze statuia care gândea şi iar gândea.

XVIII. O experienţă deosebită

Cele cinci minute trecură şi ceasul începu să bată de şapte. Anunţa cumva moartea lui Rouletabille? Poate că nu! Căci, la primul clinchet de argint, revoluţionarii îl văzură pe Rouletabille scuturându-se şi înălţându-şi capul, cu faţa luminată şi cu ochii strălucitori. Îl văzură ridicându-se în picioare, întinzându-şi braţele şi strigând:

– Am găsit!

În înfăţişarea lui strălucea o bucurie atât de mare, încât tânărul părea că era înconjurat de o aureolă şi nimeni din cei prezenţi acolo nu se îndoi că deţinea soluţia imposibilei probleme.

– Am găsit! Am găsit!

Se strânseră cu toţii în jurul lui. El îi îndepărtă fluturându-şi mâinile, ca şi cum ar fi visat cu ochii deschişi.

– Faceţi-mi loc. Am găsit, dacă experimentul meu funcţionează. Unu, doi, trei, patru, cinci...

Ce făcea? Acum îşi număra paşii, la fel ca în pregătirile pentru un duel. Şi ceilalţi, toţi, îl urmară în tăcere, uimiţi, dar fără să protesteze, ca şi cum ar fi fost şi ei prinşi în acelaşi vis cu ochii deschişi. Continuând să-şi numere paşii, reporterul traversă astfel curtea, care era foarte mare.

– Patruzeci, patruzeci şi unu, patruzeci şi doi! strigă el, entuziasmat. Asta e cu siguranţă ciudat şi foarte promiţător.

Ceilalţi, deşi nu înţelegeau nimic, se abţinură să-l întrebe ceva, căci îşi dădeau seama că nu puteau face altceva decât să-l lase să continue fără să-l întrerupă, la fel cum trebuie să ai grijă să nu trezeşti brusc un somnambul. Nu erau neîncrezători în motivele lui, căci era o idee pur şi simplu absurdă ca Rouletabille să fie destul de prost să spere că se va putea salva printr-un subterfugiu imbecil. Nu, cedară impresiei pe care înfăţişarea lui inspirată le-o produsese şi mulţi

dintre ei fură atât de afectaţi, încât îi repetară inconştient gesturile. Astfel, Rouletabille ajunse la marginea curţii unde fusese pronunţată sentinţa împotriva lui. Acolo, fu nevoit să urce nişte trepte şubrede, pe care le numără. Ajunse într-un coridor, dar, îndepărtându-se de locul unde uşa se deschidea spre exterior, se îndreptă către o scară care ducea la etajul superior, continuând să numere treptele, pe măsură ce le urca. Unii dintre revoluţionari îl urmară, alţii se repeziră înaintea lui. Dar el nu părea să fie conştient nici de unii, nici de alţii, mergând încontinuu şi trăind doar în gândurile lui. Ajunse pe palier, ezită, deschise o uşă şi se găsi într-o cameră mobilată cu o masă, două scaune, o saltea şi un dulap uriaş. Se duse la dulap, îl descuie şi îl deschise. Dulapul era gol. Îl închise la loc şi puse cheia în buzunar. Apoi, ieşi din nou pe palier. Acolo, ceru cheia de la camera pe care tocmai o părăsise. Revoluţionarii i-o dădură, iar el încuie uşa respectivă şi puse şi acea cheie în buzunar. După care se întoarse în curte. Ceru un scaun. I se aduse. Îşi luă imediat capul în mâini, gândindu-se intens, luă scaunul şi îl aşeză puţin în spatele şopronului. Nihiliştii îi urmăriră fiecare mişcare şi nu zâmbiră, pentru că oamenii nu zâmbesc atunci când moartea aşteaptă la finalul unor lucruri, oricât ar fi ele de prosteşti.

În cele din urmă, Rouletabille vorbi.

– Domnilor, zise el, cu o voce scăzută şi tremurătoare, pentru că ştia că acum ajunsese la momentul hotărâtor, după care nu putea urma decât o soartă irevocabilă. Domnilor, ca să-mi pot continua experimentul, sunt obligat să fac o serie de mişcări care v-ar putea sugera ideea unei tentative de evadare. Sper că nu mă credeţi atât de prost încât să am un astfel de gând.

– O, domnule– zise şeful– , eşti liber să faci ce manevre doreşti. Nimeni nu ne scapă. Şi afară, ca şi aici, tot în mâinile noastre eşti. În plus, este absolut imposibil să evadezi din locul ăsta.

– Foarte bine. Atunci ne-am înţeles. În cazul acesta, vă rog să rămâneţi exact acolo unde sunteţi şi să nu vă mişcaţi, orice aş face, dacă nu doriţi să-mi staţi în cale. Acum vă rog doar să trimiteţi pe cineva la etaj, unde mă voi duce din nou, şi să-l lăsaţi să vadă de acolo tot ce se întâmplă, dar fără să intervină. Şi nu-mi adresaţi nici un cuvânt pe parcursul experimentului.

Doi revoluţionari se duseră la etaj şi deschiseră o fereastră, ca să poată urmări ce se întâmpla în curte. Toţi erau acum deosebit de interesaţi de acţiunile şi gesturile lui Rouletabille.

Reporterul se poziţionă în şopron, între scaunul morţii şi funie.

– Gata, zise el; o să încep.

Deodată, sări ca un sălbatic, traversă în linie dreaptă curtea cu iuţeala fulgerului, dispăru în interiorul toubei, urcă în viteză scara, pipăi în buzunar şi scoase cheile, deschise uşa camerei pe care o încuiase, o închise şi o încuie la loc, se întoarse, coborî din nou cu aceeaşi viteză, ajunse în curte şi de data asta se îndreptă spre scaun, îl ocoli, continuând să alerge, apoi se întoarse la fel de repede în şopron. Nici nu ajunse bine acolo, că şi scoase un strigăt de triumf când se uită la ceasul care bătea, atârnat de un stâlp.

– Am câştigat! zise el şi se aruncă fericit pe scaunul fatal.

Revoluţionarii îl înconjurară, iar el citi cea mai vie curiozitate pe feţele lor. Încă gâfâind după alergătura lui nebunească, ceru să vorbească între patru ochi cu şeful comitetului secret.

Omul care pronunţase sentinţa şi care semăna cu Iisus înaintă spre el şi cei doi tineri schimbară câteva cuvinte. Ceilalţi se retraseră şi aşteptară la distanţă, într-o tăcere impresionantă, rezultatul acestei misterioase conversaţii, care urma să decidă cu siguranţă soarta lui Rouletabille.

– Domnilor,– zise şeful– tânărul francez va fi lăsat să plece. Îi dăm douăzeci şi patru de ore să o

elibereze pe Natacha Feodorovna. După cele douăzeci şi patru de ore, dacă nu a reuşit, se va întoarce aici ca să se predea.

Un murmur fericit salută aceste cuvinte. Din momentul în care şeful lor vorbise astfel, ei se simţeau siguri de soarta Natachei.

Şeful adăugă:

– Întrucât eliberarea Natachei Feodorovna va fi urmată, aşa cum spune tânărul francez, de cea a camaradului nostru Matiev, decizia noastră, dacă aceste două condiţii vor fi îndeplinite, este ca domnul Joseph Rouletabille să fie lăsat să se întoarcă în deplină siguranţă în Franţa, pe care n-ar fi trebuit să o părăsească niciodată.

Doi sau trei din grup ziseră:

– Băiatul ăla îşi bate joc de noi; e imposibil.

Dar şeful spuse:

– Lăsaţi-l pe băiat să încerce. Face minuni.

XIX. Ţarul

– Am scăpat printr-un noroc remarcabil! strigă Rouletabille, când se văzu, în mijlocul nopţii, la intersecţia dintre canalele Katharine şi Aptiekarski Pereoulok, în timp ce misterioasa trăsură care îl adusese acolo se întorcea rapid către Grandes-Ecuries. Ce ţară! Ce ţară!

Alergă puţin până la hotelul Grand Morskaia, care se afla în apropiere, intră înăuntru ca o bombă, îl târî pe traducător afară din pat, ceru să i se facă nota de plată şi să i se spună la ce oră pleca următorul tren spre Tsarskoie-Coelo. Traducătorul îi spuse că nu i se putea face nota de plată la o astfel de oră, că nu putea părăsi oraşul fără paşaport şi că nu exista nici un tren spre Tsarskoie-Coelo, iar Rouletabille urlă atât de tare, încât sculă tot hotelul, temându-se întotdeauna de *"un scandale",* rămaseră în camerele lor. Dar domnul director coborî în hol, tremurând. Când află despre ce era vorba, fu tentat să fie autoritar, dar Rouletabille, care văzuse piesa "Michael Strogoff", strigă: "În slujba ţarului!", lucru care îl făcu pe director supus ca o oaie. Acesta îi făcu tânărului nota de plată şi îi dădu paşaportul, care fusese adus înapoi de poliţie în acea după-amiază. Rouletabille scrise repede un mesaj pe adresa lui Koupriane, pe care mesagerul trebuia să-l ducă fără să mai întârzie nici o clipă, sub pedeapsa cu moartea! Directorul hotelului îi promise cu umilinţă acest lucru, iar reporterul nu mai stătu să-i explice că prin "pedeapsa cu moartea" se referea la el însuşi. Apoi, după ce descoperi că, de fapt, ultimul tren plecase deja spre Tsarskoie-Coelo, tânărul comandă o trăsură şi se repezi în camera lui să-şi facă bagajele.

Iar el, care era de obicei atât de meticulos, atât de chiţibuşar cu lucrurile lui, le aruncă acum pe toate la grămadă, pânzeturi, îmbrăcăminte,

înghesuindu-le şi împingându-le în cufăr. Era o uşurare, după emoţiile prin care trecuse.

– Ce ţară! continua el să exclame întruna. Ce ţară!

Apoi, trăsura fu gata, cu doi căluţi finlandezi, al căror mers îl cunoştea foarte bine, şi cu un vizitiu dubios, care îl vor duce totuşi la destinaţie; cufărul; rublele pentru servitori.

– Mulţumesc, domnule. Mulţumesc.

Traducătorul îl întrebă ce adresă să-i dea vizitiului.

– Reşedinţa ţarului.

Traducătorul şovăi, crezând că e o glumă proastă, apoi îi făcu un semn vag vizitiului şi caii porniră.

"Ce trap curios! În Franţa, noi nu cunoaştem aşa ceva", se gândi Rouletabille. "Franţa! Franţa! Paris! Să fie posibil faptul că în curând o să mă întorc acolo? Şi draga Doamnă în Negru! Ah, cu prima ocazie trebuie să-i trimit o telegramă să-i spun că mă întorc– înainte să primească acele icoane şi scrisorile care îi anunţă moartea mea."

– *Scan! Scan! Scan!*

Isvotchickul dădu bice cailor, înghesuindu-se pe lângă dvornickşii care vegheau în timpul nopţii la colţurile caselor din Sankt Petersburg.

– Atenţie!

Ţinutul era la fel de sumbru ca noaptea. Ţinutul întins şi deschis. Ce tristeţe monotonă! Trecând rapid prin regiunile vaste şi tăcute, micuţa trăsură zbură de-a lungul drumului singuratic care ducea în braţele negre ale pădurilor de pin.

Ţinându-se bine ca să nu cadă, Rouletabille se uită în jurul lui.

– Dumnezeule! Peisajul ăsta e la fel de trist ca o ceremonie de înmormântare.

Mici colibe îngheţate, nu mai mari decât nişte cavouri, indicau din când în când drumul, dar, în afară de zgomotul trăsurii şi de cele două animale

învăluite în abur, nu era nici un alt semn de viaţă în acel ţinut.

Trosc! S-a rupt o oişte.

– Ce ţară!

Auzindu-l pe Rouletabille, ai presupune că numai în Rusia se poate rupe oiştea unei trăsuri.

Reparaţia fu dificilă şi rudimentară, cu bucăţi de funie. Şi din acel moment călătoriră încet şi cu precauţii, după viteza nebunească de până atunci. În zadar raţionă Rouletabille cu el însuşi. "O să ajungi oricum înainte de ivirea zorilor. Nu-l poţi scula pe împărat cu noaptea-n cap." Cu răbdarea lui nu se putea raţiona. "Ce ţară! Ce ţară!"

După alte câteva mici aventuri (intrară cu trăsura într-o râpă şi avură mult de furcă încercând să salveze cufărul), ajunseră la Tsarskoie-Coelo la ora şapte fără un sfert.

Nici măcar aici ţinutul nu era plăcut. Rouletabille îşi aminti de ţinutul luminos şi înviorător al Franţei. Aici părea că există ceva mai mort decât moartea: acest orăşel cu străzile lui, pe care nu trecea nimeni, nici un suflet, nici o fantomă, cu casele lui atât de impenetrabile, unde chiar şi ferestrele aveau geamuri mate, pe care promoroaca dimineţii le acoperea şi mai mult, blocând lumina mai temeinic decât pleoapele închise. În spatele lor, tânărul îşi imagină o lume necunoscută, o lume care nici nu vorbea, nici nu plângea, nici nu râdea, o lume în care nu răsuna nici o coardă vie.

– Ce ţară! Unde este castelul? Nu ştiu; n-am fost decât o dată aici, în trăsura mareşalului. Nu ştiu drumul. Nu la marele palat! Idiotul de vizitiu m-a adus la marele palat ca să-l văd, mai mult ca sigur. Arată Rouletabille ca un turist? Dourak! Acasă la ţar, ţi-am spus. La locuinţa ţarului. Acolo unde stă Tatăl cel Mic. Acasă la batouchka!

Vizitiul dădu bice poneilor. Trecu pe lângă toate străzile.

– Stai! strigă Rouletabille.

O poartă, un soldat, muschetă pe umăr, baionetă montată; o altă poartă, un alt soldat, o altă baionetă; un parc înconjurat de ziduri şi, în jurul zidurilor, alţi soldaţi.

"Nu e nici o greşeală; ăsta e locul", se gândi Rouletabille. Nu era decât un singur prizonier pentru care şi-ar da atâta osteneală. Se îndreptă spre poartă. Ah! Şi-au încrucişat baionetele sub nasul lui. Stop! Nu te prosti, Joseph Rouletabille, de la ziarul "L'Epoque". Un subaltern ieşi dintr-o gheretă şi se îndreptă spre el. Era evident că explicaţia urma să fie dificilă. Tânărul îşi dădu seama că, dacă cerea să-l vadă pe ţar, l-ar crede nebun şi asta ar complica şi mai mult lucrurile. Ceru să vorbească cu marele mareşal al curţii. I se răspunse că putea obţine adresa mareşalului în Tsarskoie. Dar subalternul îşi întoarse capul. Văzu pe cineva venind. Era chiar marele mareşal. Fără îndoială că o îndatorire excepţională îl chema foarte devreme la Curte.

– Ce faceţi aici? Nu aţi plecat încă, domnule Rouletabille?

– Politeţea înainte de toate, domnule mareşal! N-am vrut să plec înainte de a-mi lua rămas bun de la împărat. Fiţi amabil, din moment ce vă duceţi la el şi din moment ce s-a sculat (mi-aţi spus chiar dumneavoastră că se scoală la şapte), fiţi amabil şi spuneţi-i că doresc să-l salut înainte de a pleca.

– Plănuiţi, bineînţeles, să-i mai vorbiţi o dată despre Natacha Feodorovna, nu-i aşa?

– Absolut deloc. Spuneţi-i, Excelenţă, că am venit să-i explic misterul pilotelor.

– Ah, pilotele! Ştiţi ceva?

– Ştiu tot.

Marele mareşal îşi dădu seama că tânărul nu se prefăcea. Îl rugă să aştepte câteva minute şi dispăru în parc.

După un sfert de oră, Joseph Rouletabille, de la ziarul "L'Epoque", era primit în cabinetul pe care îl cunoştea foarte bine de la prima întrevedere pe

care o avusese acolo cu Maiestatea Sa. Era camera de lucru simplă a unei case de la ţară: câteva tablouri pe perete, portrete ale ţarinei şi ale copiilor împărăteşti pe masă; ţigări orientale în cupe mici de aur. Rouletabille era departe de a se simţi liniştit, căci marele mareşal îi spusese:

– Aveţi grijă. Împăratul este foarte supărat pe dumneavoastră.

O uşă se deschise şi se închise. Ţarul îi făcu semn mareşalului, care dispăru. Rouletabille se înclină adânc, apoi îl privi pe împărat cu atenţie.

Maiestatea Sa era vizibil nemulţumit. Chipul ţarului, de obicei atât de calm, atât de plăcut şi de zâmbitor, era acum sever, iar în ochii lui era o lumină furioasă. Se aşeză şi îşi aprinse o ţigară.

– Domnule– începu el– , nu îmi pare chiar atât de rău să te văd înainte de plecarea dumitale, pentru că am ocazia să îţi spun eu însumi că nu sunt deloc mulţumit de dumneata. Dacă ai fi fost unul dintre supuşii mei, te-aş fi trimis deja în Munţii Ural.

– Mă duc eu şi mai departe, Maiestate.

– Domnule, te rog să nu mă întrerupi şi să nu vorbeşti decât dacă te întreb eu ceva.

– O, iertaţi-mă, Maiestate, iertaţi-mă.

– Nu mă las păcălit de pretextul pe care i l-ai oferit marelui mareşal ca să intri aici.

– Nu e un pretext, Maiestate.

– Iar mă întrerupi!

– O, iertaţi-mă, Maiestate, iertaţi-mă.

– Îţi spun că duşmanii mei n-au găsit niciodată un sprijin mai puternic şi mai criminal decât au găsit în tine, chemat aici ca să mă ajuţi să lupt împotriva lor.

– De ce sunt acuzat, Maiestate?

– Koupriane...

– Aha!... Iertaţi-mă!

– Şeful poliţiei mele se plânge pe bună dreptate că i-ai stricat toate planurile şi că ţi-ai pus în cap să-l distrugi. Mai întâi, i-ai îndepărtat agenţii, care

se pare că te deranjau; apoi, în momentul în care a avut în mână dovada legăturii îngrozitoare a Natachei Feodorovna cu nihiliştii care încearcă să-l asasineze pe tatăl ei, intervenţia dumitale i-a permis acelei dovezi să-i scape printre degete. Şi te-ai lăudat cu fapta asta, domnule, astfel că nu putem decât să te considerăm pe dumneata responsabil de tentativele care au urmat. Fără dumneata, Natacha nu ar fi încercat să-şi otrăvească tatăl. Fără dumneata, nu ar fi fost chemaţi doctorii care au aruncat în aer dacha des Îles. În sfârşit, chiar ieri, când acest servitor credincios al meu pusese la punct o capcană din care duşmanii nu ar fi putut să scape, dumneata ai avut îndrăzneala să-i avertizezi. Datorită dumitale au scăpat. Domnule, aceste fapte sunt împotriva securităţii statului şi merită cea mai severă pedeapsă. Ai plecat într-o zi de aici promiţându-mi că-l vei salva pe generalul Trebassof de toţi asasinii care îl pândeau şi complotau în jurul lui. Şi apoi faci jocul asasinilor! Comportamentul dumitale e la fel de mizerabil pe cât e de monstruos cel al Natachei Feodorovna!

Împăratul încetă şi se uită la Rouletabille, care nu-şi plecase ochii.

– Ce ai de spus în apărarea dumitale? Acum poţi să vorbeşti.

– Nu-i pot spune Maiestăţii Voastre decât că am venit să-mi iau rămas bun, pentru că misiunea mea s-a terminat. V-am promis viaţa generalului Trebassof şi v-o aduc. Nu mai e în nici un pericol! Îi mai spun Maiestăţii Voastre că nu există nicăieri în lume o fiică mai devotată tatălui ei, chiar până la moarte, o fiică mai minunată decât Natacha Feodorovna, nici mai nevinovată.

– Ai grijă, domnule. Te anunţ că am studiat personal această afacere şi cu foarte mare atenţie. Ai dovada afirmaţiilor pe care le faci?

– Da, Maiestate.

– Iar eu, eu am dovada că Natacha Feodorovna e o renegată.

Această contradicţie, rostită cu o voce fermă, îl stârni pe împărat, a cărui faţă maiestuoasă se înroşi de mânie. Dar, după această primă emoţie, ţarul reuşi să se controleze, deschise cu bruscheţe un sertar, scoase nişte hârtii şi le aruncă pe masă.

– Iat-o.

Rouletabille întinse mâna după hârtii.

– Nu înţelegi limba rusă, domnule. Îţi voi traduce eu conţinutul lor. Află, deci, că a avut loc un schimb misterios de scrisori între Natacha Feodorovna şi Comitetul Revoluţionar Central şi că aceste scrisori arată că fiica generalului Trebassof era în perfectă înţelegere cu asasinii tatălui ei în privinţa execuţiei proiectului lor îngrozitor.

– Moartea generalului? Vă spun, Maiestate, că acest lucru e imposibil.

– Om încăpăţânat! Îţi voi citi...

– Inutil, Maiestate. E imposibil. Poate că există în ele ceva despre un proiect, dar aş fi foarte surprins dacă aceşti conspiratori au fost suficient de imprudenţi să scrie în acele scrisori că se bazează pe Natacha să-şi otrăvească tatăl.

– De fapt, despre asta nu scrie nimic şi numai dumneata eşti de vină că lipseşte această parte. Dar acest lucru nu diminuează cu nimic faptul că Natacha Feodorovna avea o înţelegere cu nihiliştii.

– Asta e adevărat, Maiestate.

– Aşa deci, o mărturiseşti?

– Nu mărturisesc; pur şi simplu afirm că Natacha avea o înţelegere cu nihiliştii.

– Care au pus la cale atacurile lor oribile împotriva fostului guvernator al Moscovei.

– Maiestate, din moment ce Natacha avea o înţelegere cu nihiliştii, era nu ca să-l omoare pe tatăl ei, ci ca să-l salveze. Iar proiectul ale cărui dovezi le aveţi aici, dar al cărui caracter nu-l

cunoaşteţi, este să înceteze imediat atacurile despre care vorbiţi.

– Aşa spui dumneata.

– Spun adevărul, Maiestate.

– Unde sunt dovezile? Arată-mi hârtiile dumitale.

– Nu am nici una. Nu am decât cuvântul meu.

– Asta nu e de ajuns.

– Va fi de ajuns, de îndată ce veţi auzi ce am de spus.

– Ascult.

– Maiestate, înainte de a vă dezvălui secretul de care depinde viaţa generalului Trebassof, trebuie să-mi permiteţi câteva întrebări. Maiestatea Voastră ţine foarte mult la viaţa generalului?

– Ce legătură are asta?

– Iertaţi-mă. Vreau ca Maiestatea Voastră să mă asigure din acest punct de vedere.

– Generalul mi-a apărat tronul. A salvat imperiul de la cel mai mare pericol prin care a trecut vreodată. Dacă servitorul care a făcut un astfel de serviciu ar fi răsplătit cu moartea, cu pedeapsa pe care duşmanii poporului meu i-o pregătesc din întuneric, nu mi-aş ierta-o niciodată. Au fost deja prea mulţi martiri!

– Maiestate, mi-aţi răspuns în aşa fel încât mă faceţi să înţeleg că nu există nici un sacrificiu– ajungând până la sacrificiul amorului vostru propriu, care este cel mai mare sacrificiu pe care îl poate face un conducător– nici un sacrificiu prea scump pentru a-l salva de la moarte pe unul dintre aceşti martiri.

– Ah, ah! Aceşti domni îmi pun condiţii! Bani. Bani. Au nevoie de bani. Şi la cât estimează capul generalului?

– Asta nu este grija Maiestăţii Voastre şi nu aş veni niciodată să vă ofer o astfel de înţelegere. Această problemă nu o priveşte decât pe Natacha Feodorovna, care le-a oferit averea ei!

– Averea ei! Dar ea n-are nici o avere.

– Va avea, la moartea generalului. A promis acum să o dea pe toată Comitetului Revoluţionar în ziua în care va muri generalul– dacă moare de moarte bună!

Împăratul se ridică, extrem de agitat.

– Revoluţionarilor! Ce spui? Averea generalului! Dar e vorba de o avere imensă.

– Maiestate, v-am dezvăluit secretul. Numai Maiestatea Voastră trebuie să îl cunoască şi să-l păstreze pentru totdeauna, iar eu am cuvântul sacru al Maiestăţii Voastre că, atunci când va sosi clipa, veţi lăsa răsplata să se ducă acolo unde a fost promisă. Dacă generalul află despre asta, despre această înţelegere, va aranja cu uşurinţă să nu mai rămână nimic din avere şi o va denunţa pe fiica lui care l-a salvat, iar el va cădea atunci imediat pradă duşmanilor lui şi ai Maiestăţii Voastre, duşmani de care vreţi să-l salvaţi. Am dezvăluit secretul nu împăratului, ci reprezentantului lui Dumnezeu pe pământul rusesc. L-am mărturisit preotului, care este obligat să uite cuvintele rostite doar în faţa lui Dumnezeu. Lăsaţi-o pe Natacha Feodorovna să facă aşa cum vrea ea, Maiestate! Şi tatăl ei, servitorul Maiestăţii Voastre, a cărui viaţă vă este atât de dragă, e salvat. Când generalul va muri de moarte bună, averea lui va fi moştenită de fiica sa, care a renunţat la ea.

Rouletabille se opri pentru o clipă, ca să vadă efectul produs de cuvintele lui. Nu era bun. Faţa augustului său ascultător era din ce în ce mai încruntată.

Tăcerea se prelungi, iar reporterul nu îndrăzni să o rupă. Aşteptă.

În cele din urmă, împăratul se ridică şi începu să se plimbe prin cameră, absorbit în gânduri. Se opri pentru o secundă în faţa ferestrei şi îi făcu părinteşte cu mâna micului ţarevici, care se juca în parc cu marile ducese.

Apoi, se întoarse spre Rouletabille şi îşi ciupi urechea.

– Dar, spune-mi, cum ai aflat toate astea? Şi atunci, cine l-a otrăvit pe general şi pe soţia lui, în chioşc, dacă nu a fost Natacha?

– Natacha e o sfântă. Nu înseamnă nimic, Maiestate, că a fost crescută în lux, iar ea alege o viaţă în sărăcie; dar este sublim că păstrează în inimă secretul sacrificiului ei şi că nu-l dezvăluie nimănui, orice s-ar întâmpla, pentru că discreţia e necesară şi i-a fost cerută. Uitaţi-vă cum l-a păstrat în faţa tatălui ei, care a ajuns să creadă în dezonoarea fiicei lui, şi cum a continuat totuşi să nu spună nimic, când un singur cuvânt i-ar fi dovedit nevinovăţia; cum l-a păstrat în faţa logodnicului ei, pe care îl iubeşte şi pe care îl respinge deoarece căsătoria îi este interzisă fetei despre care se crede că e bogată şi care va fi săracă; cum l-a păstrat, mai ales– şi încă îl mai păstrează– în adâncul temniţei, gata să ia drumul Siberiei sub acuzaţia de asasinat, pentru că această ruşine e necesară pentru siguranţa tatălui ei. O, Maiestate! Nu vedeţi asta?

– Dar dumneata cum ai reuşit să pătrunzi acest secret bine păstrat?

– Privindu-i ochii. Observând, atunci când se credea singură, privirea înspăimântată şi licăririle de dragoste. Şi, dincolo de toate, observând-o în momentele în care se uita la tatăl ei. Apoi, ascultând şi punând cap la cap frânturi de fraze care nu se potriveau cu ideea de trădare, dar care căpătau imediat sens dacă te gândeai la opusul acesteia, la sacrificiu. Ah, asta e, Maiestate! Gândiţi-vă întotdeauna la motivul alternativ. Ceea ce eu am reuşit în cele din urmă să văd, ceilalţi, care aveau o părere fixă despre Natacha, nu au putut să vadă. Şi de ce aveau o părere fixă? Pur şi simplu pentru că ideea de compromis cu nihiliştii ducea imediat la ideea de complicitate! Pentru astfel de oameni e mereu acelaşi lucru– nu pot să vadă decât o singură faţă a situaţiei. Cu toate astea, situaţia avea două feţe, aşa cum au toate situaţiile.

Chestiunea era simplă. Era sigur vorba de compromis. Dar de ce făcuse Natacha compromis cu nihiliştii? Era neapărat ca să-l piardă pe tatăl ei? Nu putea fi, dimpotrivă, ca să-l salveze? Când cineva se întâlneşte cu un duşman, nu o face neapărat pentru a intra în jocul lui; câteodată o face ca să-l dezarmeze cu o ofertă. N-am ezitat prea mult între aceste două ipoteze, pe care numai eu m-am obosit să le examinez, pentru că fiecare atitudine a Natachei îi proclama nevinovăţia; şi ochii ei, Maiestate, în care se citea puritatea şi iubirea, învingeau întotdeauna toate aparenţele trecătoare de dizgraţie şi crimă. Mi-am dat seama că Natacha negociase cu ei. Dar ce ar fi putut ea să ofere în schimbul vieţii tatălui ei? Nimic– cu excepţia averii pe care urma să o aibă într-o zi. Nişte cuvinte pe care le-a rostit ea despre imposibi-litatea unei căsătorii imediate, despre sărăcia care putea bate oricând la uşa oricărui conac, remarci pe care am putut să le surprind între Natacha şi Boris Mourazoff, care pentru el nu însemnau nimic, m-au pus definitiv pe drumul cel bun. Şi nu mi-a luat mult să descopăr că negocierile acestei formidabile afaceri aveau loc chiar în casa Trebassof! Urmărită fără încetare de Koupriane, care căuta să o surprindă în compania nihiliştilor, supravegheată atent şi de Boris, care era gelos pe Michael Nikolaievitch, Natacha a trebuit să profite de singura ocazie posibilă pentru a purta aceste negocieri, noaptea, în propria casă, unicul loc unde, prin însăşi îndrăzneala faptului, putea să-şi joace rolul în siguranţă. Michael Nikolaievitch o cunoştea pe Annouchka. Acest lucru a reprezentat bineînţeles punctul de plecare pentru negocierile pe care acel ofiţer ticălos, care i-a trădat pe toţi, le-a purtat după bunul său plac către realizarea propriului proiect infam. Nu cred că Michael i-a mărturisit vreodată Natachei că el era, de la bun început, instrumentul revoluţionarilor. Natacha, care căuta să ia legătura

cu aceştia, a fost nevoită să-i încredinţeze lui scrisorile pentru Annouchka; drept consecinţă, Michael a preluat conducerea afacerii, înşelându-i pe nihilişti, care, aflaţi în completă sărăcie în urma revoluţiei, fuseseră seduşi de propunerea fiicei generalului Trebassof şi înşelând-o pe Natacha, pe care pretindea că o iubeşte şi de care se credea iubit. În acest punct al afacerii, Natacha a ajuns să înţeleagă că era necesar să-l linguşească pe Michael Nikolaievitch, intermediarul ei indispensabil, şi a reuşit să o facă atât de bine, încât Boris Mourazoff a simţit cea mai neagră gelozie. La rândul lui, Michael a început să creadă că Natacha nu va avea alt soţ decât pe el, dar el nu-şi propunea să se căsătorească cu o fată săracă! Şi, în mod fatal, s-a întâmplat ca Natacha, în acea intrigă infernală, să negocieze viaţa tatălui ei prin intermediul unui om care, în secret, căuta să-l lovească chiar pe general, pentru că moartea imediată a tatălui ei, înainte ca negocierile să fie încheiate, ar fi îmbogăţit-o pe Natacha, care îi dăduse atâtea speranţe lui Michael. Maiestate, acea tragedie înspăimântătoare, în care am trăit cele mai dureroase momente din viaţa noastră, mi s-a părut la fel de simplă pe cât li se părea celorlalţi de complicată, întrucât eu credeam în nevinovăţia Natachei. Natacha credea că are în Michael Nikolaievitch un om care lucra pentru ea, dar el nu lucra decât pentru propria persoană. În ziua în care m-am convins de acest lucru, Maiestate, examinând felul în care se căţărase ofiţerul până la balcon, m-am hotărât să o avertizez pe Natacha, să mă duc la ea şi să-i spun: “Scăpaţi de omul ăla. O să vă trădeze. Dacă aveţi nevoie de un agent, sunt la dispoziţia dumneavoastră.” Dar în acea zi, la Krestowsky, destinul m-a împiedicat să mă întâlnesc cu Natacha; şi trebuie să pun asta pe seama destinului, care nu a vrut să permită pierderea acelui om. Michael Nikolaievitch, care era un trădător, era implicat prea tare în

“combinaţie” şi, dacă ar fi fost respins, ar fi distrus totul. L-am făcut să dispară! Marea nenorocire a fost atunci că Natacha, socotindu-mă responsabil de moartea unui om pe care ea îl credea nevinovat, nu a vrut să mă mai vadă şi, atunci când a acceptat să mă vadă, a refuzat să poarte orice fel de discuţie cu mine, pentru că eu i-am propus să-l înlocuiesc pe Michael Nikolaievitch în afacerea cu revoluţionarii. Nu a vrut să aibă nimic de-a face cu mine, ca să-şi protejeze secretul. Între timp, atunci când au auzit de moartea lui Michael, nihiliştii au crezut că au fost trădaţi de Natacha şi au încercat să se răzbune. Au prins-o pe Natacha şi au luat-o cu ei cu forţa. Nefericita fată a aflat în aceeaşi seară de atacul care distrusese dacha, dar care, din fericire, nu-l omorâse pe tatăl ei. De data asta, a ajuns la o înţelegere definitivă cu revoluţionarii. Învoiala a fost făcută. Nu vă ofer ca dovadă a acestui lucru decât atitudinea ei în momentul arestării şi, chiar şi în acel moment, sublima ei tăcere.

În timp ce Rouletabille îşi expunea punctul de vedere, împăratul îl lăsase să vorbească întruna, iar acum ochii lui erau întunecaţi.

– Nu este posibil ca Natacha să fi fost complicea lui Michael Nikolaievitch în toate astea? întrebă el. Ea a fost cea care l-a introdus în casa tatălui ei în noaptea aceea. Dacă nu ar fi fost complicea lui, nu ar fi avut încredere în el, l-ar fi supravegheat.

– Maiestate, Michael Nikolaievitch era un om foarte deştept. Ştia foarte bine cum să o manevreze pe Natacha, precum şi pe Annouchka, în care ea îşi punea toate speranţele. De la Annouchka voia ea să obţină viaţa tatălui ei. Cuvântul şi semnătura Annouchkăi le cerea ea, înainte de a şi le da pe ale ei. În seara în care a murit Michael Nikolaievitch, acesta era însărcinat să-i aducă acea semnătură. Ştiu asta pentru că, prefăcându-mă beat, am reuşit să aud destul de mult din conversaţia care a avut loc între Annouchka şi un om al cărui nume

trebuie să-l păstrez secret. Da, în acea ultimă seară, Michael Nikolaievitch, când a intrat în dacha, avea semnătura în buzunar, dar avea la el şi arma, sau otrava, cu care încercase deja şi era hotărât să-l omoare pe tatăl celei despre care credea cu siguranţă că va fi soţia lui.

– Vorbeşti acum despre o hârtie foarte preţioasă, pe care regret că nu o am, domnule, pentru că numai acea hârtie mi-ar fi dovedit nevinovăţia protejatei dumitale, zise ţarul cu răceală.

– Dacă nu o aveţi, Maiestate, este pentru că nu am vrut să o aveţi. Cadavrul fusese percheziţionat de Katharina, micuţa ţigancă, iar eu, Maiestate, l-am împiedicat pe Koupriane să găsească acea semnătură în posesia Katharinei. Salvând secretul, i-am salvat viaţa generalului Trebassof, care ar fi preferat să moară decât să accepte un astfel de aranjament.

Ţarul opri izbucnirea plină de entuziasm a lui Rouletabille.

– Totul ar fi foarte frumos şi admirabil– zise el, din ce în ce mai rece, pentru că îşi venise complet în fire– dacă Natacha nu ar fi încercat cu mâna ei să-şi otrăvească propriul tată şi pe mama ei vitregă!– tot cu sulfat de cupru.

– A, mai rămăsese puţin sulfat de cupru în casă, răspunse Rouletabille. Nu mi-l dăduseră pe tot pentru analiză, după prima tentativă. Dar Natacha e nevinovată de acest lucru, Maiestate. Vă jur. E la fel de adevărat ca faptul că am scăpat cu siguranţă de a fi spânzurat.

– Cum aşa, spânzurat?

– O, acum nu mai contează, Maiestate.

Şi Rouletabille povesti sinistra lui aventură, până în momentul morţii sale, sau, mai bine zis, până în momentul când crezuse că o să moară.

Împăratul îl ascultă complet stupefiat pe tânărul reporter. Murmură:

– Bietul băiat!

Apoi, deodată:

– Dar cum ai reuşit să scapi?

– Maiestate, mi-au dat douăzeci şi patru de ore ca să o eliberaţi pe Natacha, adică să o repuneţi în drepturi, toate drepturile, şi să fie întotdeauna moştenitoarea recunoscută a lui Trebassof. Înţelegeţi ce vreau să spun, Maiestate?

– Poate că o să te înţeleg când o să-mi explici cum de nu e Natacha cea care l-a otrăvit pe tatăl ei şi pe mama ei vitregă.

– Unele lucruri sunt atât de simple, Maiestate, încât nu eşti în stare să te gândeşti la ele decât cu o funie de gât. Dar haideţi să judecăm pe îndelete. Avem patru persoane, dintre care două au fost otrăvite şi două nu. Acum, e sigur că, dintre cele patru persoane, generalul nu a vrut să se otrăvească singur, că soţia lui nu a vrut să-l otrăvească pe general şi că, în ceea ce mă priveşte, nu am vrut să otrăvesc pe nimeni. Dacă suntem absolut siguri de asta, nu mai rămâne decât Natacha pe post de otrăvitoare. Acest lucru e atât de sigur, atât de inevitabil, încât nu există decât un singur caz, doar unul, în care, în astfel de condiţii, Natacha nu ar putea fi considerată ca fiind otrăvitoarea.

– Mărturisesc că, din punct de vedere logic, nu văd nimic dincolo de asta decât o încurcătură din ce în ce mai mare, zise ţarul. Care e acest caz?

– Logic, singurul caz ar fi cel în care nu a fost otrăvit nimeni, adică nu a luat nimeni otravă.

– Dar prezenţa otrăvii a fost stabilită! strigă împăratul.

– Cu toate astea, prezenţa otrăvii nu dovedeşte decât prezenţa ei, nu şi crima. În vomitături s-a găsit şi otravă şi ipecac. Din asta s-a dedus că a avut loc o crimă. Ce stare a lucrurilor era necesară ca să nu fi existat nici o crimă? Pur şi simplu ca otrava să fi apărut în vomitături după ipecac. Atunci nu ar fi existat nici o otrăvire, dar toată lumea ar fi crezut că a existat. Şi, pentru asta, cineva ar fi trebuit să toarne otravă în vomitături.

Ţarul nu-l slăbi nici o clipă pe Rouletabille din priviri.

– E un lucru extraordinar, zise el. Dar e posibil, bineînţeles. În orice caz, nu e decât o ipoteză.

– Şi, atâta timp cât ar putea fi o ipoteză la care nu s-a gândit nimeni, ar putea rămâne doar o ipoteză, Maiestate. Dar eu sunt aici pentru că am dovezi că această ipoteză corespunde realităţii. Maiestatea Voastră, am găsit această dovadă esenţială a nevinovăţiei Natachei când aveam funia de gât. Ah, vă spun că era şi timpul! Ce ne-a împiedicat până acum, nu zic să ne dăm seama, dar măcar să ne gândim la această ipoteză? Simplul fapt că ne-am gândit că generalul a început să se simtă rău înainte de a lua ipecac, din moment ce Matrena Petrovna a fost nevoită să se ducă să caute medicamentul în dulapul ei cu medicamente după ce el a început să se simtă rău, ca să contracareze otrava căreia părea că îi căzuse şi ea victimă. Dar, dacă obţin dovada că Matrena Petrovna avea ipecac la îndemână înainte de a începe să se simtă amândoi rău, ipoteza unei false otrăviri capătă o forţă irezistibilă. Pentru că, dacă nu avea intenţia să-l folosească înainte, atunci de ce îl avea deja cu ea? Şi, dacă nu voia să ascundă faptul că îl folosise înainte, de ce a vrut să dea impresia că s-a dus să caute medicamentul după aceea? Atunci, ca să arăt nevinovăţia Natachei, iată ce trebuie dovedit: faptul că Matrena Petrovna avea ipecac la ea în momentul în care s-a dus după medicament.

– Tinere Rouletabille, de-abia mai respir, zise ţarul.

– Respiraţi, Maiestate. Dovada este aici. Era obligatoriu ca Matrena Petrovna să aibă ipecac la ea, pentru că, după ce au început să se simtă rău, nu ar fi avut timp să se ducă să-l caute. Înţelegeţi, Maiestate? Între momentul în care a fugit din chioşc şi cel în care s-a întors înapoi, nu avea

timpul necesar să se ducă până la dulapul cu medicamente după ipecac.

– Cum ai reuşit să calculezi timpul? întrebă împăratul.

– Maiestate, aici a fost intervenţia lui Dumnezeu. Care m-a făcut să admir ceasul lui Feodor Feodorovitch tocmai atunci când ne-am aşezat la masă şi să văd pe cadranul acelui ceas că mai erau două minute până la ora fixă; şi tot Dumnezeu a făcut ca, după scena cu otrăvirea, în momentul în care Matrena s-a întors cu medicamentul, ceasul să bată ora fixă în buzunarul generalului. Două minute. Era imposibil ca Matrena să fi parcurs acea distanţă în două minute. Nu ar fi putut decât să intre în dacha goală şi să iasă imediat. Nu-şi dăduse osteneala să urce la etaj unde, aşa cum ne-a spus ea şi a repetat când s-a întors, se afla medicamentul, în dulapul cu medicamente. A minţit! Şi dacă a minţit, totul se explică. Maiestate, ceea ce mi-a declanşat memoria şi mi-a indicat într-o secundă acest argument al timpului a fost bătaia unui ceas, cu un mecanism şi un sunet la fel ca ale ceasului generalului, acolo, în sediul revoluţionarilor. M-am dat jos de pe eşafod, Maiestate, ca să fac un experiment în legătură cu acel timp limită. O, nimeni şi nimic nu m-ar fi putut împiedica să fac acel experiment înainte de a muri, să-mi dovedesc mie însumi că Rouletabille avusese dreptate tot timpul. Studiasem împrejurimile dachei destul de mult ca să ştiu exact distanţele. După cum am descoperit, curtea unde urma să fiu spânzurat avea acelaşi număr de paşi ca de la chioşc până la treptele verandei şi, întrucât scara revoluţionarilor avea mai puţine trepte, am făcut câţiva paşi în plus, mergând în jurul unui scaun. În cele din urmă, am avut grijă să deschid şi să închid uşile, aşa cum ar fi fost nevoită să facă şi Matrena. Mă uitasem la ceas când pornisem. Ma-iestate, când m-am întors, m-am uitat din nou la ceas: îmi luase

trei minute să parcurg distanţa– nu am obiceiul să mă laud, dar eu sunt puţin mai vioi decât excelenta Matrena. Matrena minţise. Matrena simulase otrăvirea generalului. Matrena turnase cu calm ipecac în paharul generalului, în timp ce noi ilustram cu nişte chibrituri o teorie destul de curioasă despre natura structurii imperiului.

– Dar este îngrozitor! strigă împăratul, de data asta fiind convins definitiv de argumentul complicat al lui Rouletabille. Şi ce scop ar fi putut avea această simulare?

– Scopul de a împiedica adevărata crimă! Scopul pe care ea a crezut că l-a atins, Maiestate, acela de a o îndepărta pe Natacha pentru totdeauna– Natacha pe care ea o credea capabilă de orice crimă.

– O, e monstruos! Feodor Feodorovitch mi-a spus de multe ori că Matrena o iubeşte sincer pe Natacha.

– A iubit-o sincer până în ziua în care a crezut-o vinovată. Matrena Petrovna era sigură de complicitatea Natachei în încercarea lui Michael Nikolaievitch de a-l otrăvi pe general. I-am împărtăşit stupefacţia şi deznădejdea atunci când Feodor Feodorovitch şi-a luat fiica în braţe, după acea noapte tragică. Acesta părea că o iartă. În acel moment s-a hotărât Matrena să-l salveze pe general, în ciuda lui însuşi; dar eu rămân convins că, dacă ea a îndrăznit să facă un astfel de plan, a fost doar din cauza a ceea ce ea a crezut că este o dovadă sigură a infamiei fiicei sale vitrege. Maiestate, aceste hârtii pe care mi le-aţi arătat şi care nu indică decât o înţelegere între Natacha şi revoluţionari, nu puteau să fi fost decât în posesia lui Michael sau a Natachei. În camera lui Michael nu s-a găsit nimic. Prin urmare, spuneţi-mi că Matrena le-a găsit în camera Natachei. Atunci, n-a mai ezitat!

– Dacă cineva i-ar arăta ce crimă a comis, crezi că ar mărturisi-o? întrebă împăratul.

– Sunt atât de sigur de asta, încât am pus să fie adusă aici. Deja Koupriane ar trebui să fi ajuns la castel, împreună cu Matrena Petrovna.

– Te gândeşti la toate, domnule.

Ţarul vru să sune dintr-un clopoţel. Rouletabille îşi ridică mâna.

– Nu încă, Maiestate. Vă cer să-mi permiteţi să nu fiu prezent la ruşinea acestei femei curajoase şi cumsecade, care m-a iubit mult. Dar, înainte de a pleca, Maiestate– îmi promiteţi ceva?

Împăratul crezu că nu aude bine sau că nu a înţeles corect. Repetă cuvintele lui Rouletabille. Tânărul reporter mai spuse o dată:

– Îmi promiteţi? Nu, Maiestate, nu sunt nebun. Îndrăznesc să vă cer asta. Mi-am încredinţat onoarea Maiestăţii Voastre. V-am dezvăluit secretul Natachei. Ei bine, acum, înainte de mărturisirea Matrenei, îndrăznesc să vă cer asta: promiteţi-mi că veţi uita acel secret. Nu va fi suficient doar să i-o înapoiaţi pe Natacha tatălui ei. Este necesar să-i lăsaţi drumul liber– dacă vreţi cu adevărat să-l salvaţi pe generalul Trebassof. Ce hotărâţi, Maiestate?

– E prima oară când cineva mă interoghează, domnule.

– Ei bine, va fi şi ultima. Dar vă implor cu umilinţă să-mi răspundeţi, Maiestate.

– Ar însemna milioane date revoluţionarilor.

– O, Maiestate, încă nu sunt date. Generalul are şaizeci şi cinci de ani, dar mai are mulţi ani de trăit, dacă vreţi. Până când va muri el– de moarte naturală, dacă vreţi– duşmanii Maiestăţii Voastre vor fi dezarmaţi.

– Duşmanii mei! murmură ţarul, cu voce scăzută. Nu, nu; duşmanii mei nu vor dezarma niciodată. Atunci, cine va fi în stare să-i dezarmeze? adăugă el melancolic, clătinând din cap.

– Progresul, Maiestate! Dacă vreţi.

Ţarul se înroşi şi se uită la îndrăzneţul tânăr, care îi susţinu cu sinceritate privirea.

– E frumos din partea dumitale să spui asta, tinere prieten. Dar vorbeşti precum un copil.

– Un copil al Franţei către Tatăl poporului rus.

Aceste cuvinte fură rostite cu o voce atât de solemnă şi, în acelaşi timp, atât de naivă şi înduioşătoare, încât ţarul tresări. Se uită din nou în tăcere pentru câteva clipe la acest băiat care, de data asta, îşi întoarse ochii înlăcrimaţi.

– Progresul şi compasiunea, Maiestate.

– Ei bine, îţi promit, zise împăratul.

Rouletabille nu-şi putu reţine un gest de bucurie.

– Puteţi suna acum, Maiestate.

Şi ţarul sună.

Reporterul trecu într-un salon, unde îi găsi pe mareşal, pe Koupriane şi pe Matrena Petrovna, care era "întoarsă pe dos".

Femeia îi aruncă o privire suspicioasă lui Rouletabille, pe care nu-l mai tată în această dimineaţă ca pe micul şi dragul ei domovoi-doukh. Se lăsă condusă, deja tremurând, în faţa împăratului.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Koupriane, agitat.

– S-a întâmplat, dragul meu domn Koupriane, că am fost iertat de împărat pentru toate crimele de care m-aţi acuzat şi că doresc să vă strâng mâna înainte de a pleca, fără nici un fel de ranchiună. Domnule Koupriane, împăratul vă va spune el însuşi că generalul Trebassof e salvat şi că viaţa lui nu va mai fi niciodată în pericol. Ştiţi ce urmează? Urmează să-l eliberaţi imediat pe Matiev, pe care l-am luat sub protecţia mea, dacă vă mai amintiţi. Spuneţi-i să se ducă în Franţa. Îi voi găsi un loc, cu condiţia să uite de anumite biciuiri.

– O astfel de promisiune! O astfel de atitudine faţă de mine! strigă Koupriane. Dar îl voi aştepta pe împărat, ca să îmi spună în persoană toate aceste lucruri minunate. Şi Natacha dumneavoastră? Cu ea ce faceţi?

– O eliberăm şi pe ea, domnule. Natacha n-a fost niciodată un monstru, aşa cum aţi crezut.

– Cum puteţi spune asta? Cel puţin cineva e vinovat.

– Sunt doi vinovaţi. Primul e domnul mareşal.

– Ce? strigă mareşalul.

– Domnul mareşal, care a avut imprudenţa să aducă nişte struguri atât de periculoşi la dacha des Îles şi... şi...

– Şi celălalt? întrebă Koupriane, din ce în ce mai nerăbdător.

– Ascultaţi acolo, zise Rouletabille, arătând spre cabinetul împăratului.

Sunetul plânsetelor şi suspinelor ajunse până la ei. Suferinţa şi remuşcarea Matrenei Petrovna treceau prin pereţii cabinetului. Koupriane era complet deconcertat.

Împăratul îşi făcu pe neaşteptate apariţia. Era într-o stare de exaltare cum nu mai cunoscuse niciodată până atunci. Speriat, Koupriane se dădu înapoi.

– Domnule– îi zise ţarul– , cer ca Natacha Feodorovna să fie adusă aici în mai puţin de două ore şi să fie condusă cu onorurile cuvenite rangului ei. Natacha e nevinovată şi trebuie să ne reparăm greşeala comisă faţă de ea.

Apoi, întorcându-se spre Rouletabille:

– Am aflat ce ştie ea şi ce îţi datorează– ce îţi datorăm noi, tinere prieten.

Ţarul spusese “tinere prieten”. Rouletabille, în acest ultim moment dinaintea plecării lui, vorbea ruseşte?

– Atunci, nu ştie nimic, Maiestate. Asta e mai bine, pentru că Maiestatea Voastră şi cu mine trebuie să uităm chiar de astăzi că ştim ceva.

– Ai dreptate, zise ţarul îngândurat. Dar, prietene, ce pot să fac pentru dumneata?

– Vă cer o favoare, Maiestate. Nu mă lăsaţi să pierd trenul de la 10:55.

Şi se aruncă în genunchi.

– Rămâi în genunchi, prietene. Astfel eşti pregătit. Domnul mareşal va pregăti numaidecât un brevet, pe care îl voi semna imediat. Între timp, domnule mareşal, caută în dulapul meu şi adu-mi una din decoraţiile Sfânta Ana.

Şi astfel, Joseph Rouletabille de la ziarul "L'Epoque" fu făcut ofiţer al Sfintei Ana a Rusiei chiar de către împărat, care îl învesti cavaler.

"În ţara asta se amestecă întregul curs al timpului", se gândi Rouletabille, apăsându-şi ochii cu mâna, ca să-şi reţină lacrimile.

Toată lumea se înghesui pe peronul gării Tsarskoie-Coelo, de unde pleca trenul de la ora 10:55. Printre cei care veniseră de la Sankt Petersburg să-i strângă mâna reporterului, după ce aflaseră de plecarea lui iminentă, erau Ivan Petrovitch, jovialul consilier al împăratului, şi Athanase Georgevitch, veselul avocat, atât de bine cunoscut pentru faimoasele lui isprăvi cu furculiţa şi cuţitul. Veniseră, firește, cu tot cu bandajele lor, ceea ce îi făcea să arate ca nişte ruine glorioase. Îi aduseră salutări din partea lui Feodor Feodorovitch, care încă mai avea puţină febră, şi a lui Thaddeus Tchitchnikoff, care avea ambele picioare rupte.

Chiar şi după ce se instală în compartimentul lui, Rouletabille fu nevoit să bea ultimul său pahar cu şampanie. Când nu mai rămase nimic în sticlă şi după ce toată lumea îl îmbrăţişă iar şi iar, întrucât trenul nu pornise încă, Athanase Geogevitch deschise o a doua "ultimă" sticlă. În acel moment sosi domnul mareşal, cu răsuflarea tăiată. Îl invitară să bea un pahar cu ei, iar el acceptă. Dar avea nevoie să vorbească între patru ochi cu Rouletabille şi, după ce se scuză, îl trase pe reporter afară pe coridor.

– Împăratul însuşi m-a trimis, zise înaltul demnitar cu emoţie. M-a trimis în legătură cu pilotele. Aţi uitat să-i explicaţi despre pilote.

– *Niet!* răspunse Rouletabille, râzând. Asta nu e nimic. *Nitchevo!* Pilotele Maiestăţii Sale sunt de cea mai bună calitate, aşa cum demonstrează una din penele pe care mi le-aţi arătat. Ei bine, desfaceţi-le acum. Sunt o imitaţie ieftină, aşa cum demonstrează cea de-a doua pană. Faptul că pilotele au fost aduse înapoi înainte de căderea serii dovedeşte că cei care le-au luat au sperat ca substituirea să treacă neobservată. Asta e tot. *Haraşo!* Escrocheria a fost demascată. În sănătatea dumneavoastră! *Vive le tsar!*

– *Haraşo! Haraşo!*

Locomotiva pufăia deja când fură văzute două persoane alergând; un bărbat şi o femeie. Erau domnul şi doamna Gounsovski.

Gounsovski se urcă pe scara trenului.

– Doamna Gounsovski a insistat să-ţi strângă mâna. Eşti un om foarte plăcut.

– Complimentele mele, doamnă.

– Spune-mi, tinere, ai greşit că n-ai venit ieri să iei masa la mine acasă.

– Aş fi ratat cu siguranţă o călătorie neplăcută în Finlanda. Nu regret acest lucru, domnule.

Trenul tremură şi se puse în mişcare. Începură cu toţii să strige:

– *Vive la France! Vive la Russie!*

Athanase Georgevitch începu să plângă. La una din ferestrele gării, unde se retrăsese timidă, Matrena Petrovna îşi flutură batista către micul domovoi-doukh, care o făcuse să vadă totul corect şi pe care nu îndrăznea să-l îmbrăţişeze, după teribila afacere cu falsa otrăvire şi mânia ţarului.

Reporterul îi trimise un sărut respectuos.

Aşa cum îi spusese lui Gounsovski, nu regreta nimic.

Cu toate astea, în timp ce trenul se îndrepta spre frontieră, Rouletabille se aruncă pe perne şi zise:

– Of!

Table of Contents

I. Veselie şi dinamită
II. Natacha
III. Veghea
IV. “Tineretul Moscovei e mort”
V. Generalul se plimbă din ordinul lui Rouletabille
VI. Mâna misterioasă
VII. Sulfat de cupru
VIII. Micuţa capelă a gărzilor
IX. Annouchka
X. O dramă în noapte
XI. Otrăvirea continuă
XII. Părintele Alexis
XIII. Bombele umane
XIV. Mlaştinile
XV. “Te-am Aşteptat”
XVI. În Faţa Tribunalului Revoluţionar
XVII. Ultima cravată
XVIII. O experienţă deosebită
XIX. Ţarul

Table of Contents

I. Veselie şi dinamită 4
II. Natacha 19
III. Veghea 40
IV. “Tineretul Moscovei e mort” 53
V. Generalul se plimbă din ordinul lui Rouletabille 64
VI. Mâna misterioasă 91
VII. Sulfat de cupru 108
VIII. Micuţa capelă a gărzilor 129
IX. Annouchka 143
X. O dramă în noapte 178
XI. Otrăvirea continuă 204
XII. Părintele Alexis 217
XIII. Bombele umane 229
XIV. Mlaştinile 252
XV. “Te-am Aşteptat” 270
XVI. În Faţa Tribunalului Revoluţionar 281
XVII. Ultima cravată 289
XVIII. O experienţă deosebită 297
XIX. Ţarul 301